MORTI DIN DIVERSE MOTIVE

JAMES BACQUE

MORTI DIN DIVERSE CAUZE

Anchetă cu privire la tratamentul aplicat prizonierilor de război germani în lagărele de exterminare americane si franceze la sfârsitul celui de-al doilea război mondial

Acest volum reprezintă traducerea cărții publicată la Toronto, Canada (1989) sub titlul *Other Losses*, de către Editura Stoddart Publishing Co. Limited. O primă traducere, în franceză, a văzut lumina zilei la Editura SAND din Paris, în 1990. Totuși această carte nu a fost niciodată distribuită normal în Franța, țară în care comercializarea ei este interzisă de mai mulți ani.

I.S.B.N.

AVERTISMENT LA EDITIA FRANTUZEASCA

Cartea lui James Bacque nu poate fi citită fără un penibil sentiment de jenă. Difuzarea ei în Canada, în Statele Unite, în Franta si, mai ales, în Germania, a stârnit numeroase si violente reactii epidermice, contradictorii. Trebuia să ne asumăm riscul de a o prezenta publicului francez?

După mai bine de patruzeci de ani de la cel de-al doilea război mondial, pasiunile si ura sunt încă vii. Multiple lasităti, tăceri si uitări ne împiedică să abordăm în mod obiectiv această parte a istoriei contemporane. Grupuri oculte de influentă si lobyuri fanatice exercită un adevărat terorism intelectual în televiziune si în presă. Se cuvine oare să publicăm cartea lui Bacque în tara lui Robert Faurisson si a lui Jean-Marie le Pen ? Nu riscam să adâncim confuzia Si să amplificăm neîntelegrile? Nu urma să fim acuzati, în climatul actual, că ofensăm memoria victimelor, că suntem în slujba celor care încearcă să găsească scuze pentru barbaria rasistă Si să nege existenta shoah?

Pentru autor, care este canadian, nu se pune problema iertării "călăilor" Si nici să facă un proces al învingătorilor, ci să stabilească faptele, Stiind că adevărul nu este dat, ci se cucereSte. Cartea aceasta este un document brutal: deSi opera lui James Bacque deranjează, ea se sprijină pe dovezi pe care nici un istoric serios nu le-a putut contesta până acum. Iată de ce ne-am hotărât, în pofida avertismentelor Si a temerilor noastre, să publicăm această lucrare, convinSi că, până la urmă, istoria nu acceptă decât faptele Si că lupta eternă între bine Si rău nu trebuie să fie confundată cu dureorosul drum al cuceririi adevărului.

Editorii

CRONOLOGIA PRINCIPALELOR EVENIMENTE CITATE ÎN ACEASTĂ LUCRARE

1939

1 septembrie: Germania atacă Polonia.

3 septembrie: Marea Britanie Si Franta declară război Germaniei.

10 septembrie: Canada declară război Germaniei.

17 septembrie: Rusia invadează Polonia.

Iarna 1939-1940

La Katyn, ruSii îi masacrează pe ofiterii polonezi.

1940

21 iunie: Înfrîngere, predare Si împărtirea Frantei în două zone. Aproape 1.500.000 de soldati francezi sunt detinuti în Germania sub statutul de prozonieri de război.

1941

Iunie: Germania atacă U.R.S.S.

Decembrie: Japonia atacă Satele - Unite. Hitler declară război Statelor-Unite.

1942

August: Tentativă de debarcare canadiană la Dieppe. Canadienii Si germanii se acuză reciproc că i-au torturat pe prozonieri.

Noiembrie: Aliatii debarcă în Africa de Nord.

1943.

Ianuarie: Churchill Si Roosevelt se întâlnesc la Casablanca Si cer capitularea neconditionată a Germaniei.

Mai: Fortele Axei se predau la Tunis. Are loc cea mai importantă captură de prozonieri de până atunci. Eisehhower i se plânge lui Marshall: "Ce păcat că nu au fost omorâti mai

mulți".
Noiembrie-decembrie: Conferința de la Teheran. Stalin Si Roosevelt țin un toast pentru viitoarea execuție a unui număr de 50.000 de ofițeri germani după încetarea ostilităților: Elliott Roosevelt bea pentru moartea unui număr de încă vreo câteva sute de mii Si afirmă că este sigur de sprijinul armatei americane. Indignat, Churchill părăseSte sala de recepție.

1944
Februarie: Eisenhower îl aduce în preajma sa pe generalul Everett S. Hughes, care devine în acest fel, cel mai de seamă colaborator al său.
6 iunie, ziua Z: Debarcarea americanilor, britanicilor Si canadienilor în Normandia.
Septembrie: Conferința de la Quebec. Roosevelt Si Churchill ratifică Planul Morgenthau, prin care urma să fie distrusă industria germană. Aliații ajung în valea Rinului. Presa americană se dezlănțuie împotriva Planului Morghethau.
Octombrie: La Moscova, Stalin Si Churchill îSi dau acordul asupra Planului Morgenthau.

1945
februarie: Conferința de la Yalta. Roosevelt, Churchill Si Stalin dezbat problema dezmembrării Germaniei Su chestiunea reparațiilor.
10 martie: Eisenhower semnează un document prin care este creat statutul de Forțe Inamice Dezarmate (F.I.D.) care îi privează pe prizonierii de protecția convenției de la Geneva. Printre altele, ține o conferință la Paris în cursul căreia afirmă că Statele Unite respectă convenția.
Aprilie: Șefii de state-majore reuniți aprobă crearea statutului de F.I.D. Numai reprezentanții britanici refuză să-l aplice prizonierilor lor. Intendentul general american Littlejohn reduce rațiile prizonierilor.
8 mai: Capitularea Germaniei. Încălcând convenția de la geneva, Statele Unite smulg Elveției rolul de putere protectoare a intereselor prizonierilor germani. Eisenhower îi spune lui Churchill că a redus rațiile prizonierilor Si se grăbeSte să le reducă Si mai mult. Patton eliberează rapid captivii. Einsenhower le ordonă generalilor să pună capăt eliberărilor. O nouă reducere a alimentației prizonierilor.

Iunie: La 2 iunie, generalul Lee, responsabilul logisticii pentru T.E.O. afirmă că numărul de prizonieri comunicat de marele cartier general aliat este incorect. Intendentul general Littlejohn se declară în incapacitate de a hrăni cei 4.000.000 de prizonieri "în mâini". Mai multe sute de mii de prizonieri sunt transferati clandestin sub statutul de F.I.D. Li se interzice civililor să contribuie la aprovizionarea captivilor. Foametea începe să se instaleze în Germania. Comitetul International al Crucii RoSii (C.I.C.R.) trimite două trenuri încărcate cu alimente, dar armata americană le trimite înapoi. Primul ministru al Canadei, William King, protestează împortiva faptului că prizonierii nu mai sunt protejati de conventia de la Geneva, întrucât nu mai există nici o putere protectoare a intereselor germane. Foreign Office din Londra îi impune tăcerea.
Iulie: Mai multe sute de mii de prizonieri aflati în pragul mortii sunt transferati sub autoritatea armatei franceze. Căpitanul Julien, de la regimentul 3 de Trăgători Algerieni, declară într-un raport că detinutii arată ca Si victimile de la Buchenwald Si Dachau.
August: Un ordin de la generalul Einsenhower conferă tuturor prizonierilor de război statutul de F.I.D., rata mortalitătii creSte considerabil. Generalul Littlejohn îi scrie lui Einsenhower că mai mult de un milion Si jumătate de prizonieri care ar trebui să primească ratii de la armata americană, nu primesc nimic. La rândul său, C.I.C.R. este obligat să restituie donatorilor pachetele de hrană, pentru că nu are voie să le transmită germanilor.
Septembrie: Jean-Pierre Pradervand, delegatul Crucii RoSii în Franta, îi scrie generalul de Gaulle că aproape o treime dintre prizonierii transferati sub autoritatea franceză riscă să moară dacă nu sunt ajutate în cel mai scurt timp. Presa franceză publică articole pe această temă, Eisenhower Si generalul Smith, Seful său de stat-major, resping orice responsabilitate americană pentru situatia tragică a prozonierilor.
Octombrie: La 10 octombrie, intendentul general al armatei americane, Robert Littlejohn îi prezintă generalului Einsenhower un raport despre excedentul de hrană de care dispune armata. Propune ca surplusul să fie trimis în Statele-Unite.

1945-1946: La sfârSitul anului 1946, foarte putini prizonieri se

mai află "în mâini" amricane. Francezii, care încă mai dețin câteva sute de mii de prizonieri, îi vor pune în libertate pe ultimii dintre aceStia abia în 1949.

Din 1947 până în anii 1950. majoritatea dosarelor referitore la prizonierii din lagărele americane sunt distruse. Germanii constată că 1.700.000 de soldati, care la încetarea ostilitătilor erau în viată, nu au mai venit niciodată acasă. Toate puterile aliate declară că nu Stiu nimic despre aceSti oameni. Statele-Unite, Marea Britanie Si Franta acuză Rusia că în lagărele sale de internare au fost comise atrocităti.

Din anii 1960 până în 1972. Ministerul de externe din cadul guvernului vest-german al lui Willy Brandt subventionează o colectie de cărti care dezmint atrocitătile din lagărele aliate. Senatorii americani aruncă responsabilitatea asupra ruSilor, fără să pomenească de propriile lor lagăre.

Anii 1980. C.I.C.R. refuză să dea publicitătii anumite documente referitoare la lagărele aliate Si afirmă că nu Stie nimic despre Jean-Pierre Pradervand, delegatul principal al Comitetului în Franta, în 1945. In schimb, această organizatie îi autorizează pe cercetători să consulte arhivele privitoare la lagărele de exterminare naziste. Ministerul Apărării al Marii Britanii refuză să dea publicitătii un raport important, elaborat de colonelul Phillimore, deSi această solicitare a fost făcută de un ofiter din cadrul ministerului englez.

PREFATĂ

La sfârSitul lunii aprilie 1945, pe cea mai mare parte a frontului de vest, pasul greoi al milioanelor de cizme a luat locul bubuitului artileriei. Coloanele de soldati germani dezarmati se îndreptau târâS-grăbiS spre incintele de sârmă ghimpată ale lagărelor aliate. Se auzeau focuri răzlete de armă trase de detaSamante risipite care dispăreau prin câmpuri, înainte de a fi capturate de învingători.

Predările în masă care aveau loc în vest contrastau puternic cu ceea ce se petrecea în ultimele săptămâni pe frontul de est, unde, unitătile care mai rămăseseră din Wermacht luptau cu îndârjire împotriva înaintării Armateti RoSii, ca să nu intre în mâinile ruSilor.

Aceasta era ultima strategie a înaltului comandament german, în fruntea căruia Hitler îl numise pe marele amiral Doenitz, după ce mareSalul Goering s-a predat inamicului. Scopul strategiei era să permită intrarea milioanelor de soldati sub jugul cel mai milos: acela al Aliatilor occidentali, conduSi de comandantul suprem Dwight Eisenhower.

În zonele de ocupatie americană Si franceză, peste cinci milioane de soldati germani au fost înghesuiti în incintele de sârmă ghimpată, multi dintre ei fiind strânSi, literlamente, umăr lângă umăr. În scurt timp, pământul din lagăre a devenit o mlaStină de dejectii, adevărat focar de epidemii.

Sub-alimentati, fără nici un fel de adăpost, fără instalatii sanitare rudimentare, în curând prizonierii au început să moară de inanitie Si de boală. Din luna aprilie 1945 până la jumătatea lui 1946, aproape un milion de oameni au fost nimiciti, majoritatea lor în lagărele americane, ceilalti în lagărele franceze. De la atrocitătile comise în timpul războiului de secesiune în închisoarea de la Andersonville, administată de confederati, niciodată nu au mai fost comise astfel de cruzimi sub controlul militar american. Timp de peste patruzeci de ani, acest episod tragic al celui de-al doilea război mondial a rămas

înmormântat în arhivele Aliatilor.

Cum a ieSit la luminã acest dezastru? Primele indicii referitoare la aceste fapte au fost descoperite în 1986 de autorul lucrãrii Si de asistenta lui. Efectuând cercetãri în legãturã cu o carte despre Raoul Laporterie, erou al miScãrii de rezistentã franceze care a salvat peste 1.500 de refugiati din lagãrele naziste, au avut ocazia sã stea de vorbã cu un fost soldat al Wermachtului, Hans Goertz. Internat la sfârSitul ostilitãtilor într-un lagãr francez, el a ieSit de acolo împreunã cu unul dintre camarazii sãi, datoritã lui Laporterie, care i-a luat sã lucreze croitorie în magazinul lui de îmbrãcãminte. Fostul prizonier a afirmat cã ieSirea din lagãr i-a salvat viata, pentru cã 25% dintre detinuti muriserã deja într-o lunã. Din ce cauzã au murit? *"De foame, de dizenterie, de boalã"*.

Studiind cu atentie dosarele referitoare la lagãrul citat de Goertz, James Bacque a descoperit cã aceastã instalatie fãcea parte dintr-un grup de trei incinte, inclus la rândul sãu într-un ansamblu de 1.600 în care - dacã e sã dãm crezare rapoartelor Comitetului International al Crucii RoSii, (C.I.C.R.) aflate la Vincennes, în arhivele armatei franceze - conditiile de detentie erau similare. Foarte repede, cei doi cercetãtori s-au confruntat cu primele indicii importante ale deceselor în masã care au avut loc în lagãrele americane. Un element esential a fost gãsit în registrele armatei, în care figureazã o coloanã numitã banal în aparentã: *"Alte Pierderi"**. Colonelui Philip S. Lauben, fost Sef al diviziei "Afaceri germane" din cadrul S.H.A.E.F.**, i-a dezvãluit lui James Bacque adevãrata semnificatie a acestor cuvinte.

În primãvara anului 1987, James Bacque Si eu ne-am întâlnit la Washington. În lunile urmãtoare, am lucrat împreunã la Arhivele nationale Si la Fundatia George C. Marshall, din Lexington (în Virginia), adunând informatii pe mãsurã ce le descopeream. Planurile elaborate în 1944, la cel mai înalt nivel guvernamental american Si britanic, dovedeau o mare hotãrâre de distugere odatã pentru totdeauna, a Germaniei ca putere,

---

* Alte pierderi

** Supreme Headquarters, Allied Expeditionary Force: Marele cartier general al fortelor aliate, sub conducerea generalului Eisenhower; S.H.A.E.F. dirija fortele americane, anglo-canadiene Si franceze în tot nord-vestul Europei.

reducând-o la o țară cu o economie strict agrară, chiar dacă aceste măsuri ar fi provocat o penurie alimentară pentru milioane de civili. Până în prezent, istoricii au afirmat că guvernanții aliați s-au grăbit să anuleze proiectul lor destructiv, din cauza opoziției opiniei publice.

Într-adevăr, la încetarea ostilităților, în 1945, marea majoritate a americanilor nu doreau nicidecum eliminarea unui număr atât de mare de germani neînarmați. Termenul eliminare nu este prea dur, dacă ținem seama de faptul că numărul acestor morți întrece de departe toate pierderile suferite de armata germană pe frontul de vest, între iunie 1941 și aprilie 1945. Cartea de față ridică vălul ce acoperea această tragedie.

Dr. Ernest F. Fisher Jr.,
Colonel în retragere din armata Statelor-Unite
Fost istoric-Șef al armatei Statelor-Unite,
Arlington (Virginia), 1988.

INTRODUCERE

Impreună cu asistenta mea, am refuzat mult timp să credem că tot ce descopeream a existat în realitate, în pofida indiciilor care se acumulau pe măsură ce investigatiile noastre avansau.

Instalati într-o mică mansardă a primăriei din Buglose - un mic sat din Landes - am căutate în clasoarele prăfuite listele deceselor din lagărele de prizonieri germani din regiune, la sfârSitul celui de-al doilea război mondial. Nu erau acolo. Ne-am gândit că, datorită lipsei de personal de atunci, ele nu au fost întocmite niciodată.

Am întrebat un preot francez, fost capelan într-un lagăr Si, pentru că s-a contrazis de două ori cu privire la numărul prizonierilor pe care i-a îngropat, ne-am zis că incoerenta spuselor lui ca Si reticenta vădită fată de continuarea conversatiei se datorau faptului că îi făcea rău să-Si amintească de perioada aceea dificilă.

În cele din urmă, am descoperit o scrisoare de protest redactată de un delegat al Crucii RoSii în 1945, în care se plângea că nu a putut obtine benzină pentru a livra prizonierilor înfometati proviziile aduse. Eram convinSi că aveam la dispozitie o informatie importantă, dar pe margine era scris de mână: *"S-a rezolvat"*. Se părea că a fost furnizat carburantul cerut.

TotuSi, dintr-o scrisoare a aceluiaSi autor - care aStepta în continuare - rezultă că acesta nu a primit niciodată răspuns la cererea făcută. Mai apoi, în timpul unor discutii cu foStii gardieni din lagărul în care a oficiat Si preotul, am aflat că numărul de morti era mult mai mare decât cel despre care ni s-a spus anterior. Aceste contradictii, care constituiau tot atâtea indicii, ne puneau într-o situatie bizară: incredulitate pe de o parte, Si convingerea că probele care se adunau cu toptanul erau reale, pe de altă parte. De acum înainte, eram obligati în permanentă să optăm între adevărul teribil Si miturile

încântătoare studiate la orele de istorie.

Când s-a încheiat prima etapă a cercetărilor noastre - cea referitoare la Franta - eram în posesia unor elemente care demonstrau indubitabil că realiatea din lagărele de prizonieri *"în mâini"** franceze era dezastruoasă: mai aveam însă Si numeroase indicii că Si în lagărele americane situatia a fost asemănătoare. Ne-am hotărât să mergem la Washington să studiem arhivele de acolo, deSi părea putin probabil că armata Statelor Unite să fi păstrat urme ale atrocitătilor de care, părea să fie răspunzătoare.

În Arhivele nationale se aflau Si Rapoarte săptămânale asupra prizonierilor de război Si fortelor inamice dezarmate** , în care am găsit cifre înscrise în coloana *"Alte pierderi"* care corespundeau celor din registrele franceze, înscrise sub expresia "Pierduti din diverse cauze".

Toate aceste elemente ne-au convins. Din nefericire, în acest stadiu al cercetării, era imposibil să-i convingem Si pe altii. După opinia noastră, cifrele din coloana "*Alte Pierderi*" înregistrau mortii, fără să o spună deschis. Aici erau confirmate, în forma ascunsă a cifrelor, informatiile pe care le-am adunat din diferite surse. Cine ne putea ajuta să dezvăluim totul?

Cercetările m-au condus la colonelul Philip Lauben, al cărui nume l-am găsit pe lista persoanelor acreditate să consulte documentele clasificate ale S.H.A.E.F. Fost Sef al sectiei "Afaceri germane" de la marele cartier general aliat, acest ofiter a fost însărcinat cu transferul Si repatrierea prizonierilor, într-o perioadă critică de mai multe luni. Eram convins că mărturia lui era hotărâtoare.

I-am prezentat ruloul cu fotocopii, încercând să-mi păstrez calmul. Discutia din minutele următoare urma să anuleze munca mea de un an întreg, fie să confirme că am făcut o descoperire importantă. Împreună cu Lauben, am comentat titlurile din documente, unul câte unul. Am ajuns Si la coloana "Alte pierderi".

Când l-am întrebat: "Ce se ascunde în spatele expresiei "Alte pierderi"? Lauben a spus: *"Înregistrează evadările Si mortii".*

---

* De văzut în carte la pagina 22 !!!!

** Weekly Prisoner of War and Disarmed Enemy Forces Reports

- *"Câte evadări?"* Am întrebat.
- *"Foarte, foarte puţine"*, mi-a răspuns el.

Într-adevăr, aveam să descopăr că evadările reprezentau mai puţin de o miime din cifrele citate.

Înarmaţi cu această mărturie de o importanţă capitală, de acum înainte eram în măsură să prezentăm publicului rezultatul cercetărilor noastre.

Acesta este scopul lucrării de faţă.

Nu avem pretenţia să prezentăm aici un studiu exhaustiv despre tratamentul suportat de prizonierii germani în lagărele aliate. Munca noastră a fost îngreunată de faptul că documentele contabile din perioada respectivă au fost falsificate şi că vălul gros, care a acoperit această afacere timp de patruzeci de ani, a contribuit la împuţinarea probelor sau, pur şi simplu, la dispariţia lor. Adevărul a fost înăbuşit sub un strat gros de minciuni.

Cu siguranţă că nu se va şti niciodată exact câţi prizonieri au murit în lagărele americane şi franceze. Totuşi, putem afirma că în aceste lagăre, bărbaţii de toate vârstele precum şi femei şi copii, au murit de foame, de boală, din cauza lipsei de adăpost şi a lipsei de igienă şi că numărul lor depăşeşte 800.000 de indivizi, sigur trece de 900.000 şi pare verosimil să fie mai mare de un milion. Autorităţile militare au întreţinut cu bună-ştiinţă condiţiile groaznice de detenţie ale acestor prizonieri, deşi aveau la dispoziţie mijloacele pentru ameliorarea situaţiei. Armata a interzis accesul organismelor umanitare în lagăre. Atunci când Crucea Roşie, *"Le Monde"* şi *"Le Figaro"* au încercat să alerteze opinia publică, aceste fapte -învăluite în secret pe vremea aceea - au fost dezminţite. Multe dosare au fost distruse, falsificate sau păstrate în secret. Nici astăzi, lucrurile nu s-au schimbat.

Regatul Unit al Marii Britanii şi Canada, aliate cu Statele Unite şi Franţa, au capturat sute de mii de prizonieri. Pentru că S.H.A.E.F. avea în subordine armatele de ocupaţie, am început să facem investigaţii asupra lagărelor aflate sub autoritatea sa. Deşi aceam la dispoziţie puţine informaţii, nu am găsit nicăieri elemente despre cruzimi comise deliberat asupra deţinuţilor germani. Puţinele mărturii provenind chiar de la armate, de la C.I.C.R. şi de la foştii deţinuţi, arată că aproape toţi deţinuţii "în mâini" britanice şi canadiene au avut o stare de sănătate bună, exceptând un număr de 400.000 de

indivizi pe care britanicii i-au preluat de la americani în 1945, dintre care multi erau deja muribunzi în momentul transferului.

Când armata canadiană a solicitat de la guvernul britanic importanta monografie referitoare la prizonierii germani "în mâini" britanice, scrisă de colonelul Phillimore, cererea a fost refuzată, sub pretextul că dosarul acesta *"Nu mai este de folos"*. Arhivele din Londra Si din Ottawa nu contin practic nici un document despre conditiile de detentie în care au trăit sutele de mii de prizonieri germani la sfârSitul celui de-al doilea război mondial. DeSi sediul C.I.C.R. din Geneva Si-a deschis recent arhivele, pentru doi scriitori aflati în căutare de informatii despre lagărele de exterminare naziste, nouă nu ne-a acordat permisiunea să cercetăm, în aceleaSi arhive documentele referitoare la lagărele de prizonieri de război *"în mâini"* britanice Si canadiene. În plus, autorizatia de a consulta scrisori pe aceeaSi temă ne-a fost respinsă de mai multe ori, deSi solicitarea noastră a fost transmisă de Armata Si Crucea RoSie canadiană.

În 1945, britanicii Si canadienii Stiau ce se petrecea în lagărele americane. Britanicii au fost martorii atrocitătilor comise, cel putin într-unul din lagăre. Singurul protest care s-a auzit a venit din partea guvernului canadian.

În elaborarea acestei lucrări, ne-am pierdut credinta că valoarea supremă a legilor Si a presei se află în slujba umanitătii Si a libertătii.

În mod special, dorim să aducem multumiri celor patru persoane care ne-au ajutate. Fără onestitatea Si curajul colonelului Philip S. Lauben, adevărul nu ar fi ieSit la lumină niciodată. Această lucrare datorează colonelului Ernest F. Fisher mai mult decât prefata elocventă. Fost locotenent în regimentul 101 de trupe aeropurtate, apoi colonel în armata americană, dr. Fisher este un eminent istoric al armatei, autorul unui studiu intitulat *"Cassino to the Alps"**, scris pe vremea când ocupa functia de istoric principal la Centrul de Istorie Militară al Armatei Statelor-Unite. Om de o vastă cultură, Ernest Fisher ne-a îndrumat Si ne-a ajutate cu generozitate. Atât sotia sa Elsa cât Si el însuSi au consacrat multe ore cercetării dosarelor din Arhivele nationale ale Statelor-Unite. Lui îi datorăm descoperirea unui document capital, intitulat

---

* *De la Cassino la Alpi*

"Historique médical du T.E.O.". Am studiat împreună acest raport de anchetă precum Si numeroase dosare, la Washington, la Suitland, în Maryland, Si la Lexington, în Virginia. Erudit profund Si prieten fidel, Ernest Fisher este un om întelept, modest Si curajos, care face cinste patriei sale.

Lui Elisabeth, care nu a pus niciodată piedici cercetărilor mele Si care m-a încurajat mereu.

Cu siguranță, multi eruditi vor semnala lipsurile acestei cărti. Îmi asum pe deplin răspunderea. Criticile vor fi binevenite Si salut de acum eforturile lor viitoare, prin care vor ajuta să fie restabilit adevărul după o lungă noapte de minciuni.

JAMES BACQUE
Toronto, 1989.

Capitolul 1

CE-I DE FĂCUT CU GERMANIA

In timpil dineului, generalisimul Stalin a declarată că, la sfârSitul războiului, voia să strângă 50 000 de ofiteri germani Si să-i împuSte. Winston Churchill s-a înfuriat. *"AS prefera să fie eu dus imediat în grădină Si împuScat decât să pătez onoarea mea Si a ţării mele cu o asemenea infamie!"*, a strigat el cu aprindere. Simtind că ostilitatea creSte din nou între cei doi vechi duSmani, Franklin Roosvelt a avansat o sugestie de compromis: ne-am putea multumi numai cu 49 000... Stalin, cel care a initiat această întâlnire cu cei doi puternici aliati, i-a consultat pe rând pe cei nouă bărbati aSezati în jurul mesei. Fiul preSedintelui Statelor Unite, Elliott Roosvelt, care era general de brigadă în armata americană, a salutat cu un toast moartea *"nu doar a 50 000 de naziSti, ci Si a altor sute de mii"*. Uluit, Churchill l-a auzit adăugând: *"Mi sunt sigur de sprijinul armatei americane"*. Incântat, Stalin l-a luat în brate pe tânărul Roosvelt Si a propus să toasteze pentru moartea germanilor.

Churchill s-a ridicat. *"Vă dati seama ce ati spus adineauri?"*, a urlat el privindu-l pe Eliott Roosevelt. *"Cum îndrăzniti să proferati asemenea infamii?"*

Ca un uragan, a părăsit sala Si, deschizând prima uSă întâlnită în cale, a intrat într-o cameră întunecată Si goală. Clădirea care adăpostea ambasada URSS la Teheran, în 1943, era complet necunoscută primului ministru englez, aflat departe de trupele sale Si care tocmai întorsese spatele celui mai bun prieten american pe care puteau conta englezii. TotuSi, nu regreta deloc ceea ce făcuse. Brusc, cineva i-a cuprins umerii cu bratul. Stalin era lângă el, însotit de Molotov. Cu un zâmbet binevoitor, dictatorul i-a explicat că nu era decât o glumă. Nu vorbeam serios. Veniti cu noi la masă.

Churchill a acceptat să revină la masă, dar nici atunci Si nici mai târziu, nu s-a îndoit de *"intentiile sinistre ale acestor cuvinte"*.[1]

Atât pentru Roosevelt cât Si pentru Churchill era clar

că Stalin nu glumea. De altfel, Churchill i-a reamintit lui Roosevelt concluziile tribunalului internaţional de la Katyn* care stabilau că, în 1940, ruSii au masacrat acolo mai multe mii de ofiteri polonezi după ce aceStia se predaseră.** Până la conferinta de la Teheran, din noiembrie 1943, britanicii Si americanii nu Si-au pus clar problema viitorului Germaniei, după ce cumplita înfruntare se va fi terminat.

La întâlnirea precedentă, Churchill Si Roosevelt au formulat câteva banalităti care prezentau bunele intentii ale democratiilor occidentale. La vremea aceea, singurul scop clar al aliatilor era câStigarea războiului. In ianuarie 1943, în timpul întâlnirii de la Cassablanca, pe nepusă masă, Roosevelt îl anuntase pe Churchill, fără să-l consulte în prealabil, că nu putea propune Germaniei Si Japoniei decât o *"capitulare neconditionată"*. Oare această propunere nu continea ideea disparitiei efective a Germaniei ca stat Si, în consecintă, intentia de a nu mai aplica Conventia de la Geneva*** membrilor unui stat sortit nimicirii?

Sugestia preSedintelui american nu s-a bucurat de aprobarea lui Stalin.

MiniStrii afacerilor externe al tărilor[2] care cochetau cu ideea dezmembrării Germaniei s-au întâlnit la Moscova în 1943 Si au constituit Comisia Consultativă europeană, având ca sarcină să studieze soarta Germaniei după încheierea războiului. Se pare că lucrurile nu erau urgente, de vreme ce germanii ocupau Europa, de la extremitatea nordică a Norvegiei până la mijlocul mediteranei Si de la granita spaniolă până în inima Rusiei.

Membrii Comisiei se confruntau cu o problemă care apărea cu regularitate de aproape un secol, afectând echilibrul Europei. Natiunea germană era atât de agresivă, încât toate celelalte puteri se temeau pentru existenta lor Si se simteau în pericol. Nici perspectiva victoriei nu-i făcea pe aliati să se

---

* In aprilie 1943, Wehrmachtul descoperea în apropiere de Katyn, localitate din URSS situată la vest de Smolensk, gropi comune conţinând cadavrele a 4500 de ofiţeri polonezi.

** In 1939, în virtutea pactului de neagresiune germano-rus, Germania Si Rusia au invadat Polonia.

*** Convenţia internaţională din 1929 privind răniţii, bolnavii Si prizonierii de război.

simtă în siguranță, pentru că nu îSi puteau alunga din minte viziunea inamicului renăscut din cenuSă pentru a doua oară în acest secol, ca să dezlănțuie al Treilea război mondial. Cum se puteau apăra împotriva acestei amenintări? Churchill Si englezii aveau în vedere o diminuare a fortelor Germaniei, în scopul de a face din ea o natiune-satelit împotriva Rusiei.[3] Americanii erau divizati, unii sustineau o pace clementă, ceilalti doreau să se răzbune. Roosevelt oscila adesea între cele două tabere.

Secretarul de stat american al Trezoreriei, Henry C; Morghentau, a fost primul membru oficial al Cabinetului care a luat în serios lucrările Comisiei. In vara anului 1944, în timpul unei călătorii în Europa, el Si-a dat seama că aliatii, sub comanda supremă a lui Dwight Eisenhower, aveau planuri excelente pentru ocuparea Germaniei, dar nu aveau nici cea mai vagă idee de ce ar trebui să facă după aceea. Ministrul de Externe englez, Anthony Eden, a reluat procesul verbal al conferintei de la Teheran Si a citit dezbaterea privitoare la dezmembrarea Germaniei, însă nimeni nu propusese vreo modalitate de aplicare în practică a acestei idei. Pur Si simplu, Morgenthau nu întelegea indolenta englezilor. El Stia că Eden, prezent la dezbatere, a înteles bine ce hotărâre a fost luată; faptul acesta nu îl împiedica pe reprezentantul Angliei în Comisia consultativă europeană, sir William Strang - delegatul lui Eden - să încalce instructiunile ministrului său.[4] Numai generalul Dwight Eisenhower, comandantul suprem al fortelor expeditionare aliate, nu l-a deceptionat pe Morghentau: el nu îSi ascundea intentia de "*s-i trate pe germani cu asprime*", odată ajuns în Germania.

ASa cum arată Morghentau în raportul înaintat Casei Albe, Comisia consultativă europeană nu elaborase nici un plan în această privință. *"Nimeni nu se preocupă de mijloacele necesare pentru a-i trata pe germani cu asprime, conform liniei de actiune pe care a-ti indicat-o"*, i-a declarat el PreSedintelui. *"Acordati-mi treizeci de minute cu Churchill Si voi rezolva treaba asta"*, i-a răspuns Roosevelt. *"Trebuie să fim foarte severi cu germanii, Si nu mă refer doar la naziSti, ci la poporul german. Sau trebuie să-i jignim, sau trebuie să-i facem să le treacă cheful să se mai înmultească pentru a face în continuare ce au făcut până acum."*[5]

Henry Morgenthau care, după cum spunea Eleanor

Roosevelt, soția președintelui, era *"conștiința lui Franklin"*, s-a înhămat imediat la treabă, pentru a elabora planurile de pedepsire a Germaniei. Câteva zile mai târziu, Roosevelt l-a invitat să se întâlnească la Quebec, pentru a-i prezenta lui Churchill rezultatele eforturile sale.

La 13 septembrie 1944, pe o vreme ploioasă, Morgenthau sosea cu trenul la Quebec, pentru a lua parte la consfătuirea celor mari. Se afla într-o situație mai puțin obișnuită: trebuia să contribuie la elaborarea hotărârilor privitoare la Germania - rol care îi revenea în calitate de funcționar la departamentul de Stat - în absența lui Cordell Hull, secretarul departamentului. Hull nu participase nici el la conferința de la Teheran și, în pofida cererii sale, procesul verbal încheiat atunci nu i-a fost adus la cunoștință.[7] In parte, situația se datora faptului că Roosevelt voia să conducă el însuși afacerile externe: totuși, nu-i ceruse el secretarului de stat al Trezoreriei să-i prezinte un proiect?

Roosevelt era nehotărât cu privire la soarta ce trebuia rezervată celor învinși și se părea că nu îl convinsese nici pe Churchill să-i trateze cu *"duritate"* pe germani, de aceea Morgenthau se îndoia că acum făcea apel la *"conștiința sa"* pentru a-l ajuta să ia o decizie.

Nu mai rămânea mult timp pentru rezolvarea chestiunii. In timp ce Morgenthau și lordul Cherwell, consilierul superior al lui Churchill, se întâlneau ca să dezbată ce vor face aliații după străpungerea frontierei germane, primele blindate ale generalului Eisenhower erau deja în apropiere de Aix-la-Chapelle, iar armata britanică și cea canadiană înaintau spre nord-est, traversând Țările de Jos.

Dosarul lui Morgenthau avea la bază o idee clară: se impunea *"pastoralizarea Germaniei"*, distrugând industria și exploatările sale miniere. Una dintre cele mai industrializate națiuni ale lumii urma să fie transformată într-o fermă uriașă. Dar pământurile cultivabile ale Germaniei nu erau suficiente pentru hrana locuitorilor săi, de aceea, în bună măsură, se dezvoltase industria, destinată să plătească importurile de alimente. Drept soluție, Hitler a propus creșterea suprafețelor cultivabile, oferind *"plugului german"* pământurile cucerite în Est. Noile frontiere, trasate în favoarea Poloniei și a Rusiei, reduceau suprafața Germaniei și determinau exodul unui număr uriaș de refugiați în partea vestică a țării. Era de așteptat

ca distrugerea resurselor industriale să atragă o mare foamete. După Cordell Hull[8], *"Planul Morgenthau urma să nimicească totul în Germania, afară de pământ, care devenea unica resursă a poporului. Acest lucru însemna că doar 60% dintre locuitori puteau supravieţui şi că restul de 40% erau condamnaţi la pieire"*. Exprimate în cifre, spusele lui Hull se referă la vreo douăzeci de milioane de civili germani, care urmau să moară.

Aşadar, Morgenthau şi strălucitul său asistent, Harry Dexter White, aveau puţin timp la dispoziţie pentru a-şi pregăti argumentele pe care Churchill avea să le atace vehement. La 13 septembrie 1944, în timpul dineului de la Quebec, primul ministru şi-a exprimat dorinţa de a aborda imediat chestiunea Germaniei. Roosevelt s-a întors spre Morgenthau şi l-a invitat să păstreze planul. Ca şi Hull, Churchill a înţeles pe loc implicaţiile proiectului prezentat. Conform lui White, el a declarat că planul era *"împotriva naturii, contrar spiritului creştin şi fără sens"*.[9] Pe un ton iritat, el a întrebat dacă nu cumva a fost determinat să călătorească pentru a discuta un program *"care nu ar face decât să lege Anglia de un cadavru"*. Amiralul Land, de la U.S. Navy, le-a adus la cunoştinţă că aproba în întregime planul şi, în semn de sprijin pentru planul lui Morgenthau, a bătut cu pumnul în masă. Discuţia a fost abandonată pentru restul serii.

În aerul proaspăt al nopţii, plimbându-se pe străzile Quebecului, Morgenthau şi consilierul lui Churchill, lordul Cherwell, au pus la punct o strategie menită să înfrângă rezistenţa primului ministru. La întâlnirea următoare - la care au luat parte Cherwell, Morgenthau, Roosevelt, Churchill, Antony Eden, secretar de stat la ministerul de externe şi asistentul său, Cadogan - când s-a pus din nou problema Germaniei, Churchill a cerut procesul verbal al dezbaterii precedente. De comun acord, Cherwell şi Morgenthau au pretins că procesul verbal nu era gata şi l-au rugat pe Churchill să accepte să facă o recapitulare orală. Mândru de talentul său pentru improvizarea discursurilor şi de precizia memoriei sale, Churchill a reconstituit cu uşurinţă firul dezbaterii, adoptând treptat o atitudine mult mai fermă împotriva Germaniei decât înainte. Cherwell prevăzuse această răsturnare de situaţie. Morgenthau s-a grăbit să sublinieze că distrugerea industriei germane ar însemna noi pieţe de desfacere pentru produsele engleze i-ar concurenţa pentru

acapararea resurselor s-ar reduce. Lucrul acesta ar fi valabil Si pentru americani Si francezi.

Morgenthau nu voia să admită că germanii vor suferi de foame. Mai târziu, în lucrarea sa intitulată *"Germany is our Problem"** publicată în 1945, el avea să scrie că, înainte de război, Germania producea 98,2% din necesarul de cereale, întreaga cantitate de cartofi Si de zahăr de care avea nevoie, 92,3% din legume, 96,7% din cantitatea de carne Si de păsări Si toată cantitatea de lapte. El consideră că, după trasarea noilor frontiere ale Germaniei, aceste cifre vor scădea, în medie, numai cu 14%. Convins de argumentele economice, Churchill a trecut de partea lui Morgenthau Si Cherwell. Anthony Eden era revoltat: *"Nu puteti face aSa ceva!"*, a exclamat el. *"Mai ales după ce dumneavoastră Si cu mine am afirmat contrariul în mod public!"* După o lungă discutie, Churchill l-a redus pe Eden la tăcere: *"Sper, Anthony, că nu veti obtine să faceti ceva împotriva cabinetului de război, indiferent de situatie... In fond, este în joc viitorul poporului meu Si, dacă aS fi nevoit să aleg între poporul meu Si cel german, am intentia să îl aleg pe al meu"*.

Morgenthau era *"nespus de fericit"* de rezultatul întâlnirii: *"Am obtinut ceea ce speram"*. In, acest sens constituie o mărturie Si initialele W.S.C. Si F.D.R.?*, care apar în josul paginii unui memorandum confidential[12] pe care îl prezentăm în continuare:

> *"In cursul unei întrevederi între preSedintele Si primul ministru, având ca scop stabilirea măsurilor ce trebuiau luate pentru a preveni o nouă reînarmare a Germaniei, a reieSit că elementul hotărâtor al problemei este soarta care va fi rezervată regiunilor Ruhr Si Saare.*
>
> *Cu pretul unei experiente amare, noi Stim deja cât de uSor poate Germania să convertească industria ei electrică, chimică Si metalurgică în industrie de război. Amintim Si faptul că germanii au devastat o mare parte a industriei Rusiei Si a altor natiuni aliate vecine Si că, în conformitate cu principiile justitiei, tările lezate trebuie să fie autorizate să compenseze pierderile suferite prin*

---

* Germania este problema noastră.

recuperarea de material german Si să ceară reparatii. Rezultă că este necesar să se pună capăt activitătilor industriale din Ruhr Si Sarre la care ne referim Si să fie închise definitiv. ASadar, organizatia mondială trebuie să desemneze un grup însărcinat cu supravegherea modului de desfacere a intreprinderilor industriale în cauză din cele două regiuni Si să împiedice orice subterfugiu care le-ar face să functioneze din nou.

Acest program destinat să elimine industria de război din Ruhr Si Sarre urmăreSte să transforme Germania într-o tară eminamente pastorală Si agricolă. Acest program a afost aprobat de primul ministru Si de preSedinte.

O.K.
F.D.R.
W.S.C.
16 septembrie 1944"

La scurt timp după ce a fost semnat, acest memorandum a fost obiectul unei aprige discutii în cadrul Cabinetului Statelor Unite. Cordell Hull a declarat: *"In cursul carierei mele de secretar de stat, nimic nu m-a supărat mai mult decât episodul acesta de la Quebec. Dacă Planul Morgenthau era desconspirat - ceea ce părea inevitabil - acest fapt ar fi determinat o resistentă dârză Si disperată din partea germanilor, Si moartea altor mii de americani."*[13]

Incă de la primele zvonuri despre proiect, s-a putut vedea forta presei Si a opiniei publice. Adversarii planului Stiau că aveau un bun prilej de al dejuca adresându-se direct electoratului, prin intermediul presei. ASa cum prevăzuse Hull, publicul se pronunta unanim împotriva răzbunării.[14] Drew Pearson, de la Washington Post, Arthur Krock de la New York Times Si multi alti ziariSti au dezvăluit diferite aspecte ale Planului Si au mai adăugat Si câteva detalii de controverse de la Casa Albă în această privintă.

Ziarul *"Pioneer Press"* din Saint-Paul, statul Minessota, a făcut praf proiectul în Sapte paragrafe elocvente, care începeau aSa: *"PreSedintele Roosevelt manifestă o tendintă clară de a face declaratii înSelătoare Si pline de capacană, pentru a-Si ascunde greSelile."*

Datorită zvonurilor despre planul Morgenthau, preSedintele încearcă să păcălească presa Si publicul, cerând să se publice o scrisoare care, în aparentă, avea alt subiect dar din care rezulta că planul Morgenthau nu era unul oficial. "Pioneer Press" continua *"Lumea întreagă Stie bine că Hen Goebbels (ministrul propagandei în Germania nazistă) a făcu tot ce trebui pentru ca fiecare german să ia cunoStintă de Plan. Iată la ce trebuie să ne aStepăm în cazul înfrângerii, le-a explicat el. Iată ce vor Statele Unite să facă din Germania... Aproape în acelaSi timp, generalul Eisenhower răspândea deasupra Germaniei fluturaSi în care se spunea că nevinovatii nu vor avea de suferit represalii. Cea mai eficientă propaganda făcută de Goebbels a început la Washington."* In concluzie, articolul afirma: *"Pentru că (Roosevelt) face uz de autoritatea sa pentru a-Si ascunde faptele, suntem în imposibilitatea să respingem declaratia pe care o face... (dar) a fost constrâns să-l dezavueze (Planul)"*. In California, *"San Francisco Chronicle"* a făcut comentarii caustice: *"Această afacere s-a rezolvat, în măsura, în care pot fi rezolvate conflictele de acest fel în cadrul administratiei noastre guvernamentale, unde fiecare organism crede că este autorizat să se amestece necontenit în treburile care nu-l privesc."*[15] Roosevelt s-a scuturat repede de responsabilitatea pe care o avea în această afacere. I-a spus zâmbind lui Henry L. Stimson, secretarul de stat la Ministerul de război că, după părerea sa, Henry (Morgenthau) *"făcuse o gafă"*.[16] Roosevelt se străduia să evite orice subiect de discordie, pentru că, în ultimele Sase luni de viată, starea sănătătii sale se deteriorase mult. La aceasta se mai adăuga Si o neatentie supărătoare. Morgenthau avea grijă să repete cel putin odată ce era important, ca să fie sigur că a retinut. Până la urmă, preSedintele a recunoscut că nu a întrevăzut consecintele catastrofale ale documentului pe care l-a semnat, împreună cu prietenul său Churchill, la Quebec. Stimson[*] afirmă în lucrarea sa[17] că Roosevelt s-a îngrozit când el i-a recitit preSedintelui pasajul care contine acest fragment de frază: *"Să transforme Germania într-o tară eminamente pastorală Si agricolă. Pi a spus că nu putea întelege cum a ajuns să semneze aSa ceva"*. Această scenă a avut loc la 3 octombrie 1944, la mai putin de trei săptămâni de la semnarea memorandului.

---

[*] Henry Stimson: secretar de Stat cu problemele Războiului

O declaratie bizară a lui Roosevelt pune în lumină dificultătile neobiSnuite pe care le întâmpinau oamenii care trebuiau să hotărască soarta unei natiuni străine. Intr-o zi, amintindu-Si cu căldură anii fericiti când explora marile păduri din regiunea Dutchess, pe malurile fluviului Hudson, el a declarat brusc că *"nu există nici o piedică pentru ca Germania să redevină ce a fost la 1810... Ar avea o viată plăcută, dar lipsită de cel mai mic lux".*[18] Se gândea la *"viata acestor oameni cu haine tesute în casă"* Si adăuga că, dacă germanii s-ar confrunta cu lipsa hranei, oricând ar putea fi organizate masele populare ale armatei. PreSedintelui i se întâmpla uneori să spună cuvinte dezinvolte; de pildă, el a afirmat că problema cărbunelui nu era reală: *"Voi numi o comisie formată din trei oameni de afaceri germani să pună în functiune minele de cărbuni. Dacă treaba nu merge, îi împuScăm."*[19]

Stalin a aprobat Planul Morghentau, aSa cum i l-a prezentat Churchill la Moscova, pe la jumătatea lui octombrie. După cum afirma primul ministru, *"intentia ruSilor de a recupera materialul german este în perfectă concordantă cu interesele Marii Britanii, care doreSte să astupe gaura făcută de Germania. Este pur Si simplu, o problemă de dreptate."*[20] Lui Churchill i-a fost mult mai greu să convingă Cabinetul englez de război că Planul este întelept. Principalul sustinător al Planului Morgenthau în Anglia, lordul Cherwell, îl scotea din fire pe Anthony Eden când îi spunea că se temea degeaba de o foamete în Europa. Churchill a trebuit să intervină personal pentru a-l liniSti pe Eden. De altfel, britanicii s-au dovedit nehotărâti în probleme esentiale privind soarta Germaniei - de exemplu, plata reparatiilor Si dezmembrarea tării - până la Conferinta de la Yalta, în februarie 1945.

La Washington, nu s-a luat nici o hotărâre, deSi eforturile de a-l convinge pe Roosevelt au continuat toată iarna. Situatia nu ar fi trebuit să se prelungească mai mult de câteva săptămâni, dar Roosevelt avea tendinta de a-Si schimba opinia în functie de interlocutor. Când se arăta melancolic Si visător, când afiSa o dispozitie severă, dublată de hotărârea de a fi nemilos cu germanii.[21] In preajma conferintei de la Yalta, problema dobândise o importantă capitală. Zone importante din Germania se aflau în mâinile aliatilor care, pe cele două fronturi, efectuaseră deja prima mare captură din armata germană aflată în derută. Mai multe sute de mii de germani se

aflau deja în partea vestică, în lagărele aliate.

Prin semnarea conventiei de la Geneva, britanicii, canadienii Si americanii s-au angajat în mod public să aplice prizonierilor de război un tratament în conformitate cu principiile umanitare, prevăzute în texte (ale întelegerii). Necesitatea respectării acestor principii se impunea Si mai mult, datorită amenintării virtuale cu represalii asupra ostatecilor, reprezentati de detinuti aflati în mâna fiecărei părti (aproape 2 000 000 de aliati occidentali internati în Germania Si cam 700 000 de germani în lagărele aliate din Vest). Chestiunea era Si mai importantă întrucât, după tentativa canadiană de debarcare la Dieppe, în 1942, atât canadienii cât Si germanii i-au torturat pe prizonierii lor ca să răzbune brutalitătile suferite de compatriotii lor.

S-a luat hotărârea că, la început, Germania va intra sub stăpânirea armatelor aliate, dar nu a fost stabilită nici o măsură clară care să permită îndeplinirea acestui obiectiv. Eisenhower a spus vag că dorea *"să-i trateze (pe învinSi) cu asprime"*. In ce mod urma să fie aplicat continutul acestor termeni, cu privire la prizonierii germani, după eliberarea ostaticilor occidentali? Dar pentru o întreagă natiune, a cărei armată capitulase fără conditii?

Aceste probleme intrau numai în competenta celor trei mari conducători aliati. Părăsind Washingtonul, Londra Si Moscova, ei se îndreptau spre Yalta, pentru a se întâlni acolo, în februarie 1945.

Capitolul 2

FĂRĂ ADAPOST

"Mi se strânge inima când mi se povesteSte despre masele de feme. Si copii germani care, pretutindeni, fug spre Vest din calea armatei (ruseSti) Si care înaintează pe Sosele în coloane lungi de 60 de km. Sunt convins că merită tot ce li se întâmplă dar acest lucru nu face să dispară îngrozitorul lor tablou. Sunt înfricoSat de mizeria întregii lumi." [2]

Winston Churchill

La deschiderea ultimei conferinte a celor trei Mari, la Yalta, în februarie 1945, văzându-i pe germani trăind soarta de care se temuse pentru compatriotii săi, Winston Churchill nu era cuprins de dorinta de răzbunare. Din maSină, Roosvelt descoperea posomorât distrugerile provocate de inamic în cursul retragerii sale. Imediat ce l-a întâlnit pe Stalin, preSedintele a declarat că dezastrul pe care îl vedea îl făcea să fie Si *"mai înverSunat ca oricând împotriva germanilor"*. Stalin i-a răspuns interlocutorului său că nu văzuse încă nimic, Ucraina era Si mai devastată. Atunci Roosvelt a spus: *"Sper că veti face un nou toast pentru executarea a 50 000 de ofiteri ai armatei germane"*.[2]

A doua zi, în timpul celei de-a doua sesiuni, când s-a pus din nou problema Germaniei, Stalin a întrebat dacă planul de dezarmare ce urma să fie adoptat, va fi comunicat Si trupelor antinaziste germane care ceruseră încheierea păcii. Churchill a răspuns că nu vede utilitatea acestui fapt dar a omis să precizeze că nu era de acord cu împărtirea tării. Spre sfârSitul

conferintei, Stalin a revenit asupra acestui subiect Si l-a acuzat pe Churchill că se opune dezmembrării Germaniei pentru că dorea să întretină relatii de afaceri cu germanii Si urmărea să aibă un partener comercial puternic. Primul ministru, care îi mărturisise deja lui Roosvelt că se temea dacă *"între falezele albe ale Doverului Si zăpezile albe ale Rusiei"*[3] nu se afla o natie puternică, i-a ripostat că nu folosea la nimic dacă Germania era secătuită, pentru că oricum se va prăbuSi sub povara reparatiilor, aSa cum se mai întâmplase în trecut; dezmembrarea prevăzută de Planul Morgenthau - pentru moment, în suspensie - va face ca reparatiile să fie Si mai zdrobitoare. Din nou, Roosvelt a făcut o propunere de compromis: să acorde trei luni miniStrilor de externe ca să studieze problema Si să elaboreze un proiect. Churchill s-a aliat cu preSedintele. Încă odată, deciziile privitoare la soarta Germaniei erau amânate, deSi Stalin nu a fost de acord cu amânarea problemei reparatiilor prin crearea unei comisii. Strângându-Si pumnii până i s-au albit încheieturile, Stalin a insistat furios asupra faptului că Rusia avea dreptul la despăgubiri pentru uriaSele distrugeri provocate de Germania. Nici o casă nu mai putea fi locuită, de la Moscova până la frontiera poloneză. Prudenti, Roosvelt Si Churchill s-au înteles asupra unei *"baze de discutii"* de douăzeci de miliarde de dolari, fiind de la sine înteles că Rusia va obtine, oricum, jumătate din suma hotărâtă în final. Stalin nu era prea preocpat de soarta prizonierilor de război, care formau o masă imensă de sclavi, destinati să muncească pentru refacerea tării. Când Harry Hopkins, asistentul preSedintelui, l-a întrebat ce se va întâmpla cu prizonierii de război, el a răspuns evaziz că trebuiau să fie puSi la muncă.[4]

In curând, milioane de soldati din Wermacht care vroiau să scape de ruSi Si îSi căutau un adăpost în Vest, s-au adăugat valului de refugiati despre care vorbea Churchill. Cât era de dârză Si de crudă armata germană în 1940-1941, ea a fost distrusă pe frontul de Est: acum, jumătate din efectivele sale erau formate din adolescenti sau bărbati trecuti de treizeci Si cinci de ani, cei mai multi alergând în întâmpinarea aliatilor occidentali. Ei credeau că acolo vor fi mai bine tratati decât ar fi făut-o ruSii.

Câtă vreme războiul nu se încheiase încă, în

conformitate cu conventia de la Geneva, generalul Eisenhower* Si statul sau major erau raspunzatori de ingrijirea Si hrana prizonierilor. Dar tratamentul efectiv aplicat acestora avea sa fie determinat, in mare masura, de modul in care Hitler se purtase inainte fata de doua milioane de soldati francezi, americani, englezi Si canadieni aflati in lagarele germane. In afara de occidentali, mai multe milioane de ruSi incapusera pe mainile lui Si se presupunea ca majoritatea au pierit datorita conditiilor extrem de vitrege pe care au fost nevoiti sa le indure. Prin conventia de la Geneva au fost stabilite anumite reguli pentru tratamentul prizonierilor, dar nu era decat un mijloc care asigura respectarea lor: amenintarea cu represalii pe care tabara inamica le putea efectua asupra soldatilor proprii aflati in prizonierat acolo.

Chiar Eisenhower afirma ca, in cursul studiilor sale la Scoala superioara de razboi, nu auzise niciodata ce trebuie facut cu prizonierii in cazul unei penurii a mijloacelor de transport.[6] Fara indoiala, din aceasta cauza Si-a asigurat colaborarea vechiului sau prieten, generalul Everett S. Hughes, fost coleg de instructie la Fort Leavenworth, in Kansas.

Dupa eliberarea Parisului, in august 1944, Hughes a fost numit asistent particular al lui Eisenhower Si i-a fost atribuit, in capitala, un birou la cartierul general al Zonei de Comandament (Z. Com.)[7]. *"Nimeni nu Stie exact ce facea, dar era foarte activ"*, afirma BUEL F. Weare, ofiter de intendenta la statul major al lui Eisenhower. De fapt, el controla inlocuirea efectivelor, ratiile prizonierilor de razboi Si activitatea generalului J.C.H Lee, insarcinat cu probleme de logistica pentru T.E.O.** *"Apartine micului grup de intimi (ai comandantului suprem)"*[8]. Intre altele, era primit in sanul familiei Eisenhower, care il poreclise *"unchiul Everett"*.[9]

Hughes era un om inalt Si impunator, rezervat Si taciturn. Eisenhower avea incredere nemarginita in el, fiind convins de inalta lui competenta Si de absoluta integritate a generalului. Hughes sesiza din instinct metodele siblinice de conducere pe care le folosea Eisenhower.[10] In mai multe randuri, comandantul suprem l-a ajutat pe Hughes sa sara

---

*Comandantul suprem al corpului expeditionar aliat

**Teatrul operational european

treptele ierarhiei militare. De pildă, în aprilie 1944, el i-a transmis o telegramă generalului McNarney, la Washington, în care îi spunea că dorea ca Hughes să revină alături de el la S.H.A.E.F.* *"Generalul Hughes mi-ar fi extrem de util pe teatrul de operatii. Vă cer să eliberati un ordin de transfer pentru el"*. Hughes a fost trimis imediat în Europa, unde a devenit *"ochii Si urechile"* lui Eisenhower, după cum spune chiar generalul. [12]

Comandantul suprem al S.H.A.E.F. conta mult pe asistentul său, eficient Si discret în toate privintele. In ochii lui Eisenhower, calitatea aceasta era esentială, pentru că lui nu i-a plăcut niciodată *"să aleagă mijloace de actiune directă care impuneau propria sa participare, dacă putea ajunge la aceleaSi rezultate prin metode indirecte."* In acest fel l-a descris, mai târziu, vicepreSedintele Richard M. Nixon pe preSedintele Eisenhower[13]. In 1944, când Eisenhower comanda S.H.A.E.F., această trăsătură de caracter era deja foarte pronuntată. Generalul George S. Patton o mentionează într-o scrisoare către Beatrice Patton.[14] Explicând ce dificil era să obtii o decizie din partea lui Eisenhower, care îSi ascundea gândurile dacă era vorba de o controversă, Patton scria: *"Este infernal să duci războiul speculând neatentia Si să învingi prin viclenie"*. David Eisenhower, nepotul generalului, afirma că bunicul său prinsese *"obiceiul să primească (toate propunerile, chiar Si pe cele care îi erau pe plac, cu o atitudine sceptică sau un refuz categoric."* In această privintă, o mărturie ne aduce Si generalul Lucius Clay: *"Constatase că acest fapt îi permitea să pună în evidentă punctele slabe ale interlocutorilor săi."*[15]

Cine foloseSte asemenea procedee, doreSte să aibă subordonati înzestrati cu perspicacitate, capabili să guverneze fără să dirijeze. *"Chiar când situatia îi permitea să dea ordine clare Si directe în aparentă, Eisenhower prefera să aleagă o cale mai întortocheată. Actiona pe ocolite."*[1] Uneori, ordinele sale erau aSa de neclare, încât a doua zi i se cereau lămuriri. Aceste demersuri îl înfuriau grozav. Până Si Hughes a scris, la 21 iulie 1944: *"Omul ăsta e nebun. Este incapabil să dea un ordin*

---

* Supreme Headquarters, Allied Expeditionary Force: Marele cartier general al fortelor aliate, sub conducerea generalului Eisenhower; S.H.A.E.F. dirija fortele americane, anglo-canadiene Si franceze în tot nord-vestul Europei

valabil. Apoi se pune pe urlat Si bate cu pumnul în birou".[17]

DeSi nu avea o autoritate directă, Hughes avea o mare influentă asupra Sefului său. Câteodată, folosind metode subtile, reuSea să ascundă adevărata sursă a deciziilor.

ASa stăteau lucrurile cu importanta chestiune a alimentatiei prizonierilor, asupra căreia vom reveni de nenumărate ori. Pentru că în mai 1945, Eisenhower a cerut reducerea ratiilor, aparent, operatiunea s-a făcut fără să lase urme scrise. Când această măsură a fost pusă în aplicare, unii ofiteri în subordine au devenit reticenti: dacă cereau un ordin scris, Hughes ar fi fost constrâns să obtină semnătura generalului (Eisenhower). Această practică era atât de adânc înrădăcinată încât, în octombrie 1945, când s-a hotărât efectuarea unei distributii speciale de hrană pentru prizonieri, un ofiter responsabil a cerut ordinul scris al comandantului suprem înainte de a-l executa. In lipsa unui ordin scris, aplicarea unei măsuri apriori favorabile, lua sfârSit - culmea ironiei - prin refuzul de a distribui hrana. Oamenii actionau, abtinându-se de la actiune.

Când a cerut numirea lui Hughes în preajma sa, Eisenhower a stabilit clar limitele autoritătii asistentului său. Intr-o directivă datând din 24 februarie 1944, el declarase: *"Veti veghea la respectarea aspectului consultativ al functiilor pe care le detineti, prin rolul de control pe care îl presupun. După ce discutati cu comandantii responsabili, îmi prezentati problemele care, în opinia dumneavoastră, impun să iau o decizie în calitate de comandant al teatrului de operatii"*[13].

"Eisenhower îSi impunea autoritatea asupra lui Montgomery* folosindu-se de logistică mai mult decât orice alt mijloc, remarca Stephen Ambrose, biograful autorizat al generalului. *"Se întâmpla ca Montgomery să-Si urmeze propriile înclinatii, Si să urmeze doar în linii mari ordinele lui Eisenhower, dar nu avea puterea de a aduce provizii. Trebuia să lupte într-un cadru foarte limitat de cantitatea de material pe care Eisenhower binevoia să i-o acorde".*[19]

Seful statului-major al lui Eisenhower, Bedelle Smith, scria că (generalul) *"era la curent cu nevoile Si misiunile diferitelor forte, pe care le cunoStea bine, era singurul care*

---

* Bernard Law Montgomery mareSal englez, comandantul grupării armate nr.21.

detinea toate elementele pentru alocarea Si repartitia resurselor, în functie de fiecare operatie.”

In vara anului 1944, urmând o sugestie a asistentului sau, Eisenhower a acceptat sa reformuleze o precizare care producea încurcaturi privind aplicarea ordinului initial. Hughes era una dintre putinele persoane care raportau direct comandantului suprem, ceea ce le permitea celor doi sa dezbata probleme spinoase, departe de urechile indiscrete. Eisenhower l-a autorizat pe asistentul sau *“sa consulte ofiteri Si soldati din toate unitatile, organismele Si cartierele generale ale E.T.O.U.S.A.”*[*] Toti se aSteptau sa beneficieze de vasta experienta a lui Hughes Si ca el sa-l sfatuiasca pe general cu privire la nevoile de trupe Si de provizii, ca Si asupra problemelor de organizare. Sub acoperirea acestui mandat cu un câmp de actiune foarte cuprinzator, Hughes putea sa mearga oriunde Si sa se adreseze oricui. Orice persoana careia îi adresa întrebari era obligata sa-i raspunda sau risca sa stârneasca nemultumirea comandantului suprem.[20] Problemele pe care Hughes le rezolva direct erau delicate Si destul de variate:

- distribuirea alcoolului;
- nevoile materiale ale lui Kay Summersby, Soferul inseparabil Si secretarul foarte particular al lui Eisenhower, care îl însotea pe general în toate lungile sale calatorii;
- dificultatile generate de indiscretiile lui Patton Si alimentatia prizonierilor de razboi (P.R.[**])

Hughes abordeaza toate aceste probleme în jurnalul pe care l-a tinut atunci. Partea referitoare la 1945 este cuprinsa într-un caiet cu patratele, pe care i l-a oferit generalul Patton.

La 4 august 1944, în timpul unei plimbari pe jos în apropiere de Widewing, unde se afla cartierul general al S.H.A.E.F, în Anglia, Eisenhower Si Hughes au avut o convorbire despre relatiile prizonierilor. *“Am avut o lunga discutie în padure cu Ike, Kay Si Tedder.[***] I-am spus lui Ike despre dislocari, P.R. etc., pentru a-i explica de ce am protestat împotriva modului în care generalul Lee utilizeaza mâna de*

---

[*] E.T.O.U.S.A. - European Theater of Operations, U.S. Army: Teatrul operatiunilor europene ale Armatei Statelor Unite.

[**] P.R.: prizonieri de razboi

[***] Arthur W. Tedder era mareSal în aviatia engleza Si Comandant suprem adjunct (al lui Eisenhower).

lucru. Parcă ar fi membru al clubului Rotary International. Ike vrea să preiau eu această problemă : zice că nu are încredere în Lee.*" Având în vedere marile responsabilităti care îi reveneau scrupulosului general J.C.H. Lee (supranumit *"Christos în carne Si oase"*)** în domeniul aprovizionării, această declaratie este extrem de importantă. Lee era răspunzător de logistică pentru T.E.O. ASadar, gratie eminentei sale cenuSii, Eisenhower avea acces direct la problemele de logistică Si la multe alte domenii de activitate ale E.T.O.U.S.A. - Hughes era foarte interesat de ratiile P.R. El le reducea mereu sub limitele stabilite de ofiterii însărcinati cu aprovizionarea, care îSi întemeiau cererile pe acordurile de la Geneva. Intr-adevăr, conventia prevedea ca prizonierii să fie hrăniti Si cazati în aceleaSi conditii ca Si trupele de rezervă. ASa se explică faptul înscris de Hughes în jurnalul său, la 31 mai 1943: *"Am dificultăti să obtină reducerea ratiilor P.R. germani."* [21]

In toamna anului 1944, Hughes a luat un prânz prelungit cu Eisenhower. In timpul mesei, cei doi bărbati au abordat din nou subiectul privitor la ratiile prizonierilor de război. Eisenhower consideră că problema era apăsătoare, de aceea îi spusese lui George C. Marshall, Seful statului său major, la 18 septembrie: *"In treacăt fie zis, este o adevărată problemă să ne ocupăm de multimea asta de prizonieri."**** [22] Nici Eisenhower Si nici Marshall nu se confruntau prima dată cu această problemă. In mai 1943, într-o scrisoare către Marshall, Eisenhower se plângea de dificultătile ridicate de mai multe sute de mii de prizonieri, capturati în Tunisia de către aliati. *"Ce păcat că nu au putut fi omorâti Si mai multi"*, a adăugat el în post-scriptumul scrisorii, suprimat în unele editii oficiale ale *"scrierilor sale"*.[23]

Hughes l-a sfătuit pe Eisemhower să nu dea nici un ordin scris cu privire la alimentatia P.R. Si la distribuirea alcoolului.[24] Vineri 24 noiembrie 1944, el i-a transmis unui ofiter subordonat instructiuni referitoare la importanta păstrării

---

* Aluzie ironică la spiritul caritativ al membrilor acestui club.

** J.C.H.: Jesus Christ Himself (Isus Cristos însuSi).

*** La 1 octombrie 1944, 205 337 prizonieri erau în mâinile americanilor, ceea ce reprezenta aproximativ 6% din efectivul trupelor americane sub comanda lui Eisenhower.

secretului în această privință. *"Dumneavoastră Si statul major al dumneavoastră nu trebuie sub nici o formă să comunicați în scris punctele de vedere pe care le aveți despre rațiile P.G."*, a declarat el. De asemenea, ofiterul trebuia să se abțină de la comentarii de genul *"este clar că nu trebuie să Stirbim reputația comandantului teatrului de operațiuni"*. O săptămână mai târziu, Hughes scria în jurnalul său: *"Consfătuirea în legătură cu rațiile P.R. în biroul lui John"* (Probabil că altcineva decât Hughes a scris cuvântul *"Littlejohn"*, pentru John): (Robert Littlejohn, intendent general al T.E.O., era responsabil cu stocurile de provizii) "In final, i-am făcut să admită că P.R. trebuie să fie hrăniți mai puțin Si că nu trebuie să le dăm lor ceea ce francezi înSiSi nu au". Lunea următoare, el i-a prezentat personal lui Eisenhower darea de seamă asupra consfătuirii: *"I-am vorbit despre instrucțiunile referitoare la reducerea hranei P.R. ceea ce s-a încheiat printr-o invitație la prudență - până la urmă l-am convins pe Littlejohn."*[25]

Ca să-Si îndeplinească misiunea, intendentul general R. Littlejohn străbătea Franța într-un tren particular. Hughes l-a întâlnit la 18 ianuarie 1945 Si l-a abordat prudent, făcând apel la loialitatea sa. Din lectura jurnalului răzbate iritarea: nu numai că nu a călătorit la înapoiere în luxosul tren personal al intendentului general, dar a trebuit să petreacă *"Sapte ore cu Codman într-un Buick! Oprire la E.T.P.R.* în apropiere de Stenay. Găsit germanii luând masa; rații de tip B.** Mă întreb dacă pot rezolva această problemă"*. Hughes încearcă să expedieze o altă problemă: *"se pare că generalul Lee risipea fără folos niSte efective, lăsându-le la urmă pentru sarcini care nu erau urgente, cum ar fi paza Si întreținerea lagărelor de P.R."****

Jurnalul lui Hughes conține o mulțime de informații diverse Si variate: numărul prostituatelor la Reims (3600), numărul permisionarilor care îl însoțesc pe Eisenhower la Cannes (12), ciorapii de mătase pe care Ike i-a cerut să-i aducă

---

* E.T.P.R.: adăpost temporar pentru prizonierii de război.

** Rații de tip B: [illegible].

*** [illegible] reproșul făcut generalului Lee era justificat de tendința acestuia la risipă atunci când era vorba de propriile necesități [illegible] Africa de Nord după portocale pentru micul dejun.

pentru Kay Summersby, până la numărul lăzilor de scotch pe care a reuSit să pună mâna (15). Innecate în mijlocul acestor consideratii de înalt nivel, sunt totuSi frecvent mentionate eforturile pe care le făcea pentru a reduce ratiile prizonierilor.[26]

Eisenhower a insistat personal ca Hughes să aibă rolul hotărâtor în rezolvarea acestor dificultăti. Intr-o telegramă trimisă generalului Somervell, care îi cerea lui Hughes să revină la Washington, el spunea: *"Nu am, repet, nici un chef să mă lipsesc de serviciile sale. In conjunctura actuală, pierderea lui m-ar pune într-o situatie foarte stânjenitoare. Imi pare foarte rău că nu vă pot face acest serviciu."*[27]

La sfârSitul anului 1944, tratamentul aplicat prizonierilor de pe front aflati în mâinilie americanilor, vădea o totală lipsă de organizare. Generalul Bruce Clark, de la armata a treia a lui Patton, care avansa foarte rapid, nu se putea lipsi de nici un om. Neavând gardieni s-a multumit să-i dezarmeze pe prizonieri Si să le zdrobească armele sub Senilele tancurilor. Apoi i-a lăsat liberi să străbată Franta pentru a se înapoia acasă. Unii dintre germanii care s-au predat voluntar au fost maltratati de civili francezi. Colonelul R.J.Gill, de la serviciul marelui procuror al teatrului european*, se plângea în februarie 1945 că numai 7004 P.R. ajunseseră la destinatie, 29 dintr-un efectiv initial de 17 417. In cursul lunii martie 1945, deschizând trenurile încărcate de prizonieri care veneau din Germania, de mai multe ori, gardienii americani au găsit cadavre înăuntrul vagoanelor. De exemplu, la 16 martie s-au numărat 104 morti la Mailly-le-Camp Si încă 27 la Attichy.[30]

Această situatie îl irita pe Eisenhower, care se vedea obligat să prezinte scuze germanilor. *"Detest că trebuie să mă scuz în fata germanilor"*, îi scria el lui Marshall, la Washington, în legătură cu ancheta asupra prizonierilor *"înăbuSiti accidental"* în vagoanele de mărfuri care îi transportau. *"Mă tem că, de data asta, nu am de ales"*[31] Teama că germanii vor trece la represalii împotriva prizonierilor aliati în mâinile lor nu era de ajuns pentru ca armata să-i trateze mai bine pe P.R. Un alt accident de acest gen s-a produs, dar Eisenhower nu s-a mai ostenit să prezinte scuze, probabil pentru că războiul era pe

---

* La nivelul fiecărui comandament se găsea un prefect însărcinat cu problemele de politie ale trupelor. Prefectul avea între alte obligatii Si h gărzile de prizonieri.

terminate, iar amenintarea cu represaliile îSi pierdea din putere.

Generalul de divizie Milton A. Reckord, procuror-Sef al teatrului de operatii, care raspundea atunci de paza prizonierilor, l-a avertizat pe Eisenhower cá *"(aceste) doua incidente care au provocat moartea unor P.R. germani, se datoreaza lipsei de personal. Acest deficit este atât de important, atât de grav de mult timp, încât a devenit elementul primordial al tuturor operatiunilor referitoare la P.R."*[32] Prin intermediul cartierului general al T.E.O., Reckord scrisese deja la departamentul de stat, pentru a informa cá prizonierii constituie o sarciná tot mai grea: trecuse mai bine de o luná, fárá ca el sá primeascá vreun ráspuns. In parte, problema se datora faptului cá britanicii Si canadienii nu acceptau sá preia responsabilitatea pentru toti detinutii pe care trebuiau sá-i ia de la americani. La sfârSitul scrisorii sale, Reckord sublinia cu gravitate cá posiblitatea unor noi decese viza *"în cel mai înalt grad T.E.O, S.H.A.E.F. Si Departamentul de Rázboi. Ne putem teme de proteste Si represalii, care ar compromite prestigiul Statelor Unite în fata opiniei mondiale. In másura în care un asemenea eSec nu ar rámâne fárá urmári la nivel înalt,... pare important ca ofiterii în cauzá sá Stie cá personalul... nu este aprovizionat în mod obiSnuit."*

Intr-o scrisoare care dateazá din septembrie 1944, Eisenhower îi explica sotiei sale, Mamie, de ce îi detesta pe germani: *"pentru cá germanul este bestial"** . In august 1944, în timpul unui prânz, el a declarat, în prezenta ambasadorului Angliei la Washington, cá în jur de 3 500 de ofiteri de la statul-major general german trebuiau sá fie *"eliminati"*. El propunea sá fie suprimati Si toti conducátorii partidului nazist - de la primari pâná la cel mai înalt nivel - precum Si toti membrii Gestapoului.[33] In total, era vorba de vreo sutá de mii de persoane. Comesenii sái au fost de acord cá, dupá rázboi, era suficient sá se lase ruSilor mâná liberá, ca evenimentele sá-Si urmeze cursul. Eisenhower a hotárât cá Germania trebuia sá fie divizatá în mai multe zone, câte una pentru fiecare natiune pe care o invadase, pentru a se face dreptate.[34]

In timp ce britanicii Si canadienii îSi croiau drum prin Olanda, civilii blocati în spatele liniilor germane erau amenintati de înfometare. Eisenhower a dat ordin sá fie aprovizionati,

---

* "The German is a beast."

paraSutându-li-se hrana. Relativ la acest fapt, el îi scria lui Marshall: *"N-am situat să-i tratez pe germani cu mănuSi. Până acum m-am abtinut, de teamă că olandezii vor suferi S. mai mult: dacă germanul nu are de gând să ducă jocul la capăt, sunt hotărât să-i pedepsesc de îndată ce voi avea timp să mă ocup de asta."*[35] Cu cât germanii luptau mai disperati, Eisenhower descoperea atrocitătile comise în lagărele de concentrare Si, prin urmare, sentimentele sale violente împotriva duSmanului deveneau mai puternice, pără acolo încât se simtea ruSinat că poartă un nume german.[36]

Roosevelt se temea că, după război, s-ar putea instala haosul Si că în Europa ar putea izbucni revolutii, datorită cărora sacrificiul vietilor americane devenea inutil, ori ar fi cerut alte sacrificii. Prevăzător, el i-a cerut vechiului său prieten Sam Rosenmam să elaboreze un studiu asupra situatiei alimentare pe plan mondial. Perspectiva unei stări de haos în Franta îl îngrozea pe preSedinte mai mult ca orice. Dacă tara ar fi suferit din cauza înfometării, comuniStii nu ar fi pierdut prilejul să aprindă scânteia revolutiei finale care credea Roosevelt, ar fi pus capăt capitalismului. Pericolul unei *"penurii alimentare mondiale"*, care ar fi provocat o uriaSă agitatie civilă în toată Europa, era invocat de mai multi oameni cu autoritate.

In februarie 1945, generalul de brigadă T.J. Davis l-a avertizat pe Eisenhower că *"dificilul angajament luat în ceea ce priveSte aprovizionarea nu poate fi respectat, datorită faptului că le-a fost acordat (prizonierilor germani) statutul de P.R."*[37]

In darea de seamă prezentată preSedintelui în aprilie 1945, Rosenman arăta că penuria... de provizii, mai degrabă decât cea de mijloace de transport[38] (ar deveni), în viitorul imediat, un factor presant. Rosenman a adăugat misterios: *"S.H.A.E.F. nu va comanda Si nici nu va distribui provizii, dacă acest lucru nu se impune din ratiuni militare"*.[39] Aceste directive pun în evidentă două chestiuni importante: pe de o parte, că teza unei penurii alimentare era acceptată oficial Si, pe de altă parte, că se avea în vedere că aprovizionarea civililor să se facă numai în functie de *"interesele militare"*. Ca Si Roosvelt Si Eisenhower, Roseman era preocupat de eventualitatea înfometării populatiei germane, fiindcă reprimarea tulburărilor presupunea interventia armatei. Ratiile alimentare atribuite erau, într-adevăr, neliniStilor de mici: pentru civilii germani, cantitatea maximă de hrană de toate felurile *"(va fi) de*

aproximativ 1500 de calorii pe zi pentru fiecare persoană." Este bine să arătăm aici că, aSa cum spun expertii, un adult total inactiv are nevoie de un minimum vital de 1800-2250 de calorii pe zi.[40]

După 1943, notiunea de penurie alimentară a fost folosită prima dată de generalul Hughes, care se afla atunci în Africa de Nord. Mai târziu, în aprilie 1945, el scria: *"Se pune problema unei penurii alimentare mondiale de hrană. Am vorbi despre acest lucru cu mult timp înainte. A început în A.N.**" [41] Nici atunci Si nici mai târziu nu a existat o penurie reală de alimente. In zona care astăzi se numeSte Germania de Vest, în mai 1945, populatia era cu 4% mai redusă fată de 1939, deSi creStea zilnic datorită refugiatilor veniti din Est.[42] Cantitatea de grâu disponibil obtinută în Germania de Vest, Franta, Anglia Canada Si Statele Unite laolaltă era mai mare decât cea produsă în aceleaSi zone geografice în 1939. Situatia se explică prin faptul că sporirea productiei de grâu în America de Nord Si în Anglia suplinea avantajos cantitatea pierdută în Germania de Vest Si Franta. In anii 1944-1945, surplusul de grâu al Canadei, la încheierea recoltării, depăSea 440 de milioane de boisseau** . AcelaSi fenomen avea loc în Statele Unite, la care se adăuga Si un important excedent de porumb. Numai recolta de cartofi scăzuse în zonele citate mai sus, în principal datorită reducerii cu 30% a productiei obtinute în Germania de Vest în 1945.[43] In anul 1944, în Franta, productia de grâu depăSea consumul real cu 500 000 de tone.[44] In martie 1945, Churchill a remarcat în fata lui Roosevelt că nu exista o penurie globală de grâu, în schimb, multor oameni le lipsea zahărul, carnea Si grăsimile.[45] In octombrie 1945, Biroul American al Relatiilor Externe pentru Agricultură a făcut următoarea constatare: la scară mondială,*** productia de hrană măsurată în calorii pe locuitor pentru anul de recoltă 1945-1946, reprezenta 90% din productia medie a anului 1935-1936.[46]

Intr-un mesaj pe care l-a semnat Si l-a parafat în martie

---

* A.N.: Africa de Nord

** Boisseau: unitate de măsură a volumului utilizată în Canada. 1 b = 36,24 litri.

*** Pentru o analiză mai aprofundată a situatiei alimentare, a se vedea capitolele 6 Si 9.

1945 - atunci când Germania era strivită ca o nucă între armatele ruseSti Si Aliatii Occidentali - Eisenhower le-a propus Sefilor de stat-major reuniti (C.C.S.)*, o abatere de la prevederile conventiei de la Geneva: crearea unei noi categorii de prizonieri pe care armata nu ar fi fost obligată să-i hrănească după capitularea Germaniei. Iată textul acestui mesaj, datând din 10 martie: *"DeSi responsabilitatea pentru hrănirea Si întretinerea tuturor prizonierilor de război aliati (germanii din mâinile aliatilor) Si a persoanelor dislocate, trebuie să fie încredintată autoritătilor germane, este posibil ca în haosul care s-ar putea produce, acestea să nu se poată achita de obligatii iar Aliatii, până la repatrierea lor, să se confrunte cu necesitatea de a furniza mari cantităti de provizii. Includerea prizonierilor din fortele armate germane în categoria P.R. ar însemna o sarcină care ar impune aprovizionarea cu ratii echivalente celor destinate trupelor de rezervă Si ar depăSi cu mult mijloacele de care dispun Aliatii, chiar Si în cazul când ar utiliza în întregime resursele germane. In plus, n-ar fi de dorit să distribuim fortelor armate germane ratii net superioare celor destinate populatiei civile"*. In consecintă, oamenii făcuti prizonieri după ziua victoriei vor fi desemnati prin expresia *"forte inamice dezarmate"* (F.I.D.), *"aSteptând să fie lăsati la vatră de către armata germană, sub supravegherea fortelor aliate"*. Mesajul se încheia astfel: *"Vă cerem acordul. Plecând de la aceste principii de bază, au fost elaborate planuri concrete."*[47]

* C.C.S.: (Combined Chiefs of Staff) instanță militară interaliată din care [illegible]

Capitolul 3

FĂRĂ DECLARATII PUBLICE

La 26 aprilie 1945, la sediul S.H.A.E.F. din Reims sosea o telegramă din partea Sefilor de stat-major reuniti (C.C.S.), ca răspuns la mesajul lui Eisenhower din 10 martie. Sefii de stat major aprobau crearea statutului de F.I.D.* , cu conditia ca acesta să fie aplicat exclusiv prizonierilor de război aflati în mâna americanilor. ASadar, reprezentantii britanici au refuzat să aplice această măsură propriilor detinuti. In esentă, conditiile transmise Eisenhower erau următoarele:

> *"... B) Germanii sunt răspunzători pentru hrana Si întretinerea trupelor germane dezarmate.*
>
> *C) Procedurile adoptate nu vor fi aplicate nici criminalilor de război, nici altor categorii de persoane inamic căutat, nici oricărei alte persoane descoperite în rândul fortelor armate germane Si retinută din motive de securitate. Veti trimite la închisoare, în continuare, toate persoanele care satisfac aceste criterii, fie în calitate de presumtivi criminali de război, fie din motive de securitate militară dar nu ca prizonieri de război. Vor fi hrănite, casate Si trecute în seama administratiei fortelor aliate pentru celelalte probleme. Autoritătile germane nu trebuie să exercite nici un fel de control asupra lor.*
>
> *D) Statutul fortelor armate germane sau al trupelor dezarmate nu va face obiectul nici unei declaratii publice."*

Datorită acestei ultime dispozitii, nerespectarea conventiei de la Geneva putea să rămână învăluită în secret.

In a doua parte a telegramei se putea citi:

"Sefii de stat-major britanici doresc să fie adăugată

---

* F.I.D.: Forte Inamice Dezarmate (în engleză: D.E.F.: Disarmed Enemy Forces.

următoarea declaratie: Dacă Regatul Unit hotărăSte că are nevoie de prizonieri de război suplimentari, nu îi veti include în categoria fortelor dezarmate. Sectiunea finală stipulează: *"Se întelege că după înfrângere nici unui german nu i se va atribui statutul de prizonier de război... (chiar) pentru a satisface nevoile de mână de lucru ale S.H.A.E.F. în afara Germaniei."*

Refuzul britanicilor de a adopta politica americanilor referitoare la F.I.D. reprezenta o cotitură importantă în cooperarea de până atunci a Aliatilor. Sigur că britanicii erau obligati să accepte ca americanii să le cedeze prizonieri, pentru repartizarea echitabilă a sarcinii; un refuz nejustificat din partea lor ar fi fost extrem de jignitor. Dar cele două puteri Stiau că germanii supuSi statului de F.I.D. nu vor fi capabili cu adevărat să muncească Si că vor avea totdeauna Sansele să ajungă muribunzi.

Britanicii au adâncit discordia, hotărând că nu vor folosi denumirea americană F.I.D. pentru a desemna captivi pe care Stiau că nu îi vor putea trata conform conventiei de la Geneva. Ei au preferat să utilizeze expresia *"personal predat inamicului"* (P.P.I.)* , pentru a face deosebire între prizonierii capturati după înfrângere, de cei pe care îi detineau în timpul ostilitătilor. Sefii de stat-major americani au acceptat fără comentarii refuzul britanicilor de a adopta statutul F.I.D., însă nu la fel au stat lucrurile cu ofiterii americani de la S.H.A.E.F. Intr-un mesaj pe care l-a semnat, Eisenhower prezenta protestul său: *"Având o sarcină mai uSoară[2], britanicii pot să fie mai generoSi, fapt care, prin comparatie, aduce prejudicii pozitiei adoptate de americani".*[3] La acea dată, nimic nu îi împiedica pe americani să-Si trateze prizonierii cu acelaSi umanism dovedit de britanici fată de prizonierii lor; mai ales gratie rezervelor de care dispuneau atunci, sporite prin rechizitionări, puteau să o facă fără probleme.[4]

Americanii Si britanicii erau de acord cu privire la atitudinea adoptată fată de criminalii de război, spioni, specialiSti în Stiintă de înalt nivel, pe care erau hotărâti să-i păstreze în viată. AceSti prizonieri, desemnati cu termenul *"ciuvati"*, erau mai pretioSi decât ceilalti, de care s-ar fi lipsit bucuroSi. Cele două părti Si-au dat osteneala să precizeze că aceStia nu trebuie să fie incluSi în categoria F.I.D. Si că vor fi

---

* În engleză S.E.P. (Surrended Enemy Personnel).

alimentati, cazati Si supuSi, în toate privintele, administratiei fortelor aliate.[5] Această măsură le permitea să-i izoleze pe suspecti, aSteptând desfăSurarea proceselor, Si îi ferea de soarta la care i-ar fi condamnat statutul de F.F.D.. Atentia generală s-ar fi focalizat asupra criminalilor celebri, iar conditiile de detentie ale F.I.D. - pe care opinia publică din Europa Si din America de Nord le-ar fi considerat inacceptabile - treceau în umbră.*

"Statutul fortelor armate germane sau al trupelor dezarmate nu trebuie să constituie obiectul nici unei declaratii publice", au hotărât Sefii de stat-major, ca astfel să poată trece sub tăcere ceea ce se petrece în lagăre. Era o directivă fără rost, pentru că Eisenhower deja mintea publicul cu privire la tratamentul rezervat prizonierilor. Intr-adevăr, în cursul unei conferinte de presă la Paris, el a afirmat: *"Dacă germanii ar rationa ca niSte oameni normali Si-ar da seama că întregul trecut al Statelor Unite Si al Marii Britanii determină aceste două puteri să adopte o atitudine generoasă fată de duSmanul învins. Vom respecta toate clauzele conventiei de la Geneva."*

De mai multe ori, guvernul Statelor Unite Si armata americană au declarat că se supun tuturor prevederilor acestei conventii,[7] care le garanta prizonierilor germani[8] dreptul de a fi hrăniti Si cazati în conditii similare trupelor de rezervă ale puterii detinătoare** (Statele Unite), dreptul de a trimite Si de a primi corespondentă Si dreptul de a primi vizitele delegatilor Comitetului International al Crucii RoSii (C.I.C.R.), care trebuiau să prezinte un raport confidential puterii protectoare (guvernul german) Si autoritătile ameriacne. In cazul când s-ar fi constatat că prizonierii sunt rău tratati, puterea protectoare avea posibilitatea să alerteze presa Si să efectueze represalii.

Comandanti fortelor armate din Europa purtau răspunderea pentru prizonierii germani aflati în mâinile americanilor Si la rândul lor, comandantii se aflau sub controlul politic al guvernului Statelor Unite. Toate deciziile referitoare la tratamentul detinutilor au fost luate exclusiv de conducătorii militar americani, exceptând trei măsuri esentiale care, toate,

---

* Intre altele ceea ce denumea politica de ocupatie...

** "Putere detinătoare" Si "putere protectoare" sunt notiuni definite de conventia de la Geneva; Când regimul nazist începuse să se descompună rolul puterilor protectoare ale intereselor germane a fost atribuit Elvetiei.

violează convenţia de la Geneva:
- să-i împiedice pe delegaţii C.I.C.R. să viziteze lagărele americane (interdicţie aplicată, deasemena, lagărelor britanice Şi canadiene).
- măsura, luată împreună de americani Şi britanici, de a transfera în lagărele franceze* prizonieri, care să muncească pentru refacerea ţării - desigur, cu condiţia ca francezii să respecte prevederile convenţiei;
- să trimită, împotriva voinţei lor, prizonieri în URSS.

Dar cea mai importantă hotărâre, care prin ea însăŞi însemna o încălcare a prevederilor convenţiei, a fost constituirea statutului de F.I.D., propus de Eisenhower Şi aprobat de Şefii de stat-major reuniţi.

Intr-o anumită măsură, Aliaţii înŞiŞi aveau să provoace *"haosul"* care - după Eisenhower - i-ar fi împiedicat pe germani să-Şi rezolve problemele alimentare. AŞa cum era prevăzut în Planul Morghentau, învingătorii se grăbeau să desfiinţeze principalele instituţii germane Şi să împiedice producţia unui număr de peste 500 de produse.[9] Mesajul din 10 martie 1945 preciza totuŞi că armata va încredinţa *"autorităţilor germane"* sarcina de a răspunde de prizonieri. Dar odată cu desfiinţarea armatei, a guvernului, a organizaţiilor de asistenţă oficială cum era Crucea RoŞie Şi a unor importante sectoare ale comerţului, nu mai rămânea nici cea mai mică *"autoritate"* capabilă să-Şi asume responsabilităţi.

In timp ce soldaţii americani puneau mâna pe germanii învinŞi printre ruinele Ruhrului, de la Washington, în primăvara blândă a anului 1945 înalţi funcţionari elegant îmbrăcaţi încercau să se pună de acord cu privire la soarta captivilor. Zile în Şir, reprezentanţii departamentului de Stat, de război Şi Trezoreriei se întâlneau, pentru a pune la punct detaliile destinului Germaniei, pe care cei trei Mari l-au lăsat nerezolvat. Ei au redactat J.C.S. 1007**, care stabilea ce măsuri trebuia să ia Eisenhower cu privire la toate instituţiile germane. Trebuia să desfiinţeze guvernul central, partidul nazist,

---

* La început francezii au cerut 1 750 000 de prizonieri dar n-au primit decât aproximativ 730 000 (poate până la 886 000) care au fost cedaţi în principal, de armata americană.

** J.C.S. 1067: referinţă documentului emis de Şefiul statului-major american (Joint Chiefs of Staff).

Wermacht-ul; să închidă Scolile, universitătile, statiile de radio, ziarele Si chiar să-i împiedice pe soldati să vorbească cu germanii, exceptând cazul când transmiteau ordine. Aceste directive cuprindeau numeroase elemente ale Planului Morghentau, atât în spiritul cât Si în litera lor. In mare parte, faptul acesta s-a datorat celor trei reprezentanti ai Trezoreriei în comitet, Harry Dexter White, Frank Coe Si Harry Glasser.

In aprilie, Aliatii Stiau deja că, printre ruinele fumegânde ale Germaniei, era putin probabil să se producă un reveriment al militarismului; mai degrabă se temeau că deznădejdea bolnavă care pusese stăpânire pe tară putea duce la preluarea puterii de către comuniSti. Era o amenintare care îi frământa atât pe Roosvelt cât Si pe Eisenhower. După opinia generalului Lucius Clay[10] - care i-a succedat lui Eisenhower în functia de guvernator din noiembrie 1945 - J.C.S. 1067 - urmărea tocmai să instaureze *"o pace cartagineză"**[11]. Howard Trivers, membru oficial al departamentului de stat, care a avut prilejul să-i vadă pe cei trei colegi de la trezorerie la treabă, a făcut câteva remarci:

> *" In cursul dezbaterilor comitetului, aceSti reprezentanti ai Trezoreriei au adus necontenit argumente în favoarea dezmembrării Germaniei Si a transformării Germaniei industriale într-o tară bucolică. Ei sustineau cu fidelitate punctul de vedere al secretarului de stat al Trezoreriei, Henry Morghentau. Drept urmare, mi-am pus întrebarea dacă nu cumva respectau instructiuni primite de la sovietici Si dacă nu erau membri ai vreunei celule comuniste. In perioada aceea, Stalin declara că este duSmanul naziStilor Si nu al poporului german Si că, după încetarea ostilitătilor, va fi mentinută unitatea natiunii Si a statului german. Sovieticii formaseră un comitet pentru Germania liberă, compus din comuniSti Si P.R., Si o asociatie a ofiterilor germani (ofiteri capturati) care împărtăSeau puncte de vedere identice cu privire la viitorul tării. Ar fi fost o linie de actiuni tipic sovietică să racoleze Si să instruiască americani*

---

* Pacea pe care romanii au acordat-o cartaginezilor a luat forma unei distrugeri totale, acoperind solul cu sare pentru a-l steriliza.

comuniSti care să sustină verbal proiectul de desmembrare a tării Si de pastoralizare a Germaniei, căutând astfel să influenteze orientarea politicii americane în această directie. Procedând astfel, contrar americanilor, sovieticii puteau să treacă în ochii germanilor drept campioni ai cauzei nationale germane - în vreme ce scopul lor, disimulat cu grijă, era, bineînteles, să mentină unitatea Germaniei sub tutelă comunistă."[12]

Roosvelt a murit la 12 aprilie 1945. Cu o seară înainte, Morgenthau se afla alături de el, la Warm Springs, în Georgia. Ultimele cuvinte ale preSedintelui despre Plan au fost: *"Henry, te sustin* 100%[13]. Prin urmare, la această dată, programul care urmărea să impună Germaniei o *"pace cartagineză"* rămânea un element important al politicii americane. Noul preSedinte, Harry S. Truman, a adoptat Si a pus în practică Si acest proiect, laolaltă cu celelalte proiecte moStenite de la Roosevelt: el nu a adus nici o modificare serioasă în politica Statelor Unite Si nici în sânul Cabinetului, în primele luni după disparitia predecesorului său.

La 21 aprilie 1945, printr-un alt mesaj emis de S.H.A.E.F. Si semnat Eisenhower, *Marshall* * *era anuntat că noile incinte rezervate prizonierilor "să nu aibă adăposturi Si nici un fel de confort"*. El preciza că orice îmbunătătire în lagăr era de datoria detinutilor, care *"vor utiliza materiale locale"*. Acese lagăre închise cu sârmă ghimpată erau denumite "incinte *temporare pentru prizonieri de război"* (E.T.P.R.)** Incintele în cauză nu erau deloc temporare, înconjurate cu sârmă ghimpată Si proiectoare, turnuri de pază Si mitraliere. Departe de a le permite prizonierilor să-Si facă adăposturi *"folosind materiale locale"*, printr-un ordin datând din 1 mai, emis de un inginer militar[14] (Z.Com.Sec.av.)***, era interzisă în mod clar ridicarea de locuinte în interiorul lagărelor. Dacă mesajul lui Eisenhower către Marshall ar fi urmărit într-adevăr să-i autorizeze pe

---

* George Marshall era Șeful statului major al armatei americane Si deci superiorul ierarhic al lui Eisenhower.

** În engleză P.W.T.E.: Prisoner of War Temporary Enclosure.

*** Zona comandamentului secțiunii avansate.

prizonieri să-Si construiască adăposturi cu ajutorul unor materiale locale, ordinul inginerului - total contradictoriu - nu ar fi fost emis niciodată. TotuSi, nimeni nu i-a pus la îndoială validitatea.[15]

Prizonierii nu aveau hrană, corturi, materiale medicale Si nici multe altele. Până Si sârma ghimpată era defectă, deoarece cantitățile furnizate erau suficiente numai pentru împrejmuiri cu o suprafață foarte redusă. Armata nu ducea lipsă de provizii, însă cererile de aprovozionare erau pur Si simplu respinse. După ce a vizitat uriaSele depozite de provizii de la Neapole Si Marsilia, Hughes a declarat la 19 martie (Marsilia) acelaSi lucru ca la Neapole. *"Stocuri atât de mari că nu le vom putea utiliza niciodată. Cât vezi cu ochii."* La 21 martie, el continuă: *"Littlejohn spune că asupra lui se exercită presiuni din partea Statelor Unite Si a T.E.O. pentru că a redus rațiile P.R.... Îl sfătuiesc să vorbească neîntârziat despre asta cu Ike. Ike ar putea foarte bine să refuze să-l sprijine"*[16]. O săptămână mai târziu, când Littlejohn încă nu rezolvase această problemă cu departamentul de război, Hughes a declarat, în loc de orice alt comentariu: *"Presupun că toți se tem de convenția de la Geneva"*.

Atâta timp cât delegatii C.I.C.R. continuau să inspecteze lagărele pentru a întocmi rapoarte conform Conventiei de la Geneva, eventualele represalii împotriva prizonierilor aliati aflati în mâinile germanilor constituiau o problemă arzătoare pentru S.H.A.E.F.. La 18 februarie, însuSi Eisenhower a redactat un mesaj prin care anunta C.C.S. că germanii deplasau prizonieri aliati spre sud Si vest ca să-i îndepărteze de ruSi, supunându-i astfel la dificultăti Si pericole enorme. *"Sugerez ca Statele Unite Si Regatul Unit să facă propuneri guvernului german prin intermediul puterii protectoare,* urmând linia indicată aici... (ca forțele germane) să lase suficiente provizii prizonierilor de război (Si)... să fie încredințate comandantului de lagăr o listă nominală sau o descriere îndeajuns de exactă a acelor care au fost eliberați, iar un al doilea exemplar puterii protectoare."*

Aceste propuneri dovedesc perfecta cunoaStere a functionării unui lagăr de detentie Si pun în lumină rolul

---

* La acea dată, Elveția juca rolul de putere protectoare, în locul guvernului german.

diferitelor puteri care semnaseră conventia de la Geneva. Mesajul se încheia astfel: *"Această chestiune prezintă un caracter extrem de urgent"*.[17]

Contrar ipotezei exprimate de Hughes la 21 martie, Littlejohn a primit în scurt timp acordul Washingtonului pentru a reduce ratia alimentară a prizonierilor. Din jurnalul lui Hughes nu reiese dacă Eisenhower, care spunea că Littlejohn era *"cel mai bun intendent pe care îl cunosc"* a intervenit personal pentru a-l sprijini dar, dacă avem în vedere termenii telegramei, nici nu s-a opus. In jurul datei de 23 aprilie, Littlejohn a redus din nou hrana detinutilor.[18] *"In mod sigur, nu aveam la dispozitie suficiente ratii pentru a hrăni această masă uriaSă de prizonieri"*, scria locotenent-colonelul Valentine M. Barnes, procuror-Sef, autorul unui istoric al sectiei avansate, în care se aflau majoritatea detinutilor. Pentru că serviciul său răspundea de prizonieri, Barnes trebuia să Stie că în depozitele armatei americane se găsea o mare cantitate de provizii: totuSi, el nu spune nicăieri de ce proviziile nu au ajuns în lagăre.[19] La 22 aprilie 1945, antrepozitele europene ale armatei cuprindeau stocuri de ratii echilibrate care asigurau hrana pentru 5 000 000 de oameni, timp de 50 de zile.[20] In această perioadă, armata trebuie să asigure subzistenta unui număr aproximativ de 2 600 000 de persoane, care făceau parte din categoria *"militari"*. Aceste rezerve pentru 100 de zile au fost mentinute în tot cursul verii. Conform spuselor generalului Smith, când a fost ocupată, *"regiunea Rhin era înTesată de provizii... Erau multe munitii... In unele locuri era hrană din abundentă. In altele, cămările erau goale"*.[21]

Onest, Barnes subliniază eforturile pe care le făcea echipa lui *"care parcurgea la volan mari distante, zi Si noapte, în aprilie, ca să aducă apă în butoiaSe sutelor de mii de prizonieri"*.[22] In timp ce aceSti oameni se zbăteau din greu, partea esentială a proviziilor americane Si germane rămânea nefolosită: într-adevăr, erau disponibile multe corturi care i-ar fi adăpostit pe detinuti, precum Si alte corturi, provizii Si medicamente preluate de la germani. *"Descoperisem mari cantităti de provizii germane... (dar) rechizitiile de material utilizabil nu însemnau că, în mod sigur, acesta va fi pus la dispozitia unitătilor militare sau a Afacerilor civile"*[23]. Ofiterii care răspundeau de aprovizionare pe teren nu obtineau

proviziile de care aveau nevoie pentru prizonieri, deoarece comandantii lor refuzau să le livreze.[24] Singurul efect al informării făcute de generalul de divizie Milton Reckord, procurorul Sef al T.E.O., a fost că figurează în arhive. Era întretinută lipsa fatală a mijloacelor de supravietuire pentru detinuti : apă, hrană, corturi. La 17 aprilie 1945, când a fost deschis lagărul de la Rheinberg, pe Rin, - cu un perimetru mai mare de 9,5 km, - nu se afla acolo nici o fărâmă de hrană.[25] Ca Si celelalte lagăre mari, deschise la jumătatea lui aprilie, de la început nu a avut apă, latrine, baraci, corturi, ustensile de bucătărie, posturi de observatie. Si aici, lungimea sârmei ghimpate era insuficientă. Oficial, spatiul vital atribuit fiecărei persoane ajungea până la 16,25 mp dar, ca Si în alte incinte, la Rheinberg se reducea uneori până la jumătate sau chiar o cincime din această suprafată.[26] In unele lagăre, suprapopularea era atât de mare, încât detinutii nici nu se puteau întinde. Iată descrierea situatiei într-unul din lagăre: *"Privitor la lagărul central de prizonieri nr. 18, cea mai ridicată cifră de detinuti 'la îndemână' este de 32 902 prizonieri de război. Dorim să atragem atentia asupra faptului că lagărul central de prizonieri nr. 18 are o capacitate de primire care nu depăSeSte 6000-8000 de P.R."*[27]

Cu toate acestea, în perioada respectivă, capturile efectuate erau departe de numărul care fusese prevăzut. Printr-un mesaj datând din 21 aprilie 1945, emis de S.H.A.E.F Si semnat *"Eisenhower"*, Marshall era anuntat că numărul prizonierilor capturati *"depăSise toate previziunile"*, dar la începutul lui aprilie,[28] armata anuntase că, la sfârSitul lunii, va detine 2 050 000 de prizonieri - cifră care, ulterior, s-a dovedit de mare precizie.[29] La 30 aprilie, 2 262 865 captivi se aflau în mâinile fortelor aliate din Europa.[30] Este limpede că uriaSul aflux de detinuti putea fi prevăzut cu destul timp înainte, mai ales că, în repetate rânduri, au fost formulate avertismente în această privintă.[31]

DeSi situatia atrăgea riscul considerabil al represaliilor asupra prizonierilor-ostatici retinuti de germani, începând din aprilie, malnutritia, suprapopularea catastrofală, bolile Si lipsa oricărui adăpost domneau în lagărele americane din Germania. Dacă germanii ar fi descoperit proiectul de statut pentru F.I.D., ar fi folosit acest fapt pentru a prelungi rezistenta disperată de

care se temea Eisenhower.

Doi coloneli din armata americană, James B. Mason Si Charles H. Beasley, au furnizat o mărturie despre conditiile din lagărele americane de pe valea Rhinului, la începutul lunii aprilie.[32]

"30 aprilie era o zi cu furtună. Ploaia Si zăpada se amestecau cu vântul înghetat din nord care străbătea Valea Rinului până în lagăr, situat în câmpie. In spatele sârmelor ghimpate, ne aStepta un spectacol terifiant: strânSi unul în altul ca să se încălzească, aproape 100000 de detinuti buimăciti, apatici, cu privirile goale, îmbrăcati în uniforme gri, stăteau în picioare, înfundati în noroi până la glezne. Ici Si colo se zăreau pete de un alb-murdar care, la o privire mai atentă, se dovedeau a fi oameni cu bratele sau capul acoperit de bandaje sau pur Si simplu doar în cămăSă! Comanadntul german de divizie ne-a informat că prizonierii nu mâncaseră de mai bine de două zile Si că o problemă majoră era aprovizionarea cu apă - în vreme ce Rinul curgea în valuri la mai putin de 200 de metri."[33]

Văzut din interior, spectacolul lagărului era încă Si mai cumplit: *"In aprilie 1945, sute de mii de soldati germani, bolnavi capturati în spitale, mutilati, femei din trupele auxiliare Si civili au fost făcuti prizonieri... La Rheinberg, un detinut avea 80 de ani, altul 9 ani... Având drept tovarăSi setea cumplită Si foamea chinuitoare, captivii mureau de dizenterie. Cerul nemilos revărsa necontenit asupra lor apă, torente de ploaie, săptămâni întregi... schilozii se târau prin noroi ca amfibiile, uzi Si degerati până în măduva oaselor. Fără vreun adăpost, zi Si noapte, zăceau pe nisipul din Rheinberg, pradă disperării sau dormeau epuizati în găurile pe care Si le săpau Si care se prăbuSeau peste ei înainte de a trece în nefiintă."*[34]

Capitolul 4

CRUZIMEA INVINGĂTORULUI

Noaptea, lumina crudă a reflectoarelor cădea peste formele lungite în gropi. Prizonierii urmăreau neliniStiti siluetele întunecate care se miScau deasupra capetelor lor, pe drumurile scăldate în lumina orbitoare. Până dimineata, aceste umbre îSi târau picioarele pe terenul alunecos, făcând cozi interminabile pentru un strop de apă. Bântuiti de coSmaruri, prizonierii strigau în somn. Ghemuit în fundul gropii alături de unul din tovarăSii săi, ofiter ca Si el, Charles von Luttichau se întreba dacă ar putea să obtină eliberarea înainte de a pleca în Franta. Se hotărî să-Si încerce norocul iarăSi, pe lângă gardieni, chiar de dimineată. *"Eu sunt pe jumătate american"*, se gândea el, revizuindu-Si cunoStintele de engleză. *"Mama mea este americană. N-am predat. N-am nici un motiv să stau aici. Sunt pe jumătate american".* Nu fusese capturat pe front. Se afla la el acasă, în convalescentă, când a hotărât să se predea voluntar trupelor americane care tocmai îi rechizitionau casa, pentru a evita acuzatia de complot cu rezistenta clandestină.

"Eram tinuti în locuri împrejmuite cu sârmă ghimpată, în aer liber Si practic fără hrană", povesteSte el despre lagărul în care s-a aflat.

> *"Latrinele nu erau decât niSte gropi lângă sârma ghimpată, acoperite cu scânduri. Că să dorim, nu putem face altceva decât să ne săpăm gropi în pământ cu mâinile, apoi să ne înghesuim unii în altii, până la fund. Practic, nu aveam spatiu vital. Din cauza bolii, oamenii defecau pe jos. Foarte curând, multi dintre noi nu se mai simteau în stare să-Si lase pantalonii în jos la timp. Hainele erau*

---

*Charles von Luttichau, care a supravietuit timp de trei luni în lagărul din Kripp, în apropiere de Remagen, pe malul Rinului, a emigrat în Statele Unite, la Washington; Este autorul unei istorii a armatei americane.

infectate, la fel Si noroiul prin care mergeam, pe care ne aSezam Si unde dormeau. La început, nu am avut apă deloc, în afară de ploaie; după două săptămâni, am avut posibilitatea să luăm apă de la robinet. Cei mai mulți nu aveam nici un fel de vase pentru apă Si tot ce puteam face era să înghițim de câteva ori, după ce stăteam la coadă mai multe ore sau - aSa cum s-a întâmplat de câteva ori - după o noapte de aSteptare. Trebuia să mergem printre gropi, peste grămezile de pământ umed scos din gropi de prizonieri, ca să se adăpostească.

*Era uSor să cazi în fundul gropilor, dar mult mai greu de ieSit de acolo. In primăvara lui 1945, ploaia a căzut aproape fără încetare peste partea aceea a văii Rinului. Ne-a plouat mai mult de jumătate din timp Si mai mult de jumătate nu am avut absolut nimic de mâncare. In rest, primeam o mică rație de tip K.**

După lista imprimată pe ambalaj, îmi dădeam seama că nu primeam decât a zecea parte din conținutul rațiilor fabricate în America. Până la urmă, cred că primeam cinci la sută din rația normală a armatei americane. Am protestat pe lângă comandantul lagărului, un american, spunându-i că încalcă prevederile convenției de la Geneva, dar mi-a răspuns scurt: "Uită convenția. Nu ai nici un drept".[1]

Bărbați care la sosirea în lagăr erau oameni în putere, după câteva zile mureau. I-am văzut pe camarazii mei târând multe cadavre până la porțile lagărului, unde le aruncau unul peste altul, în remorca unui camion care îi aducea în altă parte.[2]

Un adolescent de 17 ani aflat în lagăr, care îSi zărea satul în depărtare, obiSnuia să stea plângând în apropierea sârmei ghimapte. Intr-o dimineață, prizonierii l-au găsit întins lângă grilaj, ucis de un glonț. Ca un avertisment, gardienii i-au atârnat trupul de sârma ghimpată Si i-au obligat pe tovarăSii lui

* Rațiile K Si C: rații individuale pentru o zi întreagă. O parte din alimentele acestor rații erau deshidratate.

să treacă prin fata cadavrului. Multi dintre aceStia strigau: *"Moerder! Moerder!"*.[3] Drept represalii, comandantul lagărului a suprimat ratiile Si aSa reduse ale prizonierilor, pe timp de trei zile. *"Pentru noi, care deja sufeream de foame Si abia ne puteam miSca din cauza epuizării, era înfiorător: pentru multi detinuti, asta însemna moarte sigură."*[4] Nu a fost singura dată când comandantul i-a pedepsit pe detinuti suprimându-le ratiile.

Soldatul Heinz T.*, care împlinise de curând 18 ani, era internat în spital când americanii au pătruns în sectia în care se afla, la 18 aprilie. Heinz era îmbrăcat doar în Sort, cămaSă Si o pereche de încăltăminte. A fost trimis la lagărul de la Bad Kreuznach, în mijlocul unei turme de câteva sute de mii de prizonieri. Lagărul se întindea pe o câmpie vastă, aSezată între un drum îngust Si un lant de coline domoale. Săptămâni întregi, Heinz a trăit fără adăpost, practic fără hrană Si numai cu putină apă. Neavând posibilitatea corespondentei, nu era de loc sigur că, în afara lagărului, cineva Stia de soarta lui Si a tovarăSilor lui. Când au fost făcuti prizonieri, multi dintre ei fugeau de pe frontul de est Si nu se mai aflau în unitătile de la început: putini prizonieri din lagăre se cunoSteau între ei.

"Intr-adevăr, americanii s-au purtat desgustător cu noi", povesteSte Heinz T. La început, când mai erau copaci în lagăr, câtiva oameni au reuSit să rupă crengi groase ca să facă focul. Gardienii le-au ordonat să-l stingă. In multe lagăre, prizonierilor li s-a interzis să sape gropi în pământ pentru adăpost. *"Nu aveam de mâncare decât iarbă."* Câtiva prizonieri s-au cătărat în vârful unui nuc ca să culeagă frunzele ivite, vrând să le mănânce sau să facă tigări din ele. In mai multe rânduri, un mic avion a survolat lagărul, învârtindu-se îndelung în aer. Detinutii au înteles că erau fotografiati pentru un ziar sau o revistă americană.

Pentru că picioarele i se umflau, Heinz a trebuit să se descalte. Când s-au mai dezumflat, a încercat să-Si pună din nou pantofii, dar nu a reuSit aSa că, noaptea, îi punea sub cap. El a pus într-un pantof micul pachet de cafea distribuit prizonierilor de americani, spunându-Si: *"O să duc cafeaua acasă când mă întorc. Vor fi foarte multumiti."* Intr-o dimineată, când s-a trezit, a văzut că încăltămintea Si cafeaua dispăruseră. A izbucnit în plâns.[5]

---

* Acest prizonier mi-a cerut să nu-i divulg numele.

Heinz nu era nicidecum cel mai tânăr detinut din lagăr, unde se aflau copii de 6 ani, femei însărcinate Si bărbati trecuti de 60 de ani. Intrucât majoritatea registrelor referitoare la P.R. au fost distruse în anii 1950 Si, practic, nu au fost întocmite documente pentru F.I.D.[6], nu se Stie exact câti civili au fost internati odată cu soldatii. Din registrele franceze rezultă totuSi că, printre cele aproape 100 000 de persoane cedate de americani - în principal, ca mână de lucru - se aflau 32 640 de femei, copii Si bătrâni.[7] Intr-un raport asupra lagărului Bad Kreuznach, locotenent-colonelul Valentine Barnes scria la 22 aprilie că *"un prizonier de război de sex feminin a dat naStere unui copil de sex feminin în interiorul lagărului A-3."*[8]

George Weiss, mecanic maSini blindate, povestea că în lagărul său, situat pe malul Rinului, suprapopularea era înspăimântătoare. *"Nici măcar nu puteam să ne lungim de-a binelea. Toată noaptea stăteam aSezati înghesuiti unii în altii. Dar cea mai rea era lipsa apei. Timp de trei zile Si jumătate nu ni s-a dat apă absolut deloc. Ne beam propria urină. Gustul era oribil, dar ce puteam face? Unii detinuti puneau capul pe jos Si lingeau pământul, încercând să scoată astfel putină umezeală. Când eram aSa de slăbit încât nu mă mai puteam ridica decât în genunchi, în sfârSit ni s-a dat putină apă. Cred că fără apa aceea aS fi murit. Iar Rinul era numai dincolo de sârma ghimpată. Gardienii ne vindeau apă Si tigări prin gard. O tigară costa 900 de mărci. Am văzut mii Si mii de tovarăSi de-ai mei cum mureau. Corpurile erau transportate în camioane."*[9] In acea perioadă, la Bad Kreuznach erau înghesuiti de trei ori mai multi detinuti decât capacitatea lagărului.[10] Pentru că pământul Si hainele erau grav infectate, riscul îmbolnăvirii era Si mai mare pentru oamenii epuizati, aflati în apropierea sârmei ghimpate. In aceste lagăre s-a înregistrat un procentaj mare de decese prin septicemie.[11]

După aproape o lună de internare la Bad Kreuznach, unde Heinz T. avea impresia că, în ciuda conditiilor de detentie, numărul deceselor era scăzut, tânărul a fost inclus în efectivul de 2 000 000 de prizonieri care, conform zvonurilor, urmau să fie transferati în mâinile francezilor. Zvonul nu era total lipsit de temei; initial francezii au cerut de la americani un număr de 1 700 000 de prizonieri. Acum încercau să negocieze trimiterea unui număr de 1 300 000 de oameni, care să ia parte la

repararea pagubelor provocate de război. Parcurgând cu privirea camarazii famelici, edemato Si din cauza malnutritiei, îmbrăcati în zdrente, murdari, cu fetele trase Si mersul nesigur, Heinz Si-a zis că francezii vor avea în fata ochilor un cadou cel putin ciudat. Apoi a fost încărcat într-un convoi cu destinatia Rennes, în Bretania.

Un băietaS de 10 ani, Herbert Thelen, care locuia la Rheinberg, obtinuse autorizatia să-i aducă hrană tatălui său, internat în lagărul aflat la 3 kilometri vest de oraS. Prin sârma ghimpată, Herbert îi dădea prizonierului proviziile, aSezat pe drumul pe care se făcea rondul de pază. Băiatul nu a mai văzut pe nimeni care să fi mers la lagăr din aceleaSi motive ca Si el.[12] Intr-o zi, un detinut a scris un mesaj Si l-a înfăSurat pe o piatră pe care a aruncat-o pe drumul ce ducea la Rheinberg. Un locuitor din oraS l-a găsit Si l-a păstrat. Pe hârtia de ambalaj maro, înnegrită de vreme, se putea citi: *"Dragă cititorule. Vă rugăm, suntem doi camarazi, trimiteti-ne un pachet cu cartofi copti cu sare. Ne este groaznic de foame. AStepăm pe drumul de pază, aproape de postul de observatie. Vă rugăm scrieti pe pachet numele Sergent Jakob Lohr, lagăr E."*[13]

La Rheinberg, un sergent de 50 de ani, detinătorul unui titlu de doctor, a reuSit să tină un jurnal, pe care l-a scris cu cerneală pe hârtie igienică.* Acolo citim:

> *Lagărul Rheinberg, 17 mai 1945.*
>
> *In general, stau întins pe pământ. Când este cald, mă târăsc într-o groapă săpată în pământ. Sunt îmbrăcat cu mantaua, cizmele, iar casca mi se înfundă pe urechi: sacoSa, în care am o lingură Si o furculită de argint, o folosesc ca pernă. In timpul unei furtuni, un perete al gropii în care mă adăposteam s-a prăbuSit peste mine. mantaua S. ciorapii sunt ude complet.*
>
> *Noaptea, mărăcesc agitat prin lagăr. Văd cum se ridică luna, aud privighetorilor cântând în pădurile învecinate. Recit pentru mine poeme de Goethe Si,*

---

* Acest fost prizonier a cerut ca identitatea să nu-i fie dezvăluită. Extrase din jurnalul său au fost publicate în cartea lui Kurt Böhme *Die deutschen Kriegsgefangenen in amerikanischer Hand, Band 10, Die deutschen Kriegsgefangenen des Zweiten Weltkrieges* (Munich, Verlag Ernst und Werner Gieseking).

ca să nu adorm, mă angajez într-o conversaţie cu mine însumi despre "Viaţa Si teoria lui Nietzsche."

Câţiva dintre tovarăSii mei se plâng că sunt închiSi. Îi sfătuiesc să nu se lase obsedaţi de sârma ghimpată, să privească dincolo, în spaţiul din afara grilajului.

Deseori când gândurile sunt libere, cine le poate vedea..., strofa despre prizonieri mă bucură nespus de mult.

Seara, cei cărora le place să cânte, interpretează cântece din folclorul german. Cântecul uneSte oamenii. În fiecare seară, spunem rugăciuni protestante Si catolice, dar dogmatismul lor îmi displace. Meditez asupra temei "Tehnica muncii intelectuale".

Îmi imaginez cum ţin un curs pentru studenţi, aS putea chiar să scriu o cărticică intitulată "Atelierul unui muncitor intelectual". Acasă, aveam la dispoziţie surse literare. Aici, în lagăr, nu am decât gândurile mele Si depind numai de memoria mea, dar cunoaSterea livrească pură este lipsită de valoare.

Un nou proiect: să scriu propria mea carte de rugăciuni. Ceea ce eu consider că este preţios ar putea avea importanţă Si pentru alţii.

Îi mulţumesc lui Dumnezeu că mă aflu în acest lagăr. Nicăieri altundeva nu m-aS fi putut adânci în gânduri atât de mult sau să văd fiinţele omeneSti în deplina lor nuditate. Nici nu aS fi crezut că învingătorii sunt capabili de o asemenea cruzime.

Rheinberg, 19 mai 1945

Rugăciunile de seară protestante: atitudine dogmatică - trebuie să fim pregătiţi pentru a primi Sfântul Duh. Două degete de la mâna dreaptă sunt inflamate. Un tânăr student la medicină îmi bandajează arătătorul. Dacă starea nu se îmbunătăţeSte, voi fi trimis la spitalul militar. Discuţie cu tânărul student despre descurajarea soldaţilor.

Ultima mea dorinţă în ce-i priveSte pe copiii mei: să-Si facă o îndatorire din păstrarea unei

legături puternice Şi vii cu ţăranii. Toţi strămoŞii mei au fost ţărani. Pe cât posibil, copiii mei vor trebui să cumpere pământ Şi să învețe tot ce-i trebuie unui fermier să cultive pământul pentru a trăi din asta. Cei care nu sunt dotați pentru studii universitare ar trebui să devină fermieri.

M-am gândit mult la scumpa mea soție.

NaziŞtii, aviatorii, artileriŞtii Şi armele blindate părăsesc lagărul, probabil pentru a fi folosiți la muncă. Discuție îndelungată cu tovarăŞii mei, pentru a afla care este soarta de invidiat, să mori de foame într-un lagăr sau să munceŞti afară, cu perspectiva, poate, de a mânca ceva mai mult. Câțiva oameni (încearcă) să evadeze din lagăr. Unii dintre ei sunt prinŞi, alții scapă. Sunt puține încercări. Mi s-a povestit una dintre ele. La 10 mai, am sărit peste sârma ghimpată. Zgomotul de fiare era îngrozitor. Gardianul a tras în noi. Unul dintre noi a căzut în fața lui, altul a dat înapoi. Urmărirea fugarilor. Câțiva au ridicat mâinile Şi s-au predat. S-a tras în ei fără milă. Eu m-am aruncat la pământ prefăcându-mă că sunt mort. Gardianul m-a lovit cu piciorul dar nu m-am miŞcat. Când a plouat, m-am strecurat în lagăr pe sub sârma ghimpată. evadarea a dat greŞ, dar sunt încă în viață.

Regret că nu Ştiu pe de rost mai multe poeme. Meditație: Dumnezeu este dragoste, dragostea este Dumnezeu, Dumnezeu este adevăr, adevărul este Dumnezeu, Dumnezeu este bunătate, bunătatea este Dumnezeu, Dumnezeu este perfecțiune, perfecțiunea este Dumnezeu (Goethe). Al lui Dumnezeu este răsăritul, al lui Dumnezeu este apusul. Țările de miazănoapte Şi de la miazăzi se odihnesc în pacea mâinilor lui.*

Spiritul lui Goethe, spiritul sfânt, mă ține în viață. Dacă supraviețuiesc acestui lagăr, voi culege poeme sub titlu "Bunăstare Şi laudă".

Astăzi am avut patru cartofi. Ce bogăție.

Îmi pot închipui că duc o viață de călugăr,

---

* Goethe: Proemiu.

pentru că sărăcia, puritatea sunt uSor de suporta. atunci am destul timp pentru gândurile mele. Gândurile sunt pasiunea mea.

Rheinberg, 20 mai 1945

Slujbă protestantă dimineata, în aer liber, desigur. Dogme. Sufletul ar trebui să domnească asupra trupului. Incep să înteleg punctul de vedere al protestantului Jaspers fată de Biserică. El spune că datoria Bisericii este să pregătească masele pentru absolut, pentru eternitate. Poate că are dreptate căci crede că filosofia nu poate fi de ajutor decât unor oameni.

Cât timp trebuie să mai stăm fără adăposturi, fără pături Si fără corturi? Altădată, orice soldat german putea să se adăpostească de intemperii. Până Si un câine are un cotet în care se strecoară când plouă. După Sase săptămâni, unica noastră dorintă este să avem, în sfârSit, un acoperiS deasupra capului. Până Si un sălbatic are o locuintă mai bună. Diogene, Diogene, Tu, cel putin, aveai un butoi.

Rheinberg, 21 mai 1945

Rugăciunile trebuie să fie întelese, nu din punct de vedere teologic, ci din punct de vedere psihologic Si uman. Spiritul are nevoie să fie principiul dominant. A început să plouă din nou. Disperare. La început caut un adăpost sub arbori minusculi. Sunt complet ud. Mă sprijin bine cu spatele de un zid dărâmat, care mă apără într-o parte de ploaie Si vânt. A doua zi, cobor pe o scară într-o pivniță mică, înțesată de lume. Atipesc două ore, simtindu-mă ca un rege.

Rheinberg 22 mai 1945

Ploaie uSoară. Rămas în groapă. Udat. Povestea cartonului: ratiile pe care le primim sunt aduse în lagăr în cutii mari de carton. După ce sunt desfăcute, pot fi folosite ca un fel de pat. Cartonul, lung cam de 1,20 m. Si lat cât un corp omenesc, este un bun izolator pentru umezeala din sol. In

fiecare si, medicul atribuie vreo 25 de "paturi" din asta celor care pot dovedi că nu au nici cort, nici pătură, nici manta. La drept vorbind, eu nu aveam dreptul, pentru că mai am încă mantaua. Pe la 6 dimineata, în prima zi când am încercat să obtin unul, mai bine de 25 de oameni erau la coadă în fata mea. A doua zi dimineata m-am sculat pe la 6,30, înainte de a suna trezirea. Ce noroc! Mi-am luat cartonul. Profund fericit, l-am târât până la groapa mea. Apoi a devenit cel mai de pret bun pe care il aveam. Suntem ca două degete de la o mână.

Wolfgang Iff povesteSte că la Rheinberg, în sectiunea în care era el, se aflau 10 000 de persoane Si că zilnic erau scoase din lagăr între 30 Si 40 de corpuri.[14] Pentru că era membru în comandoul de gropari, Iff avea prilejul să asiste la tot ce se petrecea. Primea un supliment de hrană, ca să poată da ajutor la căratul mortilor în sectia lui până la ieSirea din lagăr: acolo erau încărcati în roabe, cu care erau duSi până la niSte hangare mari din tablă ondulată. Acolo, Iff Si cei din echipa lui dezbrăcau de tot mortii, spărgeau cu o lovitură scurtă partea detaSabilă a plăcutelor de identificare militară, aSezau trupurile în rânduri de 15 sau 20, aruncau peste ele 10 lopeti de var, puneau deasupra un alt rând de corpuri Si tot aSa până când stiva atingea un metru înăltime. Deasupra aSezau efectele personale ale mortului într-un sac preluat de americani Si plecau, pentru că sarcina lor se termina aici.

Unii prizonieri au murit din cauza cangrenelor produse de degeraturile contractate în noptile înghetate ale lunii aprilie 1945. Altii - cel putin o duzină, printre care Si un adolescent de 14 ani erau prea slăbiti ca să-Si mai tină echilibrul pe scândura de deasupra latrinelor, aSa încât au căzut acolo Si s-au înnecat. Unele cadavre erau tratate afară din lagăr, celelalte erau acoperite cu pământ, chair pe locul unde zăceau. In unele zile, se numărau până la 200 de morti. In alte incinte de aceeaSi mărime, Iff vedea cum dispar zilnic 60-70 de oameni. *"Camioanele transportau trista lor încărcătură. Ce tablou macabru!"*[15] Prizonierii nu au aflat nicodată ce se întâmpla cu cadavrele, dar în cursul anilor 1950, o echipă de constructori au descoperit la Rheinberg, în gropi comune, resturi umane amestecate cu o multime de plăci de identificae ale armatei

germane, fără sicrie sau pietre funerare.[16] In anii 1960, groparii au făcut descoperiri asemănătoare în acelaSi loc.

După opinia lui Francis Biddle, fost ministru de justiţie al Statelor Unite, ceasurile Si bijuteriile alimentau importanta piaţă neagră care se dezvolta în Germania. Vizitase cartierul Tiergarten din *Berlin care, aSa cum îi povestea el fiicei sale, era "incredibil..." "Puteai vedea mai multe mii de persoane tocmindu-se la cumpărături. Mecanicul nostru Si-a vândut ceasul cu 400 de dolari Si cinci cartuSe de ţigări cu câte 100 de dolari fiecare. Ghidul nostru ne-a spus că ieri câStigase 6000 de dolari vânzând ceasuri Si că scotea banii (din ţară) fraudulos prin intermediul reprezentantului serviciilor lor secrete, care asistase la conferinţa de la Postdam; cu suma respectivă avea de gând să-Si cumpere o fermă în statul Michigan. După cât se pare, ceasurile erau recuperate de la cadavre germane."*[17]

Mult timp, suprapopularea a constituit o mare problemă la Rheinberg. In spaţii împrejmuite, cu latura de aproximativ 300 de metri, în care puteau intra 10000 de prizonieri, la început au fost îngrămădite până la 30 000 de persoane; datorită acestui fapt, fiecare, avea un spaţiu vital de 3mp.

Dacă ţinem seama de mărturia lui Herbert Thelen, despre care am vorbit deja Si care a fost autorizat în mod excepţional să-i ducă mâncare tatălui său în lagăr, se pare că în perioada respectivă, când se aflau acolo între 100 000 Si 120 000 de persoane, mureau zilnic între 300 Si 700 de oameni.[18]

Clerul din Rheinberg a protestat pe lângă comandantul american al lagărului, la fel Si arhiepiscopul de Koln care - aSa se spune - i-a scris Si papei Pius al XII-lea. Suveranul pontif, care se abţinuse să ia atitudine împotriva lagărelor morţii ale lui Hitler, a rămas fidel acestei poziţii.

Cum se face că ofiţerii subalterni Si medicii au manifestat un interes atât de slab Si nu s-au neliniStit în faţa acestei situaţii ? Caracterul rece Si impersonal al descrierilor Si statisticilor pe care le fac ei contrastează izbitor cu mărturiile, protestele, carnetele Si operele de artă ale prizonierilor, cu rugămintile clerului Si cu cifrele enorme înscrise în coloana *"Alte pierderi"* din registrele armatei americane.*

Ne putem face o idee despre cauzele acestei stări de

---

* *Alte pierderi: Other Losses*

spirit dacă citim dările de seamă cotidiene pe care le întocmeau un om perspicace, care se exprima cu uSurinţă Si care, prin formaţia sa, avea menirea să salveze vieţile omeneSti. Medicul-colonel C.H. Beasley semnase, împreună cu medicul-colonel Mason, în cursul lunii aprilie 1945, un raport care îţi îngheţa sângele în vine, asupra lagărului de pe valea Rinului.[*] La sfârSitul aceleiaSi luni, la 30 aprilie, el descria lagărul de la Rheinberg în termenii următori: *"Acest lagăr este bine organizat Si funcţionează fără cusur. In ultimele 48 de ore, au murit 7 oameni... La Sinzig (au murit) 5, se presupune că din cauza lipsei adăpostului."*[19]

Expresia *"se presupune"* este revelatoare. Comandanţii de lagăre îSi trimiteau rapoartele lui Beasley Si ei nu aveau nici un interes să se acuze singuri că ar fi comis atâtea atrocităţi. De ce utilizează colonelul această expresie? El Stia totuSi că deţinuţii nu aveau adăpost; îi văzuse dârdâind sub zăpadă, îmbrăcaţi doar în cămăSi. Putem să ne întrebăm care sunt cauzele unei formulări atât de rezervate, când realitatea era aSa crudă. Se temea că, exprimându-se direct, ar fi denunţat lipsurile comandamentului? Cu toate acestea, el confirmă riscul deceselor datorită lipsei adăposturilor, câteva rânduri mai încolo, amintind de *"bătrânii Si infirmii incapabili de supravieţuire în condiţiile pe care le suportă. 700 dintre ei sunt adăpostiţi în corturi. Si la Sinzig sunt bătrâni, mutilaţi Si infirmi."*

Nu este lipsit de semnificaţie nici faptul că Beasley citează un număr aparent important de persoane adăpostite (700), dar omite să spună că alţii 90 000 de prizonieri nu aveau nici un fel de adăpost.

Sub pana medicului, expresiile *"funcţionează fără cusur"* Si *"totul este în ordine"*, spuneau, în mare, doar un singur lucru; a foste luată precauţia prăfuirii deţinuţilor cu D.D.T., pentru a prevni o epidemie de tifos care ar fi constituit un pericol nu numai pentru deţinuţi Si gardienii lor, ci Si pentru întreaga Germanie.[20] Beasley se străduia din răsputeri să nu spună adevărul despre ce Stia, probabil pentru că, în acest caz, ar fi trebuit să aducă acuzaţii scrise împotriva armatei, iar el nu se hotăra să facă acest lucru.

In raportul de la sfârSitul lunii aprilie 1945, colonelul

---

[*] Vezi sfârSitul capitolului 3.

declară că a comandat 1600 de pături pentru spitalul din Lintfort, *"care are sarcina să sprijine temporar lagărul de la Rheinberg"*. Dacă îl credem pe cuvânt pe acest medic al armatei americane, ne închipuim că este vorba de un spital având menirea să salveze vietile detinutilor bolnavi de la Rheinberg. Dar în perioada aceea, la Lintfort nu exista ceva care să merite, pe drept cuvânt, numele de spital. In realitate, abia la 10 mai 1945, după ce s-a lăsat rugat mult timp, comandantul lagărului a aprobat, reticent, ca o mică zonă din interiorul lagărului să fie rezervată câtorva corturi pentru bolnavi. După nenumărate rugăminti, el a dat voie unui preot Si două femei* să transforme câteva case din Lintfort în spital, precizând totodată că orice cheltuială cu personalul, întretinerea Si functionarea spitalului revin în sarcina civililor germani. Ulterior, au fost livrate unele medicamente. Probabil că se reduceau la D.D.T!

Poate că Beasley, care îSi adura informatiile prin telefon, nu Stia că aSa zisele spitale ale armatei americane nu erau, de fapt, decât *"anticamere ale mortii"*, în care bolnavii în agonie, departe de privirile camarazilor lor, decedau fără să li se acorde îngrijire, aproape de mormintele gata să le primească trupurile.[21]

In ce îi priveSte pe ofiterii din corpul medical al T.E.O., care făceau o anchetă pe scară mare, relativ la numărul de bolnavi Si de morti în acelea Si lagăre, ei au declarat numai 11% din decesele pe care le-au constatat în realitate.[22] Chiar să fi vrut, colonelul Beasley nu putea fi mai precis. Obligatia de a întocmi rapoarte zilnice, distantele mari dintre lagăre, starea proastă a drumurilor, îl împiedicau pe Beasley Si pe oricine altcineva să inspecteze zilnic lagărele. La urma-urmei, darea de seamă din 30 aprilie prezenta, în două pagini, situatia unui număr de 250 000 de prizonieri!

Ca să-Si adune informatiile, el trebuia să se multumească să ia legătura prin telefon cu comandantii lagărelor care, la rândul lor, nu aveau nici un chef să-Si adune cizmele binele lustruite în noroiul infectat al împrejmuirilor pentru prizonieri. La toate intrările lagărului de la Remagen, la ordinul lui Beasley, au fost puse afiSe cu inscriptia *"Cazuri de tifos. Intrarea interzisă"*.[23]

Comparat cu alte surse - prizonierii înSiSi, *"Historique*

---

* Doamnele Mes Greta Schweizer Si Herta Brandt Si tatăl lui Borgmann.

du corps médical du T.E.O.", grupul 12 de armate, Si U.S.F.E.T.* - numărul deceselor în două zile de de care vorbeSte colonelul[24] este inacceptabil de mic. Dacă Beasley are dreptate, atunci greSesc ceilalti Si invers. Poate că justificările colonelului sunt gata să se prăbuSească, sau poate acceptă să devină complice la muSamalizarea unor fapte care îl depăSesc. Obligatia de a întocmi rapoarte false îl făcea să se refugieze în indiferentă.

Beasley nu este responsabil de conditiile din lagăr, el încearcă să-Si îndeplinească sarcina cât mai bine, dar începe să se descurajeze. Referitor la dizenterie, cauza majoră a deceselor în rândul detinutilor, el declară: *"Instalatiile sanitare de masă sunt indispensabile. Date fiind furniturile de care dispune armata acum, este absolut imposibil să ne apropiem de normele considerate ca necesare.*"[25] La acea dată, 30 aprilie, formatia sa militară rămâne totuSi cea mai puternică: el notează că a completat o listă de rechizitie pentru medicamente, sperând că toate vor fi livrate lagărelor, deSi ar fi fost doar un paleativ - Si nu un remediu - pentru cauzele materiale ale suferintelor îndurate de prizonieri: foamea, suprapopularea, lipsa adăpostului.

Beasley a înteles curând că a trata simptomele - lagărele - mai degrabă decât boala, dar nu-i păsa. Două săptămâni mai târziu, el scria în legătură cu cererea sa pentru un stoc de pături, destinate spitalului 9 al armatei: *"Avem nevoie urgentă de pături de campanie, de pături de maSini de gătit Si de material de bucătărie pentru spitalele asociate incintelor temporare de P.R. Intendentul, pe care l-am contactat, pretinde că nici unul dintre aceste materiale nu este disponibil.*"

Rândurile acestea pun în lumină o schimbare în conceptia colonelului: în vreme ce atrocitătile mentionate anterior de altii erau doar "presupuneri", acum, în ochii lui, ele dobândesc brusc statutul realitătii. Cuvântul ofiterului superior, care *"pretinde"* că nimic nu este disponibil, este pus la îndoială în mod deschis. Beasley pare obosit de cinica indiferentă care domneSte *"la nivel înalt"*.[26]

---

* U.S.F.E.T.: United States Forces, European Theater (armata Statelor Unite, teatrul european): denumirea oficială a armatei americane în Europa, sub comandamentul generalului Eisenhower, după dizolvarea structurii interaliate (S.H.A.E.F.) la 14 iulie 1945.

Poate colonelul nu a protestat pentru că, pur Si simplu, cauza stării de lucruri i se părea de neconceput. Este adevărat că rareori oamenii complet lipsiti de rea-vointă, ÎSi dau seama când se manifestă la semenii lor.

Capitolul 5

O VARĂ DE INFOMETARE

La 15 mai 1945, generalul Eisenhower Si Winston Churchill au luat în discutie alimentatia prizonierilor. Churchill voia să se pună de acord cu privire la ratiile care urmau să fie distribuite, fiindcă era nevoit să anunte în curând o reducere a portiei de carne pentru civili. El vroia să se asigure că detinutii *"vor fi hrăniti, pe cât posibil, din proviziile de care* (ne-am putea) *lipsi."* Eisenhower a răspuns că *"s-a acordat o atentie deosebită acestei chestiuni"*. Stia că 2150 de calorii reprezentau minimul indispensabil, dar el micSoraSe deja această cantitate la 2000 de calorii. De câtva timp, a spus el, ratiile prizonierilor erau mai mici decât ale trupelor aliate. (Soldatii americani primeau 4000 de calorii pe zi!). Se gândea să cerceteze din nou problema, pentru a vedea *"dacă se mai poate efectua sau nu o reducere suplimentară"*.[1] Pur Si simplu, au luat în calcul micSorarea ratiilor prizonierilor de război, care deja mureau de foame sub ochii medicilor din armata Statelor Unite.[2]

La scurt timp, ratiile au fost efectiv reduse.[3] Unii prizonieri de război au continuat să primească o cantitate insuficientă de provizii rechizitionate în Germania. Din momentul în care au fost trecuti clandestin sub statutul F.I.D., un milion de alti detinuti care au primit până atunci oarecare ratii în virtutea statutului lor de P.R., Si-au pierdut dintr-o dată Si drepturile Si mijloacele de subzistentă*. Ratiile pe care le-au primit erau mult sub cifra de 2000 de calorii anuntată de Eisenhower întrucât, de cele mai multe ori, nu se ridicau nici la 1000 de calorii.[4] Atunci când au hotărât reducerea ratiilor pentru P.R., generalul s-a ferit să-i spună lui Churchill că F.I.D., deSi nu erau complet lipsiti de hrană, primeau mult mai putin de 2000 de calorii pe zi. *"Ratiile operationale, C Si K S.*

---

* Vezi [illegible] în acest capitol

10 în 1.* *vor fi utilizate numai în caz de fortă majoră"*, glăsuiau ordinele. *"Trebuie să fie epuizate toate celelalte mijloace, înainte de a recurge la acestea"*. La acea dată, nu se punea problema depăSirii celor 2000 de calorii Si se putea face apel la rezervele americane numai în cazul în care stocurile germane se terminau, ceea ce se întâmplase în unele zone, mai cu seamă în zona militară nr. 7, în apropiere de Munchen.[5] Aceste directive se aplicau numai prizonierilor detinuti oficial *"în mâini"*.

Reclasarea prizonierilor în categoria F.I.D. nu a detrminat un tansfer efectiv în alte lagăre Si nici nu adus la o nouă organizare care le-ar fi permis civililor germani să-i aprovizioneze pe compatriotii lor. Detinutii au rămas acolo unde se aflau, în timp ce lipsa bunurilor strict necesare devenea acută. Tăcănitul unei maSini de scris a fost deajuns ca firimiturile meschine date de armata americană să nu mai ajungă la ei.

Pe teatrul european de operatii, numai armata lui Patton a eliberat un număr important de prizonieri, în cursul lunii mai 1945, salvându-i astfel de înfometare. Generalii Bradley Si Lee au ordonat amândoi să fie eliberati prizonierii, dar un ordin dat de S.H.A.E.F. Si semnat *"Eisenhower"*** , datând din 13 mai[6] le-a cerut să anuleze această măsură.[7] Când a citit ordinul, scrupulosul general Lee a resimtit o vie îngrijorare cu privire la oamenii famelici pe cae îi avea în grijă. De la cartierul său general din Paris, el expediază la Frankfurt, la cartierul general al S.H.A.E.F. o telegramă care era, pur Si simplu, o somatie.

> *"Cartierul nostru general se confruntă cu dificultăti considerabile pentru a stabili o bază adecvată în vederea rechizitionării ratiilor destinate prizonierilor de război care se află la ora actuală în cadrul teatrului de război. Prizonierii în mâini depăSesc cu mult numărul capturilor prevăzute initial, pe baza cărora s-a stabilit numărul*

---

* C Si K sunt ratii individuale. 10 în 1 corespunde la o ratie colectivă de o zi pentru 10 oameni.

** Eisenhower, comandant suprem al fortelor aliate din Europa avea în subordine două grupări de armate americane (a 6-a Si a 12-a), un grup de armate anglo-canadian (al 21-lea) Si prima armată franceză (generalul Koenig).

> *de ratii rechizitionate în zona interioară (Statele Unite). Atât în teatrul de operatii cât Si în zona interioară, situatia alimentară actuală este extrem de critică. Fără justificări solide Si complete, este imposibil să obtinem, din zona interioară, proviziile suplimentare necesare pentru a mentine ratiile prizonierilor de război la nivelul minim indispensabil. Cartierul nostru general a cerut de mai multe ori să afle numărul de prizonieri pe care îi avem în mână la ora actuală... pentru a putea stabili, împreună cu departamentul de război, o bază adecvată pentru elaborarea politcii de rechizitionare a ratiilor. Ca răspuns la cererile formulate de cartierul nostru general, S.H.A.E.F. a publicat diverse comunicate ale căror cifre nu concordau cu numărul de prizonieri detinuti."*

In continuare, el citează ultimul comunicat S.H.A.E.F.:[8]

> *"Telegrama... datată 31 mai informează că în mâinile noastre se află 1 890 000 de prizonieri de război Si 1 200 000 de membri ai fortelor armate dezarmate. Cele mai exacte cifre de care dispunem la acest cartier general arată prezenta unui efectiv de 910 980 prizonieri în Zona de Comandament, un alt efectiv de 1 002 422 detinuti în lagărele de tranzit ale Z. Com. Si în fine 965135 prizonieri în mâinile grupului 12 de armate, ceea ce înseamnă un efectiv total de 2 878 537 indivizi, la care se adauga 1000000 de membri ai fortelor germane dezarmate în Germania Si Austria."*[9]

Situatia era uluitoare: aSadar Lee afirma că lagărele americane din Europa *"detineau un milion de oameni în plus"* de care S.H.A.E.F. nu voia să Stie. Generalul vorbea de 3 878 537 P.R. Si F.I.D., în aceea Si zi de 2 iunie când biroul 3 al S.H.A.E.F. publica primele cifre, din care rezulta un număr de 2 927 614 P.R. Si F.I.D. *"în mână"*. Pentru Lee, care dorea să asigure hrana detinutilor, această neconcordantă reprezenta o piedică de mare însemnătate, întrucât aprovizionarea cu ratii pentru lagăre se făcea pornind de la cifrele comunicate de

S.H.A.E.F.. Când studiem documentele vremii, vedem de fapt cum milionul acesta de captivi se volatilizează între două rapoarte ale comandantului Sef al politiei, emise în acea Si zi (2 iunie 1945)*, după această dată, rapoartele, până atunci zilnice, au devenit săptămânale. In ultimul raport zilnic, numărul de P.R. se ridică la 2 870 000 de oameni. Primul raport săptămânal, datat în aceea Si zi, mentionează doar 1 836 000 de detinuti. Generalul Lee se lupta cu morile de vânt: S.H.A.E.F. nu tinea seama deloc de numărătoarea lui meticuloasă. Nu-i rămânea decât să distribuie hrana în functie de numrul de detinuti pe care îi comunica biroul 3 (operatii) al S.H.A.E.F., deSi Stia precis că, în acest fel, lipseau un milion de ratii.[10] In paginile care urmează, vom denumi prizonierii dispăruti cu termenul *"milion lipsă"*, pentru a-i distinge de restul detinutilor.

Acesta a fost unul dintre mijloacele folosite pentru reducerea ratiilor.

La acelaSi rezultat au dus Si metodele stranii practicate, despre care găsim dovezi în registrele armatei pentru lunile iunie Si iulie, perioadă când camnii beenficiau de statutul de P.R. au fost trecuti clandestin sub statutul de F.I.D.. In statisticile săptămânale întocmite de S.H.A.E.F. (apoi de U.S.F.E.T.)** referitoare la F.I.D., la sfârSitul fiecărei săptămâni, adică sâmbătă la miezul nopti, apare un efectiv de încheiere care trebuie să corespundă cu efectivul de deschidere al săptămânii următoare, care începea cu o secundă mai târziu.*** Examinarea atentă a acestor cifre arată importante variatii de la o săptămână la alta: astfel, diferenta între efectivele F.I.D. *"în mână"*, în perioada dintre 2 iunie Si 28 iulie, care trebuie să fie egală cu suma eliberărilor Si a transferărilor, în realitate cuprinde 588 533**** indivizi mai mult. Aceste *"transferuri de la miezul noptii"* au fost voit ascunse de privirea observatorului neatent, pentru că tablourile S.H.A.E.F. Si U.S.F.E.T. nu contin niciodată numărul de deschidere al săptămânii Si operatiile prin care se justifică. Dacă presupunem

---

* Vezi anexele 3 Si 4.

** La dizolvarea structurii interaliate S.H.A.E.F., statul major al lui Eisenhower a luat numele de U.S.F.E.T.

*** Vezi anexa 7

**** Vezi anexa 7.

fără vreo bănuială, că numărul de deschidere este omis în scopul evitării repetărilor inutile, cercetările sunt întemeiate pe cifre care nu sunt niciodată corecte, fiindcă sute de mii de oameni au fost adăugati sau scoSi din liste după nevoi. Numai o verificare a tuturor datelor pentru fiecare categorie Si pentru fiecare săptămână scoate la lumină subterfugiul.

Evident, oamenii aceStia în plus nu sunt produsul fanteziei contabililor, care nu ar fi avut nici un motiv să inventeze prizonieri fictivi. De fapt, constatăm că, paralel cu creSterea efectivelor F.I.D., care nu poate fi explicată prin capturi noi,* în nici un caz, are loc o diminuare a numărului de P.R., într-un ritm care nu poate fi sustinut prin numărul prizonierilor eliberati.

Intre 2 iunie Si 28 iulie, scăderea numărului de P.R. depăSeSte cu 586 003 indivizi eliberările efectuate, în vreme ce 588 533 indivizi au îngroSat rândurile detinutilor în lagărele pentru F.I.D. In acest fel, transferul de prizonieri de la statutul - oricum de neinvidiat - de P.R., la cel catastrofal de F.I.D., a fost realizat prin operatii contabile de-a lungul mai multor săptămâni în care erau întocmite rapoartele săptămânale. Analizat separat, fiecare raport contine cifre care par plauzibile. Diferenta între numărul de P.R. *"transferati"* Si numărul de F.I.D. *"primiti"* este nesiminificativă (0,43%). InSelătoria a fost făcută cu atâta subtilitate că a fost descoperită numai după 17 ani de la deschiderea arhivelor pentru public.

Din cauza acestei politici de complicităti tacite, - fără ordine scrise - executantii intermediari, care se confruntau cu numărul mare de morti, la început au fost nedumeriti, apoi au fost repede copleSiti de frustrare Si oboseală. In acest sens, găsim o mărturie în lucrarea oficială *Histoire de l'armée dans la Seconde Guerre Mondiale: "In acel moment (începutul lunii mai), sectia avansată a zonei era pe deplin conStientă că metodele de rechizitie nu vor duce la obtinerea rapidă a materialului necesar Si că nu trebuie să aSteptăm să primim din partea armatei, fără cereri insistente, stocurile preluate de la inamic, care oricum ar fi fost doar în cantităti simbolice"*.[11] Executantii intermediari care răspundeau pe teren de P.R. Si care, la început, trimiteau cererile pe cale obiSnuită, primeau provizii mult mai mici decât minimul vital. Colonelul Smithers,

* Războiul s-a terminat!

care făcea parte din serviciul de intendentă al sectiei avansate, i-a adresat o cerere personală intendentului general Robert Littlejohn la 27 aprilie 1945: *"In afară de cele 750 de tone trimise de armata a 15-a, nu am primit nici un fel de provizii Si nici nu aStept de undeva. Toate (ratiile) de Clasa II Si Clasa IV* ... pe care le-am primit în urma cererilor personale au fost prelevate pentru hrana trupelor Si reprezintă o cantitate neînsemnată în raport cu nevoile enorme generate de afluxul de prizonieri de război. Am luat toate măsurile care ne-au stat în puteri pentru mărirea cantitătilor de provizii, dar fără cine Stie ce rezultat."*[12] La 23 mai, Littlejohn i-a spus marelui său prieten Bob Crawford, Sef de stat major adjunct de la biroul 4 (logistică): *"Stiu precis că nu pot continua să hrănesc 3 000 000 de prizonieri."* El a mai declarat Si că nu era în măsură să furnizeze îmbrăcămintea Si materialul necesar echipării corturilor, fiindcă departamentul de război nu le-a livrat niciodată. *"De fapt unele dintre rechizitiile pe care le-am făcut eu au fost dezaprobate"*. Dar Littlejohn nu spune de ce nu putea utiliza stocul bogat de corturi de care dispunea.[13] El i-a cerut prietenului său Ray Barker, general de brigadă în armata americană din cadrul S.H.A.E.F., să ordone unuia dintre asistentii lui să studieze problema.[14]

La 30 mai, generalul Barker, alături de ceilalti, i-a spus Sefului de stat major al lui Eisenhower, Badell Smith, că *"problema hranei Si a întretinerii numărului imens de prizonieri de război Si de forte germane dezarmate, aflate la acea oră în mâinile aliatilor, a devenit critică."*[15] In conceptia ofiterilor realiSti, schimbarea de statut reprezenta o sustragere de la responsabilitatea hrănirii captivilor - o fictiune ridicolă, întrucât Barker se referea la alimentatia tuturor categoriilor de detinuti Si nu doar la prizonierii de război. După opinia sa, solutia nu era să fie hrăniti, ci să fie eliberati. *"Eliberarea trebuie să tină seama, totuSi de nevoia de fortă de muncă a Natiunilor Unite, pentru lucrările de reconstructie în afara Germaniei."*[16] In consecintă, a fost trimisă o telegramă Sefilor de stat major reuniti, cerând urgent un răspuns la mesajul anterior care încă nu fusese dat.

A doua zi, o telegramă semnată *"Eisenhower* Si

---

* Materii, furnituri de intendentă.

adresată Washingtonului ridica problema prizonierilor, subliniind că britanici nu se achitau de obligatiile care prevedeau o împărtire echitabilă.
Le revenea un efectiv mai mic de 935 000 de germani, în afară de captivii pe care îi aveau deja. Fraza care urmează pune deja în evidentă contradictia ivită: *"Statele Unite au în rezervă pentru ei vreo 150 000 de persoane. Recomand că este extrem de urgent să se facă transferul, pentru a înlesni partial o situatie foarte gravă."*[17] La 4 iunie, o altă telegramă purtând aceeaSi semnătură informa Washingtonul *"că era imperios necesar să se organizeze cedarea rapidă "a numărului mare de prizonieri de război Si de forte inamice dezarmate pe care le detineau în Europa."*[18] Nu se Stie ce anume a determinat expedierea acestui mesaj. Examinarea bogatei corespondente care s-a păstrat la Abilene, Londra Si Washington nu ne îngăduie să-i stabilim originea. Cu câteva zile înainte, chiar Eisenhower i-a oprit pe generalii Bradley Si Lee să elibereze detinutii F.I.D. Mesajul Sefilor de stat-major reuniti (C.C.S.), datat 26 aprilie 1945*, preciza că, după ziua victoriei, nu trebuia să mai fie făcută nici o captură, fie ea Si pentru a satisface nevoia de mână de lucru. ªi totuSi, după acea dată, armata a capturat mai bine de 2 000 000 de F.I.D. Nu era nevoie de permisiunea Washingtonului pentru a elibera prizonierii, de vreme ce Patton, de capul lui, a eliberat peste cinci sute de mii de prizonieri în 27 de zile. Dacă totă armata americană ar fi eliberat prizonierii în ritmul lui Patton, toti germanii ar fi fost eliberati până la sfârSitul lunii iunie 1945. Dar numai 500 000 dinte ei, adică 10% din efectivul total, au părăsit lagărele până la 2 iunie; La 8 septembrie 1945, numărul celor eliberati se ridica la 2 200 000 de indivizi. Dintre cei 3 700 000 care rămâneau (din totalul capturilor americane pe toate fronturile din Europa)[19], cei care nu fuseseră transferati sub control britanic sau francez, se aflau în continuare în lagăre, sau erau deja morti.

MareSalul Montgomery crede că îndârjirea de a captura cât mai multi prizonieri se datora vanitătii, Si nu unor necesităti militare. In aprilie, când Germania era la pământ, generalul Bradley a întrerupt *"întregul efort american al grupului 12 de armate pentru a cucerii regiunea Ruhrului... preocupati numa*

---

* Vezi începutul capitolului 3, pag. 53.

de grija de a pune mâna pe cât mai multi prizonieri.[20] In continuare, el scrie: *"Pentru mine, sarcina stringentă (la începutul lunii aprilie) era să curăt regiunea Ruhr. Din fericire, aproape toate fortele germane aflate acolo s-au predat fără luptă. La 18 aprilie, efectivul total de prizonieri se ridica la 317 000 de oameni, adică de două ori mai mult decât numărul estimat de serviciile de informatii. Aceste capturi erau mai mari decât cele făcute de ruSi la Stalingrad sau acelea pe care le-au făcut aliatii în Tunisia".*[21]

Mai putin preocupat de *"bilanturi"*, Patton ia în calcul doar numărul prizonierilor capturati în timpul luptelor, *"numărul lor fiind de câteva milioane.*[22]

Eisenhower a cerut provizii la 4 mai 1945.[23] Când le-a primit, el a cerut permisiunea să distribuie când va crede de cuvintă, cu scopul de a evita tulburările care, în Germania, ar putea fi dăunătoare operatiilor militare.[24] Prin aceasta, se referea la *"penuria alimentară acută care (exista) la ora actuală, nu numai în cadrul teatrului dar în Statele Unite Si care determinase o reducere cu 10% a cantitătii de alimente pentru toti ofiterii, personalul angajat Si functionarii civili.*[25] Se presupune că penuria alimentară mondială afecta nu numai armata ci Si Statele Unite în întregime. De fapt, în această tară, surplusul de porumb Si grâu precum Si productia de cartofi au fost mai mari ca niciodată*. Să precizăm din nou că, aSa cum arată raportul de intendentă pe luna aprilie 1945, rezervele de ratii pentru 100 de zile ar fi fost suficiente pentru a hrăni 5 milioane de persoane, asigurându-le zilnic 4 000 de calorii pentru fiecare.[26]

In iunie 1945, generalul de divizie A.E. Grasset a realizat un studiu foarte serios al situatiei. In acest studiu, efectuat pentru S.H.A.E.F., el constata că *"situatia alimentară"* actuală a Germaniei occidentale (era) critică. Se estimează totuSi că cele 630 000 de tone de grâu importat ar fi suficiente pentru nevoile minime ale civililor germani până la recolta următoare.[27] Fără îndoială că pentru Grasset, grâul urma să fie rechzitionat. In realitate, primele cantităti livrate soseau deja Si au continuat toată vara, aSa cum era prevăzut. Nu ne opreSte nimeni să ne întrebăm dacă decizia lui Eisenhower, prin care

* Vezi capitolul 12, nota 46.

alimentatia trupelor din subordinea sa era diminuată cu 10%, era într-adevăr justificată. Martori ai evenimentelor din vremea aceea, cum este locotenentul Fisher,[**] nu-Si amintesc să fi remarcat vreo reducere a ratiei zilnice de 4000 de calorii distribuite trupelor: *"Exceptând o scurtă perioadă de timp la Bastogne, aveam toată hrana necesară, aSa cum arată registrele biroului 4.*[28] *Nu am auzit niciodată vorbindu-se de micSorarea ratiilor."*[*] La fel Si colonelul Henry C. Settle, care îndeplinea functia de loctiitor de comandant al diviziei 106 la Havre Si care răspundea de 4000 de soldati. El afirma: *"Aveam atâta mâncare că nu Stiam ce să facem cu ea. Problema era mai degrabă cum să o pregătim corect."*[29]

Rapoartele generale de intendentă confirmă aceste mărturii individuale. In timp ce foamea necrutătoare domnea în lagăre, armata dispunea de un enorm surplus de provizii.[30] Datorită rechizitionărilor efectuate din sursele americane Si cele locale (germane), acest surplus a crescut cu 7% chiar în perioada când Eisenhower afirmă că ratiile personalului său au fost reduse.[31]

La câteva zile după ce Washingtonul a fost anuntat printr-o avalanSă de mesaje că hrana era insuficientă, a avut loc o reuniune în cadrul departamentului pentru Economie al S.H.A.E.F., pentru a studia problema. Inalti reprezentanti ai armatei Si ai Crucii RoSii căutau solutii pentru ca pachetele de alimente gata pregătite să ajungă la persoanele civile dislocate. Locotenent-colonelul Bailey, de la S.H.A.E.F., a declarat că marele cartier general nu avea *"nevoie urgentă de hrană suplimentară"*, în schimb situatia s-ar putea înrăutătii în timpul iernii. In Europa exista un stoc de 13 000 000 de pachete alimentare ale Crucii RoSii, fiecare continând produse care furnizau 500 de calorii zilnic, pentru fiecare persoană, timp de o lună.[32] Francezii detineau un număr suplimentar de pachete care nu erau incluse în totalul global.

In loc să renunte la o parte din alimente ca să hrănească populatia înfometată din Europa, la începutul lunii iulie, armata

---

** Autorul prefetei.

* Problema nu era numai distributia ratiilor dar Si mijloacele necesare pentru a le face comestibile (apă, foc, etc.) când o bună parte din ingrediente erau deshidratate.

a făcut rechizitii de la europeni, inclusiv cehii Si germanii. Oficial, aceste măsuri urmăreau să asigure hrana prizonierilor, dar armata actiona de fapt în alte scopuri.

DeSi cifrele de achzitii furnizate de intendentul general[33] arată că în iunie armata distribuia zilnic, pentru alimentatia P.R., 5000 de ratii în plus fată de cele primite din Statele Unite Si de la sursele locale, în schimb, în iulie, armata avea la dispozitie un enorm surplus zilnic de 2 500 000 de ratii, rezultate din *"achizitii americane Si locale"* făcute pentru prizonieri, dar care, în realitate, nu au fost distribuite. In august, numărul ratiilor zilnice a crescut la 3 000 000.[34] Expresia *"achizitii locale"* se referă la rechizitiile de alimente efectuate de la germani care, din această cauză, au suferit privatiuni grele. Datorită acestui fapt Si refugiatii mureau de foame.[35]

Pe când se afla în zona Germaniei ocupate de francezi, un locotenent-colonel din armata franceză a primit un raport de la una dintre unitătile sale, care semnala cu indignare că un grup de soldati americani au pus mâna pe 100 de oi care apartineau sătenilor.[36] In iunie, departamentul de stat a adresat o plângere departamentului de război că la Domazlice Si Hosfoun, în Cehoslovacia, 100 000 de cutii de carne, mai multe tone de mazăre uscată, zahăr, animale Si zeci de cai de grajd au fost confiscate ca pradă de război.[37] Un observator imparțial, diplomatul francez M. Layeillon, scria la Paris prezentând succint situatia: *"autoritătile au închis ochii în fata rechizitiilor făcute în folosul trupelor stationate în Germania... Rechizitiile se ridică la cantităti considerabile."*[38]

Generalul Littlejohn în persoană a declarat că se impunea să fie protejate *"stocurile indigene (de hrană din Germania), care se micSorează rapid; în timpul iernii Si la începutul primăverii ne amenintă o gravă penurie"*. In august, intendentul general repeta exact ce a spus generalul Lee în mai: armata raporta mai putini prizonieri decât numărul celor pe care îi detinea. După o lungă călătorie în zonele militare, efectuată cu trenul lui personal, Littlejohn Si-a prezentat concluziile într-un lung memorandum[39], datat 27 august Si destinat comandantului suprem al fortelor armate ale teatrului de operatii, în care arăta că datele furnizate de armată cuprindeau asemenea *"inexactităti"*, încât numărul de oameni care trebuiau hrăniti era mai mare cu 1.500.000 de persoane decât efectivul

citat: (Ei) *se ridica la un total de 5.250.000, in timp de rechizitiile au la baza cifra de 3.700.000"*. ASadar era necesara stabilirea exacta a numarului de P.R. Si a nevoii de mana de lucru pentru armata in cadrul teatrului de operatii, in scopul inlocuirii personalului militar care se inapoia in Statele Unite. Acesta era singurul mijloc de stabilire a unei "*baze autorizate*" pentru rechizitionare de ratii in zona interioara. Mai departe, el recomanda hotarat ca *"datele exacte referitoare la numarul de P.R., de germani dezarmati, de persoane dislocate Si de civili aflati sub autoritatea fortelor americane sa fie colectate Si difuzate pentru ca biroul sa poata intreprinde o actiune eficienta in legatura cu cererile de de ratii. Aici ar trebui inclus ... starea efectiva a celor aflati in raspunderea noastra*". Cele 960 000 de persoane deplasate (P.D.*) din zona controlata de americani *"sunt hranite din rezervele Afacerilor civile"* (Si acestea constituite in mare parte, prin *"rechizitii locale"*"[40]. Littlejohn se temea de lipsa alimentelor numai in Germania; nu mentioneaza nici posibilitatea Si nici existenta vreunei penurii in cadrul armatei, in zona interioara sau in alta parte din lume. Armata dispunea de o cantitate de alimente atat de mare incat, atunci cand proviziile dintr-un depozit intreg au fost omise intamplator de pe lista de rezerve, faptul a trecut neobservat timp de trei luni[41]. In lagarele unde oamenii mureau de inanitie, circa 6% din surplusul permanent de ratii al armatei din Europa ar fi fost suficiente pentru a mentine in viata 800.000 de persoane, furnizand fiecareia timp de 100 de zile, cate 1.300 de calorii zilnic. Datorita inexactitatii cifrelor, era Si mai dificil sa fie obtinute proviziile pentru prizonieri, deSi lucrul acesta a fost subliniat ferm de generalul Lee in informarea clara Si precisa din 2 iunie 1945, prin care incercase sa remedieze situatia. Memorandumul lui Littlejohn - bine scris, categoric Si urgent - recomanda inca odata sa fie reanalizate cifrele, pentru clarificarea problemei. Ca Si in iunie, acest efort pornit de sus nu a avut nici un efect asupra modului de distribuire a hranei in lagare. Categoria F.I.D. a fost in continuare afectata de la un nivel inalt de moralitate, cel putin pana la 8 septembrie 1945**.

La originea mizeriei nemasurate din lagare se afla

---

* P.D.: persoane mutate

** Vezi apendicele 1.

indiferența vinovată a oamenilor din înalta ierarhie militară. Era un comportament echivoc, din partea celor care, pe de o parte, redactau rapoartele alarmiste[42] - poate ca să se spele pe mâini ? - Si, pe de altă parte, închideau ochii în fața sub-ordinelor care le interziceau civililor aliați să trimită provizii prizonierilor[43]. De exemplu, mai multe femei germane i-au relatat unui ofițer[*] că, în vara lui 1945, nu au primit autorizația să ducă alimente soților lor, în lagărele unde erau internați în apropiere de Frankfurt. Herbert Thelen, adolescentul din Rheinberg despre care am vorbit mai înainte, a fost unul dintre puținii civili care au primit permisiunea să-i ducă mâncare tatălui său.

În iulie 1945, când au venit să preia Stafeta de la americani în cele trei lagăre de Dietersheim, francezii au constatat că deținuții nu primiseră nici un fel de hrană din resurse locale[44].

Dar cea mai gravă interdicție, aplicată în toate lagărele americane, a fost cea referitoare la trimiterea pachetelor Crucii RoSii către prizonieri[45]. Interdicția a fost extinsă Si la îmbrăcămintea Si hrana pe care prizonierii deținuți pe teritoriul Statelor-Unite doreau să le trimită compatrioților lor internați în Europa. Din ordinul secretarului de stat al Trezoreriei, Frederick M. Vinson, nu trebuia specificat în nici un fel că donațiile erau destinate prizonierilor din lagărele de internare europene[46].

Refuzul de a trimite donațiile însemna să refuze prizonierilor germani dreptul la viață, deSi, în timpul ostilităților, captivii aliați aflați în mâinile germanilor au primit pachetele trimise de Crucea RoSie.

Rezervele de provizii suplimentare aparținând C.I.C.R. au fost blocate de S.H.A.E.F.[47]. Oricum, armata fixase cantitatea de alimente provenind din surse germane Si destinate aprovizionării F.I.D.. *"AceSti oameni sunt autorizați să primească maximum 1150 de calorii pe zi pentru cei care nu lucrează Si 1850 de calorii pentru lucrători"*[48]. Având în vedere lipsa de apă potabilă Si de adăposturi, această măsură îi condamna pe deținuți la o moarte foarte rapidă.

În parte, penuria de alimente din Germania se datora blocajului economic generat de interdicția de a produce resurse,

---

[*] Locotenentul Fisher.

exportând produse manufacturate. Activitatea s-ar fi putut relua repede pentru că, la 8 mai, ziua victoriei Aliaţilor, Germania deţinea 75% din capacităţile sale industriale. La această situaţie au contribuit şi internarea (în lagăre) sau moartea unui mare număr de lucrători potenţiali. Cărbunele necesar pentru pregătirea recoltelor se găsea rar, ca şi mijloacele de transport şi mâna de lucru în agricultură. În zona de ocupaţie britanică - cea mai devastată şi mai populată în acelaşi timp - în ciuda tuturor condiţiilor, recoltele germane de grâu şi de secară au fost surprinzător de bogate (peste 70% din potenţialul obişnuit), în mare parte pentru că britanicii au eliberat prizonierii ca să participe la seceriş, în cadrul operaţiei *"Barleycorn"*[49].

La 4 august 1945, când prizonierii internaţi în lagărele americane nu mai reprezentau decât jumătate din efectivul capturat - datorită eliberărilor, transferurilor şi deceselor - un ordin semnat *"Eisenhower"* care consta într-o singură frază i-a condamnat pe toţi deţinuţii la cea mai rea soartă imaginabilă: *"Aplicare imediată!"* toţi membrii forţelor germane sub control american, în zona de ocupaţie americană din Germania vor fi consideraţi ca F.I.D. şi nu ca având statutul de P.R."[50]. Nu era dată nici o explicaţie. Printre prizonierii care au devenit F.I.D. numărul morţilor a crescut de patru ori în câteva săptămâni (nivelul săptămânal al deceselor a crescut de la 0,2% la 0,8% la data de 8 septembrie)[51].

Eisenhower a deplâns rezistenţa inutilă a germanilor, datorită pierderilor inevitabile de vieţi omeneşti. Dar după capitulare, germanii mureau încă şi mai repede decât în timpul luptelor. De fapt, numărul prizonierilor morţi în lagărele de internare americane şi franceze a fost de 10 ori mai mare decât numărul germanilor ucişi pe frontul de vest, între 1941 şi 1945[52].

Indiferenţa vinovată a comandantului câştiga teren şi pe treptele inferioare ale ierarhiei, până la gardieni şi chiar medici militari trimişi în misiune pentru a studia situaţia din lagăre. Astfel, într-un raport global de anchetă, aceşti ofiţeri au avut posibilitatea să treacă în revistă, cu o precizie atroce, cauzele deceselor din lagăre[53]. Dacă rapoartele în cauză par contestabile sub aspectul cifrelor pe care le conţin, totuşi sunt autentice datorită investigaţiilor medicale serioase. Pe de altă parte, este uimitor că, în aceste documente, nu iese la iveală nici cel mai

mic semn de compasiune, de indignare sau de oroare. Nu încape îndoială că atitudinea medicilor se explică prin faptul că ei nu se simteau responsabili în mod personal pentru situatia din lagăre. Au constatat simptomele curente întâlnite la cei aflati în viată; printre aceste simptome, se număra angina lui Vincent, scabia, gingivita, aSa cum a rezultat în urma vizitelor efectuate în cursul lunii mai în unele lagăre în care se aflau atunci 80.583 de prizonieri*. Între 1 mai Si 15 iunie 1945, în lagărele din valea Rinului, ofiterii corpului medical au constatat un număr de decese înspăimântător, de 80 de ori mai mare decât tot ce văzuseră într-o viată întreagă. Ei au enumerat scrupulos cauzele deceselor: foarte multe cazuri de dizenterie Si diaree, un număr foarte mare de cazuri de febră tifoidă, tetanos, septicemie, în proportii nemaivăzute din Evul Mediu. Până Si terminologia medicală poartă amprenta catastrofei la care medicii ofiteri erau martori: prizonierii mureau datorită "slăbirii" Si epuizării. Principalele cauze de deces erau dizenteria Si diareea (considerate în aceeaSi categorie), bolile cardiace Si pneumonia. Ancheta pune în evidentă Si alte cauze directe de deces, cum ar fi lipsa adăpostului, a hainelor, suprapopularea Si lipsa de igienă. Medicii din cadrul T.E.O. au descoperit că între 9,7% Si 15% din numărul deceselor au fost determinate de deshidratare, lipsa hranei Si *"epuizare"*. Prizonierii mureau din cauza conditiilor mizerabile în care trăiau, agravate Si mai mult de subalimentatie. Din ancheta T.E.O.: *"În evaluarea acestor date, trebuie să se tină seama de vârsta prizonierilor, între 14 ani Si mult peste 50 de ani. În momentul în care au fost prinSi, multi dintre ei erau deja epuizati. Altii erau internati în spitale. Lipsa adăposturilor, suprapopularea lagărelor Si lipsa de alimente Si de instalatii sanitare explică aceste niveluri excesive ale deceselor"*[55]. Medicii însărcinati cu efectuarea anchetei nu păreau prea miScati de faptul că "pacientii cronici" cum era tânărul Heintz T. au fost smulSi din patul de spital Si trimiSi, bolnavi Si pe jumătate dezbrăcati, în locuri împrejmuite cu sârmă ghimpată, ca să doarmă în noroi, în vreme ce mii de paturi rămâneau neocupate în spitale[56].

În statisticile referitoare la aSa-zisele *"spitale"*[57], medicii T.E.O. au întocmit o listă cu numeroase boli, dar nu mentionează *"epuizarea"* Si nici malnutritia. Cele mai răspândite

---

* Vezi apendicele 2.

boli - afectiunile respiratorii, diareea Si dizenteria - care reprezentau 85% din cele *"admise"*, se datorau mai mult mizeriei Si lipsei adăposturilor decât subalimentatiei.

Să nu uităm că aceste date se referă la lagărele de P.R. Si nu la cele de F.I.D.: este limpede că, după 1 mai 1945, deSi în aparentă au fost mai bine tratati decât F.I.D., conditiile de detentie în care trăiau P.R.. au dus la o rată a mortalitătii mai mare de 30% pe an[58]. Nu am găsit nici o urmă de studiu privind cauzele de deces în rândul F.I.D.. Mărturiile supravietuitorilor arată clar că aceSt detinuti erau supuSi unor conditii asemănătoare celor din lagărele de P.R. inspectate de medicii T.E.O., dar situatia lor alimentară era Si mai gravă[59].

Medicii au declarat laconic: *"Conditiile de detentie din aceste lagăre sunt cele pe care le-am întâlnit în lagărele din alte zone militare"*.[60]

Ceilalti ofiteri priveau cu indiferentă cum mureau prizonierii în lagăr, sub ochii lor. În cursul unei consfătuiri care a avut loc la 28 mai 1945, generalul Hollar, Procuror Sef al zonei de comandament, sectia avansată, a prezentat situatia din E.T.P.G. Si a deschis discutia declarând că în rapoartele făcute de o mare unitate militară s-a înregistrat un progres. *"Chiar astăzi, efectivul global se va micSora cu 25.000 de indivizi, datorită evacuărilor, eliberărilor, pierderilor etc.*[61]". TotuSi, dările de seamă întocmite pentru ziua respectivă chiar de biroul său nu cuprind nici eliberări Si nici evacuări, Si sunt mentionate doar 1374 transferuri în lagărele franceze[62]. De altfel, rapoartele procurorului dovedesc o asemenea neglijentă încât, consultându-le, este imposibil să poată fi stabilită o reducere reală a efectivului; în orice caz, nici o miScare atât de amplă nu a fost înregistrată în zilele care au urmat după consfătuire.

În procesul-verbal al consfătuirii din 26 mai condusă de generalul Hollar, este amintit numărul înhumărilor din 27 mai (decesele din ajun?), adică 10 la Rheinberg, 32 la Sanzing Si 24 la Bingen. Dacă pe baza la procentaje incredibil de ridicate, (între 6,7 Si 27%, în functie de lagăr)*. Dorind să examinăm atent situatia din cele trei lagăre, am confruntat numărul total de

---

* Această extrapolare neStiintifică permite totuSi cititorului să realizeze amploarea dezastrului.

66 (10+32+24) înhumări care figurează în procesul-verbal, cu cifrele deceselor furnizate de constatările zilnice ale serviciului condus de generalul Hollar, pe de o parte, Si acelea înregistrate de procurorul-Sef al teatrului de operatii, pe de altă parte. Nu numai că variază de la un document la altul, dar cifrele nu concordă nici măcar în cadrul aceluiaSi document: cele 66 înhumări din procesul-verbal amintit se transformă în 156 (sau 60) în notele de serviciu ale generalului Hollar Si 191 (sau 0) în cele ale procurorului-Sef.

În această situatie, ne putem întreab dacă termenul "înhumare" nu desemnează, în realitate, îngrămădirea corpurilor în gropile comune[63]. În afară de aceste chestiuni îngrijorătoare, din procesul-verbal citat rezultă că generalul Hollar pare să se intereseze de lucruri cu totul secundare, cum ar fi, de pildă, livrarea periodicelor serviciului de actiune psihologică.

Un schimb de mesaje între colonelul Stedman Si generalul Hollar ne dă o idee despre atentia acordată problemei prizonierilor. Stedman observa că divizia 106 primise ordin să elibereze toti detinutii din diferite categorii, care cuprindeau aproape toti P.R.. El a declarat: *"Mă întreb dacă nu este vorba de o gafă"*. Generalul Hollar s-a mărginit să răspundă că divizia 106 a primit criteriile de definire a categoriilor de detinuti. Apoi a adăugat: *"Sunt ispitit să-i las să înceapă operatiunea înainte să vadă ce este o glumă"*. Un alt colonel a informat că are în grijă un mare număr de civili. Hollar a declarat că civilii vor fi evacuati după primirea raportului referitor la ei. Acest raport nu a fost scris niciodată sau nu a fost aplicat niciodată pentru că în iulie Si august, când francezii au preluat controlul în unele lagăre, încă erau civili acolo, inclusiv femei Si copii. În plin haos, generalul Hollar era campionul non-interventiei.

După o vizită în lagărul de la Kripp, unde a fost detinut Charles von Luttichau despre care am vorbit înainte, locotenentul R.H. Burbage scria: *"Ieri, medicul-Sef Si Seful medicinei preventive s-au întors după o vizită de două zile la E.T.P.R.. Ei au descoperit multi prizonieri în fundul unor gropi adânci din care nu au ieSit de mai multe zile, nici pentru vizită medicală, nici pentru mâncare"*. Raportul continuă cu enumerarea unor solutii, dar acestea nu au fost aplicate niciodată[64].

În rândurile armatei se răspândeau zvonuri referitoare la dezastrul din lagăre, provocând o reactie sistematică de fugă.

"lagărele acestea ne aduceau niSte necazuri blestemate", spune B.K. Zobrist, de la corpul administativ al serviciului de sănătate. *"Erau atât de prost organizate Si aprovizionate, încât am fost sfătuiti să ne amestecăm cât mai putin posibil"*[65].

Cenzura impusă de S.H.A.E.F. după victorie* a fost mai strictă decât în timpul conflictului. Într-un articol din prima pagină a editiei din 27 mai 1945, ziarul *"New York Times"* a criticat cu asprime această atitudine: *"Americanii sunt privati de informatiile la care au dreptul. Aproape ai impresia că nu mai există nici un duSman de combătut, ofiterii superiori îSi petrec o mare parte din timp redactând instructiuni destinate să limiteze miScările Si activitătile corespondentilor de război"*. Eisenhower era destul de clar în această privintă: *"Întotdeauna i-am considerat pe corespondentii acreditati pe lângă cartierul meu general ca făcând parte dintre ofiterii mei"* a declarat el la o întâlnire cu directorii unor ziare americane**. *"Aceasta nu înseamnă jurnalism de bună calitate"*, afirmă Charles Lynch, corespondent de război canadian. *"Nu era deloc jurnalism"*.

La sfârSitul lunii mai 1945, numărul victimilor din lagărele de detentie americane era mai mare decât al victimelor exploziei atomice de la Hiroshima. Presa nu a mentionat niciodată acest fapt.

---

* Nici o declaratie despre F.I.D.

Capitolul 6

NICI UN AJUTOR AUTORIZAT

Guvernul Statelor Unite a comis o încălcare flagrantă a acordurilor de la Geneva, atunci când a refuzat să acorde Comitetului International al Crucii-RoSii autorizatia de a pătrunde în lagăre. Conform conventiei, C.I.C.R. trebuia să viziteze prizonierii Si să transmită un raport confidential puterii detinătoare Si puterii protectoare. Spre sfârSitul războiului, când guvernul german a început să se descompună, Statele Unite au autorizat Elvetia să asigure rolul de putere protectoare[1], garantând astfel implicit că C.I.C.R. va continua să-Si îndeplinească sarcina Si după încheierea ostilitătilor. De fapt, americanii voiau să evite tocmai acest lucru. Imediat după 8 mai, data victoriei Aliatilor Si a abolirii guvernului german, printr-o notă datată 12 mai, departamentul de Stat[2] îl anunta pe ministrul elvetian detaSat la Washington că Statele Unite retrăgeau guvernului elvetian functia de putere protectoare acordată anterior. Nu mai rămânea decât să fie avertizată Crucea RoSie că lagărele nu mai puteau fi inspectate, pentru că nu mai exista nici o putere protectoare căreia să-i fie prezentate rapoartele. La numai câteva zile după încetarea războiului, Marshall i-a trimis o telegramă lui Eisenhower: *"nu mai exist-a o putere protectoare care să reprezinte interesele Germaniei. În consecintă, este dificil să resolvăm problemele referitoare la prizonierii de război germani*[3]. Cu o grabă distrată, departamentul de Stat nu luase notă de faptul că guvernul elvetian îndeplinea deja rolul de putere protectoare Si că C.I.C.R. îi prezenta raportul activitătilor desfăSurate. Prin disparitia guvernului german, importanta rolului îndeplinit de puterea protectoare nu scădea, dimpotrivă, dar departamentul de Stat nu se împiedica de astfel de considerente. Încălcându-Si angajamentele, departamentul de Stat i-a informat pe elvetieni că Statele Unite vor continua să trateze prizonierii *"conform*

dispozitiilor conventiei de la Geneva[4]. Această atitudine echivocă, de încălcare a regulilor internationale afirmând, în acelaSi timp, recunoaSterea lor, ilustrează corect metodele utilizate atât de departamentul de Stat cât Si de departamentul de Război pentru a înSela C.I.C.R. Si guvernul elvetian, pe toată durata anului 1945 Si o parte a anului 1946.

Acest comportament a avut consecinte dezastruoase pentru germani. Prizonierii au pierdut dreptul capital de a aduce la cunoStinta unor observatori impartiali tot ce li se întâmpla[5]. Apartinând unui stat distrus Si secătuit, care nu mai era reprezentat în relatiile internationale, prizonierii nu mai aveau nici o garantie, poate cu exceptia opiniei publice occidentale, pe care departamentul de Război Si S.H.A.E.F. s-au grăbit, în secret, să o pună sub obroc.

Puternic cenzurate Si deformate, reportajele occidentale despre Germania întretineau secretul cu privire la tot ce se întâmpla în lagăre. Odată cu protectia elvetiană, disparuse un alt drept important al detinutilor: dreptul la corespondentă, care le-ar fi permis să primească pachete cu provizii din partea Crucii RoSii Si să primească din partea familiilor lor Stiri Si, la rândul lor, să le transmită acestora noutăti[6]. În acest fel, dispărea riscul ca prizonierii să comunice direct, unor observatori impartiali, informatii despre lagăre. Practic, nici un fel de ajutoare nu puteau să pătrundă în lagăre.

În tabăra Aliatilor, singurul protest important împotriva înlăturării Crucii RoSii a venit din partea primului ministru al Canadei, William Lyon Mackenzie King. După discutii repetate cu Anthony Eden, în mai 1945, la prima reuniune a Natiunilor Unite de la San Francisco, el a scris Ministerului englez al Afacerilor externe, la Londra, pentru a protesta împotriva faptului că Elvetiei i-a fost retras rolul de putere protectoare. King declara: *"Din conventie, se subîntelege că întotdeauna prizonierii de război vor putea face apel la o putere căreia îi vor putea supune plângeri Si cereri de informatii. Existenta unui agent neutru, care să se ocupe de prizonieri este întru totul în avantajul puterii detinătoare... după cum ar trebui să existe rapoarte concrete doveditoare că, în nici un caz, tara detinătoare nu a abuzat de puterea ei."* În continuare îSi exprima dorinta ca elvetienii *"să continue să arate un interes activ fată de starea prizonierilor germani Si a celor internati politic în Canada până când se va forma un guvern german"*. Dacă elvetienii nu mai

sunt interesati de această problemă, ar trebui să fie detaSat un ofiter responsabil pentru a urmări în mod oficial ancheta. În loc de concluzie, King declara: *"Pot să adaug că guvernul canadian se consideră autorizat să formuleze această cerere pe lângă guvernul elvetian, datorită interesului neStirbit manifestat de acesta pentru actiunile umanitare Si zelului cu care, în cursul ultimilor ani de conflict, reprezentantii săi au îndeplinit misiuni de acest ordin, în toate tările"*[7].

Răspunsul nu s-a lăsat aSteptat. Cu amabilitate, britanicii au atras atentia că U.R.S.S., Regatul-Unit, Statele Unite Si guvernul provizoriu francez au căzut de acord că guvernul german trebuie să dispară. Nu puteau accepta pericolul pe care l-ar constitui mentinerea reprezentării temporare a intereselor prizonierilor de către elvetieni, pericolul care ameninta, interesele guvernelor american Si francez. Cu înfumurarea lui tipică, W. St. C. H. Roberts, membru în Foreign Office, sublinia că toate măsurile ce urmau să fie luate cu privire la germani aveau ca temei principiul *"disparitiei guvernului"*. U.R.S.S., Regatul-Unit, Statele Unite Si Franta au convenit să ia locul acestui guvern. Conform Ministerului britanic de externe, orice luare de pozitie inconsecventă ar compromite dispozitiile date. *"ASa cum puteti constata aceste considerente sunt de ordin general Si se aplică atât cu privire la protejarea prizonierilor de război germani cât Si a oricărui alt interes german"*. Foreign Office presupunea că, în ochii canadienilor, germanii erau mai bine protejati de către proprii lor inamici decât de germanii înSiSi, arătând astfel cât de departe era de realitate. Dacă l-am crede pe W. St. C. H. Roberts, eliminarea garantiilor pentru victime era numai spre binele lor! De fapt, dacă avem în vedere ceea ce îndurau prizonierii în lagărele de la Rheinberg Si Thorée-les-Pins, aceste încercări de justificare strict juridice nu urmăreau decât să pună guvernul american Si pe cel francez la adăpost de orice acuzatie. Dar cum guvernul Statelor Unite insistase să primească rapoartele întocmite de reprezentantii C.I.C.R. după ce vizitau lagărele franceze Si îSi asuma, în consecintă, rolul de putere protectoare, prin acest fapt întretinea în mod primejdios jarul mocnit sub cenuSă.

Reaua credintă a scrisorii lui Roberts a ieSit la iveală câteva luni mai târziu, printr-o declaratie oficială pe care a făcut-o subsecretarul de stat al Afacerilor străine în Camera

Comunelor britanică: *"Germania nu a încetat să existe ca stat, deSi exercitarea autorităţii supreme în această ţară a fost asigurată de puterile aliate. Guvernul Majestăţii-Sale consideră că este drept ca principiile convenţiei de la Geneva să fie aplicate în continuare prizonierilor de război germani, în măsura în care condiţiile permit acest lucru"*[9].

Indiferenti faţă de manevrele prin care americanii încălcau conventia de la Geneva, britanicii Si canadienii au prezervat statutul de P.R. practic pentru toti germanii internati în Canada sau în Regatul-Unit, garantând prin chiar acest fapt că vor fi bine tratati. Putinii prizonieri detinuti de americani pe teritoriul Statelor Unite, în Regatul-Unit Si în Italia, deSi nu erau autorizati să primească vizitele Crucii-RoSii, în general s-au bucurat de conditii de detentie corecte. La întrebările C.I.C.R., Statele Unite au răspuns că nu aveau intentia decât să-i trateze pe prozinieri conform conventiei[a]. Datorită declaratiilor ambigue care se înmulteau, C.I.C.R. era între ciocan Si nicovală: dacă protesta public împotriva tratamentului aplicat prizonierilor, sau contra suprimării puterii protectoare, aliatii puteau trece la represalii, opunându-se ca delegatii C.I.C.R. să intervină în favoarea P.R. Si a civililor aflati în altă parte decât în lagăre. În consecintă, C.I.C.R. s-a mărginit să formuleze proteste private, fapt care le dădea Aliatilor posibilitatea să le ignoreze[10]. Până în februarie 1946, Statele Unite au împiedicat C.I.C.R. ca Si alte organisme de asistentă, *"să acorde ajutoare copiilor Si bolnavilor germani din zona americană"*.[11]

Ca să fim cinstiti, trebuie să arătăm că nu toti functionarii armatei americane au adoptat slugarnic această linie dură. De exemplu, colonelul-jurist Charles Fairman, care făcea parte dint-un înalt organism, într-un studiu întreprins de sectia sa a formulat crtici Si rezerve severe: *"Convenţia de la Geneva este în continuare aplicabilă, deSi forţele armate germane s-au predat fără condiţii, iar guvernul german a fost desfiinţat"*. Lucrul acesta nu îl multumeSte pe Fairman: *"Pe de altă parte, departamentul de Război a autorizat acţiuni care înseamnă o îndepărtare de la exigenţele convenţiei.*

Cu siguranţă, raţia primită de prizonierul de război nu este egală, cantitativ Si calitativ, cu aceea distribuită trupelor de rezervă".

Fairman Si-a onorat numele, cel putin în acest studiu. El încheia în forţă: *"Naţiunea germană - civili, unităţi germane*

dezarmate Si prizonieri de război - se află acum în mâinile natiunilor aliate. Aceste persoane trebuie să fie tratate drept, după un plan inteligent Si unitar. ASa cum s-a prevăzut de la început, dacă în noua situatie nu pot fi aplicate toate conditiile conventiei de la Geneva, nu este mai putin adevărat că sistemul nostru de control trebuie să fie rational Si echitabil. La ora actuală, situatia juridică este atât de confuză, încât este dificil să formulăm o opinie judicioasă referitoare la problemele care intră în competenta acestei sectii. În consecintă, este de dorit o revizuirea întregii situatii, pentru ca noile măsuri ce urmează să fie aplicate, să fie rationale, juste Si să aibă la bază o teorie coerentă"[12].

Nimeni nu a acordat nici o atentie acestor propuneri.

În primăvara aceea, în jur de 2.00.000 de prizonieri francezi, americani, canadieni Si britanici au părăsit lagărele de internare germane redobândindu-Si libertatea: Crucea RoSie îi aStepta, ca să le distribuie proviziile adunate în milioane de pachete aflate în depozitele C.I.C.R. din Elvetia. Chiar în momentul când armata americană se străduia să împiedice actiunea Crucii RoSii, proprii săi oameni cu functii de răspundere erau în măsură să aprecieze concret importanta actiunii desfăSurate de această organizatie cu putin timp înainte în favoarea prizonierilor aliati. Germanii au mai primit - tot zilnic - încă 2.000 de calorii, salvatoare, provenind în special din Franta, Canada Si Statele Unite. Timp de mai multi ani, familii franceze au strâns cureaua pentru a trimite pachete celor 1.500.000 de soldati detinuti în Germania. În aprilie 1945, a fost oprită productia de pachete alimentare, în momentul când încă 10.000.000 erau în curs de fabricare Si pe punctul de a fi trimise în Europa[13].

Eficienta ajutorului acordat de Crucea RoSie poate fi ilustrată cu ajutorul unei singure cifre: conform unui buletin al organizatiei publicat în mai 1945, peste 98% dintre prizonierii aliati s-au înapoiat acasă într-o stare satisfăcătoare[14]. Starea de sănătate bună a prizonierilor nu se datora numai alimentelor primite, ci Si hainelor Si medicamentelor care le-au fost trimise.

Alte organizatii umanitare cum ar fi Y.M.C.A.*, Unitarienii, diferite grupări religioase Si *American Friends Service Committee* (Quaquerii), încercau de asemenea să

---

* Young Men Christian Association: Asociatia CreStină a Tinerilor

trimită echipe în Germania. În perioada respectivă, Friends britanice Si societățile naționale de Cruce RoSie din Marea Britanie, Franța Si Canada aveau observatori sau voluntari care ajutau civilii în zonele de ocupație ale națiunilor lor, în timp ce armata Statelor Unite a informat organismele de ajutorare că nu pot pătrunde în zona pe care o controlau[15]. Echipele americane care se aflau deja în Europa Si lucrau în Franța, în Italia sau în Belgia, au descoperit brusc că nu mai aveau voie să cumpere benzină sau pneuri de la armata Statelor Unite, deSi aceasta le vânduse furnituri pe toată perioada conflictului[16]. Prin urmare, zona de ocupație americană a rămas închisă pentru orice ajutoarele trimise, până în decembrie 1945, când s-a putut constata o oarecare ameliorare a situației[17].

Ca răspuns la problemele apărute datorită acestor măsuri, armata americană a informat organizațiile de ajutorare că prelua ea însăSi sarcina de a asigura asistența civililor germani din zona americană. TotuSi, nu s-a pus problema prizonierilor, pentru că toată lumea o ignora.

Armata a anunțat că, în viitor, aceste organizații vor primi autorizația să-Si continue acțiunile, sub autoritatea unui organism moStenit de administrația militară: C.R.A.L.O.G.*. În aSteptarea acelui moment, va asigura ea însăSi ajutoarele, până când U.N.R.A.A.** va fi în stare de funcționare. Nici C.R.A.L.O.G. Si nici U.N.R.A.A. nu au participat în nici un fel la ajutorarea civililor în 1945. În orice caz, U.N.R.A.A. era privit ca un fel de organism al armatei americane, care exercita un control deplin asupra activității ei.

La 4 mai 1945, departamentul de război a interzis[18] ca prizonierii de război germani "în mâinile" americanilor să beneficieze de serviciul poStal. În iulie, când Comitetul Internațional al Crucii RoSii a făcut o propunere[19] de reînființare a serviciului poStal pentru deținuți, aceasta a fost respinsă. În schimb, britanicii au restabilit comunicațiile poStale în lagărele lor, în iulie-august[20].

La început, C.I.C.R. de la Geneva a crezut că

---

* Council for Relief Agencies Licensed to Operate in Germany (Consiliul pentru organismele ajutorului în Germania).

** United Nations Relief and Rehabilitation Agency (Agenția de ajutor Si reinserție a Națiunilor Unite).

înfrângerea nazismului Si victoria regimurilor democratice vor determina o îmbunătățire a situației tuturor prizonierilor de război din Europa[21]. C.I.C.R. spera că va putea veni în ajutorul milioanelor de bărbați, femei Si copii fără adăpost din Europa centrală Si, îndeosebi, al locuitorilor din Germania. În mod bizar, primul semn al sorții triste care îi aStepta pe prizonierii din Europa a fost un raport al delegației americane referitor la lagărele din Statele Unite, în care se constata că rațiile prizonierilor germani au fost reduse după eliberarea prizonierilor aliați din mâinile germanilor[22].

La sfârSitul lunii mai Si începutul lui iunie, C.I.C.R. a încărcat două trenuri cu provizii din depozitele organizației din Elveția; erau mai mult de 100.000 de tone destinate persoanelor dislocate[23]. Unul dintre cele două trenuri s-a îndreptat spre Manheim, iar celălalt spre Augsburg, două oraSe din zona de ocupație americană. Când au ajuns la destinație, ofițerii armatei americane i-au informat pe reprezentanții oficiali ai Comitetului care însoțeau convoaiele, că depozitele armatei erau pline Si că trenurile trebuiau să se întoarcă de unde au venit. Si au plecat înapoi spre Elveția. Foarte surprins, Max Huber, preSedintele Comitetului Internațional al Crucii RoSii a deschis o anchetă.

În luna august, după lungi investigații, Huber a încheiat ancheta Si a trimis departamentului de Stat, la Washington, cea mai necruțătoare scrisoare adresată vreodată de Crucea RoSie unei puteri de prim rang. Cu toate acestea, dacă ținem seama de situație, putem considera că scrisoarea era redactată în termeni foarte moderați:

> *"De la încetarea ostilităților în Europa, Comitetul Internațional al Crucii RoSii a făcut tot ce i-a stat în puteri pentru a ameliora situația tuturor categoriilor de prizonieri care, după eliberarea de către armatele aliate, au dobândit statutul de "ex-prizonier de război". Prevăzând dificultățile care decurg din aceste împrejurări, Comitetul spera să uSureze, pe cât posibil, suferințele foStilor deținuți, punând la punct împreună cu autoritățile militare aliate un program de asistență;, care era nu numai un ajutor considerabil ci Si un mijloc rațional de a folosi stocurile acumulate în Elveția Si în celelalte țări".*

(Urmează considerațiile lui Max Huber referitoare la

obstacolele ridicate de S.H.A.E.F. în acţiunile Crucii Roşii Internaţionale, atunci când încerca să vină în ajutorul refugiaţilor din ţările Europei răsăritene care se îndreptau spre Germania. Se referea la cele două trenuri înţesate cu hrană destinată persoanelor dislocate, care s-au înapoiat în Elveţia din ordinul S.H.A.E.F.).

Între timp, numeroase comunicate ale ofiţerilor aliaţi, responsabili de zone şi de lagăre de masă pentru persoanele deplasate, rapoartele delegaţilor noştri despre misiunile medicale în Germania, şi în special numeroasele cereri care ne-au fost adresate direct din lagăre, demonstrează că zeci de mii, dacă nu chiar sute de mii de persoane deplasate în Germania au încă nevoie urgentă de ajutor. Toate acestea ne obligă şi să recunoaştem că cererile de asistenţă adresate echipelor anglo-americane ale organizaţiei noastre de către secţiile competente ale armatelor aliate, nu corespund nevoilor reale... În consecinţă, opera umanitară a Comitetului este în pericol de a fi discreditată. Utilizarea adecvată a furniturilor de ajutor care ne-au fost încredinţate şi de care suntem răspunzători este incompatibilă cu restrângerea activităţii noastre, care ne face incapabili să acordăm ajutoare pe care le credem necesare.*

Fie rechiziţiile anticipate nu au fost efectuate deloc, fie că ajung cu o mare întârziere. Am efectuat livrarea în Germania cu propriile noastre trenuri pentru că armatele aliate din Germania ne-au promis, dar nu ni le-au pus niciodată la dispoziţie şi am descoperit că persoanele însărcinate cu recepţionarea convoaielor în diferite puncte de destinaţie nu au primit instrucţiuni clare cu privire la aceste sosiri. Dacă depozitele sunt pline, atunci încărcătura trenurilor noastre ar fi refuzată. Faptul că depozitele gemeau de provizii era dovada flagrantă că

---

* Se spunea adesea că în anumite părţi ale Germaniei "Crucea Roşie nu putea să facă nimic" atât pentru prizonieri cât şi pentru civili. (Discuţia autorului în 1988 cu Peter Hoffman, care a fost deţinut într-un lagăr din Germania în 1945. Profesorul Hoffmann trăieşte astăzi la Montreal).

distribuţiile pentru care s-au făcut rechiziţiile anterioare sunt încă în suspans. (Experienţele trăite la Mannheim Si Augsburg.,*

Utilizarea ... stocurilor anglo-americane ... de către autorităţile aliate nu s-a făcut pe măsura rezervelor Si a mijloacelor de transport disponibile.

Experienţa practică a arătat... că, drept consecinţă a restricţiei generale prilejuite de rechiziţiile curente ale armatei de ocupaţie Si de desfiinţarea mijloacelor de transport, (armata) s-a aflat în incapacitate de a distribui fie Si raţia minimă balticilor, bulgarilor, ungurilor, italienilor, românilor Si apatrizilor de pe teritoriul german.

Astfel, prezentând clar cazul nostru guvernelor Si societăţilor de Cruce RoSie vizate, dorim să subliniem faptul că, în condiţiile prezentate mai sus nu avem nici o alternativă. Nu putem decât să ne exprimăm o adâncă nelinişte în ce priveSte viitorul imediat. În timp ce noi dispunem de importante cantităţi de furnituri pentru ajutoare imediat disponibile, faptul că rămânem pasivi în faţa situaţiei critice existente în numeroase lagăre de persoane dislocate, de toate categoriile, din Germania, Si care devine tot mai îngrijorătoare, este incompatibil cu tradiţiile instituţiei noastre.[24]

Albert E. Clattenburg, de la departamentul de Stat, s-a mărginit să transmită armatei scrisoarea lui Huber, fără nici un comentariu. Câteva luni mai târziu, la Washington, a sosit un răspuns în care neadevărurile Si reaua credinţă se băteau pentru întâietate. În răspunsul datat 2 noiembrie Si semnat *"Eisenhower"*, i se comunică lui George Marshall Seful de stat major al armatelor americane, că acordurile dintre armată Si Crucea RoSie americană Si britanică întârziau utilizarea rezervelor de hrană ale organizaţiei în folosul forţelor inamice[25]. Dar acordurile cu pricina nu conţin nici o clauză de acest gen. De fapt, britanicii hrăneau pe toată lumea, din rezerva lor de 13.000.000 de pachete, fiecare pachet fiind suficient pentru hrana unei persoane timp de o săptămână[26]. Vorbind cu

---

*OraSe unde convoaiele au fost trimise înapoi.

mărinimie despre *"proviziile stocate în Elveţia care n-au fost încă solicitate"*, autorul scrisorii propunea să se acorde un sprijin logistic C.I.C.R., care, spunea el, *"era nerăbdător să golească depozitele elveţiene"* - de parcă lichidarea depozitelor era unicul obiectiv al Crucii RoSii.

Este inexact că C.I.C.R. nu a primit autorizaţia să lucreze în Germania. Comitetul încheiase un acord cu U.N.R.A.A., agenţie oficială a armatei, pentru a furniza ajutoare persoanelor străine aflate pe teritoriul german[27]. O personalitate cu autoritate recunoscută în chestiunea refugiaţilor, Malcom J. Proudfood, a salutat munca depusă. El scria: *"Aceste organisme de ajutor au adus o contribuţie foarte însemnată la munca de asistenţă îndeplinită Si la distribuirea proviziilor pentru persoanele dislocate din zonele occidentale ale Germaniei Si Austriei"*[28]

Şi comandantul suprem al U.S.F.E.T. afirma că nu Stia nimic despre dificultăţile invocate de Huber: *"Referitor la declaraţia Dlui. Huber, care afirmă că nu a putut obţine autorizaţia de a utiliza o parte din fondurile comune pentru a satisface nevoile persoanelor deplasate, străine, în Germania, aici nu avem cunoStinţă despre o asemenea cerere din partea Comitetului Internaţional al Crucii RoSii. Dacă s-ar fi primit o astfel de cerere, ea nu ar fi fost satisfăcută, pentru că utilizarea proviziilor Crucii RoSii pentru inamici sau ex-inamici este interzisă de comun acord"*.

TotuSi, la 15 iunie 1945, Aliaţii împreună cu societăţile de Cruce Roşie britanică Si americană au declarat exact contrariul: *"Se înţelege că pachetele trebuie să fie distribuite la momentul oportun, pe ... căi militare, persoanelor deplasate sau, în caz de urgenţă, altor destinatari după consultarea"* Crucii RoSii.

Alt paragraf al acestui acord preciza din nou că pachetele puteau fi atribuite *"în caz de urgenţă, altor destinatari"*[29]. Dacă au existat alte acorduri care interziceau hrănirea persoanelor înfometate în virtutea naţionalităţii lor - fapt care era împotriva tuturor principiilor Crucii RoSii - cu siguranţă, ele au fost impuse organizaţiei de către armata americană, care i-a privat pe germani de orice ajutor din afară. Programul Crucii RoSii britanice, deja pus în practică, era aplicat pentru persoane aparţinând unui număr de 40 de naţionalităţi diferite în Germania Si germanilor înSiSi[30]. În

timp ce Max Huber accentuase obstacolele care îi împiedicau pe delegatii sài sà actioneze, mesajul U.S.F.E.T. interpreta abuziv cuvintele preSedintelui Crucii RoSii sugerând, nici mai mult nici mai putin, cà organizatia a acceptat sà nu distribuie alimente unor persoane care sufereau de foame.

Pentru cà armata refuza sà distribuie hranà, C.I.C.R. a fost nevoit sà le restituie donatorilor. Erau necesare mii de vagoane pentru efectuarea transporturilor càtre Paris Si Bruxelles. Max Huber a trebuit sà prezinte scuze (autoritàtilor franceze) pentru dificultàtile întâmpinate de sistemul feroviar francez în îndeplinirea acestei sarcini suplimentare. Cele 500 de camioane apartinând C.I.C.R. erau insuficiente Si a trebuit sà mai cearà camioane suplimentare pentru a ridica din depozitele elvetiene peste 30.000 de tone de produse pentru ajutoare, ai càror destinatari nu erau specificati de càtre donatori Si care, de asemenea, le-au fost înapoiate[31].

Sub semnàtura lui Eisenhower, U.S.F.E.T. ignora cu seninàtate cuvintele lui Huber, care se màrginea sà aducà la cunoStintà experienta unor persoane care nu càStigau nimic, ci aveau mult de pierdut calomniind armata americanà. Marshall a fost anuntat cà *"preluarea de provizii din depozitele elvetiene ale Comitetului International al Crucii RoSii (a fost) întreruptà datà fiind insuficienta mijloacelor de transport Si a spatiilor de depozitare acoperite, precum Si disponibilitatea, în Germania Si în zonele eliberate a unor rezerve pentru a satisface nevoile actuale"*.[32] Aceste minciuni sfruntate nu au stârnit nici o reactie din partea lui Marshall Si nici vreun schimb de corespondentà ulterior.

Iatà cà, în mod categoric, teza penuriei *"alimentare mondiale"* este temeinic înlàturatà prin faptul cà a ieSit la luminà existenta unor cantitàti excedentare de alimente la nivelul Crucii RoSii.

În timpul lunilor hotàrâtoare din primàvara Si vara anului 1945, când Eisenhower era guvernatorul militar al zonei de ocupatie americane în Germania, fie cà armata a pus mari piedici, fie cà a oprit total orice ajutor acordat germanilor. Din schimbul de corespondentà al lui Eisenhower cu Clarence E. Pickett, secretarul executiv al American Society of Friends (quakerii), - corespondentà care a supravietuit "epuràrii" arhivelor efectuate în 1940, 1950 Si 1970 - rezultà clar cà politica de pedepsire a fost extinsà Si asupra civililor. Pickett a

cerut pentru quakeri autorizatia de a intra în Germania ca să îndeplinească o muncă pentru care erau experimentati, întrucât ei au mai acordat ajutor îndeosebi unor refugiati evrei Si prizonieri politici. Quakerii voiau să meargă în zona ocupată pentru a asigura hrana copiilor Si, pe cât posibil, să-i ajute să-Si regăsească părintii. De asemenea, îSi propuneau să găsească părinti adoptivi pentru numeroSii orfani, fiindcă, spunea Pickett, copiii reprezentau marea sperantă a Germaniei. Eisenhower a transmis această cerere Washingtonului, la nivel înalt, propunând superiorului său să refuze. *"Pare prea putin potrivit să complicăm organizarea asistentei pentru germani, acordând anumite responsabilităti unor organisme civile americane, care vor avea nevoie de ajutorul armatei… Suntem pe deplin conStienti că organisme ca American Friends Service Committee (A.F.S.C.) au demonstrat, în trecut, capacitatea de a face fată problemelor de asistentă publică Si că Si-au format echipe de personal pentru acordarea ajutoarelor … dar credem că organismele de asistentă publică germană au datoria de a prelua această sarcină"*.[33] Notiunea de datorie putea cuprinde multe. Eisenhower invoca o "datorie" a cărei îndeplinire o împiedica, oprindu-i pe quakeri să vină în ajutorul copiilor. *"Organismele germane"* despre care vorbea Marshall nu existau, pentru că au fost desfiintate sau grav afectate în zona de ocupatie americană, situatie care s-a prelungit mai mult de un an. Faptul este demonstrat Si de cuvântarea tinută de un delegat al Crucii RoSii, în 1946, în cursul unei reuniuni de la Geneva: *"Vorbind cinstit, nu există Cruce RoSie germană"*[34], pentru că a fost dizolvată de aliati. Conform mărturiei unui alt delegat american, germanii au încercat de trei ori să reia activitatea organizatiei în zona de ocupatie americană, dar toate cele trei încercări au eSuat. În schimb, în zona franceză Si în cea britanică, puteau interveni C.I.C.R. Si Crucea RoSie germană locală. Că erau sau nu viitorul Germaniei, copiii erau greu de hrănit, pentru că populatia nu primea integral ratiile oficiale[35], care contineau deja mai putin de 1550 de calorii pe zi. Ne putem închipui ce povară ar fi constituit echipele de ajutor, formate din câteva zeci de voluntari, pentru o armată care, în perioada aceea, număra mai mult de un milion de oameni. Mentiunea *"confidential"* înscrisă în partea de sus a mesajului lui Eisenhower ne arată ce credea generalul despre propriile sale argumente, la care adăuga: *"În măsura în care chestiunile*

de acest gen ar putea influenta opinia publică, aS dori să Stiu ce linie de actiune adoptă departamentul de Război; aS putea face fată situatiei, precum Si celorlalte cereri de acest gen care nu vor lipsi în continuare".

Marshall a prezentat problema membrilor statului său major. Ei au răspuns transmitându-i lui Eisenhower ordinul de a nu îi autoriza pe quakeri să pătrundă în zona de ocupatie americană[36]. Prin urmare, comandantul suprem l-a informat pe Pickett că "ajutorarea persoanelor de nationalitate germană a fost dată în grija organismelor germane de asistentă publică, sub controlul guvernului militar. A fost emis un ordin care permite reluarea activitătii organizatiilor private germane de asistentă". Si-a încheiat scrisoarea *"Cu sinceritate"*, după ce Si-a exprimat recunoStinta pentru oferta pe care tocmai o refuza! Scrisoarea a fost expediată iar quakerii au rămas la casele lor[37].

Eisenhower avea dreptate să creadă că opinia publică americană nu ar aproba o asemenea politică. Dintr-un sondaj de opinie efectuat în rândurile armatei în toamna anului 1945, rezultă că 58% dintre cei interogati erau de acord cu distribuirea de ajutoare alimentare pentru germani, sub forma de ajutoare de urgentă[38].

După exemplul Crucii RoSii, Y.M.C.A. a vizitat lagărele de prizonieri pe toată durata războiului, ajutându-i pe detinuti *"fără să tină seama de nationalitatea, rasa sau convingerile lor"*, aSa cum arată Tracy Strong, Sef al echipei franceze a acestei organizatii, în vara anului 1945[39]. Când Y.M.C.A. a încercat să cumpere de la armată benzină Si câteva pneuri, aSa cum făcuse în timpul conflictului, cererea i-a fost respinsă. Uluit, D.A. Davis, membru în serviciul de asistentă a prizonierilor de război în cadrul Y.M.C.A., s-a adresat departamentului de Stat, la 9 iulie, propunând ca organizatia să plătească toate furniturile primite de la armată, ca să hrănească prizonierii germani internati în lagărele americane din Franta[40]. Armata a refuzat să-i aprobe acest lucru. Ca Si multe alte documente care prezintă un interes potential, răspunsul armatei lipseSte din dosarul departamentului de Stat: este limpede că, deSi sectiunea lui Strong activa în Franta, ea cădea sub interdictia universal aplicată *"tuturor organismelor de asistentă negermane"* care ar fi actionat *"în beneficiul persoanelor de nationalitate germană"*[41]. Ca Si celelalte organisme de asistentă,

Y.M.C.A. nu se putea lipsi de logistica americană. Era de ajuns ca armata să refuze furniturile care, atunci, nu puteau fi obtinute de nicăieri altundeva, pentru a-Si marca opozitia (fată de activitătile în favoarea germanilor). Atitudinea generală a armatei fată de organismele de asistentă civilă care veneau în Germania cu intentia să-i ajute pe oropsiti *"fără să tină seama de nationalitatea lor"*, este reliefată de declaratia lui Stephen Cary, delegat european al quakerilor, care îSi aminteSte: *"Eram foarte nemultumiti de atitudinea lor penibilă Si restrictivă"*. Quakerii erau obligati să stea cu bratele încruciSate, în timp ce fratii lor din Anglia Si din Franta pătrundeau în zona britanică Si în cea franceză pentru a-Si îndeplini misiunea[42].

Succesorul lui Eisenhower în functia de guvernator militar al Germaniei, Lucius Clay, care a preluat postul în noiembrie 1945, scrie: *"Germania urma să moară de foame dacă nu începea productia pentru export. Nu numai că am fost împiedicati să luăm măsurile care se impuneau, dar ni s-a cerut să oprim productia în multe sectoare până când a fost încheiat un acord în cadrul comisiei de control: un astfel de acord putea fi oricând contracarat printr-un simplu veto"*. Eforturile lui Clay de a modifica J.C.S. 1067, veritabil plan de *"pastoralizare"* a Germaniei, *"au fost încununate de succes numai într-o anumită măsură"*. Clay a obtinut doar promisiunea de a opera schimbări în politica monetară pentru a preveni inflatia. *"Nu încape îndoială că J.C.S. 1067 tindea să instaureze pacea cartagineză, care a dominat operatiile noastre în Germania în primele luni de ocupatie"*[43].

Nu numai că încetarea productiei industriale îi înfometa pe germani Si îi împingea spre alternativa comunistă dar, în acelaSi timp, armata americană era lipsită de o bună piată a resurselor locale. Americanii aveau nevoie de provizii, de petrol Si benzină, de piese de schimb, pentru camioanele lor Si pentru vehiculele rechizitionate. Aveau nevoie Si de mână de lucru germană, fie civili, fie prizonieri. Din această cauză, pierderile de vieti omeneSti în lagărele de prizonieri nu îi afectau numai pe germani, ci Si pe americanii înSiSi.

ASa cum arată acest viu schimb de replici, din vara anului 1945, între Henry Morgenthau, câtiva membri ai echipei sale Si generalul Brehon Somervell[44], responsabil cu aprovizionarea militară în cadrul departamentului de Război, aplicarea Planului Morgenthau întâmpina unele dificultăti de

ordin practic. Somervell negocia reducerea unei liste de vreo 500 de articole a căror fabricatie era interzisă în Germania (în special benzina). Morgenthau s-a opus ca benzina să fie tăiată de pe listă, lucru pe care l-a făcut pe Somervell să spună:

Cred că eliminarea acestui articol dintr-o listă de 500 nu ar trebui să vă neliniStească prea mult".

- Morgenthau: Nu prea îmi place acest mod de a rezolva lucrurile.

- S.: După câte văd, este un mod cât se poate de simplu: dumneavoastră sunteti convins de ceva, iar noi de altceva.

- M.: Nu este vorba de convingerile mele. Problema este dacă aveti încredere în mine Si în ce măsură.

- S.: Nu cred că credibilitatea dumneavoastră este pusă la îndoială, este vorba doar de diferenta între ce găsiti dvs. credibil Si ce ni se pare nouă credibil.

- M.: Nu am primit nici o cerere din partea generalului Eisenhower în acest sens ...

- S.: Nu înteleg deloc cauzele acestei discutii. Hilldring m-a chemat către prânz Si i-am spus că nu cunosc motivele atitudinii dumneavoastră. Altfel spus, dacă aS putea în sfârSit să înteleg că, da sau nu, comitetul doreSte continuarea productiei de benzină, sunt sigur că nu am avea nici o obiectie specială cu privire la procedura necesară pentru atingerea acestui scop ... Singurul lucru pe care îl dorim este continuarea productiei de benzină. Asta e tot ...*

- M.: Nu putem trata benzina ca pe un caz aparte, când sunt multe alte elemente importante: o multime de alte elemente importante.

- S.: Cred că am da dovadă de o neglijentă rar întâlnită dacă nu am utiliza toate resursele de benzină existente. Nu văd cum ati putea explica acest lucru, la noi în tară sau oriunde în lume ...

- M.: Dati-mi voie să-mi exprim amărăciunea că raporturile mele cu armata sunt atât de dificile.

- M.: Tuturor ne pare rău ... Dar, cu sigurantă,

---

* J. H. Hildring, general de divizie, a condus din 1943 sectia Afacerilor Civile din Departamentul de Ràzboi al Statelor Unite.

aceasta nu este un motiv de închisoare.

Dar toate aceste atitudini permanente de opozitie îl oboseau pe Morgenthau. Pentru că era frânat în actiunea de pedepsire a germanilor, el a izbucnit:

> *După cum vedeti, am învătat ceva, Si anume că nu mai sunt dispus să accept toate astea. De două luni organizez aceste consfătuiri Si, pentru a pune capăt, toate articolele sunt publicate. Francezilor le este foame Si frig Si eu sunt cel care pune bete în roate, la nu merge asta, la cealaltă, iar Churchill se prosternează la picioarele Parlamentului Si îi multumeSte lordului Keynes pentru minunata treabă pe care a făcut-o, în timp ce eu nu am dreptul nici măcar la un cuvânt. Nu am deloc intentia să las lucrurile aSa.*

La scurt timp, H. Morgenthau i-a prezentat preSedintelui Truman demisia sa din postul de secretar de stat la Trezorerie. Demisia i-a fost acceptată imediat.

Chiar Si printre sustinătorii doctrinei Morgenthau, unii oameni erau mai rezervati. De pildă, generlul Hilldring a tinut să remarce că productia industrială minimă era în interesul Statelor-Unite: *"În Germania, se pune problema unui proiect având ca scop desvoltarea unui comert satisfăcător, care să ramburseze importurile din Statele-Unite ... În acest scop, trebuie să promovăm Si să stimulăm exporturile care nu riscă să compromită programul de demilitarizare. Va trebui să înfruntăm unele opozitii la noi în tară: Agentia pentru Relatii Economice cu Străinătatea* ne va sprijini, dar nu S. Trezoreria"*[45].

În această privintă, s-au făcut auzite unele voci Si în Anglia. Într-adevăr, câteva personalităti clarvăzătoare, printre care editorul englez Victor Golancz, care a vizitat unii civili din zone de ocupatie în 1946, considerau că *"înfometarea germanilor"* era inacceptabilă din punct de vedere moral. *"Vreau să-i hrănesc pe germanii înfometati Si vreau să-i hrănesc nu din principiu, ci pentru că îmi pare rău de ei. Şi sunt sigur că nu sunt singurul care gândeSte aSa"*, a scris el într-o

---

* F. E. A.: Foreign Economic Administration.

broSură pasionată, intitulată *"Leaving Them to Their Fate: The Etics of Starvation"*[**46]. El, care suferise teribil din cauza antisemitismului germanilor, scria în continuare: *"dacă le dăm ascultare oamenilor cu funcţii publice, am putea crede că mila Si compasiunea sunt absolut nefireSti Si că egoismul este o datorie fundamentală ... Mă înspăimântă gândul că în Germania s-ar putea răspândi epidemiile ... fiindcă sunt groaznice pentru cei care le suportă"*.

Gollancz credea că mareSalul Montgomery, guvernatorul militar al zonei engleze din Germania făcea eforturi să pară brutal, ca să-i calmeze pe politicienii răzbunători, atunci când declara: *"Trebuie ca germanii aceStia prea înalţi Si graSi să strângă cureaua. Nu voi lua nici o bucăţică din hrana Angliei ca să le-o dau lor"*. Dar tocmai Montgomery l-a sfătuit pe primul ministru Clement Attlee să îmbunătăţească hrana distribuită în Germania, ceea ce s-a Si făcut.

Politica aplicată de francezi Si de americani ducea la o înfometare Si mai gravă. De fapt, în timp ce britanicii le distribuiau, cu mare greutate, civililor germani[*], aproape 1550 de calorii zilnic, americanii nu le dădeau decât 1275[48] iar francezii numai 950[49].

Dacă dăm crezare celor scrise de Gollancz, foametea s-a răspândit foarte repede în rândul civililor. Indicele anual al mortalităţii în cadrul acestei categorii, cu 80% superior celui din Marea Britanie - unde era de 1,2%[50] - arăta că 220.080 de decese ar fi avut loc într-un an din cauza inaniţiei, numai în zona britanică unde, dacă ar fi să credem cuvintele generalului Hilldring, germanii erau trataţi prea generos.

Când Gollancz afirmă: *"Nu a fost o plăcere să scriu toate lucrurile acestea. Am făcut-o cu un sentiment crescând de ruSine, împărtăSit, sunt sigur, de mulţi, de foarte mulţi, de majoritatea cititorilor mei, cel puţin aSa sper"*, se simte deja formarea unui curent de opinie[51].

De altfel, în 1946, protestele de acest tip au determinat o îmbunătăţire a alimentaţiei destinate populaţiei germane din zona britanică. Era necesar să se facă ceva, pentru că un

---

** [illegible]

* Ca exemplu, precizăm că alimentaţia distribuită în lagărul morţii de la Bergen-Belsen era de 800 de calorii pe zi (vezi capitolul 17).

memorandum al Foreign Office califica situatia ca *"neîndoielnic alarmantă. Dacă trebuie efectuate alte reduceri severe ale ratiilor, având în vedere probabilitatea epuizării stocului de cereale într-o lună - aSa cum a fost informat Comitetul - ne putem aStepta la o catastrofă. Majoritatea locuitorilor din marile oraSe germane par să se confrunte cu un dezastru alimentar care, prin amploare Si consecinte, riscă - după cum se teme Comitetul - să întârzie redresarea Europei de Vest Si să perturbe de-a binelea evolutia ei politică".*[52]

În această perioadă, au început să fie livrate cantităti mai mari de excedente americane Si canadiene de cereale. La sfârSitul anului 1946, stocurile canadiene au scăzut la aproximativ 67 milioane de buSeli, adică la cel mai scăzut nivel din ultimele decenii. Surplusul american înregistra o scădere asemănătoare. În acest fel prindea contur politica datorită căreia se va ajunge la Planul Marshall.

Capitolul 7

LAGARELE MORTII LENTE

În timp ce parcurgea terenul devastat, mergând cu grijă printre mortii-vii din lagărul american care tocmai fusese cedat francezilor, căpitanul Julien îSi spunea mereu: *"Este exact ca în fotografiile de la Buchenwald Si Dachau"*.[1] Luptase împotriva germanilor, pentru a-Si elibera tara în cadrul regimentului 3 de Trăgători algerieni, dar nu-Si închipuise niciodată o revanSă de acest fel. În fata lui, pe pământul infectat, *"populat cu schelete vii"*, prizonierii agonizau: altii, în ciuda căldurii, se chirceau în spatele unor simple bucăti de carton. Spectacolul era insuportabil. Erau acolo femei, bătrâni Si copii într-o stare de extremă slăbiciune, cu abdomenul umflat deSi erau ca niSte schelete, prostrati, cu privirea goală.

Căpitanul Julien nu Stia de unde să înceapă. Nu exista nici o fărâmă de hrană în lagărul de la Dietersheim, care avea 32.000 de persoane. Dr. Kurth Si dr. Geck, medici germani de la aSa-zisul *"spital"*, se învârteau pe lângă numeroSii muribunzi care zăceau, direct pe niSte cuverturi murdare, sub cerul arzător al verii. Pe pământ se mai cunoSteau urmele unde erau amplasate corturile care serveau drept *"spitale"* Si pe care americanii le luaseră cu ei la plecare.

La 10 iulie 1945, deci cu zece zile înainte de sosirea căpitanului Julien, o unitate a armatei franceze, sub ordinele căpitanului Rousseau, preluase lagărul de la Dietersheim din mâinile americanilor. Căpitanul Rousseau afirma că, atunci când venise el în lagăr, situatia era încă Si mai rea*.

---

* Americanii Si Britanicii cedaseră peste 860 000 de prizonieri francezilor, în principal în perioada iulie-septembrie 1945. Majoritatea P.R. erau detinuti de americani care înainte de predare erau împărtiti în 5 lagăre situate în partea Germaniei devenită zonă de ocupatie franceză în iulie 1945. Prizonierii mai erau ... aproape în exclusivitate în lagărele din Franta, ca de exemplu la Thorée-les-Pins. După registrele americane, numărul prizonierilor cedati pe care le mentionează textul e aproximativ de 10% corect.

Căpitanul Julien, din compania a 7-a, îi luase locul căpitanului Rousseau. El le-a ordonat imediat subordonaţilor să-i numere pe cei incapabili, să deplaseze Si pe civili, pentru a-i elibera cât mai repede. În cele cinci lagăre din regiunea Dietersheim, printre cei 103 500 de deţinuţi care trebuiau să constituie, în principiu, mâna de lucru destinată refacerii Franţei, francezii au găsit un efectiv de 32.640 de persoane *"inapte de muncă"*, bătrâni, femei, copii sub 8 ani, băieţi între 8 Si 14 ani, infirmi Si muribunzi. Când recensământul era deja avansat, căpitanul Julien a telefonat la cartierul său general. Comandantul lui i-a spus că va trimite imediat provizii Si l-a sfătuit pe ofiţer să se aprovizioneze de la săteni[2]. Primarul din Dietersheim le-a chemat pe toate femeile din sat, care au adus imediat provizii în lagăr: în seara aceea, prizonierii au mâncat o bucată de pâine Si o prună.

În lagărul de la Hechtshein, căpitanul Julien a constatat că vreo câteva sute de fiinţe scheletice, zdrenţăroase se târau pe pământ Si nu a putut să nu facă din nou asemănarea cu lagărele de concentrare. În raportul pe care l-a întocmit, nu a ezitat să califice lagărele drept *"ocne ale morţii lente"*.[3]

În toate lagărele din Germania pe care le-au preluat de la americani francezii au descoperit 166 000 de bărbaţi, femei Si copii *"(într-o) stare lamentabilă"*. Datorită cercetărilor pe care le-am făcut la Vincennes, la serviciul istoric al Ministerului Apărării, am putut constata că, excptând raportul unui delegat al Crucii RoSii, nu s-a păstrat nici o documentaţie privind soarta prizonierilor germani din lagărele americane cedate francezilor în 1945.

Această *"mărturie"* a căpitanului Julien nu s-a păstrat decât în dosarul privitor la o afacere în care a fost adversarul predecesorului său în funcţia de responsabil al lagărului, căpitanul Rousseau.

Într-adevăr, între cei doi bărbaţi izbucnise o ceartă. Dacă ţinem seama de declaraţia superiorului ierarhic al lui Julien, incidentul a fost cauzat de atacurile calomnioase ale lui Rousseau la adresa unor ofiţeri din compania a 7-a Si a avut loc la scurt timp după sosirea acestei unităţi în lagăr. Auzind vorbindu-se depre măsurile de urgenţă luate de camaradul său de arme, Rousseau s-a dus la Dietersheim sub pretextul recuperării materialului radiologic pe care, se părea, căpitanul Julien îl împrumutase spitalului din Bingen. Aflat la intrarea în

lagăr, ofiterul a văzut germani venind cu provizii Si i-a vorbit sarcastic lui Julien, acuzându-l că, după cât se părea, îi *"cocoloSea"* pe prizonieri. Răspunsul lui Julien l-a supărat pe Rousseau care, într-un acces de furie, a scos revolverul Si a deschis brusc focul asupra vizitatorilor. Dosarul armatei franceze+ se limitează la relatarea faptelor Si, de altfel, nu contine nici o piesă care să mentioneze solutia disciplinară sau judiciară a acestui caz.

Să subliniem că, oricum, Rousseau a reuSit să-l pună în discutie pe Julien, denuntând modul cum se purta cu germanii. Somat să dea explicatii căpitanul a răspuns: *"(Am actionat astfel în) interesul misiunii care mi-a fost încredintată Si nu pentru a le face plăcere celor care ne-au ruinat. De asemenea, este de notat că m-am străduit să obtin donatii care ne-au permis hrănirea abundentă a P.R., din cauză că, la început, mai multe autorităti franceze venite fie de la directia P.R., fie de la Apărarea Natională mi-au cerut să fac eforturi în acest sens. În timpul crizei alimentare determinate de organizarea defectuoasă a lagărului, am făcut apel la satele vecine; pentru că mi s-a recomandat să-i hrănesc convenabil pe P.R., am continuat acest lucru, fiindcă ratia regulamentară era insuficientă Si nu continea decât 800 de calorii"*. Trebuie să subliniem că o asemenea subalimentatie era echivalentă cu cea existentă la Bergen-Belsen, atunci când au sosit Aliatii acolo. Francezii nu aveau altă solutie logică decât să apeleze la o aprovizionare locală. De altminteri, Julien a declarat că *"autoritătile germane"* Si Comitetul International al Crucii RoSii - liber să intervină în zonă după plecarea americanilor - l-au ajutat la îndeplinirea sarcinii. La 1 august, datorită actiunii căpitanului, 90% dintre detinuti aveau adăpost. Ca urmare a măsurilor luate, numărul deceselor, care se ridica la 30 pe zi înainte de venirea francezilor, s-a redus, în câteva săptămâni, la mai putin de jumătate.

Această descriere a situatiei din lagăre în momentul când francezii au preluat responsabilitatea de la americani Si, în special, măsurile luate de oameni de bună credintă, cum era căpitanul Julien, ne dau o idee despre ce ar fi putut fi Si ar fi trebuit să facă americanii pentru a-i trata corect pe prizonieri.

În iulie 1945, în lagărul de la Kripp, în apropiere de Dietersheim, Charles von Luttichau era hotărât să încerce din nou să-l convingă pe comandantul lagărului că, în virtutea

filiatiei sale americane, el trebuia să fie eliberat Si nu inclus într-un efectiv destinat francezilor. După cum era convins Luttichau, comandantul lagărului era pornit împotriva tuturor germanilor, din cauza ororilor comise de naziSti în timpul ostilitătilor. Nici de această dată, prizonierul nu avea mari sperante că cererea sa va fi îndeplinită.

În acelaSi timp, departe de aceste locuri, la P.C. din spatele S.H.A.E.F. la Paris, un colonel american, Philip S. Kauben, printre alte atributii, se ocupa cu organizarea transportului prizonierilor eliberati Si a celor transferati care, în acest fel, treceau de la un jug la altul, uneori pentru câtiva ani.

Colonelul Lauben era un ofiter extrem de competent, dinamic Si cu o gândire profund logică. În ciuda eficientei sale, efectuarea transferurilor a fost lentă, în parte Si pentru că, referitor la prizonieri, colonelul primea de la superiorii săi elemente de informatii uneori la întâmplare, fără să-Si mai dea osteneala să le verifice autenticitatea. Astfel un general american promisese că, în zona în care urmau să preia controlul francezii aveau să găsească în jur de 275.000 de prizonieri "la mână". Lauben a observat că acest număr, pe care americanii Si francezii îl acceptau de mult timp ca pe o *"literă de Evanghelie"*, era pus în discutie prima dată de un general francez care îl considera pur teoretic, fără ca el să fi vizitat vreodată lagărele. Lauben a declarat că, atunci când au preluat lagărele, francezii nu au numărat efectiv decât 170 000 de prizonieri. De asemenea, colonelul a trebuit să sublinieze că declaratia generalului Blanc, conform căreia armata franceză nu a capturat decât o sută de mii de bărbati valizi, *"miroase a escrocherie internatională"*, pentru că S.H.A.E.F. Stia că, în realitate, francezii capturaseră 235.000 de oameni. În timp ce guvernul Statelor Unite calcula numărul de prizonieri ce urmau să fie transferati pe baza numărului de detinuti capturati chiar de francezi, cu cât francezii sustineau că au capturat mai multi oameni, cu atât mai multi trebuiau să le transfere americanii, ca să completeze efectivul cerut; ulterior, acesta era negociat în continuare. Lauben îSi dădea seama că francezii încercau să sustragă din mâinile americanilor 135 000 de sclavi în plus[5].

Tipică pentru confuzia care domnea în relatiile dintre francezi Si americani în perioada de transfer a puterii, această acrobatie aritmetică s-a petrecut în favoarea prizonierilor, întrucât cel putin 35 000 dintre ei, poate chiar mai multi, nu au

mai fost trecuti în mâinile francezilor, ci au fost, pur Si simplu, eliberati.

Iatã cum Si în ce împrejurãri, Charles von Luttichau* a fost fericitul beneficiar al unei eliberãri la care aproape cã nici nu mai îndrãznea sã viseze. De altfel, el a înteles adevãrata cauzã a plecãrii sale din lagãrul de la Kripp abia în 1988, stând de vorbã cu noi, Si, în consecintã, Si rolul pe care l-a jucat colonelul Lauben în aceste evenimente.

Celelalte lagãre care au trecut în mâinile francezilor, iar vara aceea, atât în Franta, cât Si în Germania, semãnau ca douã picãturi de apã cu cele din regiunea Dietersheim. Cartierele generale ale armatei franceze au primit o multime de plângeri referitoare la conditiile de detentie groaznice pe care le constatau ofiterii. De exemplu, dint-un efectiv de 1.000 de oameni transferati la Marsilis, 287 erau absolut incapabili de muncã, deSi criteriile de selectie stabilite de francezi erau foarte relaxate. În lagãrul de la Sainte-Marthe, din 700 de persoane 85 erau în stare sã munceascã. Alt exemplu uluitor mentionat într-un raport al armatei franceze: în lagãrul de la Siershahn cedat de curând francezilor, erau mai mult de 400 de copii sub 15 ani Si unii chiar sub 8 ani; în acest lagãr erau Si femei, Si bãrbati trecuti de 50 de ani. AceeaSi situatie Si la Erbiseul, în apropiere de Mons, în Belgia unde, aSa cum afirmã un alt martor, 25% dintre oamenii primiti de francezi erau adevãrate *"deSeuri"*. În sfârSit, este dovedit cã douã treimi dintre detinutii aflati în vechiul lagr american de la Hechtsheim, amintit deja, erau înfometati.

Luând cunoStintã cã aceastã catastrofã era comunã tuturor lagãrelor cedate francezilor, mareSalul Alphonse Juin, Seful statului-major al Apãrãrii nationale, s-a plâns oficial americanilor, mentionând Si faptul cã prizonierii semãnau cu epavele umane de la Buchenwald Si Dachau[6].

Şi în rândurile armatei americane se auzeau voci care condamnau aceastã atitudine necrutãtoare fatã de prizonieri. Astfel, în octombrie 1945, comandantul Haight a depus sub jurãmânt împotriva generalului de brigadã Charles O. Thrasher* Si a declarat cã acesta din urmã l-a ultragiat pe francezi ìàn

---

* Despre el în capitolul 14.

* Însãrcinat cu comandamentul sectiei intermediare din departamentul Oise.

cursul unei întâlniri referitoare la transferul de prizonieri care avusese loc cu o lună înainte*. Haight a afirmat într-adevăr, în fata maiorului William G. Downey, că Trasher le-a spus ofiterilor săi: *"Domnilor, le vom ceda francezilor o parte dintre prizonierii noStri*". S-a întors spre stenograf adăugând: "Să nu scrieti ce voi spune acum", apoi l-a căutat din ochi pe ofiterul francez de legătură. Fixându-l cu privirea, i-a declarat zâmbind: *"Bun, totuSi, am să vă spun, domnilor. Avem unii prizonieri de care ne-am L ucura să scăpăm. Trebuie să-I păstrăm pe toti cei care se află într-o stare mai bună, ca să ne putem face treaba fără greutăti. Alegându-i pe prizonierii care vor fi cedati francezilor, să vedem dacă nu găsim cumva bătrâni, sau oameni aflati într-o stare proastă sau ineficienti, - Si să-i păstrăm pe cei mai buni noi. Sper că mă întelegeti. Domnilor, sunt sigur că Stiti ce aveti de făcut. - nu este nevoie să vă spun mai mult*". A zâmbit Si a închis Sedinta[8].

În perioada aceea, prizonierilor nu le lipsea hrana, dar se întâmpla să fie victimele unor excese, aSa cum rezultă din exemplele de mai jos:

- În aprilie locotenent-colonelul Barnes a semnalat *"27 de cazuri de moarte din cauze nenaturale*" [*];
- Într-o noapte, ofiterii din armata franceză în stare de ebrietate, au la bordul unui jeep în lagărul de la Anderanch, râzând Si urlând Si au tras cu puSca-mitralieră în prizonieri. Bilantul: 47 morti Si 55 de răniti[9].
- Un ofiter francez a interzis Crucii RoSii germane locale să hrănească un convoi de prizonieri, deSi masa era organizată printr-o întelegere între Crucea RoSie Si comandantul Francez al lagărului[10].
- Gardieni francezi dintr-un lagăr, sub pretextul că are loc o încercare de evadare, au omorât 10 prizonieri în lagărul lor.
- Locotenentul Soubeiray din regimentul 3 de Trăgători Algerieni, i-a trimis ofiterului său superior o scrisoare de protest, denuntându-i pe cei care, *"sub pretext că au suferit din cauza germanilor (dădeau) dovadă de o intolerabilă lipsă de omenie pentru o armată*".[11]

Uneori, violenta atingea proportii de necrezut. Locotenent-colonelul De Champvallier, Seful regimentului 108

---

* Barnes a raportat aceste fapte la 18 mai 1945 (Historique de la section du grand pr®vôt, z com., sec. av., RG 332, BOX 22, N.A.R.S.).

de infanterie, disperat că nu mai putea instaura disciplina în rândul oamenilor săi, s-a adresat comandantului regional, generalul Billotte, cerându-i pur Si simplu să desfinteze regimentul[12].

Trenurile care transportau prizonieri în Franta ofereau un asemenea spectacol, încât ofiterii însărcinati cu transferul au primit ordin să nu oprească în gări, de teamă că persoanele civile ar putea constata cum erau tratati prizonierii. Aspirantul Jean Maurice, care a însotit un convoi de prizonieri venind de la Hechtsheim, descrie conditiile în care Si-a îndeplinit misiunea[13]. El a povestit că prizonierii erau îngrămăditi în vagoane deschise, deSi vremea era foarte proastă. În mai multe rânduri, trenul a trebuit să oprească în tunele. Câtiva detinuti au încercat să scape, făcându-i pe gardieni să deschidă focul în întuneric. După cum spunea Maurice, unii fugari au fost atinSi, dar nu putea spune câti, de vreme ce corpurile au fost lăsate pradă câinilor. Aspirantul Maurice a semnalat Si că în gara Willingten a trebuit să abandoneze un cadavrul unui muribund *"pe peron"*.

Un alt tren, care ducea prizonieri în lagărul de la Thorée-les-Pins (Sarthe), a ajuns pe o linie de garaj din apropierea lagărului, cu 4 cadavre la bord Si cel putin 40 de persoane care au trebuit să fie spitalizate imediat. Dar acolo, cel putin, prizonierii aveau acoperiS, podea Si ziduri, deSi uneori nu era vorba decât de un grajd fără ferestre. Aceste clădiri, care au fost construite pentru cavalerie în timpul primului război mondial, în timpul celui din 1939-1945 au fost transformate în lagăre de prizonieri de război, mai întâi germani, apoi francezi Si pe urmă din nou germani. Conceput initial pentru 12.000 de persoane, lagărul cuprindea cel putin 18.000. În traditia orală din mediu rural din Sarthe, s-a păstrat o amintire exactă cu privire la ce se petrecea în lagărul din vecinătate.

De altminteri, vălul care acoperea situatia din lagăre a fost ridicat, în parte, tocmai pentru că a fost adusă la lumină starea de lucruri existentă la Thorée-les Pins.

La sfârSitul verii anului 1945, un delegat al Crucii RoSii[14] s-a dus să inspecteze lagărul de la Thorée-les Pins, pe care oamenii din vecinătate îl botezaseră *"Buchenwald"*. Când a pătruns în lagăr, delegatul a văzut o multime de prizonieri, unii întinSi pe pământ, altii, apatici, sprijiniti de ziduri. Conform spuselor comandantului Zalay, responsabilul lagărului, 2.000

de oameni erau într-o asemenea stare de slăbiciune, că nimic nu îi mai putea salva. În timpul vizitei delegatului, au avut loc 20 de decese. Nu exista nici un sicriu: cadavrele au fost duse pe un câmp învecinat Si îngropate imediat. Cei aproape 6.000 de prizonieri nu vor supravietui mai mult de două luni, dacă nu li se asigură hrană, un adăpost, haine Si îngrijire medicală. Ceilalti detinuti primeau deja toate acestea de câteva zile, când francezii preluaseră lagărul de la americani.

În fata acestei situatii, Jean-Pierre Pradervand, Seful delegatiei C.I.C.R. în Franta, s-a hotărât să apeleze direct la generalul de Gaulle, care ar folosi probabil această ocazie pentru a-Si exprima recunoStinta fată de Comitetul International al Crucii RoSii pentru importanta muncă de salvare îndeplinită în favoarea francezilor spre sfârSitul războiului. Într-adevăr, la 12 martie 1945, la Feldkirch, un sat austriac în apropiere de granita cu Lichtenstein[15], preSedintele C.I.C.R., Carl J. Buckhardt, intervenise cu succes pe lângă germani pentru a-i determina să repatrieze mii de civili francezi internati în teribilul lagăr nazist de la Ravensbruck. Mai mult de 10.000 de prizonieri de la Ravensbruck Si din alte lagăre au fost astfel eliberati cu câteva săptămâni înainte de sfârSitul războiului.

Generalul de Gaulle le-a multumit personal lui Burckhardt Si Pradervand, nu numai pentru eforturile lor încununate de succes, dar Si pentru că, în ochii francezilor, meritul revenea guvernului său provizoriu, iar în curând populatia urma să fie chemată la urne[16].

În septembrie 1945, Pradervand a încercat de mai multe ori să vorbească la telefon cu generalul de Gaulle, sau să-l întâlnească, dar s-a lovit de refuzul de a fi primit. În aceste conditii, delegatul s-a adresat conducerii C.I.C.R. din Geneva, solicitând o interventie la acest nivel. La 14 septembrie 1945, la ora 17 Si 5 minute, C.I.C.R. a adresat departamentului de Stat din Washington un mesaj cu un continut copleSitor[17]:

> *Comitetul International al Crucii RoSii primeSte de la delegatii săi din Franta rapoarte alarmante despre sănătatea miilor de prizonieri germani transferati din lagăre americane sub control francez în iulie-august. Sosit număr important de prizonieri de provenientă în principal din lagăre din Germania Si Mons, Belgia, dar Si lagăre Franta, cum este baza*

grup Normandia, baza Delta Si C.C.E. 15 Le Croutoy: Lagăre franceze stare slăbiciune extremă cauzată de subalimentaţia prelungită care face imposibilă participarea prizonierilor la echipe muncă aSa cum au prevăzut autorităţile franceze. De aceea lagăre franceze suprapopulate de inapţi pentru care autorităţile nu deţin mijloacele cerute de restabilire a sănătăţii - Referinţă memorandum 21 august 1945, Comitetul Internaţional al Crucii RoSii aSteaptă cu nelinişte măsuri urgente indispensabile de guvernul Statelor-Unite.

PRIMO: furnituri ajutor numeroSi prizonieri avînd nevoie de hrană, medicamente, haine, cizme, pături, săpun.

SECUNDO: recomandăm efectuare transferuri ulterioare numai cînd condiţii de viaţă corecte după transfer sunt garantate.

TERTIO: conform ordin 21 iunie 1945, dat în favoarea prizonierilor germani, (din) Statele Unite, mărire raţii în lagăre americane pentru a preveni subalimentaţia prelungită Si agravarea stării generale de sănătate. Comitetul Internaţional al Crucii RoSii recunoscător guvernului Statelor Unite pentru amabila consideraţie acordată acestui apel Intercroix Rouge, N.976.

Două zile mai tîrziu, acţiunea întreprinsă de conducerea C.I.C.R. a fost consolidată de o importantă intervenţie a lui Henry W. Dunning, responsabilul secţiei e prizonieri de război a Crucii RoSii Americane, care relua descrierea lui Pradervand. Într-adevăr, la 5 septembrie 1945, Dunning a scris la sediul Crucii RoSii de la Washington. El afirma:

Situaţia prizonierilor de război germani în Europa a ajuns disperată Si este pe cale de a provoca un scandal deschis. În cursul săptămînilor trecute, mai mulţi francezi, foSti prizonieri ai germanilor, mi-au adresat proteste referitoare la tratamentul pe care guvernul francez îl aplică prizonierilor de război germani. Generalul Thrasher, comandantul sectorului intermediar din Oise, i-a cerut unuia dintre voluntarii noStri de pe teren să vină la Paris pentru a mă întîlni în legătură cu acest subiect.

Doamna Dunning, care se înapoiase de la Bourges, raportează că zeci de prizonieri germani mor în fiecare săptămână. L-am văzut pe Pradervand care mi-a spus că, în numeroase cazuri, situatia prizonierilor germani în Franta este mai rea decât lagărele de concentrare germane. Mi-a arătat fotografiile unor schelete vii Si scrisorile unor comandanti de lagăre franceze, care au cerut să fie eliberati de această responsabilitate pentru că nu pot obtine nici un ajutor din partea guvernului francez Si nu suportă să-i vadă pe prizonieri murind de foame. Pradervand a bătut la toate uSile guvernului francez, fără nici un rezultat.[16]

La scurt timp, armata americană i-a trimis lui Jefferson Caffery, ambasadorul Statelor Unite în Franta, o copie a telegramei C.I.C.R., pentru a-i cere să intervină pe lângă guvernul francez. După primirea mesajului, Caffery a răspuns Washingtonului că va cere imediat ataSatului său militar să facă o *"anchetă aprofundată"* Si că va aduce la cunoStintă concluziile acesteia cât mai rapid posibil. În raportul de sinteză întocmit de locotenent-colonelul Andrew P. Fuller pentru ambasador, ofiterul preciza că generalul Larkin, cu care discutase, confirmase transferul prizonierilor. Acesta din urmă afirma că *"ratiile generoase"* care le-au fost acordate înainte au fost atât de aspru criticate de autoritătile Si de presa franceză, încât au fost reduse la 2.000 de calorii pe zi. TotuSi, odată cu prizonierii au fost livrate Si ratiile corespunzătoare, numai că ele "au dispărut" repede, odată cu efectuarea cedării.

În darea de seamă, ambasadorul Jefferson Caffery arăta că prizonierii au fost acceptati după ce au fost examinati de autoritătile medicale franceze, ceea ce îndreptătea supozitia că se aflau în stare bună în momentul transferării. Pentru ambasador, *"acest raport al Crucii RoSii(a) fost provocat de mărturia unuia dintre voluntarii de pe teren, care descoperise prizonieri în stare proastă Si acceptase ce i se spusese fără să pună întrebări"*. Într-un alt raport, adresat guvernului Walter Bedell Amith, Seful statului-major al lui Eisenhower, acelaSi locotenent-colonel Fuller sustinea că starea de sănătate a prizonierilor era satisfăcătoare în momentul transferului, că erau îmbrăcati cu mantale Si echipati cu pături Si medicamente, că francezii se angajaseră să-i trateze conform conventiei de la Geneva Si că

ofiterii armatei americane interogati *"aveau sentimentul ca armata americana nu avea nimic sa-Si reproSese in privinta prizonierilor transferati"*.

Cu toate acestea, in Paris se raspandeau zvonuri cu privire la conditiile cumplite care existau in lagarele de prizonieri *"in mainile"* aliate. Unul dintre cele mai influente cotidiane din Franta, *"Le Figaro"* a insarcinat un tanar ziarist, pe nume Serge Bromberger, sa se puna in miScare pentru aflarea adevarului.

Capitolul 8

CAMUFLAREA CADAVRULUI

"N-o să spui că tot eu sunt Si de data asta! Cum îndrăzneSti să-ti scuturi coama însângerată!"

Macbeth, actul III, scena 4

Când *"Le Figaro"* a ridicat problema tratamentului aplicat P.R., într-un editorial din 19 septembrie 1945* , la început, publicul a reacționat ca Macbeth în fața spectrului lui Banquo. Mai întâi neîncrezător, ziarul s-a lăsat în final convins de mărturiile concordante ale mai multor persoane demne de încredere, cum era părintele Le Meur, care văzuse oamenii murind de foame în lagăre.

DeSi cenzurată Si la a doua mână - întrucât guvernul francez interzicea accesul ziariStilor în lagăre - povestirea lui Serge Bromberger, publicată în septembrie, era răscolitoare: *"S-a vorbit despre prizonierul mare Si gras care duce o viață aproape liberă ... Ceea ce aflăm despre cele câteva sute de lagăre în care se găsesc marea majoritate a prizonierilor este foarte diferit de această idee. De câtva timp, cele mai serioase informații prezentau starea fizică ca fiind mai rea decât deplorabilă. Se vorbea despre o mortalitate îngrijorătoare, nu datorită bolilor, ci din cauza înfometării: greutatea medie între 35 Si 45 kilograme, pe scurt, condiții generale improprii pentru depunerea vreunui efort util. La început, m-am îndoit de adevărul unei asemenea stări de lucruri. Dar ne-au parvenit apeluri din multe părți Si, în special, nu puem trece peste mărturia abatelui Le Meur, ministrul general adjunct pentru prizonierii Axei."*

"Le Figaro" luase un interviu generalului Buisson, responsabilul lagărelor franceze de prizonieri, care a recunoscut

---

* Vezi în anexa 6 textul integral

că *"hrana aflată la dispoziție până în ultimul timp reprezenta, ca valoare nutritivă, între 900 Si 1000 de calorii. După spusele medicilor, este exact atât cât îi trebuie unui om culcat, nemiScat, să nu moară de foame repede²"*. DeSi a refuzat ca trimisul ziarului *"Le Figaro"* să viziteze lagărele, generalul Buisson i-a prezentat totuSi unele fotografii pe care Serga Bromberger le-a examinat fără să le poată publica. După cum spun ziaristului, *"cele două documente reprezentau oameni cu bustul gol. NiSte schelete"*. Generalul se grăbeSte să adauge: *"De cincisprezece zile, s-a îmbunătățit regimul. Din fericire, pentru că spitalele sunt pline Si, din cauza frigului, ar fi catastrofal. Sper să nu fie prea târziu"*, a adăugat el într-o manieră sibilinică, *"Si că vom putea rezolva situația fără pierderi prea mari"*. Prudent, generalul Buisson nu se referea la americani decât în calitate de sursă de transfer al prizonierilor Si se mărginea să dea de înteles care era originea situatiei.

Fără să-i pună în discutii - nici el - pe americani, Serge Bromberger prezenta o anchetă tulburătoare. Relatarea convorbirii dintre ziarist Si general arată nu numai forta de convingere a lui Buisson, care *"a prezentat toate datele dorite"*, dar ne dă Si o idee despre mentalitatea epocii. Cu o anumită doză de viclenie, generalul Buisson recunoStea realitatea problemei, subliniind totodată cât de mult îi afecta. ÎSi exprima speranta că se va rezolva curând. Oricine Stia, desigur, că pretutindeni penuria alimentară era la ordinea zilei.

Pe de altă parte, delegatul Crucii RoSii, Jean-Pierre Pradervand, nu stătea cu mâinile în sân. După ce a încercat fără succes să-l vadă pe generalul de Gaulle, la 26 septembrie i-a trimis o scrisoare dojenitoare*. În bună parte, controversa apărută ulterior a pornit de la acest demers.[3] Iată mesajul:

> *Generale,*
>
> *În data de 3 septembrie v-am rugat să-mi acordati onoarea unei audiente, cu scopul de a vă prezenta situatia prizonierilor de război germani aflati în mâinile francezilor. AceSti prizonieri sunt în număr de 600 000.*
>
> *200 000 sunt deja inapti de muncă, fie:*
>
> *a) 50 000 pentru că sunt repatriabili în sensul Conventiilor (nebuni, tuberculoSi, amputati, orbi,*

---

* Vezi facsimilul în anexă.

etc.,
b) 150.000 pentru că suferă de o gravă subalimentaţie.
Situaţia celor 200.000 de prizonieri menţionaţi mai sus este atât de precară, atât din punct de vedere alimentar cât şi sanitar vestimentar, încât se poate spune, fără a fi pesimist, că nu vor suporta rigorile iernii. Pentru a ilustra situaţia generală îmi permit să vă semnalez cazul lagărului de la Thorée, în apropiere de Flèche, despre care veţi găsi alături un reportaj fotografic. Acest lagăr de la Thorée cuprinde cam 40.000 de prizonieri de război.

13.000 deşi subalimentaţi, sunt apţi de muncă.

7.000 sunt grav bolnavi, fie.

a) 2.000 sunt într-o asemenea stare că, indiferent de îngrijirile acordate, vor muri probabil până la iarnă.
b) 2.000 sunt caşectici care pot fi recuperaţi printr-o alimentaţie corespunzătoare, în special prin injecţii intravenoase cu plasmă sanguină.
c) 3.000 sunt în stare de insuficienţă gravă dar pot fi recuperaţi prin supraalimentaţie obişnuită. (În ziua când unul dintre delegaţii mei a vizitat lagărul, la Thorée-les-Pins au avut loc 20 de decese, pentru care comandantul lagărului nu avea nici măcar sicrie). Starea de lucruri din lagărul de la Thorée ne dă imaginea de ansamblu, puţin exagerată, a întregii situaţii.

Este necesară, de urgenţă, o acţiune energica pentru remedierea situaţiei.
Îmi permit - pentru că studiez cu atenţie problema de 3 luni - să vă sugerez următoarele măsuri.
1) Sistarea noilor transferuri de prizonieri până când Administraţia va fi capabilă să asigure condiţiile normale pentru noile contingente de prizonieri.
2) Repatrierea urgentă a tuturor prizonierilor de război nerecuperabili care locuiesc în zonele franceze, americane şi britanice, după o înţelegere între autorităţile militare ale celor trei părţi.
3) Supraalimentarea regulată a prizonierilor de război recuperabili şi participarea treptată la muncă a acestor prizonieri, pentru a satisface cerinţa de mână

de lucru.

4) Repartisarea pe un număr restrâns de prisonieri de răsboi a mijloacelor alimentare Şi vestimentare de care dispune Intendenta la ora actuală (prisonierii de răsboi se culcă pe pământ, în general Şi, în medie, o pătură revine la 4 oameni).

În acest fel ar dispare povara pe care o represintă pentru Administratia francesă îngrijirea Şi hrănirea a 200.000 de guri inutile Şi ar fi evitată catastrofa care este pe cale să isbucnească.

Comitetul International al Crucii Ro§ii se pune întru totul la dispositia Administratiei francese pentru a-i acorda ajutorul, în limita modestelor mijloace de care dispune, în îndeplinirea sarcinii dificile care îi revine.

Comitetul International al Crucii Ro§ii dispune de unele părti rămase din fondul Crucii Ro§ii germane, de donatii făcute Comitetului de prisonieri germani aflati în Statele-Unite Şi de donatii făcute de prisonierii de răsboi în mâna francesilor. Cu aceste sume, Comitetul este dispus să cumpere alimente, medicamente Şi haine pentru prisonierii de răsboi germani aflati în mâna francesilor. Pentru a înlesni îndeplinirea sarcinii noastre, îmi permit să vă propun următoarele.

1) Comitetul International al Crucii Ro§ii a pus la dispositia Delegatiei de la Paris, 3 camioane Şi un stoc important de medicamente. Pentru a initia actiuni de ajutorare, avem nevoie de bensină. Am cerut Şi am obtinut de la ministrul de răsboi, în urma audientei pe care a binevoit să mi-o acorde la 7 septembrie, o cotă lunară de 8.000 de litri de bensină. Cu toate acestea, de la acea dată, nu am putut întreprinde nici o actiune de ajutorare pentru că, în pofida cererilor mele repetate, încă nu am intrat în posesia primei cote lunare.

2) Comitetul este dispus să cumpere stocurile de pachete depositate la Geneva Şi care sunt proprietatea ministerului prisonierilor, deportatilor Şi refugiatilor. Poate că guvernul frances ne-ar putea da stocurile pe care le detine la Geneva Şi atunci am

putea să procurăm haine, cu banii alocați acestor cumpărături.

Unul dintre delegații mei va pleca în Statele-Unite, ca să cumpere de acolo stocuri de haine folosite.

Comitetul a adus la cunoStința diferitelor guverne interesate de memorandumul său din 21 august 1945 că, din punctul de vedere al dreptului internațional, puterea deținătoare nu se poate sustrage obligațiilor care îi revin prin convenția de la Geneva. Ca urmare a acestui memorandum, am fost invitat la o întâlnire cu comandantul suprem al trupelor de ocupație americane. Locotenentul GUY a fost înStiințat telefonic că aS fi dorit să vă prezint această problemă înainte de a discuta cu comandantul-Sef american.

Mâine seară, 27 septembrie, plec din Paris la Frankfurt Si până în momentul plecării mele vă stau la dispoziție, în cazul în care doriți să mă vedeți.

Vă rog, generale, să primiți asigurarea înaltei mele considerații Si a întregului meu devotament".
J.P. PRADERVAND, Seful delegaților C.I.C.R.

În scrisoarea dactilografiată a delegatului Crucii RoSii, altcineva decât generalul de Gaulle a scris cuvintele *"S-a făcut"*, în dreptul paragrafului referitor la cererea de benzină. Trei luni mai târziu, C.I.C.R. încă mai aStepta prețiosul combustibil. În fiecare clipă, scandalul care afecta armata franceză amenința să-i pună în discuție Si pe americani, care au luat imediat măsuri ca organizația să nu îi pună în cauză Si pe ei. În numai două zile, ca din întâmplare, generalul Lee a fost însărcinat să organizeze o distribuție de provizii pentru prizonierii *"în mâini"* franceze. După cum preciza generalul, această măsură a fost luată deoarece *"Crucea RoSie internațională afirma că aceste provizii (erau) necesare pentru salvarea vieților Si prevenirea unor suferințe excesive"*.[4]

Deasemenea, colonelul Lauben* a primit un ordin scris din partea generalului Eisenhower, ca să organizeze o întâlnire

* Şeful problemelor germane din comandamentul aliat.

cu francezii pentru rezolvarea rapidă a acestei chestiuni. Lectura procesului-verbal al întâlnirii care a avut loc la 26 septembrie, în strada Cambon nr. 41 din Paris, îi ia piuitul celui mai binevoitor cititor. În ziua aceea, douăzeci de ofiteri de rang înalt* din cele două tări Si-au adus în comun acuzatii cinice Si s-au întrecut în ipocrizie, mergând până acolo încât s-au implorat reciproc să-i trateze mai bine pe prizonieri[5].

Reprezentantul francezilor nu era altul decât generalul Buisson, care revenise de curând din captivitate Si era numit director general al prizonierilor de război ai Axei. Generalul a reînnoit cererea guvernului său, confirmând solicitarea unui număr de 1.750.000 de prizonieri ca mână de lucru, efectiv care fusese promis de Statele-Unite. El a remarcat că, dintre cei aproape 450.000 de captivi deja transferati, cel putin 50.000 nu puteau dobândi conditia fizică necesară pentru muncă. Americanii au primit fără să clipească Stirea că 50.000 de prizonieri nu aveau nici o Sansă să-Si redobândească sănătatea Si au acceptat să-i primească înapoi Si să-i înlocuiască cu un om.

Colonelul american Philip Lauben, care prezida reuniunea, s-a grăbit să le ceară francezilor asigurări că prizonierii vor fi tratati în conformitate cu acordurile de la Geneva. Pe de altă parte, generalul Buisson a cerut Statelor-Unite să binevoiască să furnizeze îmbrăcăminte prizonierilor transferati. Lauben a replicat că *"Statele Unite (ar accepta) răspunderea* de a asigura o primă dotare cu îmbrăcăminte** . Fără îndoială, încurajat de reuSita acestui aspect al negocierilor cu ameriicanii, Buisson cu unele consiideratii elevate, a făcut apel la *"dragostea de umanitate"* a americanilor.

Împingând lucrurile mai departe, el credea că aceStia ar putea asigura furnituri pentru prizonierii cedati Frantei, prin rechizitii de la populatia civilă. Si-a încheiat interventia declarând că niSte cadavre nu i-ar putea fi de folos, în nici un caz, ca mână de lucru.

---

* Din partea francezilor, interpretul militar era locotenentul Alexandre de Marenches.

** Astfel, la 26 septembrie, în momentul când americanii recunoşteau în cursul unei reuniuni oficiale anumite carenţe în îmbrăcăminte, ambasadorul Statelor Unite în Franţa afirma că ataşatul său militar a stabilit că toţi prizonierii transferaţi erau echipaţi "[illegible]".

În numele Statelor-Unite, colonelul Albrecht - care, după spusele lui Lauben, era un om cinic - i-a răspuns că Si el spera ca *"prizonierii să nu moară de foame în Franta, în măsura în care ... faptul acesta ar putea ridica probleme în calea transferării acelor prizonieri către francezi"*. El i-a spus generalului Buisson că Statele-Unite ar face tot posibilul pentru evitarea unui asemenea dezastru, pentru că se temeau că detinutii ar putea să moară de-a binelea, fapt contrar dispozitiilor conventiei de la Geneva (sic).

În timpul consfătuirii, francezii au cerut Si restabilirea corespundentei între prizonieri Si familiile lor, dar colonelul Lauben a atras atentia că nu a fost autorizat să dezbată Si acest subiect. Nu a fost autorizat nici să ceară Crucii RoSii germane să colecteze de la civili, haine de iarnă pentru prizonieri. În consecintă, această consfătuire a avut ca rezultat eliminarea tuturor subiectelor controversate Si amânarea examinării cererilor formulate de francezi pentru a obtine un ajutor mai substantial.

Aproape în acelaSi timp, Pradervand a fost invitat, pe nepusă masă, la Frankfurt, pentru o întrevedere cu Seful de stat-major al lui Eisenhower, Bedell Smith. El i-a adus acestuia Si fotografii din lagărul de la Thorée-les-Pins, pe care Smith i le-a dat imediat lui Eisenhower, în biroul acestuia[6]. Pradervand reaminteSte această întrevedere într-o scrisoare: *"La 26 septembrie, în biroul dumneavoastră, am încercat să conturăm o imagine exactă a situatiei, mentinându-ne în limitele declaratiilor oficiale făcute de generalul Buisson. V-am arătat fotografiile făcute în lagărul de la Thorée-les-Pins, pe care vi le-am Si trimis ulterior Si pentru a căror primire a semnat, în numele dumneavoastră, colonelul H. L. Kessenger, de la biroul 1."*[7].

În aceeaSi scrisoare, Pradervand îi adresa multumiri lui Smith că s-a angajat să ia măsuri: suspendarea transferurilor, până când francezii vor fi capabili să respecte conventia de la Geneva; retrocedarea celor 20.000 de bolnavi care nu ar fi supravietuit în timpul iernii, dacă nu primeau imediat ajutoarele necesare. (Pradervand credea că, din cauza stării critice în care se aflau, aceSti oameni vor fi repatriati imediat, aSa cum prevedea conventia de la Geneva), Si promisiunea că va întreprinde *"o actiune generalizată"* pentru toti prizonierii cedati francezilor de partea americană. Încheia scrisoarea exprimându-Si profunda gatitudine pentru *"întelegerea Si rapiditatea cu care*

(Smith a) lucrat pentru ca Statele-Unite sa-Si îndeplineasca obligatiile asumate prin semnarea conventiei de la Geneva"[8]. Delegatul Crucii RoSii credea ca i-a convins pe francezi Si americani sa-i trateze omenos pe prizonieri. La prima vedere, aceste sperante pareau justificate pentru ca, dupa câteva zile, în timpul unei reuniuni a ofiterilor la ambasada americana din Paris, s-a luat hotarârea ca, imediat, colonelul Renfroe sa-l însarcineze pe colonelul Lauben sa analizeze, împreuna cu biroul 4 (logistica) al teatrului, problema ratiilor suplimentare, destinate sa completeze ratiile franceze care nu atingeau decât 1.000 de calorii pe zi[9].

Pe de alta parte, în timp ce continuau aceste convorbiri, intendentul general Littlejohn încerca sa determine luarea unei hotarâri cu privire la folosirea surplusului de *"hrana"* care copleSea armata[10]. *"În acest teatru exista un exces însemnat din anumite articole de subsistenta, datorita eliberarii rapide de prizonieri dupa victorie, desfaSurarii accelerate a fortelor americane, reducerii bruSte a utilizarii resortisantilor din cadrul natiunilor aliate de curând eliberate Si încetarii aprovizionarii la care francezii erau constrânSi pâna atunci. S-au distribuit cu 3.000.000 de ratii mai putin fata de numarul rechizitionat ... am primit mai multe cereri de oprire a afluxului de mijloace de subsistenta (din Statele-Unite).* "În luna octombrie 1945, ratiile în plus reprezentau 39 de zile de hrana, care se adaugau la rezolvarea reglementara pentru 100 de zile a armatei americane. În Statele-Unite, surplusul era atât de mare, încât Littlejohn a scris: *"Am fost invitati sa marim ratia de suc de fructe Si am fost preveniti ca Statele-Unite ar putea sa raspunda unor cereri mai mari din partea noastra de oua, proaspete, fructe proaspete, cartofi Si unt*. În continuare, scrisoarea se refera la mijloacele prin care armata s-ar putea debarasa de acest surplus, pe care unii ofiteri voiau sa-l trimita în Statele-Unite. În acest timp, prizonierii continuau sa moara de foame.

La rândul sau, ziarul *"Le Monde"* a publicat un articol al lui Jacques Fauvet, care punea degetul pe rana în mod brutal:

> *"ASa cum se vorbeSte astazi despre Dachau, peste zece ani se va vorbi în lume despre lagare ca ... Corespondentul nostru îl citeaza pe cel de la Saint-Paul d'Egiaux* (sic). Dar se pare ca aceasta apreciere este valabila pentru multe alte lagare franceze pentru prizonierii Axei. Acest lagar, dupa cum ne scrie,*

*numărul la ora actuală un efectiv de 17.000 de oameni Si ne-a fost cedat de americani în luna iulie. De atunci, s-au umplut două cimitire cu câte două sute de morminte fiecare. Acum, mortalitatea se ridică la zece oameni pe zi"** .

La sfârSitul articolului, Fauvet punea fără menajamente problema răzbunării:

"S-a spus adesea că cel mai bun serviciu pe care l putem face adversarilor noStri ar fi să-i străngem laolaltă, ca să fie siguri că ne vor găsi la judecata Istoriei. Dar Franta trebuie să rămână fidelă unei idei mai înalte despre propria sa demnitate. Ar fi regretabil ca presa străină să fie obligată să ne reamintească acest lucru. Fără îndoială, nu se pune problema ca o tară secătuită să ofere prizonierilor pe care îi foloseSte un regim de bună-stare Si abundentă de care multi dintre cetătenii ei duc lipsă. Dar este necesar să fie asigurat un minimum pentru o fiintă umană, fie ea german Si prizonier. Corespondentii noStri consideră că nu au luptat Si au suferit pentru ca ofensa adusă omului prin acte sau fapte pe care le-au condamnat în alte locuri sau în alte vremuri să continue. Legea Talionului, al cărei nume modern este cel de represalii, este străină traditiei noastre".

Acest articol, primul Si ultimul care discută în aceSti termeni problema prizonierilor germani, nu face decât să confirme o situatie de ansamblu descrisă deja de martori oculari (căpitanul Julien, delegatii Crucii RoSii ...). În mod obiectiv, trebuie să constatăm că judecata Istoriei încă se lasă aSteptată.

TotuSi, exista un om căruia nu îi scăpa gravitatea situatiei: Jefferson Caffery, ambasadorul Statelor-Unite în Franta, care Stia că (situatia) angaja prestigiul armatei, pe cel al lui Eisenhower Si, desigur, cel al Statelor-Unite. De aceea, el a considerat nimerit să pună în gardă departamentul de stat de la Washington, recomandându-i o prudentă extremă. Actiunile conjugate ale ambasadorului american, ale lui Charles de Gaulle personal, ale generalului Buisson, sprijinite de atitudinea

---

* La acea dată mortalitatea s-ar fi situat în jur de 2 1%.

binevoitoare a presei franceze, au determinat statul-major al U.S.F.L.T. să ia măsurile necesare. La sfârSitul lui septembrie, generalul Eisenhower a anuntat (Washingtonul) că a intervenit personal pentru întreruperea imediată a transferărilor de detinuti către Franta. În felul acesta, comandantul suprem prindea doi iepuri dintr-o lovitură: pe de o parte, devenea campionul cauzei prizonierilor: pe de altă parte, trecea repsonsabilitatea dezastrului pe umerii francezilor.

Având în vedere susceptibilitatea notorie a generalului de Gaulle această atitudine risca inevitabil să conducă la un incident diplomatic între americani Si francezi. Ministrul afacerilor străine, Georges Bidault, nu greSea când declara: "*Sper din toată inima că (guvernul S.U.A.) nu va lua nici o măsură care să aducă vreo ofensă mândriei noastre. Nu ne puneti într-o situatie neplăcută, pentru că intentionăm să luăm parte la resolvarea acestor probleme*"[13]. În definitiv, nu avea altă solutie decât să evite ca presa să-i pună în discutie pe americani. Într-adevăr, dacă generalul de Gaulle dezvăluia realitatea despre lagărele americane, nu numai că risca să dea la iveală, în acelaSi timp, Si comportamentul propriei sale armate, dar se mai Si expunea represaliilor americane, care ar fi întrerupt livrarea de arme, provizii Si prizonieri. De altfel, un conflict de acest gen se declarase cu câteva luni înainte, când trupele franceze preluaseră autoritatea în Val d'Aosta. Harry Truman ceruse atunci retragerea imediată a trupelor franceze, sub pedeapsa întreruperii livrării de arme provenind din Statele-Unite. La vremea aceea, constrâns de situatia din Indochina Si Siria, Charles de Gaulle a trebuit să cedeze[14]. Şi de data aceasta, Seful guvernului francez a trebuit să se încline. Din această pricină, într-o conferintă de presă tinută la 12 octombrie 1945, el a adoptat o atitudine moderată în legătură cu problema prizonierilor. Americanii au răsuflat uSurati Si au elogiat toleranta generalului, iar livrările de arme Si provizii au continuat.

Astăzi, putem întelege Si mai bine atitudinea americană, citind telegrama adresată de ambasadorul american guvernului său, pentru a relata continutul conferintei de presă. Din textul mesajului, reiese uSurarea ambasadorului: "Cu prilejul unei conferinte de presă, când de Gaulle a fost întrebat (în legătură cu prizonierii de război) a dat un răspuns mai degrabă rezervat. El a declarat: "*Este o chestiune extrem de importantă. Deseori s*

fost puse într-o manieră eronată Si asta e Si din vina guvernului francez ... Trebuie să spun că, din nefericire, ca urmare a împrejurărilor grele prin care trec armatele, un anumit număr de prizonieri transferati în mâinile autoritătii franceze se găseau, în momentul respectiv, într-o stare fizică foarte proastă ... Avem toate motivele să sperăm că, prin bunăvointa ambelor părti, se va ajunge la un acord comun practic Si umanitar pe această temă. "După relatarea obiectivă a declaratiilor făcute în public, Caffery continua: *"Din sursă sigură, am fost informat că este o parte de adevăr în spusele francezilor Si că, în zona de ocupatie, multi P.R. transferati de la noi erau într-o stare mediocră de sănătate. Cred că atât autoritătile americane cât Si cele franceze dovedesc întelegere Si bunăvointă, dar este limpede că o campanie de acuzatii reciproce nu ar duce la îmbunătătirea situatiei. Permanent, există riscul ca presa franceză să se dezlăntuie pe această temă. Am impresia că autoritătile noastre militare nu ar trebui să uite acest lucru Si să nu încerce să-i arate pe francezi cu degetul. Ar fi mai bine să scoatem în evidentă faptul că, într-o atmosferă de întelegere reciprocă Si de bunăvointă, căutăm împreună, în mod activ, o solutie pentru această problemă complicată Si dificilă"*[16].

Toate aceste fapte nu fac decât să confirme existenta unui consens franco-american, în scopul de a ascunde mortul în păpuSoi. Era clar că o adevărată furtună de proteste ar fi venit în sprijinul prizonierilor. După opinia noastră, când Caffery amintise în mesajul său, ceva mai înainte, *"spiritul Si litera conventiei de la Geneva"*, el o făcuse din grijă pentru prestigiul Statelor-Unite Si mai putin pentru soarta P.R..

Oricum, acest acord mai mult formal decât real nu pare să fi avut efecte de durată, de vreme ce U.S.F.L.T. continua să sustină cu argumente că francezii purtau răspunderea situatiei. La scurt timp, într-o anchetă publicată sub egida lui Eisenhower, se putea citi:

"Referitor la afirmatiile Intercross (Crucea RoSie Internatională) conform cărora un mare număr de prizonieri ar fi fost transferati în lagărele franceze într-o stare de extremă slăbiciune cauzată de subalimentatie prelungită, am desfăSurat o anchetă aprofundată Si am strâns numeroase mărturii depuse de membrii americani Si germani ai personalului lagărelor. Am ajuns la o concluzie ineluctabilă: extrema slăbiciune actuală a transferatilor, dintre care aproximativ 2.000 de cazuri sunt

disperate, este rezultatul carentelor nutritionale Si al altor carente de întretinere suferite după transfer, sub autoritatea francezilor. Toti prizonierii transferati ca să muncească pentru refacerea Frantei erau, în întregime, echipati cu haine personale, cu una sau două pături Si o manta, cu ratii pentru două săptămâni iar starea lor de sănătate era compatibilă cu activitatea fizică, poate cu exceptia unui număr neglijabil de prizonieri care au scăpat neobservati de ofiterii francezi Si americani însărcinati cu predarea Si receptia"[17].

Dacă avem în vedere mărturiile unor ofiteri Si ale unor responsabili la nivel înalt care au jucat un rol, uneori important, în desfăSurarea Si reglementarea problemelor referitoare la P.R., rezultă că acuzatiile lui Eisenhower aveau drept scop să înlăture cu orice pret responsabilitatea armatei Statelor-Unite, chiar Si cu pretul trecerii acestei răspunderi pe umerii unei tări prietene.

Unul dintre martorii acelei perioade vorbeSte despre camuflaj"* [18]. Altul afirmă că lagărele americane Si franceze din regiunea Vosgilor erau atât de cumplite, că *Vosgii nu mai erau decât un imens lagăr al mortii*"** [19]. Până Si Seful statului-major al lui Eisenhower Si chiar Jefferson Caffery[20], care au admis în secret, câteva zile mai târziu, că unele dintre afirmatiile Crucii RoSii erau exacte. Dar armata se mentinea, pur Si simplu, în stadiul dezmintirilor Si nu i-a încurajat pe ziariSti - care erau deja la curent cu situatia - să-Si adâncească investigatiile.

Toate aceste reuniuni, consfătuiri, corespondente, luări de pozitie la nivel politic nu a determinat o schimbare fundamentală a situatiei. Transferările de P.R. au continuat Si mai abitir, chiar Si atunci când francezii înSiSi cereau suspendarea lor, din cauza conditiilor climatice[21].

Astfel, la 19 octombrie, 15.000 de prizonieri de la Wurzburg au fost trimiSi de americani într-un lagăr francez[22]. Un mesaj din partea U.S.F.L.T. Si semnat *"Eisenhower"*, adresat lui Marshall, propunea reluarea transferurilor începând cu 1 noiembrie. A doua zi, Marshall îSi dădea acodul[23]. Imediat, s-a dat ordin ca la 29 noiembrie cel putin 20.000 de prizonieri germani să fie transferati ca să lucreze în minele de

---

* Colonelul Fisher.

** Colonelul Lauben.

cărbune din Franța[24]. La sfârSitul anului, încă 100.000 de oameni au fost predați francezilor[25], în pofida condițiilor mizerabile Si a foametei existente în lagăre.

Pradervand estimase în mod ferm că efectivul deținuților retrocedați se ridica, în mod sigur, la 200.000 de oameni. În cursul consfătuirii dintre americani Si francezi, din strada Cambon, baza de discuție a fost de 100.000. În final, retrocedările au ajuns la 52.000[26].

Pradervand Si-a imaginat cu naivitate că, revenind în lagărele americane, prizonierii vor fi ajutați să fie salvați. TotuSi, pare mai mult decât verosimil că aceSti oameni s-au aflat din nou în condițiile de detenție dificile în care au trăit în septembrie 1945, care au făcut ca nivelul săptămânal al deceselor să ajungă la 2,6%, constatat Si în cele mai nenorocite lagăre franceze[27]. Până la jumătatea anului 1946, în vreme ce transferurile se desfăSurau inexorabil, oamenii din lagăre continuau să moară din cauza inaniției Si a bolilor. De altminteri, în luna octombrie 1946, noul delegat al C.I.C.R. a considerat util să alerteze iarăSi departamentul american de război cu privire la gravitatea situației din lagăre, Si se plângea de *"lipsa oricărei ameliorări a condițiilor în ultimele sece luni"*. Acest raport constituia *"un grav avertisment"* la adresa Washingtonului pentru că, *"din cauza alimentației reduse Si a insuficienței hainelor ... probabil că un mare număr de prizonieri nu vor supraviețui rigorilor iernii"*[28]. Ajutorul pe scară mare promis de Smith, Seful de stat major al lui Eisenhower, a constatat, de la cap la coadă, în săpun, praf împotriva păduchilor Si ceva provizii. Smith striga sus Si tare că va furniza 142 de grame de hrană zilnic, pentru 606.000 de persoane, timp de 13 zile[29]. Dar generalul Lee, care răspundea atunci de distribuirea rațiilor, a declarat la 10 noiembrie că numai 100.000 prizonieri primeau acest supliment. De altfel, neîncrederea lui în ordinele oficiale mergea până acolo încât a refuzat să continue distribuția aceasta abia începută, fără *"ordin scris"*[30]. În orice caz, operația a fost minimă, din moment ce colonelul Lauben, întrebat de noi după patruzeci Si doi de ani, afirmă că nu a auzit vorbindu-se de asta: *"Eram îngrosit de starea prizonierilor, dar nu-mi amintesc absolut deloc să fi fost vorba de un supliment de hrană"*[31]. Oricum ar sta lucrurile, acest episod al îmbunătățirii a fost provizoriu; deținuții au

continuat să piară[32].

Este bine acum să reamintim din nou că în depozitele armatei din Europa se aflau încă, cele 13.500.000 de pachete de alimente cu un bogat continut în proteine, oferite de Crucea RoSie în mai 1945. La 17 noiembrie 1945, armata încă se mai întreba cum să le folosească[33]. În medie, fiecare pachet continea 12.000 de calorii - cu această cantitate, cei 700.000 de germani morti între timp în lagăre ar fi avut, timp de 8 luni, un supliment zilnic de 1000 de calorii, datorită căruia cei mai multi ar fi supravietuit până în primăvara lui 1946.

Ziarul *"New York Times"* care, în martie 1945, a protestat vehement împotriva cenzurării tuturor informatiilor referitoare la lagăre, nu a profitat de pretioasa libertate pe care o avea, ca să întreprindă o anchetă proprie asupra lagărelor. Într-adevăr, în patru articole, ziarul a prezentat o sinteză a situatiei, începând cu 11 octombrie 1945[34]. Reporterul Drew Middleton începea unul dintre articole referindu-se la reportajele din *"Le Figaro"*. Cu toate acestea, nici un membru al echipei de la *"New York Times"* nu a considerat util să meargă Si să-i pună întrebări lui Pradervand care, prin functiile Si interventiile sale era, în chip natural, un interlocutor privilegiat. La 13, 14 Si 20 octombrie 1945, ziarul american a reluat informatii provenind din Frankfurt Si din Paris care acreditau teza pe care Caffery Si Bedell Smith începeau să o dezvolte. În articolele expediate din Frankfurt, trimisul special se multumea să prezinte, cu obiectivitate de fatadă, teza oficială pusă în circulatie de U.S.F.E.T. pe această problemă, deSi investigatiile au avut pretinsa formă a *"sute de interviuri luate unor ofiteri, subofiteri Si angajati americani din tot teatrul, care(au) rămas în lagăre între patru Si Sase săptămâni după ce francezii au preluat conducerea"*. Informatii despre care se pretindea că sunt confirmate prin conversatii cu ofiteri Si soldati germani în capotivitate[35]. Middleton amintea în treacăt două puncte importante ale conflictului cu francezii: pe de o parte, faptul că aceStia din urmă au deturnat provizii destinate initial P.R. Si, pe de altă parte, că americanii ar fi trebuit, din motive umanitare, să reprimească 90.000 de prizonieri maltratati Si subalimentati, ca să le refacă starea de sănătate. Aceste acuzatii ale ziaristului la adresa francezilor se sprijineau pe *"o sursă anonimă"* care amintea existenta unor fotografii luate în lagărele franceze care prezentau Siruri de prizonieri slabi, despre care se putea spune,

fără a greSi prea mult, că erau ca Si cei de la Dachau. Sursa mai spunea Si că aceste cliSee i-au emotionat pe ofiterii americani, de vreme ce unul dintre ei i-a declarat ziaristului: *"Se poate afirma fără exagerare că multi ofiteri superiori au sentimentul că francezii au pătat onoarea armatei prin modul în care i-au tratat pe prizonierii capturati de ei"*.

Intrebat în 1988, pentru realizarea anchetei noastre, Drew Middleton a declarat de îndată că a vizitat două lagăre în vara anului 1945, unul în apropiere de Gotha, altul la Bad Kreuznach. El a spus la început că prizonierii erau bine hrăniti. Când autorul i-a dezvăluit intentia de a demonstra că peste 500.000 de prizonieri au murit în lagărele americane, Si i-a propus să-i prezinte manuscrisul care ar fi dat la iveală capacitatea lui, interlocutorul i-a răspuns: *"Nu vă faceti griji pentru mine"*. Continuând conversatia, Middleton a admis că nu era surprins că interlocutorul său era *"capabil să desgroape unele fapte deplorabile referitoare la perioada aceea"*. A mărturisit imediat că, în realitate, nu a vizitat lagărele, ci doar *"s-a apropiat cu maSina"*[36].

ASadar, în 1945, gratie ziarului *"New York Times"* Si faimei sale, opinia publică americană era sigură că Statele Unite aveau permanent grijă să respecte spiritul Si litera conventiei de la Geneva, ba chiar mai mult decât atât. Publicul era informat nu numai că Statele Unite respectau conventia de la Geneva, dar Si că armata oferise Comitetului International al Crucii RoSii *"stocuri abundente de rati militare"* pentru detinuti, *"pentru că generalul Eisenhower Si ofiterii superiori din statul său major sunt profund convinSi că au datoria să vegheze la bunăstarea prizonierilor pe care i-au capturat"*.

Tocmai am demonstrat că primele indicii despre modul deplorabil în care americanii îi tratau pe prizonierii germani au apărut ca urmare a transferurilor masive de prizonieri sub autoritate franceză.

S-au auzit glasuri - Si nu din cele neînsemnate (C.I.C.R., presa franceză) - dar nu au avut urmări. În definitiv, situatia nu a dus decât la întrevederi elegante între diplomati Si militari de rang înalt, care au luat câteva măsuri derizorii, au ticluit câteva minciuni neruSinate, au dat unele justificări neconvingătoare Si au practicat eschiva, loviturile sub centură Si acuzatiile neloiale între Aliati, cu unicul sop de a fugi de propria lor răspundere. DeSi s-a făcut putin fum, focul s-a stins

de tot. La urma-urmei, problema a fost îngropată mai adânc, fiecare liniStindu-Si conStiinta.

Dacă ziariStii din epocă nu au fost ispititi să spună, cum spuneau germanii contemporani cu Hitler, că *"nu eram la curent"*, ei bine, nu putem găsi decât două explicatii plauzibile pentru faptul că s-au pretat la înăbuSirea adevărului: fie că aceste evenimente îi lăsau indiferenti, fie că le aprobau.

CAPITOLUL 9

ÎN CASA DE STICLĂ

"Serviciul Prisonierilor de Răsboi este o casă de sticlă în care nu avem nimic de ascuns".

Generalul Buisson

Director general al serviciului P.R. din Anii.

În timpul inspectiilor efectuate în lagărele franceze, în 1945 Si 1946, Comitetul International al Crucii RoSii semnala neîncetat conditiile *"nesatisfăcătoare", "îngrijorătoare"* sau *"alarmante"* existente în lagăre. În special două lagăre, cele de la La Chauvinerie Si de la Montreuil-Bellay (Maine et Loire) erau bine cunoscute Crucii RoSii. În septembrie 1945, acolo se găseau internati mii de femei, copii Si bătrâni care, initial, au fost închiSi de americani. C.I.C.R. i-a avertizat pe francezi că aceSti detinuti mureau de tifos, epidemie care prezenta riscul răspândirii Si în rândul populatiei civile din regiune[1].

La sfârSitul lunii octombrie 1946, Comitetul International al Crucii RoSii declara: " *Situatia actuală este mai mult decât alarmantă. Jumătate dintre prizonierii de răsboi germani care muncesc sunt insuficient îmbrăcati Si nu vor putea suporta asprimea iernii fără riscul de a se îmbolnăvi grav. În aceste împrejurări, este de aSteptat un mare număr de decese*[2]. În 1947, au fost făcute aceleaSi atentionări sinistre[3]. De fapt, numai rapoartele întocmite de ofiterii armatei franceze - ca răspuns la cereri venite de sus Si având drept scop să respingă acuzatiile aduse de Crucea RoSie sau de armata americană - pretindeau că, în lagăre, conditiile de primire a P.R. erau satisfăcătoare.

Faptul acesta nu împiedica armata americană să continue transferările: 101.000 de prionieri la începutul lui 1946, la care s-au adăugat, în ianuarie acelaSi an, un efectiv de 30.000 de

oameni cedati de englezi[4]. Armata americană Stia precis că îi duce pe prizonieri la dezastru, aSa cum dovedesc numeroase plângeri cu privire la francezi, care nu îSi îndeplineau angajamentele referitoare la ameliorarea conditiilor de detentie. În octombrie 1946, generalul John T Lewis scria: *"În virtutea inertiei nedezmintite a autoritătilor franceze care nu au rezolvat niciodată deficientele supuse atentiei lor în numeroase rânduri, se recomandă încă o dată"* ca armata să încerce să incite departamentul de Stat să îndrepte aceste deficiente, cu scopul de a satisface exigentele conventiei de la Geneva Si de a-i repatria mai repede pe cei care au fost transferati de curând[5]. Foarte probabil că autorul acestor rânduri urmărea doar să aibă o acoperire: era clar că francezii nu vor accepta niciodată critici din partea americanilor în legătură cu nerespectarea conventiei de la Geneva Si că nu vor repatria oameni care, pentru ei, constituiau o mână de lucru indispensabilă. Se multumea să reia în scris aceste recomandări pur formale. Fără îndoială, Lewis căuta să-Si liniStească în felul acesta conStiinta.

Cu bună Stiintă, francezii i-au înfometat pe unii dintre prizonieri, ca să-i determine *"să se angajeze voluntar"* în Legiunea Străină. De fapt, multi legionari care au luptat în Indochina erau P.R. germani transferati în lagărele franceze în 1945 Si 1946[6].

În tot cursul anului 1945 Si o bună parte din 1946, Pradervand s-a zbătut în nisipurile miScătoare ale birocratiei americane, pentru a veni în ajutorul prizonierilor aflati în mâinile francezilor. Modul în care aborda problema era ingenios. Le reamintea diplomatilor Si generalilor propriile lor principii de dreptate, decentă, generozitate, subliniind obligatiile care decurgeau din aceste principii Si îSi oferea ajutorul pentru îndeplinirea lor, scotând în evidentă urgenta situatiei. Interlocutorii lui se făceau că nu cunosc realitatea administrată chiar de ei Si se eschivau foarte precauti, inventând de fiecare dată noi obstacole.

Incitat de Pradervand, preSedintele Comitetului International al Crucii RoSii, Max Huber, i-a scris din nou secretarului de stat James F. Byrnes că *"lua notă cu satisfactie"* de afirmatia acestuia conform căreia politica guvernului american privitoare la prizonierii de război *"(era) în totală conformitate cu conventia de la Geneva Si că transferul nu (era) autorizat de autoritătile Statelor Unite, decât dacă (exista) o*

asigurare satisfăcătoare că termenii convenției erau respectați în mod corect de către cealaltă putere[7].

Pradervand a pus la cale un proiect ingenios, pe care l-a prezentat în linii mari într-o scrisoare adresată lui Eldred D. Kuppinger, de la secția de proiecte speciale a departamentului de Stat[8]. Fără ocoliSuri, delegatul Crucii RoSii avea grijă, în această scrisoare, să le acorde americanilor ceea ce am putea numi *"le bénéfice du non-doute"*, declarând: *"După cum Stiți, situația prizonierilor de război germani aflați în mâinile francezilor la ora actuală, a devenit extrem de critică"*.

Unul dintre mijloacele utilizate de Pradervand, în numele C.I.C.R., pentru a-i ajuta pe P.R., consta în cumpărarea de hrană cu modestele sume adunate de prizonierii înSiSi. Probabil că este vorba de banii care s-au strâns cel mai greu în întreaga istorie.

Delegatul Crucii RoSii se confrunta Si cu problema restricției devizelor. Putea oare corespondentul lui, Kuppinger, să rezolve această problemă? Pradervand îi propunea o soluție Si promitea că, bineînțeles nu va considera acest fapt ca pe un precedent care să justifice o cerere ulterioară. Kuppinger i-a transmis această cerere lui Byrnes care i-a scris din nou secretarului de stat de la război, Robert Patterson, sugerându-i că *"ar fi oportun, de această dată, ca autoritățile militare americane de la Paris să inițieze discuții cu autoritățile militare franceze, în scopul ameliorării atât de necesare a situației prizonierilor de război deja transferați* ...".

În timp ce prizonierii de război mureau în chip inexorabil, schimbul de corespondență s-a desfăSurat până la 13 iunie 1946, când Kuppinger, printr-o piruetă uluitoare, a refuzat să satisfacă solicitările lui Pradervand, sub pretextul că "autoritățile americane nu (erau) în măsură să livreze articolele cerute de Comitet în schimbul francilor francezi. Apoi îSi nuanța discursul: *"credem că dorințele Comitetului referitoare la această problemă au fost îndeplinite prin includerea în secțiunea Nouă"* a unei clauze care poate sau nu să-i autorizeze pe prizonieri să cumpere - la concurență cu piața neagră a civililor - hrana care le-a fost atribuită.

Într-adevăr, trebuie să spunem că o parte din puținele provizii de proveniență americană sau franceză, distrubuite cu țârâita în lagăre, erau furate în cursul livrării Si apăreau imediat pe piața neagră[9]. Primarul din Bascons - un mic oraS aSezat la

sud-est de Bordeaux - Raoul Laporterie, care folosise doi prizonieri de război germani în magazinul său de haine, i-a scris o scrisoare mecrutătoare generalului de Gaulle, în legătură cu situatia din Landes, regiune în care se aflau multe lagăre de internare. Fără să se teamă de represaliile care se puteau exercita asupra lui Si care au Si apărut, Laporterie declara: *"Producătorii sunt cel putin surprinSi Si descumpănit constatând că, deseori, prelevările la care sunt supuSi nu duc la remedierea situatiei penibile a locuitorilor din marile aglomerati urbane. O explicatie pentru această regretabilă stare de lucru constă în faptul că administratia militară, care interceptează pentru a Sa-Si-sele sale nevoi o mare parte din rechizitiile făcute, exagerează voluntar numărul ratiilor pe care trebuie să le furnizeze, Si este evident că excedentul peste nevoile armatei se scurge pe piata neagră"*.

În mai 1946, departamentul de Stat nu era încă hotărât cu privire la înfiintarea unui serviciu poStal pentru prizonierii din lagărele americane Si franceze. Ne dăm seama că problema curierului s-a pus din nou, dintr-o corespondentă care a avut loc în vremea aceea între Dean Acheson, secretar de stat ad-interim, Si Henry A. Wallace, secretarul comertului, în care citim: *"În Statele Unite (era) o cerere considerabilă pentru deschiderea unui circuit care să facă posibilă trimiterea de pachete cu hrană Si îmbrăcăminte"*[10]. Tot din corespondenta lui Acheson descoperim că într-o scrisoare adresată secretarului de stat James Byrnes, el afirmă că francezii ar fi bucuroSi să coopereze pentru a le da satisfactie americanilor[11] Si, drept confirmare, alătură o scrisoare a mareSalului Alphonse Juin către Pradervand, în care acesta precizează că francezii nu ridică nici o obiectie cu privire la înfiintarea serviciului poStal.

ASadar, prizonierii au putut primi Si trimite corespondentă la mai bine de un an de la încetarea războiului, datorită actiunii întreprinse de Pradervand. Un observator quaker povestea: *"Bucuria acestor oameni, care aSteptau veSti de luni de zile, a fost dincolo de orice închipuire"*[12].

În ianuarie 1946, era limpede că Franta era incapabilă să obtină cine Stie ce profit de pe urma mâinii de lucru înfometate. În această lună, ceva mai mult de 500.000 de oameni lucrau pentru armată sau pentru economia civilă. Cei mai multi, fiind subalimentati, prost îmbrăcati, slăbiti, munceau cu o eficientă mult scăzută fată de cea normală. Aproximativ 124.000 dintre

camarazii lor erau într-o stare atât de proastă, încât nu puteau să lucreze deloc[13]. Mai mult, pierderile erau considerabile. ASa se face că, în vara lui 1945, sub ochii înfricoSati ai sătenilor, când 600 de muribunzi au fost debarcati în gara din Buglose, în apropiere de Dax, Si constrânSi la un marS fortat de 2 km pentru a ajunge în lagăr, 87 de oameni au murit. AjunSi în lagăr, detinutii au găsit alti captivi în zdrente, veniti dintr-un lagăr din Rennes, cărora li se spusese: *"Sunteti duSi în sud la cules de struguri"*. Fără îndoială, unii prizonieri deja se obiSnuiseră cu ideea că vor lucra în podgorii însorite Si că se vor sătura de struguri dulci. Când au văzut că ciorchinii se coceau Si culesul se făcea fără ei, au avut impresia că au venit acolo ca să moară. De fapt, aceasta a fost soarta multor prizonieri de aici. În lagărul de muncă fortată de la Labouheyre, în Landes, 25% dintre detiniti au murit în ianuarie 1946, de foame, de dizenterie sau din cauza altor boli[14]. Dizenteria era atât de răspândită, încât erau contaminati Si multi civili francezi.

Lucrările efectuate la Labouheyre, numite *"forestiere"*, par o cumplită parodie dacă ne amintim de imaginea traditională a tapinarului care doboară copacii. Multi gardieni se ruSinau că trebuiau să ducă la muncă niSte oameni atât de prăpăditi din punct de vedere fizic[15]. Majoritatea prizonierilor - înfometati - nu aveau experientă Si erau expuSi accidentelor care, adesea, îi costau viata. În mare parte, gardienii erau oameni de treabă, recrutati din localitătile învecinate Si nu erau însufletiti de dorinta de răzbunare, deSi trecuseră prin lagărele germane de internare. Nu numai că nu s-au purtat rău cu detinutii, dar uneori i-au Si ajutat, aducându-le câte un pic de hrană în plus. Doi detinuti din acest lagăr au afirmat că, fără litrul de lapte adus zilnic de un gardian care locuia într-o fermă vecină, nu ar fi supravietuit[16].

Când părăsea Bad Kreuznach, în mai 1945, Heinz T. îSi spunea că Sirul de camarazi bolnavi Si înfometati reprezenta, într-adevăr, un cadou foarte ciudat pentru francezi. Era îmbrăcat numai în Sortul pe care îl purta când a fost capturat în Germania Si, în plus, era Si desculț. Dar toate acestea nu-i zdruncinau moralul. Avea 18 ani.

> *"Am fost luat odată cu oameni care tocmai fuseseră operati în spital, dar nu le păsa, ne-au îngrămădit pe toti. Am traversat Rinul pe podul provizoriu dedicat lui Roosevelt. Îmi amintesc că*

eram într-un vagon deschis, cu privirea ţintă asupra apei, ceea ce era groaznic, fiindcă podul nu era prea solid. Era în ziua de 8 mai, Si mulţi aviatori îSi sărbătoreau victoria. Nu aveam decât buletinul de identitate, care preciza data naSterii, 1927. Mă gândeam că, dacă aS fi avut numai 16 ani, poate m-ar fi eliberat Si am făcut 9 din 7, dar asta nu a însemnat nimic, nu s-au împiedicat numai de atât. Ca Si ceilalţi, am fost dus în Franţa. Se vorbea că erau lagăre americane în Franţa unde prizonierii erau bine trataţi Si că la Reims, prizonierii germani dirijau circulaţia, certându-i chiar pe Soferi, lucru care i înfuria pe francezi. Am fost duSi la Rennes, dar am fost cedaţi francezilor numai după două luni.

Alimentele erau depozitate în tren, cu noi. Pe etichete era scris numărul 10, Si noi credeam că asta însemna provizii suficiente pentru a hrăni zece persoane timp de o zi. Cum noi eram vreo treizeci, credeam că voiajul va dura o zi, dar am călătorit trei zile întregi, fără să coborâm, complet închiSi în vagon. Ca să aflăm unde ne găseam, priveam prin niSte mici crăpături. La un moment dat, cineva a spus că vede turnul Eiffel, dar că nu vede Parisul. Apoi, după trei zile, am ajuns la Rennes. In lagăr erau mai mult de 100.000 de prizonieri, cam tot atâţia câţi locuitori erau în oraS. In barăci erau paturi, primele pe care le vedeam după multe săptămâni. Erau paturi de lemn, suprapuse pe trei nivele Si nu aveau nici paie, nici nimic altceva. Dormeam pe podea. După capturare, era prima dată când dormeam sub un acoperiS. Am petrecut trei săptămâni la Kreuznach, direct pe pământ, fără să putem face focul sau să ne săpăm o groapă în pământ Si singura ocupaţie pe care o aveam toată ziua era să stăm la coadă pentru un strop de apă. Ne-o aduceau francezii Si o puneau în butoaie, dar uneori se termina încă înainte de a fi vărsată în butoaie, fiincă oamenii făceau găuri în ţevi Si se repezeau să bea. Pretutindeni Si întotdeauna se petrec astfel de lucruri când lipsurile sunt mari.

Hrana lipsea de-a binelea. Când primeam

*măruntele boabe de mazăre, le împărțeam între no.
Și, când împărțeala se termina, mai rămâneau vrec
câteva. Țineam seama de toți oamenii Și, dacă fiecare
avea Șase, aȘteptam până când fiecare avea Șase Ș.
jumătate. Am rămas la Rennes aproape 8 luni. Am
avut timp să înțelegem de ce am fost aduȘi aici.
Franța avea nevoie de soldați. Aveau necazuri mar.
în Indochina Și voiau oameni pentru legiunea
Străină. Printre noi s-au infiltrat agenți germani în
slujba francezilor, ca să recruteze soldați. Când
americanii au părăsit lagărul, s-au purtat urât cu
francezii, care s-au răzbunat pe noi. Mai întâi,
americanii au luat cu ei tot ce se găsea în spitalu
militar. Ca să ia instalațiile de încălzire, au fos.
nevoiți să spargă ferestrele. Francezii se uitau la e.
cum făceau toate astea. Au luat Și o încărcătură de
ciment Și au aruncat-o în fluviu. Americanii erau
niȘte ticăloȘi sadea. Lucrurile mergeau mult mai bine
pentru prizonierii care au fost capturați de francezi.
Mai era un grup de prizonieri veniți din Norvegia.
Oamenii aceȘtia, aflați în mâinile englezilor,
traversaseră Germania: credeau că se întorc acasă Ș.
îȘi duceau cu ei toate lucrurile în niȘte saci mari. Dar
au fost aduȘi în Franța. Lucrul ăsta se petrecea în
1945. Până la sosirea în lagărul nostru, erau bine
alimentați: i-am întrebat dacă au traversat Germania
Și au spus că da, Și că dacă unii prizonieri fugeau,
britanicii se uitau în altă parte, nu se sinchiseau, iar
dacă aveau loc evadări, nici atât. În Norvegia, la
patru luni după război, încă mai erau înarmați. Au
fost adunați într-un singur loc dar aveau încă asupra
lor toate efectele personale.*

*Soldații care s-au angajat în Legiunea Străină au
fost mutați într-un lagăr vecin unde puteau fi văzuți.
Fiindcă erau mai bine hrăniți, după două săptămân.
aveau o înfățiȘare mai sănătoasă, în timp ce no.
slăbeam mereu. Îi vedeam cum începeau să joace
fotbal Și să cânte, exact alături de noi.*

*Am întâlnit un profesor de matematică de la
universitate Și a început să-mi dea lecții. Am găsit c
bucată de pânză într-o baracă Și puteam scrie pe ea.*

Am descoperit că înţelegeam tot ce scriam dar, imedia-
ce Ştergeam, Şi din mintea mea se Ştergea totul.
Primul semn de epuizare este că nu îţi mai aminteŞti
unele lucruri. Era cumplit, Şi nu mai eram în stare să-
mi aduc aminte ce scriam Şi înţelegeam cu puţin timp
în urmă. Nu eram deprimat, era din cauza
malnutriţiei. Când s-au întors în Germania, prietenii
mei mai în vârstă din lagăr le-au scris părinţilor mei,
spunându-le că eram incredibil de vesel Şi că le
ridicam moralul pentru că nu eram deprimat. Nu Ştiu
cum am rezistat. Eram tot în lagăr când a venit iarna
Şi îmi făcusem deja o adevărată filosofie pentru
apărare. Ne gândeam că ne vom îmbarca pentru
Statele Unite. Ştiam că vom rămâne acolo mult timp
Şi că fiecare avea propriul său sistem de apărare, aşa
că mi-am zis: ei bine, tocmai turnăm un film despre
prizonierat, sunt actor, pot să plec când vreau, dacă
plec înainte de terminare, nu sunt plătit, prin urmare,
rămân până la capăt. Jucasem deja roluri în filme
pentru tineret la Berlin, Ştiam cam cum mergeau
lucrurile, Şi mă convingeam că Şi acum era la fel.
Mulţi francezi treceau pe drumul de lângă calea ferată
ducându-se la Rennes. În faţa lagărului, căscau gura
Şi îi priveam Şi noi, în final mi-am zis că era ca la
grădina zoologică, numai că nu se Ştia în ce parte
erau maimuţele. Până la urmă, am ajuns să văd sârma
ghimpată nu ca pe un obiect care mă împiedică să
plec, ci ca pe un lucru care îi oprea pe cei nedoriţi să
intre. Toate acestea nu erau decât niŞte prostioare,
dar într-o situaţie ca asta trebuie să te agăţi de ceva.
Mai târziu, când slăbiciunea ne-a doborât de tot Şi
cea mai mică miŞcare ne făcea să ne pierdem
cunoŞtinţa, calculam cât durau leŞinurile. Malnutriţia
era atât de gravă, încât cel mai mic gest, făcut prea
repede, ne făcea să trecem pe lumea cealaltă. Când mi
s-a întâmplat prima dată acest lucru, stăteam la soare
Şi nu aveam nimic de făcut, absolut nimic. Îmi
amintesc că-mi ziceam, cum stăteam culcat pe
pământ: bun, mai sunt Şase ore până la supă Şi,
pentru că nu am nimic de făcut, nici vreo carte sau
nimic altceva, îmi spun, ei bine, dacă miŞc repede

bratul, voi rămâne leSinat trei ore bune Si, dacă o fac din nou când mă trezesc, încă trei ore, deci Sase ore cu totul. Voi fi inconStient timp de Sase ore, care vor fi Sterse din captivitatea mea.

Hrana era aSa de putină încât oamenii erau, în general, bolnavi. Si când un om este bolnav, el este dus la spital. Când erau duSi la spital, nu mai veneau niciodată înapoi. Din 100.000 de prizonieri detinuti la Rennes, cu sigurantă o parte au murit, Si chiar o parte însemnată, dar nu am găsit niciodată o urmă de cimitir pe undeva. Nu am văzut niciodată pe cineva de la Crucea RoSie. Timp de doi ani, nimeni nu a venit să inspecteze lagărul. Prima lor vizită a avut loc în 1947, când ne-au adus pături. Mâncam iarba care creStea printre barăci. Nu erau doar francezii răspunzători pentru ceea ce se petrecea în lagărele din Franta, pentru că ei au primit multi germani deja într-o stare deplorabilă din cauza tratamentului pe care îl suportaseră în Germania. Este foarte grav când sunt adunati laolaltă sute de mii de oameni într-un loc Si nimeni nu se gândeSte cum vor fi hrăniti.

Până la urmă, am fost trimiSi să lucrăm într-un comando de muncă în sat. Eram 20, unul dintre noi trebuia să fie bucătar însă până se întorceau de la muncă ceilalti membri ai comandoului, el mânca totul. Într-o dimineată devreme, gardianul care răspundea de noi ne-a spus: "Bun, am să încerc să vă găsesc niSte mâncare dar, momentan, sunt aici niSte cartofi. Era, într-adevăr, o grămadă de cartofi uriaSă. Si am întrebat cât putem lua iar el a zis "Cât vreti". Atunci, fiecare am luat câte două kilograme, i-am pus în apă la fiert, pe foc Si cred că am mâncat toti cartofii într-o singură zi. Gardianul s-a întors, a văzut că nu mai era nici un cartof Si ne-a spus că erau acolo cel putin 150 de kilograme. Devorati în întregime de 20 de persoane. Pentru că nu aveam sare, le-am dat gust de cenuSă de lemn. Fiindcă am înfulecat o cantitate atât de mare, ne simteam rău iar pântecele ni se umflase, era enorm.

Când am ajuns la Rennes, am hotărât între noi germanii că, dată fiind penuria de alimente, să dăm o

ratie dublă celor care nu aveau încă 18 ani. Dintre cei 3.000 de prizonieri din incinta noastră, erau vreo 150 de băieti de 15, 16 Si 17 ani. Sunt un om cinstit: i-am mintit mereu pe francezi Si americani cu privire la vârsta mea, dar nu puteam să fac treaba asta cu compatriotii mei, aSa că le-am spus că aveam 18 ani. Jur că nu avea nici o importantă, fiindcă de două ori nimic, oricum nu era mult. Profesorii erau lăsati să se ocupe de toti flăcăii aceStia, încercau să-i atragă la lectii Si la alte treburi, dar cei mai multi nu muScau momeala. La început, mă duceam să asist Si eu la unele lectii, fiecare intervenea la rândul lui să prezinte ceva, dar când băietii m-au văzut, au întrebat: "Ce caută flăcăul ăsta aici?" Mi-am spus că nu voi intra niciodată în Legiunea Străină, în vecii vecilor, nici dacă ar fi să mor acolo. După ce am supravietuit războiului Si bombardării Berlinului Si după ce am luptat în Germania, practic fără arme, împotriva americanilor, eram aSa de fericit că sunt viu încât prizonieratul nu reprezenta pentru mine o pedeapsă.[17]

Iată o altă mărturie:

Prizonierul cu numărul matricol 1503477, Werner Steckelings, avea toate motivele să urască din tot sufletul Franta Si francezii pentru tot restul zilelor sale care, în anul acela 1945, păreau numărate.[18] Transferat din lagărul american de la Heilbronn, unde murea de foame în fundul unei gropi, în luna august a ajuns la Rivesaltes, în sudul Frantei. Aici apa se găsea greu, fapt care dă Si mai multă fortă episodului povestit de fostul detinut. Intr-o zi, Seful camionului cisternă oprit în afara lagărului a deschis rezervorul Si a râs în hohote la tipetele disperate ale prizonierilor care vedeau cum se iroseSte apa. La Rivesaltes, Steckelings locuia într-o baracă, împreună cu altii 80 de oameni. Zilnic, mureau 3, 4 sau 5 oameni. El a spus că, în unele zile, trebuia să ajute să fie scoase din lagăr 20 de cadavre. In noiembrie 1945, a fost transferat la Aubagne, în regiunea Bouches-du-Rhone. In timp ce camionul stationa în oraS, a zărit o coajă de pâine pe asfalt. A făcut semne disperate unui trecător care i-a ridicat-o Si i-a adus-o, spunându-i: *"Domnule, Stiu ce*

înseamnă viaţă."

Lagărul din Aubagne era poreclit *"oaza morţii"*, din cauza mistralului care Suiera pătrunzând în barăci. După cum îSi aminteSte Steckelings, acolo a fost ras în cap *"numai pentru că francezii ne urau"*.

La 19 ani, nu cântărea mai mult de 36 de kilograme. Pe lângă aceste lucruri cumplite, el îSi aminteSte cu un zâmbet povestea țărănului prizonier analfabet care, primind o scrisoare de la mama sa, i-a cerut să i-o citească. S-au aSezat alături Si Steckelings a început să citească cu voce tare. Camaradul lui i-a acoperit atunci urechile cu mâinile, iar Steckelings l-a întrebat: *"De ce faci asta?"* Băiatul i-a răspuns; *"Tu nu trebuie să auzi ce-mi spune mama"*. Steckelings a fost transferat la Sorgues, la nord de Aubagne, împreună cu încă vreo duzină de alţi prizonieri, ca să muncească într-o uzină de îngrăSăminte chimice. El spune că acest lucru i-a salvat viaţa. Acolo, o familie franceză i-a venit în ajutor, a avut grijă de el, i-a dăruit haine, hrană Si s-au purtat prietenos. A fost chiar invitat la căsătoria fiicei lor. A rămas acolo trei ani până la eliberare. Calitatea relaţiilor sale cu această familie l-a făcut să-Si schimbe profund părerea despre Franţa. *"Au fost foarte amabili cu mine. DeSi în lagăre francezii se purtau tare nemilos cu noi, am alungat aceste amintiri fiindcă mulţi dintre ei au fost omenoSi cu noi când am ieSit din lagăre. Numai într-un cămin poţi descoperi cu adevărat cum este o naţie"*. De atunci, Steckelings a păstrat legături strânse cu această familie, pe care a vizitat-o deseori."

Mulţi prizonieri din lagărele franceze au supravieţuit pentru că au fost repartizaţi la muncă în sate sau în ferme unde locuitorii au fost generoSi cu ei.

In noiembrie 1945, efectivul total de prizonieri *"în mâini"* franceze care însuma deţinuţi capturaţi chiar de francezi Si pe cei predaţi de americani Si britanici , se ridica la 900 000 de oameni. După câteva luni în captivitate, 255 953 dintre ei nu mai figurau în scripte.[19] Abia în martie 1946, în registrele franceze a apărut prima dată o coloană nouă, intitulată *"Pierdut*

---

* În franceză în textul original

* Înainte de a discuta cu autorul, Steckelings ne spune: "Am să vă dezvălui lucruri teribile dar Si lucruri bune. Trebuie să-mi promiteţi că veţi publica atât cele bune cât Si cele rele".

*din diverse motive*** , categorii în care erau clasate 167 000 de persoane. Ce adevăr se ascundea în spatele acestor termeni vagi?

Plecând de la aceste imprecizii putem face anumite presupuneri: - In harababura care a urmat după cedarea lagărelor în mâinile francezilor, poate că unii deţinuţi au fost eliberaţi fără să fie înregistraţi? Această versiune asupra faptelor este foarte improbabilă, din moment ce este clar că francezii au cerut un număr mare de prizonieri pentru muncă. Şi apoi, nu se poate crede că eliberările au fost făcute anarhic, pentru că obligaţia repatrierii deţinuţilor presupune transportul lor, şi prin urmare şi recensământul efectivului vizat.

- Să presupunem acum că indivizii lipsă au evadat. Deşi francezii au înregistrat un anumit număr de evadări în cursul transporturilor feroviare sau rutiere, se pare că numărul lor real a fost foarte mic* Această teză este cu atât mai greu de susţinut, dacă avem în vedere că prizonierii erau într-o stare fizică lamentabilă şi complet dezbrăcaţi, ceea ce îi punea în totală incapacitate de a traversa o ţară ostilă. Mai mult, după încetarea conflictului, pericolul întâmpinat de evadaţi era acelaşi ca şi în timpul războiului. Mărturia unui fost deţinut, Alfred Tappen, ne arată foarte clar că deţinuţii nu se simţeau în stare să înfrunte dificultăţile unei evadări. Capturat în nord-vestul Parisului în august 1944, el a fost internat într-un lagăr american în apropiere de Alençon. Acolo, prizonierii erau bine trataţi, dar prost hrăniţi. Chinuit de foame, Tappen şi-a asumat riscul ieşirii din lagăr, ca să caute mere într-o livadă vecină şi s-a întors de bună voie în lagăr. De fapt, Tappen a revenit în lagăr pentru că *"nu avea nici un interes să fugă fără nici un ajutor"*.[20]

- Fiind înlăturată ipoteza evadărilor în masă, putem să ne întrebăm dacă nu cumva este vorba, pur şi simplu, de erori la recensământul prizonierilor. Insuşi mareşalul Juin face aluzie la erori de report comise de americani, care s-ar fi ridicat până la 30% din contigentul de P.R.. Totuşi, el nu precizează dacă aceste neglijenţe au dus la creşterea sau la scăderea numărului de deţinuţi transferaţi. In eventualitatea unor asemenea confuzii, este imposibil să stabilim clar cum au stat lucrurile. In această

** Expresie ce corespunde celei utilizate în documentele americane: *Other Losses*

* Vezi anexa 10.

privință, este bine să amintim că înSiSi statisticienii consideră că un cumul de erori, în ambele sensuri, poate foarte bine să ducă la anularea lor. De altfel, acordul global dintre francezi Si americani cu privire la numărul total de prizonieri transferati sugerează că cifra este foarte exactă. Odată transferurile încheiate, probabil că francezii au făcut o numărătoare precisă a detinutilor pe care îi aveau, treabă uSor de făcut. In orice caz, aceste cifre, împreună cu cele pe care le aveam de la americani, nu numai că sunt cele mai credibile de care dispunem, dar sunt Si cele mai autorizate pentru că, în ambele cazuri, provin din cele mai înalte surse. Printre altele, aceste date se confirmă reciproc sau diferentele sunt neglijabile. De altfel, totalul transferurilor efectuate nu a fost niciodată un subiect de discordie între americani Si francezi. Este semnificativ că mareSalul Juin a acceptat erorile comise fără să pună în discutie rezultatul obtinut. Prin urmare, putem să considerăm că aceste cifre sunt suficient de credibile pentru a ne forma o imagine de ansamblu asupra situatiei.

- Mai rămâne o eventualitate: cei 167 000 de *"Pierduti din diverse cauze"* au murit.

In această privință, exemplul de la Thorée-les-Pins este semnificativ. Dacă ne amintim că, în cursul inspectiei efectuate de Crucea RoSie în vara anului 1945, în lagăr erau 20 000 de persoane numărate, la 10 noiembrie în acelaSi an, comandantul regional înregistra 15 600.[21] Se pare că nici unul dintre cei 4400 de oameni lipsă nu a putut fi retrocedat americanilor, sau transferati în alte lagăre franceze - americanii nu începuseră încă să primească înapoi pe cei inapti de muncă transferati, iar francezii nu aveau nici un motiv să transfere muribunzi, viitori retrocedati, dintr-un lagăr în altul.

Să mai amintim aici Si că, în august 1945, comandantul lagărului de la Thoré-les-Pins considera că 2000 de detinuti erau atât de bolnavi încât nu mai exista nici o Sansă să fie salvati. De altminteri, o listă nominală tinută de un prizonier german doar pentru o singură sectie a lagărului, confirmă că între august Si octombrie 1945, au murit mai mult de 400 de oameni.[22] Un gardian din lagăr, Robert Langlais, locuitor din Thorée care, în perioada aceea, îndeplinea functia de gropar, a ajutat zilnic la înmormântarea a 15 cadavre în medie.[23]

Incepând din septembrie 1945, situatia prizonierilor de sub tutelă franceză era catastrofală, fapt care l-a determinat pe

Pradervand să-i scrie generalului de Gaulle, pentru a-i atrage atenția că 200 000 de prizonieri erau condamnați la moarte. Ştiind că negocierile dintre americani Si francezi au condus, în secret, la retrocedarea unui număr de 52 000 de muribunzi în mâinile americanilor[24], constatăm că 148 000 de nefericiți au rămas în lagărele franceze Si nu au avut parte, în timpul iernii, de nici o îmbunătățire a condițiilor de detenție. Ei bine, nimeni nu ne poate interzice să ne gândim că faptele confirmă previziunile lui Pradervand.

Comportamentul echivoc al francezilor, oscilând între o răzbunare cruntă Si o atitudine reținută de teama presei, este foarte bine ilustrată de soarta preotului german, abatele Franz Stock.[25] Stock venise în Franța în timpul războiului, în calitate de capelan al prizonierilor francezi internați în închisori germane. Şocat de purtarea prea puțin creStinească a compatrioților săi, el a ținut în secret un registru în care trecea împrejurările exacte ale morții fiecărui luptător din Rezistență. In acest fel, sute de execuții erau prezentate amănunțit în registru lui care, după război, a reprezentat o importantă sursă de informații pentru familiile celor dispăruți. Abatele îi implora pe germani să îmbunătățească condițiile de detenție ale prizonierilor Si se străduia să le aline acestora suferințele, aducându-le cuvântul credinței. Când soarta războiului s-a întors în favoarea Aliaților, iar germanii au început să sosească în număr mare în lagăre, luând locul inamicilor lor, Stock i-a urmat voluntar pe compatrioții săi în prizonierat. Datorită comportării sale excepționale în timpul ocupației germane, nu a fost tratat ca un prizonier de rând: i s-a acordat suficientă libertate încât să pună pe picioare un mic seminar pentru deținuți. Tinerii săi studenți, al căror număr s-a ridicat în curând la aproape o mie, s-au întors în Germania pentru a contribui la reinstaurarea spiritului creStin în această țară.

Stock a petrecut trei ani în lagăre Si Si-a consumat puterile ocupându-se atât de formarea seminariStilor cât Si de ameliorarea situației prizonierilor, (hrană, îmbrăcăminte, corespondență), în beneficiul compatrioților săi, aSa cum, în trecut, făcuse acest lucru în favoarea francezilor. Epuizat, slăbit, a murit în 1948 într-un spital de închisoare din bulevardul Saint Germain din Paris. Până Si generalul Buisson, care prin funcțiile sale purta răspunderea pentru condițiile de detenție ale P.R., a considerat că trebuia să asiste la funeraliile părintelui

Stock. In fata mormântului, Monseniorul Roncalli, viitorul papă Ioan al XXIII-lea, a evocat puterea Si bunătatea celui dispărut. Cu toate acestea, Buisson nu a autorizat presa să anunte Stirea mortii abatelui Si nici să publice elogiul care i-a fost adus. O femeie în vârstă care îl cunoscuse pe Stock Si care a asistat la înmormântare, nu contenea repetând cu glas tare: *"Scandal, Scandal!"*.*

Ani în Sir, în Franta s-a considerat că unica sursă documentată serioasă cu privire la prizonierii Axei *"în mâini"* franceze a fost o broSură editată de serviciul generalului Buisson în 1948 Si intitulată *"Istoricul Serviciului pentru prizonierii de război ai Axei, 1943-1948"*. La începutul acestui document, ca un adevărat monument al autosatisfactiei - destinat, probabil, propagandei - un epigraf dă tonul: *"Serviciu pentru prizonierii de război este o casă de sticlă în care nu este nimic de ascuns"*.[26]

Să profităm de acest fapt ca să aruncăm o privire înăuntru.

Este de ajuns să citim câteva pagini pentru a întelege că este un adevărat panegiric. Din 1943 până în 1948, totul a fost perfect. Serviciul pentru P.R. era transparent, ziariStii au putut să facă investigatii libere, iar prizonierii înSiSi au dovedit un mare entuziasm descriind conditiile confortabile ale prizonierilor "în mâini" franceze.

Dincolo de aceste date generale, este prezentat un studiu detaliat. Am găsit o sumă de incoerente sau de contradictii flagrante. De exemplu, după ce aflăm că în martie 1946, *"numărul prizonierilor de război atinge apogeul, depăSind 600 000"*, doar 39 de pagini mai încolo găsim că *"octombrie 1945 marchează numărul maxim al P.R. aflati în captivitate franceză (870 000)"*. După 174 de pagini, redactorul propune o altă cifră totală pentru aceeaSi perioadă: 741 239 de această dată.

Pe alocuri, Buisson amestecă două grupe de prizonieri, într-una fiind 380 000 Si în cealaltă 275 000. In total 638 000, după cum spune el.[27] Prin acest calcul fantezist, 17000 de prizonieri dispar într-o clipă din totalul socotelilor. La pagina 221, generalul Buisson face cunoscut numărul celor morti în

---

* In franceză în text.

perioada de cinci ani dintre 1944-1948, adică 24 161 de oameni. Dat fiind faptul că se referă la un efectif de mai mult de 2 000 000 de deţinuţi (sau, de pildă, un milion de prizonieri deţinuţi timp de doi ani), acest nivel al deceselor s-ar fi ridicat la 1,2% pe an, ceea ce spune foarte mult despre capacitatea acestor oameni de a trăi fără hrană, fără îmbrăcăminte Si fără medicamente. Dar Buisson nu se mulţumeSte doar cu această cifră: el afirmă că 18 416 decese sunt cauzate de rănile dobândite în timpul războiului ceea ce face ca numărul celor decedaţi din rândul celor care nu au fost răniţi să se reducă la 5745. Dacă am acorda vreun credit *"Istoricului"*, ar însemna să admitem că prizonierii înfometaţi, bolnavi, lipsiţi de îngrijire, aveau o speranţă de viaţă superioară celei a soldaţilor americani în timp de pace.[28]

Din nenorocire, constatăm că, pentru unii scriitori, astfel de documente reprezintă izvoare serioase. Este cazul lui Kurt Bhöme care, deSi a formulat unele îndoieli ici Si colo, prin simplu fapt că le-a reprodus, a făcut ca statisticile acrobatice ale lui Buisson să devină credibile.[29]

Pentru a afla numărul total de decese, în lagărele franceze, trebuie să începem lămurind numărul de Absenţi/Neînregistraţi, deoarece Si în acesată privinţă - ca Si americanii - francezii dau dovadă de neglijenţă. Să procedăm metodic: la 1 noiembrie 1945, francezii capturaseră ei înSinSi 280 629 oameni, conform S.H.A.E.F., cifră la care trebuie să adăugăm cei 724 442 de prizonieri predaţi ulterior la americani[30], apoi cei 25 000 de captivi cedaţi de englezi Si canadieni. ASadar, în total, 1 030 071 indivizi. In *"Note documentare Si studii"* ale ministerului de externe, totalul prizonierilor deţinuţi este de 719 936 oameni. Diferenţa între cele două surse conduce la constatarea că 310 135 de oameni nu erau recenzaţi.[31] Dacă ţinem seama de faptul că un efectiv cuprinzând între 30 000 Si 60 000 de oameni au fost eliberaţi imediat în Germania, ajungem la un număr de Absenţi/Neînregistraţi cuprins între minim 250 135 Si cel mult 280 135 de oameni.

Ceva mai departe, numărul total de prizonieri, puţin mai mic datorită retrocedărilor efectuate americanilor, se ridica la 1 009 629, număr care se obţine adăugând la capturile iniţiale Si efectivul prizonierilor cedaţi de britanici Si americani, adică 729 000 de oameni.[32] TotuSi la această dată, sunt înregistraţi[33]

doar 770 000 de oameni, ceea ce ridică numărul celor Absenti/Neînregistrati la 239 629 de prizonieri. Aici, *"Istoricul"* generalului Buisson - poate din greSeală - utilizează acelaSi limbaj sinistru, identic celui din registrele americane, pentru că 167 000 dintre aceSti Absenti/Neînregistrati sunt clasati în categoria *"Pierduti din diverse motive"*, aplicată aici pentru 167 000 de oameni, nu trebuie corelată cu previziunea apocaliptică a lui Pradervand.

Dacă încercăm să facem un bilant general al situatiei P.R. *"în mâini"* franceze între 1943 Si 1948, folosind diferitele surse oficiale (franceze Si americane), constatăm că, din cauza transferurilor de prizonieri provenind din teatrul de operatii din Africa de Nord, totalul se ridică la 1 072 629 de oameni. Dacă, în continuare îi dăm crezare lui Buisson când afirmă că 628 388 au fost, în final, repatriati în Germania, iar 130 000 eliberati, chiar la locul capturării lor, cu statutul de muncitori liberi, ajungem la un număr total de 758 388 de eliberări. In consecintă, diferenta între totalul capturilor Si aceste eliberări pune iarăSi în evidentă că 314 241 de prizonieri lipsesc din calculele oficiale.

Trebuie oare să ne multumim cu afirmatiile lui Buisson că zeci de persoane au fost repatriate fără să mai fie recenzate Si nici înregistrate[34]? Toate acestea nu fac decât să ne confirme că ne găsim într-o totală incapacitate de stabilire exactă a dimensiunilor problemei. Din fericire, există alte metode de apreciere care ne fac să credem că, în realitate, omiterea celor repatriati din recensăminte este deliberată, Si nu are alt scop decât să ascundă adevărul.

De fapt, francezilor le plăcea prea mult ideea de a dispune după gusturile lor de o anumită cantitate de mână de lucru, ca să neglijeze urmările. Initial, au cerut 1 750 000 de P.R., dar în final au acceptat cât au vrut americanii să le cedeze. Din consultarea documentelor franceze rezultă cât de precise erau constatările lunare, pentru că recensământul indică, aproape pentru fiecare om, repartizarea detinutilor pe locuri de muncă Si lucrarea efectuată. Prin urmare, ni se pare că nu întâmplător, francezii au socotit că nu este bine să tină un calcul exact al repatrierilor. Există un singur motiv pentru a nu preciza numărul repatriatilor: era nevoie să fie camuflate cifrele exacte Si, astfel, Si numărul celor decedati, care trebuie să fi fost destul de mare ca să merite efortul de a fi ascunse. In consecintă, deSi

este imposibil să dăm o cifră foarte exactă, este clar că numărul mortilor reprezenta o problemă supărătoare pentru francezi.

Ne-am pus întrebarea dacă nu am putea ajunge la o mai bună întelegere a situatiei pe baza unor informatii culese din surse mai putin oficiale Si, mai ales, de la martori oculari (prizonieri, gardieni, gropari, delegatii Crucii RoSii). Pe baza faptelor observate, uneori pe o perioadă destul de scurtă, am calculat numărul decedatilor pe întreaga perioadă luată în calcul Si am extrapolat, obtinând astfel nivelul anual al deceselor.[35] Dacă recunoaStem cinstit că această metodă nu este riguros Stiintifică, supunem totuSi rezultatele ei atentiei cititorului, care, în lipsa unor informatii exacte, îSi poate face o idee despre dimensiunile dezastrului.[36]

	Efectiv	Morti	decese pe an (%)	perioada studiată
Thorée-les-Pins	12000	2520	42%	5-6
Marseille (spital)	800	450	100%	3
Buglose	800	250	37,5%	10
Labouheyre	600	221	37%	12
Bourgoguet/Pizos	800	400	100%	6
Rivesaltes	2400	1350	100%	3
Lagărele de *Le Mans* (perioada 1)	17000	400	9,4%	3
Lagărele de *Le Mans* (perioada 2)	17000	300	21,4%	1

Aceste cifre pot părea exagerate. Si totuSi, cercetările ne-au permis să descoperim alte două documente capitale care tind să le confirme. Astfel, o echipă de asistentă quaker a descoperit în ianuarie 1946 că într-un lagăr de 2000 de persoane în apropiere de Toulouse, 600 de oameni Si-au găsit moartea în 3 săptămâni.[37]

Al doilea document, descoperit în arhivele ministerului afacerilor externe din Paris, precizează un nivel anual a l deceselor de 17% într-un lagăr de 3000 de persoane la Barlin (Pas-de-Calais).[38]

ESantionul care stă la baza calculelor noastre se referă la 7 lagăre, cuprinzând 34 000 de oameni. Acest efectiv reprezintă 3,4% din contingentul total de prizonieri detinuti de francezi. Dacă extindem rezultatele obtinute astfel la întregul ansamblu,

reiese un număr de decese situat între maximum 314 241 (numărul celor neînregistrati de generalul Buisson) Si 167 000 (cifră apărută în coloana *"Pierduti din diverse motive"*).

ADAUGIRE LA EDITIA FRANCEZĂ

După publicarea acestei lucrări în Canada Si în Germania, autorul a descoperit, în arhivele diplomatice ale ministerului afacerilor externe, un document care confirmă rezultatele anchetei efectuate cu privire la lagărele franceze. Este vorba despre o notă a Afacerilor Administrative Si Sociale, întocmită la 25 ianuarie 1946, în care citim: "Guvernul american ne-a cerut să efectuăm eliberarea totală, cel mai târziu la 1 octombrie 1947, a tuturor prizonierilor de război care, fiind transferati în Franta de către Comandamentul american, se află încă sub controlul nostru (475 000 de prizonieri)". (Seriile Z *Europa-Germania*, 1944-1949. Prizonieri de război, vol. 22, pag. 292).

Dacă avem în vedere repatrierile, retrocedările de către americani Si alte transferuri clandestine, aceasta înseamnă că din numărul de prizonieri cedati de americani (cuprins între 638 000 Si 675 000), între 55 000 Si 123 000 au murit în cursul primelor luni de captivitate, aSa cum a prevăzut Jean Pradervand (a se vedea anexa 11).

Capitolul 10

BRITANICII Şi CANADIENII

La sfârSitul războiului, britanicii Si canadienii s-au confruntat cu o situatie stranie în Germania de Nord: erau depăSiti de evenimente datorită numărului mare de învinSi, care se predau în mare grabă în mâinile lor. Sute de mii de germani se ascundeau în păduri, în pivnite, *"înfometati Si îngroziti, culcati în lanurile de cereale, la 15 m de noi, aSteptând momentul potrivit ca să se ridice cu mâinile sus."* Căpitanul H.F. McCullogh, de la regimentul 2 anti-tanc din divizia a doua canadiană, încheie povestirea[1] despre luptele la care a participat, prin evocarea haosului care domnea în momentul capitulării inamicului: *"Era o situatie bizară. Rătăceau pe câmpie, dar nu încercau să intre în lagăre. Dormeau în hambare, pe câmp, etc. Sigur că am rechizitionat locuinte, printre care Si hotelul de pe insula Wangerooge. Germanii erau foarte disciplinati Si nu exista nici o animozitate între ei Si noi. Bineînteles noi eram mult mai putini, dar eram înarmati, în timp ce ei nu aveau arme. Nu ne ocupam prea mult de ei".*

In acest context putin obiSnuit, lui McCullogh nu i-a venit greu să creadă că un fapt care i-a fost relatat era real: după 8 mai, ziua victoriei Aliatilor, au fost văzuti doi soldati înarmati, unul german Si celălalt canadian, făcând de gardă împreună la un depozit de munitii. Canadienii Si-au zis: *"Războiul s-a terminat, populatia civilă iSi va recăpăta încrederea... trupele nu vor mai fi agresive, nu vor mai avea pierderi mari, din moment ce eliberarea finală este aproape".*[2]

In timpul războiului, canadienii au ridicat rapid incinte împrejmuite cu sârmă ghimpată pentru prizonierii lor, care au rămas fără acoperiS Si echipament de bucătărie doar câteva zile. In toamna lui 1944, într-un lagăr de prizonieri situat aproape de Dieppe, ei au găsit *"mai multe mii de oameni înghesuiti în incinte construite în câmp".* AceSti detinuti au fost imediat hrăniti, li s-a dat să bea deajuns Si, după câteva zile, li s-au adus

corturi - Werner Hyne din Toronto, care depune mărturie din propria sa experientă, afirmă că în aceste lagăre nu au murit oameni. După o lună prizonierii au fost transferati în Anglia, în lagăre mai bine organizate.[3]

La sfârSitul războiului, în Germania de Nord, britanicii Si Canadienii, ca Si americanii, au avut mari dificultăti să hrănească Si să cazeze numărul impresionant de prizonieri din Wermacht pe care tocmai îi capturaseră. MareSalul Montgomery afirma că, în numai o zi Si jumătate 500 000 de germani s-au predat grupului 21 de armate pe care îl conducea.[4] La scurt timp după victorie, numărul total al detinutilor anglo-canadieni depăSea 2 000 000 de oameni. Montgomery a reprimat repede jaful care începuse în zonele cucerite de armata canadiană, ordonând *"măsuri urgente pentru a pune capăt furtului de provizii Si de animale. Soldatilor li se va explica faptul că orice cantitate de hrană necesară sustrasă ast. germanilor poate să însemne mâine niSte cheltuieli pentru Regatul Unit"*.[5] In orice caz, cu exceptia detinutilor din lagărul Overijsche (a se vedea mai departe), în lagărele britanice Si canadiene, prizonierii au primit hrană suficientă Si adăpost pentru a supravietui dar, mai ales, pentru a-Si păstra sănătatea.

Pe de altă parte, deSi britanicii au hotărât să nu primească nici un F.I.D., ei au acceptat sute de mii de prizonieri bolnavi Si famelici provenind din lagărele americane. Printre ei se afla Si caporalul Helmut Liebich, tremurând de febră, care se îmbolnăvise de tifos Si de dizenterie la Rheinberg.[6] Liebich apartinea grupului experimental antiaerian de la Peenemude, la Marea Baltică, atunci când a fost capturat de americani, în apropiere de Gotha, la 17 aprilie. Lagărul de la F.I.D.de la Gotha era doar un câmp înconjurat du sârmă ghimpată obiSnuită, fără nici un cort. S-a transformat la iuteală într-o adevărată mlaStină. In prima zi, prizonierii au primit o mică ratie de hrană, care a fost redusă foarte curând la jumătate. Ca să obtină această jumătate de ratie, prizonierii trebuiau să îndure o adevărată cazna. Erau puSi să alerge spre locurile de distribuire a hranei, cu spatele aplecat, între două rânduri de gardieni care îi lovesc cu bastoanele. La 27 aprilie, au fost transferati în lagărul american de la Heidesheim, ceva mai la vest, unde timp de câteva zile nu li s-a distribuit hrană, pe urmă, au început să primească o cantitate infimă. Setea, foamea, lipsa adăpostului au provocat primele decese. Intr-o noapte ploioasă, Liebich a văzut

peretii excavatiilor săpate în pământul moale Si nisipos prăbuSindu-se peste prizonieri, care erau prea slăbiti ca să mai iasă afară. Au murit sufocati înainte ca tovarăSii lor să-i poată ajuta. Liebich s-a aSezat pe pământ Si a început să plângă. *"Nu puteam crede că oamenii pot să fie atât de nemiloSi unii cu altii"*. El a constatat că, din zona sa *"lagărul B"*, care la început avea cam 5200 de oameni, zilnic erau scoase între 10 Si 30 de corpuri. El a văzut chiar pe unul dintre prizonieri cum îl bătea pe unul dintre camarazii lui, aflat în pragul mortii, ca să-i ia minuscula bucată de pâine.

La Heidesheim, tifosul s-a declanSat pe la începutul lunii mai. Pe 13, Liebich a fost transferat într-un alt lagăr american, la Bingen-Budesheim, nu departe de Bad Kreuznach unde, cum se spunea, erau internati între 200 000 Si 400 000 de prizonieri care nu aveau hrană, adăpost, medicamente Si erau înghesuiti umăr lângă umăr.

A făcut în curând dizenterie Si i s-a spus că avea Si tifos. DeSi delira din cauza febrei, i s-a ordonat să participe la recensământul prizonierilor după locul de naStere. A remarcat faptul că toti oamenii născuti la est de Elba erau îmbarcati în convoaie de camioane cu destinatia Franta. Imediat ce s-a achitat de obligatie, Liebich s-a grăbit să le spună gardienilor că era născut în Westfalia, regiune a Germaniei ocupată de britanici.

Epuizat, prea slăbit să mai scrie, din acest moment a încetat să mai tină jurnalul. A fost cocotat pe jumătate leSinat într-un vagon deschis împreună cu 60 de prizonieri. Trenul îSi trăgea încărcătura urmând cursul Rinului, a făcut un ocol prin Olanda, unde locuitorii stăteau pe pasarele Si aruncau cu pietre în capetele prizonierilor, aSa încât uneori americanii erau nevoiti să tragă focuri de avertisment ca să-i alunge. După trei zile Si trei nopti de călătorie, ajutat de tovarăSii săi, Liebich a intrat în uriaSul lagăr american de la Rheinberg. Aici, iarăSi nu aveau hrană Si nici apă. Când au sosit, în sfârSit, niSte provizii, au descoperit că erau stricate. Prizonierii au povestit că la Rheinberg au trăit *"35 de zile practic fără hrană Si 15 zile complet fără hrană"*. In mai 1945, nivelul anual al deceselor în lagărele de acest tip se ridica la aproape 30%.[7] In nici unul din lagărele în care a fost internat, Liebich nu a văzut nici un fel de adăpost pentru prizonieri. Nu a asistat la nici o numărătoare a detinutilor. Oamenii care tineau un jurnal nu scriau decât informatiile care nu îi ofensau pe gardieni, pentru că auziseră că

erau pedepsiti dacă notau ceea ce se petrecea.[8]

Intr-o bună zi din luna iunie, în toiul halucinatiilor produse de febră, tânărul caporal i-a văzut pe *"Tommies"* sosind. *"Am fost numărati Si iarăSi ne-au numărat, cred că de Sapte sau opt ori în prima săptămână. Am fost trimis la spitalul din Lintfort"*. Când au venit britanicii în lagăr Liebich cântărea 44 de kilograme, la o înăltime de 1,76 metri. Până la sfârSitul zilelor, îSi va aminti cu recunoStintă de îngrijirile care i s-au acordat în trei spitale Si care i-au salvat viata. In mod deosebit, respecta munca britanicilor. *"Era minunat să ai un acoperiS deasupra capului Si să dormi într-un pat. Eram considerati din nou fiinte umane. Tommies ne tratau ca pe niSte camarazi."*

După spusele mai multor prizonieri din lagărul de la Rheinberg, care pot încă să depună mărturie, ultimul act al americanilor înainte de a ceda lagărul britanicilor, a fost să treacă peste o parte din lagăr cu buldozerul, deSi în fundul gropilor se mai aflau oameni vii.[9] Au trebuit să treacă 44 de ani pentru ca, în sfârSit, coSmarul trăit de aceSti oameni să iasă la lumină. TotuSi este surprinzător să constatăm că nici un ofiter britanic nu a alertat presa Si nu a dat publicitătii nici un raport asupra conditiilor de detentie de la Rheinberg, deSi se pare că un delegat al Crucii RoSii a vizitat lagărul în luna mai. [10]

La spitalul din Lintfort, oamenii au primit hrană dar, pentru multi dintre ei, era prea târziu. Timp de câteva săptămâni, la spital s-a murit într-una. Liebich a fost singurul supravietuitor din camera sa deSi, în câteva săptămâni de spitalizare, fiecare pat a fost ocupat succesiv de trei sau patru detinuti. Liebich nu consideră că britanicii erau responsabili pentru această situatie. El crede că, *"odată cu Tommies ordinea se instalase din nou. ASa cum Stii ce se întâmplă cu ziua Si cu noaptea. Ei mi-au salvat viata"*. Când s-a vindecat, a fost trimis iarăSi la Rheinberg Si a fost inclus într-un nou recensământ. Câteva săptămâni mai târziu, a fost eliberat.

Americanii au comunicat grupului 21 al armatei britanice un număr de prizonieri mai mare decât cel pe care britanicii l-au găsit efectiv în lagăr. Acest decalaj se datora, probabil, deceselor care nu au mai fost luate în calcul.[11] Dacă tinem seama de acest *"hiatus britanic"*, totalurile efectuate de grupul de armate 21 relevă variatii mici, ceea ce arată un nivel scăzut al mortalitătii în aceste lagăre. Mai este un indiciu care confirmă acest nivel scăzut al numărului de decese: registrele biroului 3

(operatii) al U.S.F.E.T. nu arată o scădere semnificativă a numărului detinutilor recenzati pentru lunile iulie Si septembrie 1945[12], privitor la prizonierii din enclava Bremen, aflati în mâinile britanicilor. Un fapt încă Si mai relevant este că registrele U.S.F.E.T., referitoare la lagărele britanice, nu mentionează *"Alte pierderi"*, în timp ce americanii înregistrează, pentru lagărele lor, un număr foarte mare.

Am interogat zeci de martori: foSti prizonieri, gardieni din lagăre sau P.P.I.* (personal predat inamicului), adică prizonieri fără statutul de prizonieri de război. Cu exceptia unuia, toti au afirmat că au fost bine tratati. Ei îSi amintesc că după două sau trei zile de captivitate, au primit apă destulă Si hrană pentru a supravietui, corturi să se adăpostească Si că au avut suficient spatiu pentru a se instala. Fostul detinut A. Bodmar, care acum trăieSte la Markham, în Ontario, Si care a fost Si el bine tratat, a auzit vorbindu-se despre un lagăr britanic unde, conform zvonurilor, într-un timp foarte scurt, au murit inte 1000 Si 5000 de oameni.[13]

Informatia că prizonierii mureau de foame nu s-a răspândit numai în lagăre ci Si în afara acestora. Fără îndoială că, în această privintă, un rol important a avut restabilirea serviciului poStal, pe care britanicii au pus-o în aplicare pentru toti prizonierii, începând cu luna august 1945[14]. In aprilie 1946, markgraful de Baden i-a scris redactorul-Sef de la *"Times"*, Robert Barrington-Ward, pentru a protesta împotriva conditiilor de internare din lagărele britanice, despre care auzise A. Bodmar:

> *Vă scriu pentru că am primit informatii extrem de alarmante privitoare la situatia din unele lagăre aflate sub control britanic. Aceste informatii se referă la un lagăr situat în apropiere de Ostende, în care sunt detinuti ofiteri superiori germani Si la lagărele pentru prizonieri politici, situate în nordul Germaniei. Am posibilitatea să vă ofer detalii autentice: dacă am face un film, nu ar fi cu nimic mai prejos fată de cel făcut la Belsen.*
>
> *Grija mea cea mare este crutarea vietilor omeneSti. Poate că unii prizonieri sunt vinovati, dar*

---

* In engleză: S.E.P.: Surrendered Enemy Personnel

sigur nu atât de vinovati încât să moară de foame - oricum, multi dintre ei sunt nevinovati.

Dar eu sunt la fel de neliniStiti Si pentru reputatia Angliei - avem nevoie să o mentinem neStirbită pentru a vindeca rănile tinerilor germani, cărora trebuie să le fie exemplu. AceSti tineri ne întreabă necontenit: care sunt serioSi Aliatii, când vorbesc de sentimentele lor creStineSti ?

Cu sinceritate al dumneavoastră,
Bertold
Markgraf de Baden.

Această scrisoare nu a rămas fără efect, în parte Si pentru că Barrington-Ward a luat măsuri să fie larg difuzată în presă. De altfel această revelatie brutală a provocat o interventie în Camera Comunelor, unde Monseniorul episcop de Chichester a formulat o întrebare orală pe această temă:

> *"Domnilor, solicit permisiunea să adresez guvernului Maiestătii-Sale o întrebare despre care am avizat Camera în mod particular. Această întrebare este următoarea: dorim să Stim dacă atentia guvernului a fost atrasă de declaratiile, publice făcute în presă Si în alte locuri, cu privire la situatia existentă în lagăre de internare - în care sunt detinuti civili Si prizonieri de război - în Belgia Si în zona de ocupatie britanică în Germania: dacă se efectuează anchete pentru a verifica temeiul acestor declaratii Si dacă rezultatul acestor anchete va fi dat publicitătii imediat ce va fi posibil."*

Lordul Nathan, subsecretar de Stat la Parlament, a răspuns:

> *"In ceea ce priveSte lagărele de prizonieri de război din Belgia, au fost imediat ordonate anchete Si ne-au fost aduse la cunoStintă rapoarte despre anumite nereguli comise acolo. O Comisie de Anchetă se află acum în Belgia, sub autoritatea ofiterului general comandant-Sef al armatei engleze a*

*Rhinului**, *Si... este de aSteptat ca în curând sa primim un raport."*[15]

Faptele erau urmatoarele: din cauza unei erori administrative, într-unul din lagare, ratiile prizonierilor pentru o luna de hrana au fost reduse dezastruos.[16] Conform unui delegat al Crucii RoSii, M.E. Aeberhard, *"cel putin"* 200 de oameni au murit în doua saptamâni. El a vizitat câteva lagare britanice de P.P.I. în Belgia, unde a constatat *"conditii de detentie absolut penibile"*, în special în lagarul de la Overijsche, în decembrie 1945.**[17] Ghidati de Camera Comunelor, Camera Lorzilor, de articolele din *"Times"* Si din *"Observator"*, ofiterii responsabili cu ancheta au obtinut unele rezultate. Acuzatiile formulate de markgraferul de Baden s-au confirmat, deSi un ofiter a calificat drept ineptie comparatia lagarelor britanice cu Belsen. S-a adus la cunoStinta ca au fost deja restabilite ratiile suficiente înainte ca eroarea sa ajunga la urechile publicului: într-o luna, decesele au încetat. Crucea RoSie a declarat: *"Ca urmare a interventiei noastre, am constatat cu placere, începând din a doua saptamâna a lui decembrie 1945, ca autoritatile britanice s-au pus pe treaba foarte energic pentru redresarea situatiei."*[18]

Dupa cum spune colonelul Henry Faulk, responsabil atât în timpul razboiului cât Si dupa încetarea lui, cu reeducarea prizonierilor de razboi din lagarele britanice de pe teritoriul Regatului Unit, daca nu faci foc, nu iese fum. Faulk este sigur ca oamenii care conduceau lagarele britanice din Belgia Si din Germania se îngrijeau de starea de sanatate a prizonierilor. Rapoartele C.I.C.R. confirma în linii mari aceasta declaratie, totuSi cele câteva exceptii nu sunt deloc neglijabile. In lucrarea sa, Faulk aminteSte un studiu al scriitorului german A. Mitscherlich, în care autorul arata ca prizonierii germani se plângeau cu amaraciune de conditiile lamentabile existente în unul sau doua lagare din Belgia: unul dintre ele era, neîndoielnic, britanic: *"Erau tratati neomenos, mureau de foame*

---

* Armata Rhinului era numele uzual pentru desemnarea trupelor britanice din Germania.

** Britanicii au autorizat C.I.C.R. sa viziteze lagarele în 1946. Aceasta vizita a fost una din exceptii.

în conditii deplorabile Si sufereau vexatiuni. (Prizonierii) considerau toate acestea ca o nedreptate, o crimă împotriva umanitătii... care îi aSează alături de victimele lagărelor de concentrare. Se impune o singură concluzie: altii fac lucrurile astea, iar noi suntem blamati".[19]

Pentru că s-a făcut multă vâlvă în legătură cu scrisoarea markgrafului de Baden pe care am citat-o, este foarte improbabil ca în lagărele de P.P.I. să se fi produs decese care puteau fi evitate, cu exceptia celor de la Overijsche. Nu aveam nici un motiv să presupunem că, de la un lagăr la altul, cenzura era diferită, pentru că, aSa cum Stim, corespondenta circula în mod liber.

De altfel, este aproape sigur că markgraful de Baden a aflat adevărul în legătură cu lagărul de la Overijsche datorită mesajului trimis de un prizonier.[20] Oricum stăteau lucrurile, aSa cum rezultă Si din scrisoarea Crucii RoSii, britanicii nu au aSteptat reactia opiniei publice: situatia a fost redresată chiar înainte ca problemele să fie formulate în Cameră.

Toate aceste fapte laolaltă demonstrează că, din aprilie 1945, membrii britanici ai C.C.S.* au refuzat să accepte germani provenind din lagărele americane, pentru că nu vroiau ca proprii lor prizonieri să sufere din cauza lipsei de adăposturi Si de provizii care, inevitabil, afectau persoanele F.I.D.. Dacă britancii doreau să intemeze F.I.D. din mâinile lor în conditiile cerute de Eisenhower în mesajul din 10 martie, nu ar fi fost logic să se împotrivească primirii de noi detinuti. Altfel spus, britanicii nu ar fi refuzat să primească muribunzi, dacă ar fi avut intenti ei înSiSi să-i maltrateze. Modul în care s-au purtat cu caporalul Liebich Si cu alte mii de prizonieri de la Rheinberg arată că, deSi au fost obligati să accepte muribunzi, ei nu îi tratau pe prizonieri aSa cum făceau americanii.

Atitudinea britanicilor nu era determinată numai de ataSamentul profund fată de principiile umanitare, sau de apărarea cavalerească a inamicului de către învingător. Conservarea germanilor, aflati acum sub controlul aliat, avea Si o doză de egoism cinic. După exemplul lui George S. Patton, britanicii se gândeau că, într-o bună zi, ar putea fi nevoiti să se alieze cu germanii împotriva Rusiei, în lupta în care tocmai începea (suprematie) în Europa. Şi la fel ca Patton, care s-a

---

* [illegible] Statele Unite Si Marea Britanie.

gràbit sà-Si elibereze prizonierii ïn mai 1945[21], britanicii au fàcut acelaSi lucru cu P.P.I. pe care ïi detineau, aSa cà ïn primàvara lui 1946, nu mai aveau decät 68 000.[22] Britanicii au mers Si mai departe decät Patton: timp de mai multe luni, au mentinut intacte unitàtile de prizonieri germani capturati ïn Norvegia, adicà un efectiv ïntre 300 000 Si 400 000 de oameni, càrora le-au làsat Si armamentul. In legàturà cu acest fapt, Churchill a fost obiectul zeflemelilor lui Stalin la Conferinta de la Postdam.[23] Fàcänd pe nevinovatul, primul-ministru a spus cà nu era la curent cu problema ïn cauzà. La scurt timp dupà aceea, unii dintre detinuti au fost ïmbarcati ïn convoaie feroviare Si trimiSi ïn lagàre britanice din nordul Germaniei, iar aliatii ïn Franta, ïn lagàrele franceze. Heinz T. ïSi aminteste cà, ïnainte de transferarea lor ïn lagàrul de la Rennes ïn august 1945, atät el ïnsuSi cät Si camarazii sài au fost bine hràniti Si ïmbarcati de britanici, deSi aveau statutul de P.P.I..[24]

Spre deosebire de americani, britanicii, care asigurau ratii suficiente pentru P.R. din mäinile lor, au avut grijà ca Si P.P.I. sà se bucure de acelaSi tratament. Ei au demonstrat ïn acest fel cà era o chestiune fundamentalà de principiu ca prizonierii sà aibà suficientà apà, spatiu, corturi Si alte elemente esentiale pentru supravietuire.[25]

Colonelul Faulk ne-a confirmat cà era vorba de o cu totul altà conceptie politicà, inclusiv la nivel ïnalt. *"Cabinetul de Ràzboi se gändea neïncetat la un ràzboi apropiat. In consecintà, aveau mare grijà sà nu creeze un precedent, care ar fi antrena riscul ca prizonierii din viitorul ràzboi sà fie maltratati. Iatà de ce s-au debarasat atät de rapid de P.P.I. din mäinile lor.*[26]

In haosul indescriptibil din Germania de dupà ràzboi, mareSalul Montgomery, care conducea milioane de civili din cartierul sàu general izolat, Si-a pierdut repede pofta de a se *"lupta cu turcii"*. In octombrie, el a telegrafiat la Londra: *"As vrea sà fiu sigur cà Oficiul de Control detine toate elementele privitoare la urmàrile viitoare ale situatiei alimentare. Cred ca sunt dator sà actionez astfel. Nu sunt avocatul germanilor, ci a tratamentului uman care li se cuvine. Trebuie sà strängà cureaua, dar nu cred cà trebuie sà le dàm o ratie inferioarà celei de la Belsen.*[27]

Atitudinea britanicilor ïl exaspera pe generalul Hildrigh, directorul diviziei Afacerilor Civile din departamentul de Ràzboi

al S.U.A.. La 4 septembrie 1945, el a informat departamentul de Stat că *"violând instrucțiunile C.C.S. în zona lor, britanicii risipesc proviziile, în special alimentele"*. El susținea că, pentru evitarea unei competiții între cei patru ocupanți în această privință, *"Americanii* (trebuiau) *să se asigure că proviziile cumpărate în Statele Unite (erau) controlate de armată."* Il îngrijora ideea că britanicii ar putea primi toți laurii pentru buna activitate desfășurată în zona lor, pentru că aveau la dispoziție cărbunele din bazinul Rhur ca să plătească importurile de alimente. *"Generalul Clay vede în toate acestea un mare pericol pentru situația armatei americane în Germania."* Americanii nu trebuiau să lase mână liberă britanicilor pentru distribuirea de hrană în Germania, scria el în continuare: *"împărtășesc întru-totul punctul de vedere al generalului Clay"*.[28]

In decembrie 1945, un diplomat francez a exprimat un punct de vedere obiectiv în fața generalului de Gaulle, referitor la atitudinea britanicilor. El afirma că civilii din zona de ocupație engleză (apreciau) *linia de acțiune blândă și fermă totodată a britanicilor. In orașul Hamburg, deși populația s-a ridicat la 400 000 de persoane în ultimele trei luni, situația alimentară era mai mult decât satisfăcătoare.*[29]

Pentru că Anglia și Canada erau ocupate să stocheze 500 000 de tone de grâu canadian, în eventualitatea unei penurii alimentare, armata Statelor Unite le-a cerut să dea o explicație rațională care să dovedească seriozitatea acestei ipotezei, mai mult decât improbabilă. *"Sunt absolut convins că numai autoritățile guvernului militar american din Germania manifestă dorința reală de a menține rațiile (germanilor) la un minim rezonabil"*, declara generalul Hilldring. Din punctul lui de vedere, era o problemă de principiu. El nu avea nevoie să recurgă la invenția penuriei alimentare mondiale, ba chiar a mers până acolo încât, cu ocazia unei întâlniri la departamentul de Stat, a admis existența unui excedent de cereale în Statele Unite.

Când a început ocupația britanică în Germania, soldații din grupul de armate 21 se temeau să-și asume sarcini specifice administrației civile. Atitudinea lor s-a schimbat rapid și încercau, ca și Victor Gollancz, să aline suferințele nenumărate pe care le vedeau în jurul lor. Sentimentele acestor soldați, au fost exprimate de unul dintre cei mai avizați specialiști în problemă, F. Donnison[30]: *"Când își încheiau misiunea, aveau sentimentul că activitatea îndeplinită le aducea cele mai mari*

satisfacții din tot ceea ce făcuseră până atunci. Unul dintre ei, un om profund onest, foarte exigent, cu un trecut militar și state de serviciu de mare valoare scria că: era convins că era singurul lucru valabil pe care îl făcuse în viață".

"O activitate care dădea atâta satisfacție merita strădania de a fi îndeplinită, și a fost realizată cu tragere de inimă".

Capitolul 11

ISTORIE, MITURI ŞI MINCIUNI

"Ceea ce nu trebuie să fie, nu poate să fie"
Christian Morgenstern

Istoria înregistrează numai fenomenele de masă. Arta, dimpotrivă, privilegiază individul. In domeniul artei, un singur chip este de ajuns pentru a însufleti un tablou, o piesă, un film, o carte: dar în domeniul istoriei, individul nu este recunoscut dacăt în măsura în care el întruchipează în persoana sa valorile Si aspiratiile maselor.

Dacă nu ar fi existat acest număr enorm de morti în lagăre, istoria nu ar fi înregistrat nimic. Ca să împiedice divulgarea crimei lor Si transformarea ei în eveniment istoric, era de ajuns pentru americani Si francezi să ascundă amploarea dezastrului pe care doar ei îl puteau măsura. Ceea ce au Si făcut. Fiindcă au reuSit la început să evite divulgarea numărului imens de morti în lagăre, americanii Si francezii au trebuit să comunice o altă cifră. Intr-adevăr, nu era de crezut că nimeni nu a murit în captivitate sau că nu poate fi prezentat nici un calcul. In consecintă, au dat publicitătii un număr atât de mic, încât oricine Stie aritmetică Si este capabil să compare procentele deceselor, nu le putea lua în serios.

In ceea ce îl priveSte, generalul Buisson nu a ezitat să comunice un nivel al deceselor inferior celui care afectează soldatii bine hrăniti, în timp de pace.

Cât despre americani, ei au comunicat, de pildă, autoritătilor municipale din Rheinberg că au înregistrat în lagărul lor 614 morti. Acest număr reprezintă cel putin a treizecea parte din totalul sugerat de cifrele confidentiale înscrise în coloana *"Alte Pierderi"* din constatările lor zilnice sau săptămânale. Germanii au acceptat acest număr redus, pentru că se simteau cu musca pe căciulă din cauza lagărelor lor

de exterminare, sau din cauza războiului, sau pentru că numărul acesta mic nu îi umilea atât de mult. Printre altele, ei nu voiau să hărtuiască învingătorii, mai ales că aceStia au devenit aliatii lor împotriva comuniStilor. Unul dintre numeroasele mijloace de a le da satisfactie era să accepte munciunile lor cu privire la fapte care nu mai puteau fi schimbate - atitudine care, se întelege de la sine, nu îi poate absolvi pe germani pentru existenta lagărelor de concentrare raziste. In câtiva ani, simpla formulare a unei îndoieli referitoare la numărul acesta redus a devenit, implicit, un semn al lipsei de loialitate: orice german care punea sub semnul întrebării cuvântul americanilor devenea, ipso facto, duSmanul celor două state. De fapt, americanii au fost iertati încă înainte de a fi acuzati.

Multi germani credeau că este vorba de un număr mare, dar nu Stiau cât. CunoSteau acele cifre nesemnificative pe care le considerau false. Această ambiguitate pune în lumină un nou mod de gândire caracteristic germanilor, la mai bine de 40 de ani de la terminarea războiului. Faptul că nu au fost capabili să smulgă adevărul cu privire la atrocitătile comise de americani fată de unii dintre ei ne trimite cu gândul, într-un chip sinistru, la propria lor ignorantă privitoare la lagărele de concentrare raziste. Un general care îl cunoStea pe Eisenhower a scris în 1945 că comandantul suprem utiliza *"practic toate metodele Gestapoului"* împotriva germanilor. Aceste rânduri sunt scrise de mâna lui George S. Patton.[1]

Când autorul acestor rânduri s-a dus personal la primăria oraSului Rheinberg, în cursul unei discutii despre prizonierii de război din lagărul deja citat, el a putut constata ambiguitatea atitudinii actuale a germanilor în această problemă. Atunci când amintea, în fata secretarului general Si a altor cetăteni din oraS, numărul celor morti în lagărul de detentie din Rheinberg, a fost citată cifra oficială de 614 decese. El a declarat interlocutorilor săi că sub nici o formă nu putea crede în realitatea acestei cifre. Interlocutorii i-au răspuns că nici ei nu credeau că reflectă realitatea. *"Atunci de ce comunicati un număr care pare fals"*, i-a întrebat autorul. *"Trebuie să spunem ceva"*, i s-a răspuns. Putem totuSi să le reproSăm acestor oameni că, în felul acesta, se fac părtaSi la minciuna oficială ? Suntem obligati să constatăm că, în secolul al XX-lea, minciuna - îmbrăcând forma mitului - este deseori folosită de conducători pentru trădarea unor idealuri.

Cu cât trădarea este mai gravă, cu atât mitul trebuie să fie mai puternic. Vinovat fiind, Hitler a trebuit să se ascundă în spatele unei minciuni sfruntate: faptele cumplite din gulaguri au fost disimulate în spatele portretelor zâmbitoare ale lui Stalin, înalte cât Sase etaje.

Conducătorii care în 1945 au trădat idealurile civilizatiei franceze Si ale generozitătii americane, se ascundeau, în aparentă, în spatele mai multor mituri, cum sunt înaltele scopuri înscrise în Carta Atlanticului Si care justificau lupta aliatilor Si mai cu seamă, tezele penuriei mondiale în materie de mijloace de transport Si de alimentatie.

Acest din urmă mit a fost aplicat Germaniei cu multă grijă. In realitate, în lume occidentală nu exista o penurie gravă de provizii, exceptând Germania, unde a fost organizată cu bună Stiintă de Aliati, care nu se zgârceau cu rechizitiile de alimente, care duceau la închisoare mâna de lucru necesară desfăSurării activitătilor Si care au dezmembrat industria producătoare pentru export. DeSi mitul penuriei alimentare a fost fabricat ca să explice de ce Aliatii nu puteau hrăni prizonierii, majoritatea deceselor din lagăre nu a fost provocate numai de subalimentatie, dar Si de privatiunile alimentare, de lipsa îngrijirilor medicale Si personal de încadrare.[2]

Este uimitor că nici un mesaj nu a trecut Atlanticul pentru a atrage atentia asupra acestor dificultăti cel putin îngrijorătoare. Dacă ne gândim bine, faptul nu mai pare surprinzător, pentru că, aSa cum Stim acum, nu numai că depozitele americane din Europa erau supraîncărcate cu alimente, dar America de Nord în întregime dispunea de resurse considerabile. Teza penuriei alimentare mondiale nu poate fi sustinută. La sfârSitul celui de-al doilea război mondial, Canada - care ocupa locul al treilea între natiunile industrializate occidentale - în pofida numărului mic de locuitori, era atât de bogată, încât a donat Marii Britanii importante cantităti de hrană Si de bani, în total între 3,468 miliarde de dolari* Si 6 miliarde* de dolari.[3] In Statele Unite - cea mai bogată natiune - PNB făcuse un salt de 50% în timpul războiului. Această tară stăpânea mai mult de jumătate din flota mondială, mai mult de jumătate din productia industrială, cea mai mare productie agricolă Si mari rezerve de aur: 20 de miliarde de dolari, adică

---

* La schimbul din 1945.

aproape 2/3 din rezervele mondiale.[4] Generozitatea americanilor față de Marea Britanie avea să atingă uriaşa sumă de de 25 de miliarde de dolari.[5]

Dacă avem în vedere mesajele S.H.A.E.F., singurul motiv pentru care Aliații nu puteau respecta prevederile convenției de la Geneva *era* penuria alimentară mondială. De fapt, dacă învingătorii ar fi avut intenția reală de a respecta cu orice preț principiile umanitare elementare și ar fi hotărât în mod firesc să asigure mai întâi alimentația populației civile, victime ale ocupației germane, (cum era cazul francezilor), ar fi trebuit să elibereze aproape imediat un număr enorm de prizonieri cărora nu le puteau asigura mijloacele de subzistență. Aliații ar fi trebuit să-i închidă pe soldați numai până la identificarea criminalilor de război. Constatăm însă că, în ianuarie 1946, Statele Unite au eliberat doar între 36 și 40% dintre soldații Wermachtului aflați în prizonierat.[6]

Odată impus mitul penuriei alimentare mondiale, neînsemnata cantitate de hrană care ajungea în lagărele americane și franceze putea fi prezentată ca maximum de hrană disponibilă, având în vedere *"contextul haotic al epocii"*. Faptul că nu s-a evidențiat niciodată supraviețuirea prizonierilor în lagărele britanice și canadiene care ar fi fost o adevărată minune în cazul unei penurii reale, arată lipsa de interes față de problema prizonierilor chiar și după dezvăluirile lui Pradervand. De fapt, adevăratul scop al mitului era să-i facă pe germani răspunzători de propria lor moarte, reamintindu-le neîncetat că, dacă nu ar fi comis crime, penuria alimentară mondială nu s-ar fi produs niciodată.

Se poate constata că, atunci când presa germană, animată de serviciile franceze și americane de propagandă, a început să difuzeze știri liniștitoare despre situația din lagărele de prizonieri, aceste zvonuri calmante nu au provocat nici un protest.

Lucrul acesta nu este chiar surprinzător, în măsura în care familiile prizonierilor, neavând deloc știri de la ei, erau gata să primească orice fărâmă de informații, fie ele și suspecte. Și asta, chair dacă eliberarea unor prizonieri a arătat cât de departe era propaganda de realitate. Povestirile martorilor, spuse pe șoptite și pe care presa s-a ferit să le redea, și-au pierdut repede din credibilitate și au fost privite ca simple vorbe de răzbunare din parte unor indivizi ranchiunoși. Iată

mai jos un exemplu tipic al efectelor propagandei, de care colonelul Lauben a luat cunoStintă la 11 august 1945. Acest articol, redactat într-o engleză destul de aproximativă, este scris probabil de un german binevoitor:

> *"Rândurile care urmează reprezintă un reportaj, primit de la trimisul nostru în lagărul SCHALDING din Germania! Iată viata la SCHALDING! Douăzeci de mii de germani strânSi unul în altul, pe un mic câmp, la marginea unui sătulet din Bavaria. Câteva bariere, câteva corturi, iată căminul vorbăretilor noStri P.R.. Nimeni nu se gândeSte la trecut. Nu se aude decât un singur cuvânt:* Eliberare. *In sfârSit, a sosi ziua de 17 iunie 1945. Mii de P.R. părăsesc lagăru pentru a se întoarce acasă. In fiecare zi, noi corturi, alte servicii. In fiecare zi, alti oameni sosesc din toate colturile teritoriului ocupat de armata americană, dar nu sunt probleme. Unul după altul, camioanele pleaca din nou, încărcate cu prizonieri eliberati. In patru săptămâni, douăzeci de mii de prizonieri au ajuns la familiile lor. Apoi, în mijlocul acestui tumult, se îndreaptă spre SCHALDING, în apropiere de Passau. Noul loc dispune de tot confortul: mari barăci de lemn cu câte un pat pentru fiecare dintre cei 2 000 de oameni. Instalatiile igienice au fost ridicate de P.R., care au lucrat cu interes Si ardoare (sic). Un bucătar bun (fost angajat la Hotelul Adlon din Berlin, pregăteSte o hrană îndestulătoare Si deloc monotona pentru cei din lagăr. Administratorii americani S germani ai lagărului fac tot ce se poate pentru a elibera fiecare P.R. cât mai devreme posibil. AceSti foSt soldati germani care, pe moment, nu pot încă să ajunga la ai lor, circulă liber, numai pe cuvânt, pe lângă fermierii de aici sau din alte locuri de importantă vitală. Se întelege că li se vor prezenta spectacole?*

Ziarul armatei, *"Stars and Stripes"*, tinea isonul. Sub titlul *"7 G.I. Si un colonel conduc 2 000 000 de P.R."*, Na Deane Walker, redactor la statul-major, afirma cu o îndrăzneală uluitoare, la 20 noiembrie 1945, că Biroul de Informatii pentru Prizonierii de Război (B.I.P.R.), nu avea nevoie decât de două

minute pentru localizarea unui prizonier. El scria: *"Coincidență izbitoare, tânărul sergent responsabil la secția* "Căutați" *din B.I.P.R. este un evreu german a cărui familie a fost exterminată de naziSti în întregime. Helmut Stern, cetățean american născut la Frankfurt, a încheiat căutarea asasinilor părinților săi, ordonând să fie arestați doi suspecți.*" Na Deane Walker afirmă că pe seama B.I.P.R. pot fi puse *"succese de proporții"." 80% dintre toți martorii Si criminalii căutați - ca urmare a cererilor venite de la Biroul 2, de la ministerul public, de la Comisia Crimelor de Război Si al Suspecților împotriva Securității (C.R.O.W.C.A.S.S.) - se găsesc în uriaSul recensământ al celor 2 000 000 de P.R. înregistrați de B.I.P.R.. Actualmente, biroul se ocupă de încă 500 000 de oameni, pe care francezii îi trec sub tutelă americană".*

Nu putem să luăm în serios nimic din acest articol împănat de erori Si, în plus, extras dintr-un jurnal militar.[9] Armata nu cunoStea numele Si, cu atât mai puțin, cursul vieții pentru majoritatea F.I.D. deținuți în lagăre. Chiar acest B.I.P.R. ridicat în slăvi de Na Deane Walker, anunțase de curând departamentul de Stat că nu Stia nimic despre identitatea celor aproape 5 000 de cadavre îngropate de curând în lagăre. Într-adevăr, B.I.P.R. a informat biroul pentru Problemele de Război Speciale al Departamentului de Stat, că au fost inhumați 5122 de necunoscuți fără ca *"vreo listă cu cei morți să fie transmisă deoarece nu era posibilă identificarea lor. Rapoartele menționate mai sus sunt transmise Biroului în locul unei puteri protectoare a intereselor germane.*"[9]

Prima măsură luată pentru înăbuSirea acestei afaceri a fost izolarea informațiilor un cerc cât mai restrâns de oameni. Dar cum pot fi ascunse fapte care se repetau Si care se referă la milioane de oameni. Să facem din nou o descriere a lagărului de la Rheinberg: un lagăr cu perimetrul de 9 kilometri, cuprinzând 100 000 de oameni, dintre care unii au fost transferați sau eliberați. Este limpede că nu puteau fi ascunse toate informațiile numai cu ajutorul cenzurii. TotuSi, nimic nu se schimba. Armata ținea afacerea în mâini Si avea toată libertatea să întrețină mitul.

Pe teritorul Germaniei, întreaga putere se afla în mâinile lui Eisenhower Si ale adjuncților lui, drept care cenzura era uSor de aplicat. Totul era controlat. In zona de ocupație americană, ziarele, stațiile de radio, editurile Si chiar

cinematografele nu puteau functiona decât după ce obtineau o autorizatie administrativă. Germanii au fost total lipsiti de autonomie multă vreme Si se aflau la cheremul propagandei americane.

Armata supraveghea cu strictete ziarele. Eisenhower Si statul său major erau foarte interesati de modul în care presa Stia să le întretină reputatia, făcută tot de presă. Articolele din presa militară, frecvente, clare Si tratând numeroase subiecte, demonstrează acest interes. Selectate după criteriul *"favorabil"* sau *"nefavorabil"*, imediat erau difuzate pe scară largă. Patton a notat câteva remarci făcute de Eisenhower pe această temă, în timpul unui prânz oferit generalilor săi: *"Ike a făcut o declaratie senzatională. El a afirmat că, pe durata ostilitătilor, cel mai important lucru era mentinerea ordinei Si a disciplinei: acum, când ostilitătile au încetat, cel mai important lucru era cultivarea opiniei publice internationale - în bine sau în rău, aparent".*[10]

Tot din jurnalul lui Patton rezultă că Eisenhower nu ascundea de loc ce fel de loialitate aStepta din partea ofiterilor săi, de fiecare dată când se anunta o anchetă publică asupra armatei. *"După masă, generalul Eisenhower ne-a vorbit absolut confidential despre necesitatea de a fi solidari, în eventualitatea că unul dintre noi ar putea fi chemat în fata unei comisii a Congresului... Ne-a propus o formă de întelegere. Cu toate că nici unul dintre noi nu era cu adevărat de acord, această măsură nu contravenea în suficientă măsură propriilor noastre puncte de vedere ca să o refuzăm global."*[11]

Teama că la cererea Congresului, s-ar putea face o anchetă de acest gen, ar putea constitui o explicatie pentru decizia ca adevărul despre prizonieri să fie înăbuSit de la sursă, adică de la cartierul general al armatei. Documentele inexacte ale S.H.A.E.F., apoi U.S.F.E.T. aveau mentiunea *"secret"*. Dar, în pofida caracterului confidential al documentelor privitoare la lagăre, exista riscul ca, într-o bună zi, acestea să fie examinate de o comisie de anchetă a Congresului Statelor Unite.

Intelegem mai bine de ce Eisenhower voia să se asigure dinainte de *"discretia"* unui om ca generalul Patton, Stiut fiind că acesta întruchipa în cel mai înalt grad onoarea armatei Si profunda generozitate a poporului american. Trăsături de caracter ilustrate de declaratia pe care el a dat-o ca răspuns la o

întrebare pusă de *"judecătorul-avocat"* * al teatrului de operații: *"De fiecare dată când m-am adresat trupelor, am insistat asupra obligației ca prizonierii de război să fie tratați aSa cum trebuie, fie că este în joc viața lor, fie că e vorba de bunurile lor. In general, în declarație spuneam: Omorâți-i pe toți germanii pe care puteți s-o faceți, dar nu-i puneți cu spatele la zid pentru asta. Omorâți-i când se luptă. Când un om se predă, trebuie să fie tratat în conformitate cu regulile stricte ale războiului, exact cum ați vrea să fiți tratați Si voi dacă ați fi aSa de nebuni încât să vă predați. Americanii nu lovesc un om căzut la pământ."*[12] Patton deplângea pe față atitudinea anti-germană a lui Eisenhower: *"Suntem pe cale să distrugem complet singurul stat semi-modern din Europa ca să-i permitem Rusiei să devoreze mai uSor totul."*[13]

In tabăra franceză, generalul Buisson a pus capăt acțiunii de disimulare a adevărului cu privire la lagărele de internare franceze în 1948. Ca punct final, el a alcătuit o sinteză intitulată: *"Istoria Serviciului de prizonieri ai Axei"*. Difuzat în cadrul guvernului francez, acest dosar afirmă că oamenii din Serviciul pentru prizonieri *"au efectuat o muncă de cea mai înaltă valoare economică... serviciul pentru prizonieri a onorat armata franceză"*. Ca un agent publicitar care laudă produsele, generalul Buisson pretindea că serviciul său primise numeroase mărturii spontane din partea prizonierilor, datorită tratamentului exemplar de care s-au bucurat în lagăre.[14] Si mai fără obraz, unii ofițeri americani au mers până acolo că au afirmat că unii dintre comandanții lor de lagăre din Germania s-au văzut obligați să-i respingă pe prizonierii care voiau să revină în lagăre, unde erau aSa de bine cazați Si hrăniți.

Guvernanții civili, care credeau în libertatea presei Si în democartie au adoptat o linie de acțiune diferită față de germanii învinSi. Robert Murphy, care a fost consilierul politic al generalului Eisenhower în perioada când acesta a îndeplinit, vreme de câteva luni, funcția de guvernator militar* - a mărturisit, după o vizită într-un lagăr: (eram) *foarte umiliți văzând că prizonierii noStri erau aproape la fel de epuizați Si de*

---

* "Judecătorul-avocat" este un judecător militar.

* Generalul Lucius Clay a preluat această funcție de la Eisenhower în noiembrie 1945.

slăbiti ca Si cei pe care i-am văzut în lagărele de concentrare naziste. Tânărul comandant ne-a spus liniStit că îi priva deliberat pe prizonieri de hrană, Si a declarat: AceSti naziSti primesc, în sfârSit, ceea ce merită! Era atât de convins că se purta corect, încât în prezenta lui nu am purtat o discutie polemică. Atunci când am plecat, directorul medical m-a întrebat:" Lagărul acesta este o ilustrare a politicii americane în Germania? I-am răspuns: desigur, că toate acestea erau contrare politicii noastre Si că situatia se va îndrepta cât de curând ". *Când i-am descris lui Clay conditiile din lagăr, el a aranjat discret mutarea tânărului ofiter.*[15]

Să laSi generalii să conducă o tară este tot atât de iresponsabil ca Si lăsarea conducerii armatei de către politicieni.

După 1945, deSi existau milioane de istorii individuale, în Germania nu mai exista istorie. Când natiunea a fost tăiată în patru, istoria ei a fost Si ea fragmentată din cauza diviziunii politice, a cenzurii, a disimulării faptelor Si de de teama de a formula critici la adresa Statelor Unite Si a Frantei. Acest subiect nu putea determina formarea unei opinii publice obiective, pentru că acesteia i s-a interzis complet să se exprime. Ocuparea teritoriului Germaniei a dus la o ocupatie mentală, care folosea disciplina oarbă pentru a înăbuSi natiunea.

Lucrul acesta le-a fost impus cu uSurintă germanilor, datorită încrederii în autorităti care le-a fost inoculată în mod traditional. Poetul bavarez Christian Morgenstern ilustrează strălucit această trăsătură într-o fabulă al cărui erou este un cetătean numit Korf, care a fost răsturnat de o trăsură în timp ce mergea pe stradă. Aiurit, confuz, se întorcea acasă împleticindu-se, fără să înteleagă ce i s-a întâmplat. InfăSurat în prosoape calde, el consultă cărti de drept Si îSi dă seama în mod brutal că accidentul a avut loc pe o stradă interzisă pentru vehicule. Korf hotărăSte pe loc că a visat urât Si că nu l-a răsturnat maSina, pentru că *"ceea ce nu trebuie să fie, nu poate să fie"*.

Astfel, germanii răniti, convinSi - aSa cum suntem Si noi convinSi că nu putem comite acele crime - au crezut ca Si noi, că nu le-au comis.

In confuzia generală care a urmat după instalarea ocupatiei, la initiativa britanicilor a fost lansată o campanie împotriva zvonurilor. In cursul unei consfătuiri organizate pentru a dezbate importanta acestei campanii, un primar german

s-a ridicat ca să declare: *"Colonele, am o propunere. Să lăsăm să fie publicate desmintirile oficiale pentru fiecare zvon apărut în* Neue Hannoverischer Kurier *Si în* Nachrichtenblatt.* *Să lăsăm guvernul militar să ordone poporului să citească desmintiri.*[16] *Apoi să lăsăm guvernul militar să ordone poporului să creadă în aceste desmintiri."*

După desfintarea cenzurii oficiale Si a zonelor, situatia nu s-a schimbat, deoarece comportamentul format sub regimul precedent a dobândit forta obiSnuintei.

Dar în pofida tuturor aceste fapte, femei Si copii, frati Si surori, părinti Si sotii voiau să afle ce s-a întâmplat cu cei dragi, al căror destin a rămas învăluit în mister până în 1947. In acest an, cele trei Länduri** din sud au încercat, pentru prima dată, să facă un recensământ complet al prizonierilor întorSi acasă. Au adunat date despre P.R. încă internati, despre cei care erau oficiali morti, dati dispăruti sau eliberati.[17] Ancheta a arătat că cel putin 2 107 500 de persoane născute în Germania înainte de război încă nu s-au înapoiat acasă. O jumătate de milion figurau pe o listă de prizonieri de război, ceilalti erau, pur Si simplu, dati dispăruti. Ancheta părea să demonstreze că aproape 90% din cei dati lipsă au fost văzuti ultima dată pe frontul de est. Dar acest recensământ care se limita la doar trei Landuri din zona americană avea multe lipsuri: nu numai faptul că luase în calcul doar persoanele domiciliate în zonele respective[18], dar nici nu căuta să compare datele strânse cu cele din juranelele de front, pe care toate unitătile germane le-au tinut până în aprilie 1945 Si care se aflau totuSi în posesia armatei americane. Ancheta se baza numai pe mărturii spontane, determinate de afiSe expuse în locuri publice din zona americană, cum ar fi oficiile poStale. Tinea seamă doar de ultimele veSti primite de familiile dispărutilor, care soseau uneori după mai multe luni; sau de ultima oară când aceSti oameni au fostă văzuti de camarazii lor de arme, ceea ce nu lăsa deloc să se întrevadă destinul lor. Nimeni nu a încercat să facă un tabel care să pună în evidentă cât timp a trecut între ultima aparitie sau ultima scrisoare Si momentul când unitatea s-a predat. Această anchetă

---

* Ziare germane

** Republica Federală Germană era compusă din 11 Länder (State federale).

urmărea să-i facă pe germani - divizati acum din cauza războiului rece - să creadă că absentii au murit în timpul detentiei lor în URSS, sau se găseau încă în Uniunea Sovietică, în secret.

Această versiune venea în contradictie cu operatiile de la sfârSitul ostilitătilor. Marele amiral Doenitz, succesorul lui Hitler, a ordonat de fapt O.K.W.-ului (comandamentul suprem al Wermachtului), să păstreze cel mai redus efectiv pe frontul de est, pentru a putea trimite câti mai multi soldati pe frontul de vest.[19] In total, aproape 9 000 000[20] de germani au fost aduSi în lagărele Aliatilor occidentali în timpul războiului, mai mult de 7 600 000 dintre ei figurau pe liste de prizonieri de război, în timp ce ruSii afirmau că au capturat doar între 1 700 000 Si 2 500 000[21] de oameni. Americanii, britanicii Si francezi i-au acuzat pe ruSi că au capturat mult mai multi prizonieri Si au formulat ipoteza mortii acestor oameni. In cursul unor reuniuni ale Consiliului Comandamentului Aliat în 1946 Si 1947[22], ruSii au fost criticati pentru atitudinea lor fată de P.R., iar în anii care au urmat, au fost criticati de Natiunile Unite Si de Senatul american.[23]

La început, americanii au avut tendinta să dea vina pe francezi. Senatorul american Knowland, luând cuvântul în Senat în 1947, a fost primejdios de aproape de adevăr, când a spus, referindu-se la lagărele franceze: *"Dacă nu suntem foarte prudenti, se poate produce o situatie extrem de stânjenitoare, dacă se demonstrează că unii prizonieri capturati de fortele americane nu sunt mai bine tratati decât alti prizonieri aruncati în lagărele de concentrare naziste.*[24] Senatorul Morse a citit atunci atunci un articol din dosar, semnat de celebrul cronicar Dorothy Thompson, care arăta cât a fost de Socată Si îngrozită de ceea ce se petrece în lagărele franceze: *"Această tară, încălcând conventia de la Geneva cu acordul nostru tacit, s-a folosit (de prizonieri) pentru a avea mână de lucru de sclavi, adică exact ceea ce i s-a reproSat lui Herr Sauckel la Nurnberg (care a fost executat)... Putini dintre noi îSi mai dau osteneala să-Si amintească faptul că preSedintele Roosvelt s-a angajat în mod special fată de germani când a afirmat, în septembrie 1944: Aliatii nu fac trafic cu sclavi umani.*" In continuare, ea pune adevărata întrebare: *"Nu există oare o mână de oameni care să înteleagă că, adoptând principiile Si metodele lui Hitler, Hitler a câStigat, deSi noi am învins Germania?"*

Tot pe tăräm politic, Departamentul de război la informat pe senatorul Knowland că 2 126 000 de prizonieri au fost eliberati Si că, în 1947, 24 834 de oameni erau în mâinile americanilor. Un efectiv de 600 000 fuseseră predati francezilor. In discursul lui, Knowland nu se referea la numărul adevărat al captivilor, probabil pentru că departamentul de Război nu i l-a comunicat. Era astfel îndepărtat riscul ca numărul mortilor să fie dezvăluit. Informatii false au fost transmise Si C.I.C.R., fapt care i-a făcut pe germani să abandoneze această pistă. Ca răspuns la unele întrebări puse de familii germane, în 1948, C.I.C.R. a întrebat armata americană care era numărul disparutilor. S-a primit răspunsul că au fost capturati numai 3 500 000 de F.I.D., împreună cu aproximativ 600 000 de P.R..[25] Această cifră excludea 1 800 000 de detinuti din efectivul total de capturi americane în cursul ostilitătilor. Corelată cu ancheta efectuată în 1947, a dat naStere unor cifre definitive care, pe nesimtite, au trecut responsabilitatea pe umerii ruSilor. Pentru ca această minciună să îmbrace haina adevărului, scrisoarea originală a C.I.C.R. a fost fotocopiată de Statele Unite Si chiar donată împreună cu alte *"documente"* Arhivelor* federale din Koblenz unde, până azi, stă la dispozitia publicului, fapt care îi conferă, din păcate, un aspect de adevăr autentic.

ASadar, Knowland, Senatul american, C.I.C.R. Si restul lumii erau convinSi că americanii au capturat între 1 800 000 Si 3 100 100 mai putin decât în realitate.

Nici o organizatie nu a îndrăznit să conteste aceste cifre. Aparent, toată lumea se temea să vorbească despre cei disparuti. Dar familiile celor omorâti au ridicat glasul. După crearea guvernului Republicii Federale a Germaniei, vocea lor colectivă s-a făcut auzită. In 1950, cancelarul Konrad Adenauer a făcut o declaratie în Bundenstag* pe această temă. In perioada aceea, nu se Stia nimic despre 1 407 000 de soldati, care încă nu se înapoiaseră la casele lor, în Germania de Vest. Adenauer a afirmat că *"1 407 000 de persoane figurau pe listele de prizonieri de război sau de dispăruti Si că lipseau încă 190 000 de civili Si 69 000 de prizonieri care se aflau încă în mâinile Aliatilor, în lagărele de internare pentru criminali de război".*[26]

In anii '50, când războiul se intensificase, faptele

---

* Arhivele federale germane.

ascunse la început de ofiterii S.H.A.E.F. apoi U.S.E.F.T., au dobândit tot mai multă importanță. Deoarece culpabilitatea natională a fost înmormântată odată cu cea individuală Statele Unite Si Franta puteau ascunde propriile lor atrocităti Si să treacă răspunderea pe alti umeri, vorbind despre existenta victimelor în gulaguri. Se formase convingerea că ruSii erau răspunzători de majoritatea cazurilor de disparitie. In Germania, aSa cum scria Arthur Smith în cartea sa intitulată *"Heimkehr aus dem Zweiten Weltkrieg"*: *"Misterul privitor la locul în care se află P.R. germani s-a risipit.* [27]

In 1972, distinsul senator James O. Eastland a făcut o interventie în Senat, pentru a-i denunta pe ruSi, care detineau în secret milioane de P.R. în conditii *"înspăimântătoare"*. Vorbind despre cercetările lui Samuel O. Glesby, analist pentru afacerile Străine de la Biblioteca Congresului, Eastland îi acuza pe comuniSti, moralizându-i: *"Rapoartele întocmite cu privire la tratamentul aplicat de sovietici P.R. în timpul celui de-al doilea război mondial Si cel aplicat de pro-chinezi, P.R. în timpul războiului din Coreea, sunt Si mai sinistre decât rapoartele lugubre întocmite de comuniStii vietnamiezi."* Conform surselor sale, în 1950 URSS detinea - sau nu înregistrase - aproape 1 952 000 de P.R. germani.[28] Dacă această cifră ar fi părut credibilă, ar fi adus dovada că 100% dintre P.R. capturati de ruSi sunt morti sau dispăruti.[29]

Acuzatiile Si contradictiile generate de războiului rece nu prezentau interes pentru familiile Si prietenii dispărutilor, care căutau mereu să afle ce s-a întâmplat cu cei dragi.

La rândul său, guvernul vest-german a hotărât să subventioneze aparitia unei colectii de cărti condusă de Dr. Erich Maschke, care trebuia să dea răspuns la toate întrebările. Scopul acestor lucrări - ulterior cenzurate de Ministerul de Externe, la instigarea lui Willy Brandt - a fost pus în evidentă de Brandt, în discursul pe care l-a rostit în Bundestag, la 25 aprilie 1969. El a declarat: *"După ce au apărut primele două volume, cu acordul ministrului de externe, s-a hotărât ca publicarea (cărtilor) sub egida ministerului, cu scopul de a evita neîntelegerile Si de a asigura o difuzare redusă... pentru a evita o dezbatere publică înăuntrul granitelor noastre Si dincolo de ele, (dezbatere care) ar fi redeschis răni vechi Si nu ar fi slujit eforturile de reconciliere promovate de politica externă a Republicii federale"*.[30]

O lucrarea din această colectie, *"Die Deutschen Kriegsgefangenen in amerikanischer Hand"**, de Kurt W. Böhme, citează date furnizate de armata Statelor Unite, care afirmă că, în total, capturile americane în timpul războiului au fost de 3 761 431 oameni, cifră cu 2 000 000 mai mică decât numărul real de capturi efectuate de americani în Africa de Nord, în Italia Si în Europa de Nord. Armata americană a declarat autorului german că numai 438 de persoane au murit le Rheinberg, în cele 8 săptămâni când lagărul s-a aflat sub control american[31], ceea ce echivalează cu un nivel al deceselor de 3,16% pe an, în chiar acele săptămâni când medicii armatei americane afirmau confidential că nivelul deceselor în lagărele din regiune era de 30,6% pe an.

Complezenta autorului apare clară atunci când aminteSte niveluri de mortalitate diferite pentru 6 lagăre, fără să precizeze vreodată la ce perioadă se referă. In măsura în care această perioadă era sensibil mai mică de un an, nivelurile comunicate par foarte reduse.[32] De aici, Kurt Bohme conchide că, deSi *"nu se poate stabili nivelul exact al deceselor, nu există absolut nici un motiv să credem că au fost masacre în masă"*. Câteva rânduri mai încolo, atunci când autorul face rezumatul întregii chestiunii, citează un nivel global care contrazice afirmatiile anterioare: *"Comparat cu Estul, unde patru cincimi din P.R. au murit, în Vest au murit doar 1%. Concluzie: numărul mortilor nu este mare în vest, constatare confirmată de autoritătile locale."*

Francezii s-au aliat cu germanii pentru ceea ce va deveni un important element de propagandă în războiul rece.[33] Generalul Buisson i-a spus lui Bohme că în 1948, francezii puteau da socoteală pentru fiecare prizonier trecut prin mâinile lor. Această declaratie a fost reluată ca atare în cartea subventionată de aliatul Frantei, cu toate că nu era mentionat nicăieri raportul întocmit în 1946, Si care afirma că numărul celor *pierduti din diverse motive* se ridica la 167 000 de oameni.[34]

TotuSi, Böhme a avut curajul neaSteptat să formuleze o întrebare cu privire la statisticile absurde ale lui Buisson: *"Şi ce se întâmplă cu numărul celor disparuti care nu pot fi considerati*

---

* Prizonierii de război germani "în mâinile" americanilor.

ca evadati ?" Bineînteles problema nu a fost rezolvată niciodată.

ASadar, după exemplul generalului Buisson, colectia publicată sub conducerea lui Maschke nu putea nicidecum să initieze un proces de clasificare a chestiunii. A fost organizată o *"difuzare modestă"* a colectiei Maschke. Au fost vândute numai 431 de exemplare, în special bibliotecilor de cercetare Si universitătilor.

Dezbaterea a fost evitată. De asemenea, au fost înlăturate adevărurile inconfortabile din dosarele americane. Post scriptumul din mesajul trimis de Eisenhower lui Marshall în mai 1943 Si care spunea, referitor la germani: *"ce păcat că nu au putut fi omorâti mai multi"*, nu figurează în versiunea tipărită a *"Corespondentei lui Eisenhower"** Această eliminare, efectuată probabil din ordinul departamentului Apărării, apare Si în volumul intitulat *"Dragă Generale"*** , care însumează corespondenta lui Eisenhower cu Marshall.[35]

Intr-o mică biografie a generalului Eisenhower, nepotul său, David, scrie: *"Situatia din Germania era sinistră. Eisenhower prezenta faptele: stocurile de alimente erau reduse. Lunar, era nevoie de 175 000 de tone de grâu Si de făină... Prizonierii militari germani constituiau o problemă specială. Conform conventiei de la Geneva, P.R. aveau dreptul la aceleaSi ratii ca Si cele distribuite trupelor de garnizoană Si civililor, care puteau fi reduse legal de la 2000 la 1500 de calorii. Dacă trupele desfăSurau munci grele, Eisenhower credea că o ratie de 1500 de calorii nu era suficientă.*[36]

Cititorul descoperă uluit un Eisenhower specialist în probleme de nutritie Si, pe deasupra, este Si mintit, de vreme ce ratia care trebuia să fie distribuită se ridica la 4000 de calorii. Această afirmatie a lui David Eisenhower este cu atât mai stupefiantă, dacă avem în vedere, aSa cum Stim, că generalul Eisenhower i-a spus lui Churchill că a redus el însuSi ratiile prizonierilor.[37]

Elaborarea mitului a fost dusă Si mai departe de profesorul Arthur L. Smith care descrie, în lucrarea sa, situatia prizonierilor de război care revenisera acasă. Smith deplângea absenta unei puteri protectoare pentru germani, pe care o

---

* Papers of Dwight David Eisenhower.

** Dear General

explică prin *"numărul mare de participanti la al doilea război mondial"*.[38] De fapt, el reia ideile lui Maschke. Intr-o lungă examinare a dificultătilor întâmpinate de serviciul poStal german Smith nu mentionează nicăieri că britanicii au organizat difuzarea corespondentei din iulie Si august 1945, în lagărele de prizonieri. Nu se scrie nici că absenta corespondentei din lagărele americane era urmarea unei interdictii impuse de departamentul de Stat. Smith, apărător al generozitătii Si decentei americane, consideră că ele caracterizează politica fată de F.I.D. care, spune el, era *"o binecuvântare deghizată"*[39], fiindcă pentru multi prizonieri ea însemna întoarcerea acasă în scurt timp. El nu remarcă faptul că, în ianuarie 1946, între 60 Si 64% dintre prizonieri erau încă internati Si că o parte dintre ei erau deja morti. GreSelile comise de francezi Si ruSi sunt clar puse în evidentă în această lucrare, dar nu Si cele comise de armata Statelor Unite. Nu se spune nimic despre conditiile nenorocite existente în lagărele americane, în timp ce în seria liniStitoare a lui Maschke figurează totuSi câteva aluzii pe această temă.

In lipsa adevărului, germanii au început curând să dea crezare miturilor. Unul dintre aceste mituri afirma că în această perioadă de foamete inevitabilă, cauzată de haosul Si penuria alimentară, fiind oameni cu inima bună, americanii au făcut tot ce era posibil pentru a uSura situatia. Un istoric arhivist german i-a declarat autorului prezentei lucrări că, în această perioadă, americanii nu aveau hrană suficientă nici pentru ei. El a recunoscut totuSi că nu a citit nici o carte sau document care să acrediteze această teză.[40]

Astăzi, când răscolim această cicatrice a suferintei germanilor, de obicei stârnim un amestec de mânie Si atitudine negativă. Frecvent, auzi spunându-se: *"Iată ce am fost în stare să facem în timpul războiului"*. După cum răzbunarea oarbă a înlocuit dreptatea în lagăre, vinovătia oarbă a luat locul dreptătii în conStiinta unor germani. Alteori, observăm o altă confuzie în mentalitatea unor persoane care, de obicei, manifestă spirit de obiectivitate, ideea că este mai important să nu fie încurajat micul partid neorazist decât să fie dat publicitătii adevărul despre lagărele franceze Si americane. Dacă dăm crezare acestei curioase analize, - pe care autorul acestor rânduri a auzit-o la Toronto, la Washington, la Zurich, New York, Londra Si Paris, Si desigur, în Germania - pericolul rasismului este atât

de mare încât este mai bine să ne cramponăm de minciuni, oricât de însemnate ar fi faptele pe care le ascund. Această stranie idee care presupune existenta unui adevăr oportun Si a unui adevăr inoportun, ne-ar face să credem că adevărul este susceptibil de adaptare în functie de interesele de moment. Mai este încă drum lung până când spiritul uman să nu se mai lase pervertit de argumente de această natură.

Singurul aspect util al creeri miturilor a fost că, în conStiinta germanilor s-a înrădăcinat un sentiment de vinovătie pentru atrocitătile comise de Germania nazistă. Dar culpabilitatea determinată de existenta lagărelor de exterminare îi face inevitabil pe germani să nu mai vrea să se intereseze de problema lagărelor aliate. Germanii, care Stiu ce se petrecea în lagăre pentru că erau acolo, au ajuns să găsească justificări pentru faptele comise de americani Si francezi. Pe de altă parte, admitând că Aliatii au avut motive temeinice să-i pedepsească pentru crimele comise, în cazul acesta ar trebui să caute să se răzbune pentru crimele de război ale Aliatilor, rămase nepedepsite. Pentru că este imposibil de satisfăcut această dorintă de răzbunare, apar comportamente de substitutie, cum ar fi neo-nazismul sau anti-americanismul primar. La ora actuală, multi germani nu mai consideră lagărele ca o pedeapsă meritată Si o lectie aspră, ci mai degrabă, ca pe o pedeapsă nedreaptă, împotriva căreia nu îndrăznesc să protesteze. Cu sigurantă că nu acesta a fost scopul francezilor Si al americanilor care, dacă ar fi urmărit altceva decât răzbunarea oarbă, ar fi vrut ca germanii să-Si recunoască greSelile Si să nu mai fie ispititi să le repete.

"*Ceilalti* (Aliati) *fac exact lucrurile pentru care ne-au condamnat pe noi* (germanii)", spuneau prizonierii când părăseau lagărele aliate. "*Această crimă împotriva umanitătii nu numai că este considerată adesea de neiertat, Si denuntată ca înSelătorie Si ipocrizie, dar le permite germanilor să suporte mai uSor propria lor vinovătie. Ei nu uită nedreptatea suferită Si multi dintre ei nici nu vor să o uite. Dar aSteaptă ca Si propriile lor greSeli să fie iertate. Această atitudine negativă, de care se agată din răsputeri a mers atât de departe, încât chiar au refuzat să asculte conferintele tinute de germani despre situatia din Germania (adică despre ce au făcut naziStii cu persoanele civile în lagărele de exterminare)*".[41]

Politica de pedepsire era în contradictie Si cu vointa

însă Si a poporului american, care a respins Planul Morgenthau Si dorinta de răzbunare pe care o întruchipa. Numărul mare de comandanti francezi de lagăre care au demisionat în 1945, precum Si compasiunea manifestată de familiile franceze fată de prizonierii germani arată clar că această atitudine era larg răspândită Si în Franta, deSi francezii au suferit incomparabil mai mult decât americanii.

In plus, această pedeapsă aplicată pe ascuns, contine în sine o adevărată contradictie. Păstrând secretul, tinerii germani sunt împiedicati să înteleagă lectia pe care Aliatii au dorit să le-o administreze celor mai în vârstă. Pentru că s-au purtat în acest fel, învingătorii au pierdut dreptul de a se erija în modele de virtute.

Este sigur că până Si ofiterii care doreau cu ardoare să se răzbune întelegeau foarte bine că situatia creată era contrară intereselor învingătorilor, pentru că reputatia Si onoarea lor erau pătate. Nu au avut nici măcar satisfactia de a savura împreună răzbunarea.

Nu am putut trage nici o învătătură folositoare din lagăre, în afară de constatarea că nu au servit la absolut nimic. Niciodată cruzimea nu îl poate învăta pe om ce este dreptatea.

Dar lagărele Si întreaga disimulare de fapte la care au dat naStere reprezentau un pericol Si pentru Aliati. Nimeni nu îi controla pe ofiterii răspunzători, prea putini conStienti de importanta rolului lor Si de riscurile la care expuneau onoarea Statelor Unite Si a Frantei. ASa cum sergentul Zobrist a fost sfătuit să nu se apropie de lagăre, pentru că acolo se petreceau lucruri oribile, la fel, numeroSi soldati americani s-au întors acasă cu teama de a descoperi un adevăr penibil despre proprii lor Sefi.

Şi în Germania, înăbuSirea afacerii prizonierilor a fost un succes. Când un cercetător german aude martori vorbind despre atrocitătile comise de Aliati în lagărele aliate, el găseSte în Germania documente de arhivă dificil de contestat, care dovedesc fie că americanii au respectat conventia de la Geneva, fie că au făcut totul în acest scop. După o vizită la arhivele federale din Koblenz, poti crede că mărturiile sunt poate autentice dar că, deSi nivelul deceselor a fost calculat pe ansamblul lagărelor americane sau franceze, ceea ce sugerează decese în masă, americanii Si francezii nu erau răspunzători de această situatie. Documentele de epocă păstrate în arhivele

nationale, pun în lumină aceeaSi politică pe care o confirmă lucrări ce nu au fost contestate niciodată; în ciuda împrejurărilor dificile pe care, în mare măsură, înSiSi generalii le-au provocat, această politică îSi propunea în mod oficial să-i trateze pe prizonieri cât mai corect posibil.

In aceste conditii, continuarea cercetărilor pare nejustificată, chiar Si pentru cineva convins că dezastrul a fost real.*²

Dacă germanilor le era greu să facă acest lucru, în schimb, americanii, francezii, britanicii Si canadienii îl puteau face. Faptul că această muncă de cercetare a fost amânată atâta timp, în vreme ce despre generalul Eisenhower Si generalul de Gaulle au fost publicate zeci de lucrări panegirice, ne arată cât de adevărată este strălucita formulă a lui Lewis Lapham: *"Dincolo de murmurul necontenit al presei linge-blide, modul de gândire este trivial Si crud."*

Scriitorii care îSi încununează eroii cu lauri, făcând uz de multă artă, nu pot spune adevărul fără să-Si Stirbească prestigiul. Fără eroi, scriitorii nu au nici o ratiune de a fi. Elias Canetti comentează modul în care istoricii îi văd pe eroi: *"Aici, adevărul nu face doi bani. Este Si ruSinos Si destructiv."*⁺⁺

Mortii au fost *"masacrati pentru nimic, absolut nimic"*. RevanSa în sine nu este o explicatie suficientă pentru că, ascunzându-Si în mod ruSinos faptele, ucigaSii nu pot nici măcar să se laude Si nici să se bucure. Canetti scrie mai departe: *"Teroarea pe care puterea vrea să o instaureze Si care este scopul său real, se întemeiază pe un număr uriaS de victime... Gloria generalilor Si puterea lor cresc odată cu numărul mortilor. Toti cuceritorii faimoSi din istorie au trecut prin asta. După aceea, au fost copleSiti cu virtuti".*

*"Ce păcat că nu au putut fi omorâti mai multi."**

---

* Frază scrisă de generalul Eisenhower în 1943 în postscriptumul unei scrisori adresate lui George Marshall (vezi capitolul 12, p.46).

Capitolul 12

COMPLICITĂTI TACITE

Moartea oamenilor despre care am vorbit a fost oare deliberată? Să fie adevărat că Statele Unite Si Franta nu dispuneau de mijloacele necesare prizonierilor pentru a supravietui? Dacă aSa stăteau lucrurile, de ce nu i-au eliberat imediat?

Din faimosul mesaj datat din 10 martie 1945, referitor la F.E.D* rezultă că, mult timp înainte să efectueze masivele capturi, armata americană a prevăzut că, de îndată ce ostilitătile se vor încheia, detinutii nu vor primi nici hrană Si nici adăpost. Dar privarea efectivă de provizii, de corturi, a început cu câteva săptămâni înainte, aSa cum mărturisesc îngroziti cei doi medici de la T.E.O., Beasley Si Mason. DeSi în rezervele armatei exista un surplus de corturi, după 1 mai s-au construit incinte împrejmuite cu sârmă ghimpată[1]. La 4 mai, cu patru zile înainte de victoria Aliatilor, în mod deliberat, primilor captivi le-a fost luat statutul de prizonieri de război, astfel încât aceStia au pierdut dreptul la hrană prevăzut de conventia de la Geneva. Tot deliberat, la 4 august, celorlalti captivi le-a fost luat statutul de prizonieri de război, iar civililor, Si organismelor umanitare li s-a interzis să aprovizioneze P.R., F.I.D. Si civilii germani[2]. Până la 14 iulie 1945, marele cartier al fortelor expeditionare aliate a luat toate deciziile referitoare la conditiile de detentie ale prizonierilor în lagărele americane. După această dată, când S.H.A.E.F. a fost desfiintat, armata americană a rămas sub autoritatea generalului Eisenhower, care a cumulat până atunci responsabilitătile de comandant suprem al fortelor aliate (S.H.A.E.F.) Si de comandant general al fortelor armate americane (U.S.F.E.T.).

---

* Originalul acestui mesaj poartă Stampila D.E. (Dwight Eisenhower)

Prin urmare, remanierea de la 14 iulie* nu a determinat nici o discontinuitate în exercitarea conducerii fortelor americane în Europa.

Datorită structurii S.H.A.E.F. Si modului în care Eisenhower exercita actul de comandă, - aSa cum a făcut în continuare Si cu U.S.F.E.T. - este foarte probabil că nu a fost luată nici o decizie majoră, nu a fost definită nici o linie de actiune, fără să fie înStiintat personal, comandantul suprem. De altminteri, generalul Marshall afirmă acest lucru: *"Eisenhower Si statul său major, calmi Si încrezători, conduc o actiune de o incredibilă amploare Si complexitate, cu o eficientă de neegalat"*[3]. Cu sigurantă, Eisenhower Si subordonatii săi, loiali Si eficienti, scăpau din vedere prea putine lucruri. Generalul se ocupa de toate, de exemplu, cine va prezida balurile pentru soldati[4], sau hotăra că un ofiter având cutare grad se va duce într-un anumit loc, conducând o anumită marcă de maSină[5]. I se aduceau la cunoStintă toate telegramele importante expediate de statul - său major, pe care nu le redacta el personal. La fel, cu prilejul fiecărei întoarceri într-o deplasare, ajungând în biroul său, unul dintre primele lucruri pe care le făcea era să consulte personal atât repertoriul cronologic al telegramelor expediate Si primite în absenta lui, cât Si textul integral al acestor mesaje[6].

La câteva săptămâni după încetarea ostilitătilor, toti Aliatii au hotărât să folosească prizonierii ca mână de lucru. Aceste armate Si guvernele care le controlau nu erau obligate în nici un fel să mentină un număr atât de mare de soldati, femei Si copii germani în lagărele lor. În special Franta ar fi putut să ajusteze efectivul de prizonieri, în functie de numărul de oameni pe care să-l întrebuinteze în mod real.

Rezultă foarte clar că, fără nici o îndoială, armatele aliate Stiau ce povară aveau să reprezinte prizonierii, deci putem îndepărta ipoteza că ar fi fost depăSite de amploarea capturilor.

Indubitabil lipsa hranei a provocat direct moartea unui mare număr de F.I.D., dar la aceasta se adaugă lipsa igienei Si suprapopularea care au determinat majoritatea deceselor printre P.R. Si F.I.D.. Un număr relativ redus de prizonieri au murit de *"slăbiciune Si epuizare"* (între 10 Si 15%), însă majoritatea au încetat din viată din cauza diferitelor boli, legate direct de lipsa

---

*Disparitia S.H.A.E.F. Si crearea U.S.F.E.T.

igienei: pneumonie, dizenterie, diaree, Si boli ale aparatului respirator.

Cum poate fi explicat refuzul de a furniza hrană Si provizii care puteau fi obtinute cu uSurintă Si care ar fi împiedicat aparitia acestei situatii?

Două dintre cele trei decizii impuse de Sefii de state-majore reuniti - cea referitoare la transferul prizonierilor din lagărele americane sub controlul altor natiuni Si suprimarea rolului protector al Elvetiei, care împiedica interventia C.I.C.R. - nu condamnau neapărat prizonierii la o moarte rapidă.

Schimbarea statutului de P.R. în F.I.D. s-a făcut datorită convingerii că, probabil, germanii nu aveau mijloacele necesare pentru hrănirea detinutilor, ceea ce a însemnat pentru aceStia un risc mai mare de foamete, dar nu implica decesele în masă determinate de suprapopulare, lipsa adăposturilor Si dizenterie. Este clar că, de dincolo de Atlantic nu a venit un ordin care să ceară eliminarea unui număr mare de prizonieri. De altfel, dacă politica departamentului de Război sau a guvernului Statelor - Unite ar fi urmărit efectiv lichidarea deliberată a unui număr mare de prizonieri inamici, atunci Si prizonierii germani din lagărele italiene ar fi murit "*en masse*"*.

DeSi ofiterii de pe teren au informat în mai multe mesaje că situatia din lagăre era "*foarte grave*", sau "*critice*", totuSi nici un element concret nu ne permite să afirmăm că Sefii de stat-major americani - care se aSteptau ca oamenii să-Si piardă puterile în scurt timp - au hotărât cu bună-Stiintă să le facă soarta Si mai rea.

Prin mesajele trimise, ofiterii din Europa urmăreau de fapt să aibă o acoperire Si să poată dovedi concret că ei au atras atentia în legătură cu dezastrul care se prefigura. Cu greu putem crede că aceste avertismente erau sincere pentru că, aSa cum am arătat deja, proviziile necesare pentru hrana prizonierilor nu lipseau. De fapt, rapoartele cartierului general ne sugerează contrariul, pentru că armata însiloza hrana trimisă de la Washington sau "*procurate*" din Germania, creând astfel un surplus de rezerve.

S-ar putea obiecta că armata economisea provizii având ca unic scop să-i hrănească pe civilii înfometati din Europa. Dar în acest caz, ar fi fost eliberati imediat o parte dintre prizonieri,

---

* În limba franceză în text.

sau - cum era normal - în lagăre s-ar fi asigurat apa potabilă, corturi Si medicamente, din moment ce lipsa alimentelor era Si mai periculoasă pentru oamenii fără adăpost sau slăbiti deja de alte lipsuri mai mici. Cel mai eficient mijloc de protejare a rezervelor de provizii ale armatei era eliberarea rapidă a detinutilor. Şi totuSi, la 1 ianuarie 1946, din numărul total de capturi efectuate de americani - care se ridicau atunci, pentru cele trei teatre de operatii, la aproximativ 5.900.000 de oameni - numai între 36 Si 40% au fost puSi în libertate[7]. Dacă nu erau deja morti, camarazii lor se aflau în lagărele franceze, britanice sau în mâinile americanilor. În Italia, generalul Mark Clark[8] a demonstrat că, în Europa anului 1945, comandantii armatei americane aveau posibilitatea să asigure viata unui număr de 291.000 de prizonieri fără să-i *"coccoloSeasci"*. Nimeni nu a amintit cel mai mic caz de tratament necorespunzător aplicat acestor detinuti. La scurtă vreme după transferarea lor din Italia într-un lagăr american din Germania, când au fost cântăriti, toti aceSti detinuti aveau o greutate corespunzătoare, în timp ce prizonierii rămaSi în Germania erau "toti sub greutatea normală"[9].

ASa cum arată exemplul britanicilor Si al canadienilor, în Germania anului 1945, putea fi evitată moartea unui număr de câteva milioane de prizonieri. Aceste două natiuni nu au fost niciodată acuzate că tratează rău prizonierii, după încetarea ostilitătilor, exceptând lipsa hranei - aparent involuntară - care a determinat între 200 Si 400 de decese printre prizonierii din lagărul englez de la Overijsche, în 1945 - 1946.

În anii 1945 - 1946, nivelul deceselor în rândul civililor[10] în zona engleză, care se situa între 3,5 Si 5% , demontrează că prizonierii germani ar fi avut multe Sanse de supravietuire dacă ar fi fost eliberati. În aceeaSi perioadă, nivelul mortalitătii în lagărele americane se apropia de 30%.

Este limpede că armata poartă răspunderea pentru cele petrecute în Germania Si tot atât de limpede că nimic nu a fost întâmplător. În aceste împrejurări, cine detinea puterea în cadrul teatrului de operatii a Statelor - Unite?

Generalul Eisenhower.

Pentru că numai armata era răspunzătoare de detentia, hrana, liberarea Si transferul prizonierilor germani.

Initialele D.E. care figurează în repertoriul cronologic al telegramelor S.H.A.E.F. demonstrează că Eisenhower -

comandantul suprem al fortelor aliate - Stia totul despre politica F.I.D. Si că, probabil, era initiatorul ei[11]. ASa cum rezultă din mesajele pe care le semnează sau din ordinele scrise la persoana întâi, deseori Eisenhower a făcut uz de autoritatea lui ca să reducă ratiile prizonierilor: în acest sens, o probă este continutul acestui mesaj, datat 16 mai 1945: *"Dată fiind situatia alimentară critică existentă în Germania, mă văd constrâns să iau măsuri adecvate pentru a face fată acestei situatii de urgentă"*. El cere apoi autorizatia de a distribui hrană importată *"în Germania"* fără să fie nevoit să raporteze superiorilor săi, *"dacă (voi crede că) situatia o cere"*. Nu se punea problema să-i tină pe germani în puf, ci să prevină unele tulburări care ar fi putut provoca penuria alimentară Si care ar fi putut *"avea consecinte prejudiciabile asupra operatiilor militare"*. După cum se Stie, această autorizatie i-a fost acordată la 6 iunie[12]. Ca urmare a anchetei asupra lagărelor de persoane dislocate, întreprinsă la cererea preSedintelui Truman Si efectuată în luna octombrie, Eisenhower a ordonat o contra-anchetă pe baza căreia a putut afirma: *"Recent, am mărit la 2 300 cantitatea zilnică de calorii distribuite fiecărei persoane, pentru persoanele dislocate aflate în centrele convenite"*[13]. La 27 august 1945, când a redactat scrisoarea referitoare la cele 1.550.000 de persoane aflate în lagăre Si lipsite de hrană, intendentul general Littlejohn se găsea, de fapt, în fata unei dileme. Pe de o parte, dacă spunea prea mult, risca să-i compromită pe colegii săi, pe de altă parte, dacă nu spunea destule, în mod fatal, prizonierii continuau să moară de foame. Poate că el doar îSi lua măsuri de acoperire, poate că dorea într-adevăr să îndrepte situatia: oricum, solutia pe care o propunea pentru problema aprovizionării era clară: era de ajuns ca armata să ceară provizii pentru a-i hrăni pe cei înfometati. De altfel, este evident că Littelejohn nu ar mai fi formulat această solicitare, dacă ar fi fost imposibil să obtină provizii. Oricare ar fi fost adevăratele motive ale memorandumului său, se pare că, în orice caz, voia să dea impresia că doreSte cu adevărat să ia măsuri. Dacă ar fi propus măsuri ce nu puteau fi luate în serios, risca să sugereze tocmai contrariul celor propuse.

De fapt, Littlejohn nici nu caută Si nici nu găseSte oameni răspunzători pentru dezastru. Se multumeSte să informeze că datele armatei sunt *"inexacte"*. Nicăieri nu aminteSte de anchetă, de responsabilitate, de disciplină, de

curtea marțială. În realitate, Littlejohn ar fi cerut o anchetă, dacă ar fi suspectat, fie Si în treacăt, că ofiterii subordonati actionau împotriva vointei comradantului lor, creând conditii de tulburări civile prin restrictiile de aprovizionare impuse. Faptul că intendentul general s-a abtinut să actioneze, deSi era la curent Si prin urmare, era pasibil de răspundere, dovedeSte, poate, fie că nu acorda situatiei o atentie prea mare, fie că responsabilul pentru această situatie - în aceste împrejurări, Eisenhower - era inatacabil.

Este adevărat că în acea perioadă, armata Statelor - Unite avea încă efective foarte importante în Europa, care aveau de îndeplinit sarcini variate Si complexe, ce depăSeau uneori domeniul competentelor militare cum ar fi de pildă, Si asigurarea hranei pentru un mare număr de civili. Să analizăm succint teza unei *"cabale"* ofitereSti, care ar fi plănuit politica privatiunilor Si ar fi pus-o în practică fără Stirea lui Eisenhower Si, deci, fără permisiunea lui.

Este suficient să formulăm această teorie, ca să ne dăm seama că este foarte vulnerabilă, indiferent de modul de abordare. În primul rând, este sigur că în martie, Eisenhower era la curent cu schimbarea statutului de P.R. în F.I.D., pentru că el însuSi i-a incitat pe Sefii de state - majore reuniti să ia această decizie, considerând pe drept că germanii nu vor fi capabili să asigure hrana pentru F.I.D.. Mai Stia Si că C.C.S. a aprobat această politică numai cu importante rezerve, în special din partea Marii Britanii. Dacă ar fi existat o cabală de acest gen, Hughes ar fi făcut neapărat parte, pentru că era colaborator special al lui Eisenhower Si se interesa mult de ratiile prizonierilor. Dar cabala ar fi cuprins un număr important de ofiteri, pentru că, din listele de circulatia rapoartelor S.H.A.E.F. (devenit U.S.F.E.T.), în care a fost folosit eufemismul *"Alte Pierderi"* pentru înregistrarea numărului de prizonieri morti în fiecare săptămână, rezultă că 2 generali de rang înalt, 1 general de brigadă, 4 colonei, 3 comandanti, 1 căpitan Si alti 9 Sefi de birou primeau cu regularitate aceste informatii copleSitoare. În afară de aceSti ofiteri, Smith, Littlejohn, Hughes, Barker, Si Crawford erau cu totii la curent cu ceea ce se petrecea. Comandantii din fruntea armatei Stiau Si ei, pentru că primele cifre despre *"Alte Pierderi"* au fost trimise la S.H.A.E.F. de la cartierele lor generale. În consecintă, cel putin 23 de ofiteri luau cunoStintă de continutul fiecărui comunicat. Dacă ar fi actionat

singur, Hughes Si-ar fi dat seama că atrăgea un risc enorm asupra generalului, care era Si prietenul său, fără Stirea Si împotriva vointei acestuia. Prin urmare, este putin probabil că, din motive strict personale, Hughes ar fi trădat încrederea dezmintită pe care Eisenhower i-a acordat-o întotdeauna.

Ofiterii care ar fi pus la cale complotul ar fi fost obligati să ia nenumărate măsuri de precautie, fără Stirea comandantului lor suprem: ar fi trebuit:

- ca ofiterii responsabili cu distribuirea corturilor să nu aprobe scoaterea acestora din uriaSele lor rezerve[14];
- să-i împiedice pe ingineri să distribuie sârma ghimpată, lemnul, furtunele, pompele de care dispuneau în număr mare;
- să convingă sau să constrângă corpul medical să nu ridice spitale de campanie;
- să împiedice functionarea serviciului poStal;
- să se asigure că proviziile germane nu ar fi ajuns în lagăre, inclusiv cele trei din Dietersheim, descoperite de căpitanul Julien din regimentul 3 de Trăgători Algerieni, unul la Kripp, altul la Rheinberg Si ultimul la Gotha;
- să nu-i lase pe ziariSti să se apropie de lagăre;
- să controleze registrele Si să le facă să dispară, chiar dacă ar fi trebuit să continue Si la Washington;
- cineva din cadrul S.H.A.E.F., fără Stirea lui Eisenhower, să aibă destulă influentă pentru ca, la cererea departamentului de Război, departamentul de Stat să împiedice Comitetul International al Crucii RoSii să viziteze lagărele;
- ca o altă persoană să asigure coordonarea întregii actiuni, cu complicitatea britanicilor care, la rândul lor, l-ar fi redus la tăcere pe primul - ministru canadian.

Pe scurt, orchestrarea întregii afaceri ar fi cerut *"un efort îndârjit"*, cum a spus Littlejohn care, în octombrie, a adresat felicitări statului său major pentru munca îndeplinită, reducând *"povara care apăsa asupra resurselor alimentare americane, micSorând, în măsura posibilului, numărul detinutilor care trebuiau să fie hrăniti"*[15].

Teoria conform căreia Eisenhower nu ar fi fost răspunzător de situatie este Si mai vulnerabilă, Stiind că, după dezvăluirile lui Pradervand, a trebuit să ordone efectuarea unei anchete care nu a dat adevărul în vileag, dimpotrivă, au fost formulate o serie de minciuni, puse în circulatie de Eisenhower însuSi. Presupunând că nu Stia nimic despre ceea ce făceau

subordonatii săi, generalul ar fi lăsat evenimentele să se desfăSoare fără să intervină pentru că, aSa cum rezultă clar din mai multe rapoarte, lipsa de hrană persista în numeroase lagăre din Germania Si după ce situatia a fost denuntată. Cu toate aceste, mult timp după război, Eisenhower avea să scrie în lucrarea sa *"Crusade in Europe"**. *"În perioada aceea,* (primăvara 1945), *organizarea noastră logistică Si administrativă era capabilă să administreze un mare număr de prizonieri, iar captivii nu interferau în manevrele Si ofensivele trupelor noastre"*[16].

Puteau avea loc toate aceste evenimente fără Stirea celui despre care generalul MacArthur spunea că este *"cel mai bun ofiter din armată"*?

Pentru că Sefii de stat-major reuniti au aprobat, la 26 aprilie, politica referitoare la F.I.D., - de care erau răspunzători împreună cu Eisenhower - este dincolo de orice îndoială că, refuzând să distribuie hrană prizonierilor, comandantul suprem era convins că se supune ordinelor**. Si la fel de sigur este că Eisenhower a scris aceste ordine pentru sine Si chiar le-a anticipat cu Sapte săptămâni înainte de a fi aprobate.

Eisenhower nu era singurul care credea că ratiile prizonierilor trebuiau să fie reduse. În timpul consfătuirii de la 15 mai cu Chruchill, Seful statului-major general al Imperiului britanic, sir Alan Broke, a declarat: *"În împrejurările actuale, când se Stie că există o penurie alimentară generală, nu ar fi drept să hrănim prizonierii germani la fel ca Si trupele engleze Si americane. Dacă vrem să evităm înfometarea, reducerea ratiilor distribuite trupelor inamice la minimum strict este indispensabilă"*. În legătură cu acestea, el a precizat Si *"cantitatea atribuită civililor germani sub control militar aliat era de 1550 de calorii"*[17].

Diferenta dintre lagărele britanice Si canadiene Si lagărele americane nu consta numai într-o alimentatie mai bună. Practic, este sigur că - deSi faptul nu a fost dovedit concret -

---

* *Cruciadă în Europa*

** [illegible] de furnizori de hrană la "departamentul de Război" fuseseră refuzate. Nu se Stie cine a fost la originea acestui refuz, dar e probabil să fie un membru al S.H.A.E.F. din Frankfurt, nu un membru al departamentului de Război de la Washington.

nivelul mai ridicat de supravietuire în lagărele anglo-canadiene s-a datorat unor factori fără legătură cu pretinsa penurie alimentară mondială. În lagărele anglo-canadiene, detinutii aveau un adăpost, spatiu vital, apă potabilă suficientă Si îngrijire medicală mai bună. Prizonierii din lagărele americane mureau de foame, în timp ce prizonierii din lagărele britanice primeau hrană suficientă Si beneficiau Si de serviciul poStal. Armata canadiană a mers până acolo încât a permis unei unităti germane să-Si păstreze echipamentul telefonic Si radio[18]. După câteva luni, prizonierii din lagărele anglo-canadiene au fost autorizati chiar să primească vizite[19].

În acest dosar copleSitor, lipseSte un singur element important: informatia care ne-ar fi permis să flăm cine i-a împiedicat - aSa cum am văzut - pe civilii germani, ei înSiSi foarte strâmtorati, să împartă firavele lor resurse cu prizonierii. Având în vedere ce eforturi s-au făcut, până astăzi, pentru muSamalizarea acestei afaceri, nu este de mirare că nu s-a păstrat nici o urmă a ordinului referitor la civili. Mărturiile prizonierilor constituie dovada că, totuSi, a fost dat.

În primul rând Eisenhower, apoi Smith, Seful său de stat-major, Si Hughes, consilierul său particular[20], sunt răspunzători pentru întreaga situatie. Ca să salveze numeroase vieti, ar fi fost de ajuns:

- să permită responsabililor pe teren să utilizeze continutul depozitelor după cum aveau nevoie;
- să permită ca prizonierii să primească cele 13.500.000 de pachete ale Crucii RoSii, destinate prizonierilor în acest fel, toti cei care au murit de foame ar fi supravietuit mai multe luni, poate mai mult de un an;
- să ordone eliberarea oamenilor de care nu aveau nevoie pentru muncă, ceea ce ar fi redus rapid nivelul anual al deceselor prizonierilor, de la 30% la 3,5%, adică la nivelul civililor;
- să acorde organismelor de asistentă permisiunea să viziteze lagărele.

Cu siguranta, mărturiile despre conditiile cumplite existente în lagăre ar fi stârnit o furtună de proteste în rândul opiniei publice, în acelaSi timp, ar fi determinat formarea unor echipe de ajutor Si elaborarea unei linii politice pentru remedierea dezastrului. Se pare că acesta este singurul motiv verosimil care a făcut ca această permisiune să nu fie acordată.

Informatiile pe care le avem ne fac să ne gândim că

Eisenhower, asistat de Smith Si Hughes, a tras toate sforile, împiedicând sistematic ameliorarea situatiei.

Începând din august 1945, poate chiar mai înainte, generalul Littlejohn a Stiut ce se petrecea, dar nu a făcut nimic pentru redresarea situatiei. Se pare că generalul Lee a făcut tot ce-i stătea în puteri pentru a remedia lipsa de hrană, fără să-Si pună în primejdie functia. Generalul Patton a luat toate măsurile pentru a-i elibera pe cei în stare foarte gravă, în pofida dificultătilor pe care le întâmpina. Morgenthau a făcut eforturi îndârjite pentru a organiza pedepsirea inamicilor. Hull, Somervell Si Stimson s-au străduit, în diverse moduri, să gosească solutii mai constructive pentru problema germană. Impenetrabil pentru că era prea versatil, în cursul ultimelor luni de viată, Roosevelt nu a adoptat nici o pozitie fermă, în afară de faptul că nu i-a lăsat pe Morgenthau, Hull Si Stimson să se certe fără rost pe seama celor învinSi. Până în prezent, din dosare nu reiese dacă Marshall Si Truman erau la curent cu faptele. Privind lucrurile din punctul de vedere al functiilor ocupate, amândoi erau responsabili, dar probabil că nici unul nu bănuia cât de sinistră era realitatea.

În "*Istoricul serviciului pentru prizonierii de război*", generalul Buisson îSi asumă întreaga responsabilitate pentru tot ce se petrecea în lagărele franceze. Nu este vorba de o figură de stil Si nici de mărturisirea vinovătiei, fiindcă, după el, în perioada aceea dificilă, lagărele nu puteau fi organizate mai bine. Generalul este pus în discutie aici din cauza dosarelor descoperite de M. Simon, reprezentantul ministerului muncii, Si celor descoperite la ministerul afacerilor externe, păstrate de functionari Si bazate pe fapte dovedite. Pare foarte probabil că generalul de Gaulle era informat de situatia în lagăre, Si asta încă înainte să-i scrie Pradervand, la 26 septembrie 1945. Nu era numai Seful armatelor, dar îl cunoStea pe Pradervand Si îSi amintea că delegatul Crucii RoSii l-a ajutat, în timpul ostilitătilor, să negocieze eliberarea unor civili francezi din lagărul de la Ravensbruck.

În calitate de Sef al guvernului Si de Sef al armatelor, cu sigurantă că de Gaulle a abordat delicata problemă a situatiei din lagăre, în discutiile cu Seful statului-major al Apărării Nationale, mareSalul Alphonse Juin. Urmând sfatul lui Juin, de Gaulle a refuzat să-l primească pe Pradervand Si a organizat, la

începutul lunii octombrie, o conferintă de presă la care a abordat foarte prudent conflictul franco-american referitor la transferurile de prizonieri. Reamintim aici prestatia care a stârnit admiratia lui Jefferson Caffery, ambasadorul Statelor-Unite pentru retinerea care a manifestat-o fată de americani. Atitudine mai putin surprinzătoare, dacă avem în vedere că generalul de Gaulle aStepta să-i fie livrate zilnic mii de tone de material de război Si de provizii. Charles de Gaulle era foarte preocupat de problemele politicii interne, de nevoia de a-Si consolida autoritatea în Franta, divizată Si dornică să-Si recucerească imperiul colonial. Acesta era obiectivul pe care îl urmărea guvernul provizoriu. Destinul unui milion de prizonieri germani nu atârna prea mult în balantă. În toamna anului 1945, mareSalul Juin a ordonat să fie întocmite unele rapoarte cu privire la situatie: câteva dintre ele s-au păstrat la Vincennes. Toate dosarele prezintă uriaSele eforturi făcute pentru ameliorarea situatiei din lagăre, ceea ce nu ne surpinde deloc. Majoritatea lagărelor din cele douăzeci de districte militare ale Frantei nu sunt mentionate, în special cele din regiunea Vosges, despre care colonelul Lauben spunea că era un *"vast lagăr al mortii"*.

Dacă îi dăm crezare generalului Georges S. Patton, mareSalul Juin nu numai că nu era însetat de răzbunare fată de germani dar, ca Si generalul american, Churchill, credea că existenta natiunii germane este importantă. *"Este într-adevăr regretabil"*, i-a spus el lui Patton în timpul unui dineu la Paris, în august 1945, *"că englezii Si americanii au distrus singura natiune puternică din Europa - nu vorbesc aici despre Franta - pentru că acum, comunismul ruSilor are cale liberă"* [21].

Majoritatea prizonierilor din lagărele franceze, poate chiar toti, au avut un acoperiS deasupra capului dar, la sfârSitul lui 1945, cei mai multi erau în zdrente, din cauza faptului că stătuseră fără adăpost în lagărele americane. Ca urmare a unei scurte campanii initiate de generalul de Gaulle, un mic număr dintre ei au primit haine la sfârSitul anului. Comitetul International al Crucii RoSii a fost autorizat să inspecteze un mic număr de lagăre, dar nu toate cele 1.600 de lagăre franceze. Delegatii au afirmat că subalimentatia, chiar inanitia, domneau în lagărele vizitate[22] Si că această situatie s-a mentinut până în 1947, deSi Franta se refăcea treptat. Alimentele nu lipseau dar, în loc să fie distribuite oamenilor înfometati, ofiterii le vindeau

pe piata neagră, spre uluirea Si consternarea oamenilor oneSti, aSa cum era primarul din Bascons, Raoul Laporterie, care a îndrăznit să-l critice pe generalul de Gaulle Si care a avut efectiv de suferit din această cauză.

Intreaga societate franceză era vinovată. Este sigur că majoritatea francezilor Stiau ce se întâmpla în lagăre, dar s-au abtinut să actioneze. Protestele formulate în ziare nu au reprezentat decât o picătură în raport cu oceanul atrocitătilor comise. Reactiile fată de acest scandal nu au fost suficient de virulente ca să zguduie conStiinta natiunii ce se mândrea cu a sa *"mission civilisatrice"*.

Generalul de Gaulle ar fi putut evita cu uSurintă moartea unui mare număr de oameni, dacă nu ar fi adus noi prizonieri lângă cei care mureau deja de foame, mareSalul Juin l-ar fi putut convinge în acest sens. Intr-un anumit fel, generalul Buisson - ca Si prizonierii - a fost victima unei politici nesigure Si vicioase aplicate de cei aflati la putere, nimeni altcineva decât generalul de Gaulle Si mareSalul Juin. Cel care se încarcă de glorie, se încarcă Si de ruSine.

La capătul anchetei noastre despre tratamentul aplicat prizonierilor de război germani, suntem obligati să constatăm că oamenii care pretindeau că luptă împotriva barbariei naziStilor nu Si-au îndeplinit nici cele mai elementare îndatoriri. Nu numai că nu au respectat legile războiului Si conventia de la Geneva, dar, mai cu seamă, pentru că au obstructionat libertatea de actiune a Crucii RoSii Si au pus botnită presei, au insultat demnitatea Si decenta omului - cele mai importante valori umane.

Oamenii aceStia, pe care noi i-am privit mult timp ca pe niSte eroi, au exercitat o putere de viată Si de moarte asupra unor fiinte neputincioase aflate în mâinile lor.

- Ofiterii superiori nu au Stiut să reactioneze, nu au alertat opinia publică.
- Presa franceză nu a dezvăluit mare lucru, sau a mintit.
- Presa americană nu a spus mare lucru, sau a mintit.
- Britanicii Si canadienii au stat cu mâinile încruciSate.

Numai câtiva oameni au actionat, ca Jean-Pierre Pradervand, Jacques Fauvet sau Victor Gollancz.

Câtiva oameni izolati, ca abatele Stock sau markgraful de Baden au continuat să creadă într-un ideal la care altii aderau

cu cinism, numai ca să obtină profituri mai mari. Au fost răsplătiti ca acel soldat britanic anonim care se temea să lucreze pentru germani dar, care, când Si-a încheiat misiunea, a mărturisit că *"era singurul lucru valabil pe care l-a făcut în război"*. In timp ce comiteau în taină aceste atrocităti răzbunătoare, responsabilii francezi Si americani Si-au ascuns infama lor bucurie Si s-au lăsat antrenati în înfăptuirea răului împotriva căruia spuneau că luptă.

Printre toti aceSti oameni - despre care ceilalti credeau că sunt binevoitori Si că respectă principiile morale - practic nu s-a aflat nimeni care să-i protejeze pe oamenii ce sufereau în fiinta lor, din cauza otrăvii mortale a ipocriziei noastre. Atunci când sărbătoream public victoria virturti noastre... în secret, ea începea să ne scape din mână.

APENDICI

INTRODUCERE

Nu a fost posibil să stabilim exact numărul oamenilor decedaţi în lagărele franceze şi americane. Distrugerea dosarelor referitoare la aceste lagăre, falsificările efectuate de la început în documentele care s-au păstrat, precum şi confuzia existentă în epocă, ne-au împiedicat să stabilim adevărul.

Probabil că datele existente în situaţiile comunicate de armatele aliate au fost rotunjite, dar evaluările pe care le-am făcut noi se întemeiază pe câteva cifre de bază, obţinute de la cele mai autorizate surse. Numărul total de prizonieri *"în mâini americane"* ni se pare exact*. Îl confirmă cifrele parţiale înregistrate de la începutul lui iunie 1944 şi care concordă cu ceea ce se ştie despre desfăşurarea războiului. Datele esenţiale care ne permit să stabilim numărul total de capturi provin de la generalul Bradley şi alţi ofiteri; aşa cum am văzut, acest număr nu a fost corectat de biroul 3 al S.H.A.E.F.. Mai dispunem şi de o altă cifră importantă: efectivul de prizonieri germani pe care americanii i-au predat francezilor. Nici una dintre cele două armate nu a contestat cifrele prezentate de cealaltă. Cifreele furnizate de armata franceză şi de U.S.F.E.T. cu privire la numărul de eliberări par să fie aproape corecte.

Numai cifrele referitoare la decese sau cele care permit stabilirea numărului lor sunt incoerente. De exemplu, coloana "Alte Pierderi" din tabelele U.S.F.E.T. conţine lacune pe perioade mari de timp iar numărul total de *"Alte Pierderi"* nu este înregistrat.

Numărul de prizonieri *"Absenţi/Neînregistraţi"* "în mâini" (americane şi franceze), care include implicit decesele, se situează în jur de 5%. Este mult superior numărului obţinut de noi ca urmare a evaluării deceselor din lagăre, dar este mult inferior numărului de *"Absenţi/Neînregistraţi"* recenzaţi de

---

* Vezi anexa 7.

compatrioţii lor în 1947.

În rezumat, cifrele citate în aceste apendice sunt mult mai aproape de adevăr decât toate cifrele difuzate de armata americană sau de sursele documentare ale celor două puteri care, în numeroase cazuri, au fost folosite în scopuri propagandistice.

Adevărul care se desprinde din aceste cifre nu decurge din exactitatea lor, ci din ansamblul lor. Ele ilustrează, imperfect, dar cu rigoarea abstracţiei, o realitate înfricoSătoare.

Apendice 1

„ALTE PIERDERI" ÎN LAGARELE AMERICANE

"Alte Pierderi": frumos eufemism pentru a eticheta ceea ce nu va fi decât primul pas spre atrocitate. Rapoartele americane referitoare la P.R. Si F.I.D. utilizează termeni originali de *"emaciation"* (emaciere, slăbire) în loc de "starvation" (inanitie), expresia *"Other Losses"* (Alte Pierderi) în locul cuvântului *"deaths"* (morti). Practic, cuvântul *"morti"* nu apare niciodată în rapoartele americane despre F.I.D., de parcă cineva ar putea crede că, în timpul unei captivităti de mai multe luni, nici unul dintre aceSti detinuti nu a murit. După mai multi ani, când germanii au început să se intereseze de ce milioane de oameni au dispărut fără urmă, armatele aliate s-au hotărât să publice datele statistice, fapt care ne dă posibilitatea să constatăm că practica eufemismelor s-a extins Si la cifre.

Prin urmare, există două feluri de statistici: cele din epocă - eufemistice, Si cele prezentate ulterior germanilor - mincinoase. Acest apendice se referă numai la cifrele din prima perioadă.

Registrele tinute de americani falsifică cifrele totale care se referă la decese (sau la epuizrea detinutilor). De fapt, nu ne spun nimic care să evidentieze cauzele probabile ale deceselor, cum ar fi, de pildă, trecerea prizonierilor sub statutul F.I.D., care reprezenta o condamnare pentru ei. Examinând documentele americane, cifrele referitoare la capturi, transferuri sub alte tutele sau eliberări par exacte, coerente Si credibile - ceea ce este mai putin evident în cazul documentelor franceze. În anii 1950, când documentele esentiale nu erau încă accesibile, armata americană a început să comunice cifre inexacte ale capturilor, ceea ce a făcut ca bănuielile să se îndrepte asupra ruSilor. (A se vedea îndeosebi apendicele 3 Si 4, pentru comentariul diferitelor documente în care figurează aceste cifre).

Examinarea dosarelor.

În această lucrare, ne referim numai la statisticile relative la oamenii capturati de fortele americane în Europa, în zona aflată controlul S.H.A.E.F. (nord-vestul Europei). Din cifre sunt excluse capturile efectuate în Italia, în Sicilia sau cele care au avut loc în timpul campaniei din Africa de Nord, Si care însumează laolaltă aproximativ 660.000 de indivizi. Documentele care s-au păstrat Si care au ca obiect statutul de P.R. (apoi statutul de F.I.D., începând cu 19 mai 1945* , a se vedea mai departe) sunt tinute începând cu ziua Z, adică debarcarea de la 6 iunie 1944. Continuă până în ziua victoriei (8 mai 1945) Si apoi, până la 1 ianuarie 1946.

În acest interval, putem distinge Sase perioade diferite:

1. Din ziua Z până în jur de 1 aprilie 1945.

Prizonierii au beneficiat de un tratament decent, de aceea decesele au fost putine Si au fost înregistrate de procurorul-Sef al teatrului de operatii, dar cifrele totale comunicate diferă atât de mult de cifrele totale din alte rapoarte demne de încredere de care dispunem, încât am hotărât să nu le includem aici. În această perioadă, nici un captiv nu avea statutul de F.I.D..

2. De la 1 aprilie până la 8 mai 1945 (ziua victoriei Aliatilor).

Procurorul-Sef a tinut registre detaliate, însă cifrele referitoare la decese nu sunt credibile. La 4 mai, prizonierilor le-a fost impus oficial statutul de F.I.D..

3. De la 8 mai până la 2 iunie 1945.

În această perioadă, multi oameni au fost trecuti de la statutul de P.R. la cel de F.I.D.. Însă registrele detaliate mentionează F.I.D. numai începând cu 19 mai Si nu se referă decât la grupul 12 de armate american. Nu dispunem de nici un dosar detaliat referitor la această nouă categorie de detinuti. În această perioadă, procurorul-Sef al teatrului a tinut registrele de P.R., dar cifrele la rubrica decese nu sunt credibile Si de aceea nu le folosim aici, nici analiza acestei perioade anume, nici pentru o altă perioadă la care se referă prezenta lucrare. Registrele S.H.A.E.F. (apoi U.S.F.E.T.) sunt falsificate în mod

* Cifrele care urmează sunt extrase din documentele descrise în apendicele 2 Si 3.

deliberat, pentru a ascunde disparitia unui milion de prizonieri, pe care il denumim cu expresia *"milionul lipsa"*.

4. De la 2 iunie la 4 august 1945.

De la 2 iunie, biroul 3 al S.H.A.E.F. a început să tină registre detailate privitoare la P.R. Si la F.I.D.. Tabelele din această perioadă cuprind numărul de P.R. Si de F.I.D. eliberati Si "în mâini", atât în lagărele americane cât Si în cele britanice. Această înregistrare a continuat până la 14 iulie, data la care, pe de o parte, U.S.F.E.T. a înlocuit S.H.A.E.F. Si pe de altă parte, britanicii au început să tină propriile lor registre. În notele de situatie ale S.H.A.E.F. apoi U.S.F.E.T. nu apar nici transferul de la statutul fatal de F.I.D. nici *"Alte Pierderi"*. dacă tinem seama de *"milionul lipsa"*, totalurile referitoare la detinutii înregistrati de partea americană concordă cu subtotalurile armatei americane Si cu numărul deceselor publicate în această lucrare. Pentru partea britanică, până la 14 iulie, cifrele referitoare la captivii înregistrati prezintă o creStere bruscă a numărului de prizonieri *"în mâini"*, explicabilă prin numărul de prizonieri cedati de americani. Apoi aceste cifre înregistrează o scădere a numărului prizonierilor, de unde ar putea rezulta că în lagărele cedate de americani nu se aflau atâtia detinuti câti spuneau ei (americanii). (A se vedea apendicele 9).

5. De la 4 august la 8 septembrie 1945.

U.S.F.E.T. care a luat locul S.H.A.E.F. la 14 iulie 1945, a început să înregistreze captivii, P.R. sau F.I.D., numai din lagărele americane, mentionând atât transferurile cât Si *"Alte Pierderi"*.

6. De la 8 septembrie 1945 la 1 ianuarie 1946.

Singurele documente care se referă la această perioadă sunt niSte dosare răzlete, care înregistrează totalurile de oameni *"în mâini"*, detinutii cedati francezilor Si *"ineptii"*, ulterior retrocedati americanilor.

Având în vedere unele lacune extrem de importante din documente, în special în perioada când numărul P.R. *"în mâini"* este considerabil, Si încă nu apare categoria *"Alte Pierderi"*, a trebuit să procedăm la estimări. Aceste lacune vizează primele trei perioade (între 1 aprilie Si 2 iunie 1945, pentru P.R.) Si a patra perioadă (între 2 iunie Si 4 august 1945, în acelaSi timp

pentru P.R. Si F.I.D.). În plus, au fost făcute estimări pentru perioada dintre 8 septembrie 1945 Si 1 ianuarie 1946. Ceva mai departe, într-un tabel separat, sunt indicate decesele posterioare detentiei care pot fi considerate ca direct imputabile situatiei existente în lagăre.

Pentru a calcula numărul real al celor morti, am recurs la două metode diferite Si, după caz, am plicat una dintre ele. Pentru unele perioade, am făcut totalul la "Alte Pierderi" numărate de armată. În câteva cazuri, cifrele se referă în acelaSi timp la P.R. Si la F.I.D.. pentru alte perioade, am calculat numărul mortilor raportând nivelul de decese comunicat de statisticile armatei, la numărul de prizonieri *"în mâini"*.

"În mâini".

La 8 mai 1945, ziua victoriei, numărul captivilor "în mâini" din Europa era de 2.874.987 de oameni[2]. ASa cum am mentionat anterior, după 4 mai, un mare număr de P.R. au fost trecuti sub statutul de F.I.D. Si începând cu această dată toti noii prizonieri. Capturările au luat sfârSit la 2 iunie, iar numărul de P.R. Si de F.I.D. nu s-a mai schimbat. Exact de atunci, raportul întocmit de procurorul - Sef al teatrului nu a mai fost zilnic, ci săptămânal, Si tot de atunci, biroul 3 operatii al S.H.A.E.F. a început să comunice tabele recapitulative ale efectivelor de P.R. Si de F.I.D. "în mâini", Si ale eliberărilor (din lagărele americane Si britanice). Primele tabele în care figurează numărul de detinuti "în mâini" pentru ziua de 2 iunie, citează cifra eronată de 2.927.614 P.R. Si F.I.D.. Ori, dintr-un mesaj al generalului J.C.H. Lee rezultă că, în realitate numărul acestora era de 3.878.000 de oameni.

CreSterea neexplicată în august Si septembrie 1945.

Din tablourile săptămânale ale U.S.F.E.T. referitoare la P.R. Si la F.I.D. (perioada 5), reiese o creStere cu 331.016 a numărului de captivi, dar nu se arată nimic despre sursa acestei creSteri. În orice caz, este sigur că această cifră nu reflectă transferuri pe scară mare de prizonieri din Statele - Unite, pentru că aceste operatii nu trebuiau să înceapă decât în noiembrie[3]. Aceste intrări de prizonieri în lagărele americane în lunile august Si septembrie nu pot fi explicate nici prin numărul captivilor internati în lagărele armatei americane din Italia (teatrul mediteranean de operatii, armata Statelor-Unite). Pentru

că lagărele din acest teatru nu cuprindeau decât un număr de 291.000 de oameni, Si asta începând din luna iunie. Transferurile provenind din Italia, proiectate pentru prima jumătate a lunii iunie, nu se ridicau, de fapt, decât la 30.000 de oameni, - care urmeau să fie repatriati, adică eliberati[4]. În realitate, unii dintre ei nu au fost eliberati. În Norvegia, numărul detinutilor se ridică la 301.729 prizonieri[5]. Şi aici, posibilitatea ca numărul în plus de captivi să provină din Norvegia dispare, pentru că o parte din ei, poate chiar toti prizonierii capturati în Norvegia, nu erau incluSi în cifrele totale ale S.H.A.E.F., la rubrica S.C.O.F.O.R..

Din cauza distrugerii arhivelor referitoare la aceste fapte, în final nu a fost posibil să explicăm satisfăcător acest fenomen al "reaparitiei" unui număr de aproape 331.000 de oameni. Chiar dacă optimismul ne-ar face să credem că aceSti prizonieri reprezintă o parte din *"milionul lipsă"*, (capitolul 5), tot nu Stim nimic despre soarta unui număr de mai bine de 600.000 de oameni.

Întocmirea registrelor.

De ce s-a trăduit armata să tină registre, dacă datele pe care le înregistrează sunt false? Nu numai că se desfăSurau negocieri cu alte natiuni pentru transferul de prizonieri ca mână de lucru, dar Si armata folosea prizonieri pentru nevoile sale[6]. În 1945, între 400.000 Si 600.000 de prizonieri erau folositi pentru diferite munci. Pentru efectuarea transferurilor, era important să se cunoască numărul de prizonieri *"în mâini"*. Falsificările operate de americani erau făcute în aSa fel, încât acest număr avea o anumită utilitate.

Totalul capturilor de prizonieri germani efectuate de Aliati în cursul celui de-al doilea război mondial[7]

- În nord - vestul Europei, până la 2 iunie 1945:	
Statele Unite	5.224.310
Francezi	280.629
Englezi/Canadieni	1.739.900
- În Italia - Austria până la 17 mai 1945	
Englezi/Canadieni	1.134.000
Statele Unite	291.000
- În Africa de Nord	
Englezi/Statele Unite	371.000

(detinuti, în principal, de Statele Unite)
Totalul capturilor aliate în timpul războiului 9.040.839

La acestea se mai adaugă faptul că un număr situat între 100.000 Si 400.000 de oameni erau detinuti, probabil, în Canada, în Norvegia Si Regatul Unit al Marii Britanii. Pentru că rapoartele asupra situatiei sunt incomplete sau insuficient detaliate am hotărât să nu înregistrăm aceSti oameni în totalurile noastre, evitând astfel ca un număr de prizonieri să fie contabilizati de două ori.

Totalul capturilor americane în nord - vestul Europei.
5.224.310

Totalul capturilor americane pe toată durata războiului[8]
5.886.310

Prizonieri de război capturati.

Conform generalului Bradley[9], comandantul grupului 12 de armate între 6 iunie 1944 Si 8 mai 1945, unitatea lui a capturat 3.486.153 de P.R.. În conformitate cu datele cu datele procurorului-Sef, grupul 6 de armate (aflat Si el în subordinea S.H.A.E.F.) a capturat 684.128 de oameni până la 8 mai 1945. De aici rezultă un total de 4.170.281 detinuti. La 2 iunie, din cauza deceselor, a eliberărilor, Si a transferărilor în alte categorii sau alte tări, numărul total de P.R. *"în mâini"* nu se mai ridica decât la 1.816.929 oameni Si scădea rapid. După 4 august 1945, toti P.R. au fost tratati ca F.I.D. deSi în mod inexplicabil erau înregistrati în continuare ca P.R.. La 8 septembrie 1945, ultima zi din perioada pentru care dispunem de tabele ale S.H.A.E.F., numărul total de detinuti "în mâini" a scăzut la 678.641 oameni. Întrucât după 4 august nici un P.R. nu Si-a păstrat acest statut, numai cei 372.496 oameni eliberati la această dată au fost tratati ca prizonieri de război pe toată durata captivitătii lor, deSi 4.170.281 de oameni au început lungul drum al detentiei lor sub acest statut[10].

Forte inamice dezarmate (F.I.D.)/P.R. transferati sub acest statut.

Cifrele referitoare la cea mai defavorizată categorie - F.I.D.- reprezintă enorme variatii, pentru că pleacă de la zero, la 4 mai 1945 (data la care a avut loc trecerea de la statutul de P.R.

la cel de F.I.D.) Si urcă la 2.126.545 (*"în mâini"*, liberati, transferati, *"Alte pierderi"*) la 2 iunie. Aceste cifre oscilează din iunie până în august, ca să se stabilizeze la 378.555 de indivizi *"în mâini"* la 8 septembrie. Majoritatea F.I.D. erau detinuti în Germania, Si toti F.I.D. despre care vorbim în această lucrare se aflau în mâinile grupului 12 de armate, dar este limpede că grupul 6 de armate, care capturase 684.128 P.R. la 10 mai 1945, a capturat mai multe sute de mii de F.I.D. (a se vedea paragraful următor). Pe de altă parte, conditiile existente în lagărele Austriece erau, de asemenea, extrem de proaste, la sfârSitul anului 1945 [11]; prin urmare, este firesc să ne gândim că majoritatea prizonierilor grupului 6 de armate erau detinuti sub statutul de F.I.D.[12] Pentru simplificarea calculelor, considerăm că primii captivi au fost condamnati să devină F.I.D. la 8 mai 1945, deSi în realitate primul transfer de prizonieri în categoria F.I.D. a avut loc la 4 mai 1945. Numărul F.I.D. pentru perioada cuprinsă între 8 mai Si 9 iunie nu a fost utilizat pentru calcularea numărului de decese din această perioadă, pentru că armata a raportat un număr global în coloana *"Alte Pierderi"*[13].

Milionul lipsă.

A treia categorie de prizonieri este reprezentată de *"milionul lipsă"*, care cuprinde, în acelaSi timp, P.R. Si F.I.D.. Este foarte probabil că erau prizonieri ai grupului 6 de armate, care au dispărut din rapoartele procurorului-Sef la 2 iunie, când au fost introdus sistemul rapoartelor săptămânale Si nu zilnice, ca până atunci.

Explicatii asupra cifrelor referitoare la numărul mortilor.

În mai Si la începutul lui iunie 1945, nivelul deceselor în lagărelor de prizonieri de război a fost evaluat de observatorii din corpul medieval al armatei americane[14], în lagăre în care se aflau în jur de 80.500 de P.R.. Acest nivel se ridica la 30% pe an, (sau 2,6% pe lună; a se vedea apendice 2). Nivelul deceselor constatat în lagăre în august septembrie1945, pe care armata l-a raportat în coloana *"Alte Pierderi"*[15] era tot de 2,6% pe lună. Admitem că în cea mai mare parte a perioadei cuprinse între 9 iunie Si 28 iulie 1945, pentru care armata nu mentionează *"Alte Pierderi"* în statistici nivelul deceselor se mentine la 2,6% pe lună. Din prudentă Si pentru a uSura calculele , considerăm că,

pentru perioda cuprinsă între 1 aprilie Si 8 mai 1945 Si cea dintre 8 septembrie 1945 Si 1 ianuarie 1946, nivelul deceselor era de 0,3%. Cu cifrele din coloana *"Alte Pierderi"*, înregistrate direct de armată - plus numărul de morti pentru perioada cuprinsă între 1 aprilie Si 8 mai 1945, care se ridică la 28.585 detinuti (a se vedea mai jos) - pentru perioada cuprinsă între 8 mai Si 8 septembrie 1945, ajungem la un număr total de morti de 145.208, dintre care armata a specificat ca atare doar un număr de 23.459 oameni.

Mărturi individuale confirmă că nivelul deceselor în lagăre era ridicat. Charles von Luttichau a declarat că, în timpul captivitătii sale la Kripp care a durat trei luni, la 100 de oameni din sectorul său, între 5 Si 10 mureau în fiecare zi. El crede că în partea de lagăr în care se afla el, numărul deceselor era mai mic fată de media din lagăr, pentru că majoritatea camarazilor săi erau ofiteri între 20 Si 30 ani Si se ajutau mult între ei. După părerea lui, în timpul detentiei sale, în restul lagărului nivelul deceselor a trecut de 10% - adică era cuprins cam între 5,5 Si 6,9% pe lună.

Alti martori au făcut estimări bazate pe numărul de corpuri pe care le vedeau scoase din lagăr, sau la care ei ajutau să fie duse în afara lagărului. Am comparat numărul mediu zilnic înregistrat astfel cu numărul de prizonieri din acelaSi lagăr, înregistrat în documentele armatei.
- La Bad Kreuznach, alt lagăr de prizonieri, nivelul deceselor era cuprins între 4,2 Si 5,4% pe lună.
- La Heidesheim, după cum spune căpitanul Julien din armata franceză, care a preluat lagărul de la americani, se ridica la 3% pe lună.
- La Remagen, lagăr de P.R., era între 5,5 Si 10% pe lună.
- La Rheinberg, alt lagăr de P.R., era cuprins între 3 Si 15% pe lună.[16]

Stabilirea numărului de morti în lagărele de P.R..

În perioada dintre 1 aprilie Si 8 mai, efectivul mediu de detiniuti era de aproximativ 1.755.198 oameni. În rapoartele procurorului-Sef sunt înregistrati mai putin de 2397 morti în această perioada, ceea ce corespunde unui nivel anual de decese de aproape 0,13% (care nu poate fi crezut, când este vorba de oameni înfometati, fără spatiu vital Si fără adăpost). Această

cifră nu concordă nici cu nivelul deceselor pe care le-au constatat medicii militari de la T.E.O., în urma anchetei efectuate începând de la 1 mai.

Cifrele care apar în caracter gras în tabloul de mai jos, sunt scoase direct din documentele armatei americane. Exceptând vreo mentiune specială, celelalte cifre au fost calculate raportând nivelul de decese comunicat de armată la numărul de prizonieri *"în mâini"* furnizat de armată.

De la 1 aprilie la 8 mai (ziua victoriei Aliatilor).

Un nivel al deceselor de 0,3% pe săptămână aplicat unui număr de 1.755.198 de prizonieri, detinuti timp de 38 de zile rezultă 28 585 morti

De la 8 mai la 9 iunie.

Un nivel al deceselor de 0,6% pe săptămână (cifra din raportul medical T.E.O.), aplicat unui număr de 1.742.388 prizonieri detinuti timp de 32 de zile,
rezultă 47.791 morti.

De la 9 iunie la 8 septembrie 1945.

Data	"In mâini"	Alte pierderi (Calculate pe baza unui nivel de decese de 0,6%)	
Până la 16 iunie	1 462 032	8772	
până la 23 iunie	1 399 794	8399	
până la 30 iunie	1 271 567	7629	
Total			24 800
Până la 7 iulie	850 630	5104	
până la 14 iulie	836 117	5017	
până la 21 iulie	849 621	5098	
până la 28 iulie	892 354	5354	
Total			20 573

August - septembrie
(totalul pierderilor ce rezultă

din rapoturile U.S.F.E.T.)	23 459
Total între 9 iunie Si 18 septembrie	68 832
Totalul mortilor în lagärele americane de prizonieri de räzboi între 1 aprilie Si 8 septembrie 1945 (28585+47791+68832)	145 208

Numärul de morti în lagärele de Forte Inamice Dezarmate (F.I.D.).

De la 8 mai la 10 iunie, 1945, grupul 12 de armate a înregistrat decesele în rândul F.I.D. tot în categoria *"Alte pierderi"*, deSi aceste cifre nu au fost incluse în rapoartele eSalonului superior, adicä S.H.A.E.F..

În aceste note de constatare ale grupului 12 armate, nivelul deceselor ajungea la 2,6% pe säptämânä. Armata a început din nou sä înregistreze "Alte pierderi" pentru säptämâna de la 18 iulie la 4 august, când nivelul deceselor era de 2,9% pe säptämânä. În august-septembrie, acest nivel era de 2,15% pe säptämânä. Pentru pericada din 11 iunie Si 27 iulie, când nu au mai fost înregistrate *"Alte pierderi"*, pentru a evalua numärul mortilor comunicat de armatä, pentru lunile mai Si iunie care era de 2,6% pe säptämânä. Când aplicäm acest nivel la numärul Stiut de F.I.D. din lagäre[17], pentru perioda dintre 8 mai Si 8 septembrie, obtinem un numär de 310.992 de morti, dintre care numai 1.921.502 au fost înregistrati ca atare.

De la 8 mai la 8 septembrie 1945.

(Cifrele care apar în gras sunt cele din doumentele militare. Celelalte au fost evaluate de autor, pe baza nivelurilor de decese comunicate de armatä, pe care le-a aplicat la numärul de F.I.D. detinuti în mod oficial. Cifrele în gras reprezentând totalurile provin tot din documentele armatei). Nivelul deceselor este calculat pe baza unor cifre înregistrate de armatä în timpul Si dupä pericada luatä în consideratie.

Data	In mâini	Alte pierderi	Nivelul deceselor (în %)

Până la 9 iunie		127286	2,6	
până la 16 iunie	849688	22092		2,6
până la 23 iunie	709463	18446		2,6
până la 30 iunie	609102	15837		2,6
Total			56375	
Până la 7 iulie*	684467	17796		2,6
până la 14 iulie	601134	15629		2,6
până la 21 iulie	568192	14773		2,6
până la 28 iulie	535251	13917		2,6
Total			62115	
Până la 4 august	885951	26064		2,9
până la 11 august	754090	5129		0,7**
până la 18 august	388799	3949		1,0
până la 25 august	368808	10700		2,9
Total			45842	1,9***
Până la 1 septembrie	359452	6323		1,8*
până la 8 septembrie	378555	13051		3,4
Total			19374	2,7
Total		310992		

Morti care fac parte din *"milionul lipsă"*.

Escamotarea "*milionului lipsă*" a început după 2 iunie, dată de la care rapoartele procurorului-Sef au fost întocmite săptămânal. În acest fel 1.042.537 de prizonieri au dispărut din calculele procurorului-Sef. Numărul de captivi care la 2 iunie a făcut obiectul litigiului între S.H.A.E.F Si generalul Lee, era de 950.923 oameni, număr care reprezintă aici *"milionul lipsă"*, pentru perioada dintre 2 iunie Si 4 august 1945.

De la 8 mai la 2 iunie.

Nu se Stie exact care a fost nivelul deceselor pentru

---

* Estimările pentru perioada dintre 7 Si 28 iulie au fost făcute de autor. Adunate ele sunt egale cu diferenta între 7 Si 28 iulie după cifrele armatei.

** Discordantele ce apar la procente provin din faptul că cifrele au fost rotunjite.

*** In medie.

"milionul lipsă" în această perioadă: prin urmare, nu putem să-l luăm în calcul. Dacă acesSti oameni au fost tratati ca F.I.D. sub jurisdictia grupului 12 de armate, în jur de 104.000 dintre ei ar fi putut muri în 4 săptămâni. Dacă au fost tratati ca P.R., aproximativ 24.000 ar fi putut pieri în aceaSi perioadă de timp.

De la 2 iunie la 4 august 1945.

Pentru că nu Stim dacă prizonierii care reprezentau *"milionul lipsă"* erau detinuti sub statutul de P.R. sau de F.I.D. (pentru perioada cuprinsă între 2 iunie Si 4 august, când nu au mai fost înscriSi în registre[18]), am aplicat la *"milionul lipsă"* nivelul de pierderi constatat pentru F.I.D. Si P.R. în documentele U.S.F.E.T., apoi cele ale S.H.A.E.F..

De la 4 august la 8 septembrie 1945.

Pentru această perioadă, raportul mediu între P.R. Si F.I.D. (60/40) se bazează pe repartizarea captivilor înregistrati de biroul 3 (operatii) al S.H.A.E.F. începând de la 2 iunie. DeSi atât grupul 6 cât Si grupul 12 de armate făceau parte din S.H.A.E.F. apoi din U.S.F.E.T.[19], numai grupul 12 a efectuat recensăminte ale P.R. Si F.I.D.. Putem presupune că 60% dintre detinutii care fac parte din *"milionul lipsă"* (aproape 570.550 de persoane) au pierit în ritmul de 0,6% pe săptămână - existent printre P.R. Si că restul de 40% (aproape 380.369 de persoane) au decedat în ritmul de 2,6% pe săptămână, constatat printre F.I.D.. Dacă vom considera că, timp de 9 săptămâni, P.R. din "milionul lipsă" au pierit în ritmul de 0,6% pe săptămână, rezultă un număr de 30.810 morti. Un nivel de 2,6% pe săptămână, aplicat unui număr de 380.368 F.I.D. în aceeaSi perioadă, duce la un număr de 89.006 morti. Prin urmare, numărul total de morti se ridică la 119.816 oameni.

Morti survenite în lagăre între 8 septembrie 1945 Si 1 ianuarie 1946 Si morti survenite după eliberarea s-au transferul unor prizonieri.

Conform mărturiilor căpitanului Julien Si a lui J.P. Pradervand, Stim că rata deceselor în rândul prizonierilor a rămas ridicată timp de mai multe săptămâni după eliberare, pentru că efectele captivitătii nu puteau dispărea imediat ce conditiile de viată s-au îmbunătătit. Numai cu titlu de comparatie, să arătăm că între 35 Si 40% dintre supravietuitori

de la Bergen - Belsen au murit în săptămânile care au urmat eliberării lor, deSi cei mai multi au fost îngrijiti cu mare atentie în spitalele britanice[20]. Alt exemplu: în mai 1945, la Bassum, în Germania, spitalul general nr. 7 al armatei a tratat 556 de civili ieSiti din lagărele de concentare, majoritatea lor suferind de grave carente nutritionale. Cu toate eforturile depuse de medicii canadieni, 31 de persoane au murit în 25 de zile. Ceea ce reprezintă 5,6% dintre cei spitalizati (Si corespunde unei rate lunare de 6,7%)[21]. Pradervand a afirmat că o treime dintre prizonierii de la Thorée-les-Pins, cedati de americani francezilor, erau într-o stare de slăbiciune atât de avansată, încât erau incapabili să muncească Si nu puteau supravietui mult timp. Rata deceselor depăSea atunci 40,5% pe an (sau 3,4% pe lună)[22]. Conform delegatului Crucii RoSii, detinutii grav bolnavi nu puteau supravietui în timpul iernii, fără o ameliorare imediată a conditiilor de viată din lagăre. În toamna anului 1945, americanii s-au văzut obligati să primească înapoi un număr de 52.000 dintre aceSti oameni. Trebuie să avem în vedere un anumit număr de decese în cadrul acestui efectiv. Presupunând că au murit numai jumătate din cât spunea Pradervand[23], trebuie să adăugăm un număr de 26.000 de oameni morti la totalul general.

Din diferitele rapoarte asupra subalimentatiei existente în lagărele americane în 1945-46, rezultă că nici P.R. Si nici F.I.D. nu au primit o hrană mai bună în timpul iernii. Unele lagăre sunt amintite în mai multe rapoarte. De pildă, în ianuarie 1946, într-o scrisoare confirmată de unul dintre responsabilii Comitetului International al Crucii RoSii[24], o personalitate oficială din departamentul de Stat afirmă răspicat: *"conditiile de detentie ale prizonierilor germani în cadrul teatrului european, expun (guvernul Statelor-Unite) la grave acuzatii pentru încălcarea conventiei de la Geneva"*[25]. *Colonelul Tom F. Whayne, care a vizitat lagărele continetale, a raportat în ianuarie 1946 că erau "extrem de suprapopulate Si constituie un teren ideal pentru epidemii"*. C.I.C.R. din Franta Si chiar armata din Austria Si Berlin au comunicat că prizonierii detinuti de americani erau înfometati[26].

Între 8 septembrie Si 8 octombrie 1945, numărul detinutilor nu s-a schimbat[27] Si nici conditiile de detentie nu s-au îmbunătătit. În consecintă, putem presupune că P.R. Si

F.I.D. au continuat să moară în acelaSi ritm ca Si în august - septembrie. Stiind că între 11 august Si 8 septembrie, adică în cele 4 săptămâni precedente, numărul total de *"Alte Pierderi"* se ridică la 34.023 oameni, ne putem folosi de această cifră ca bază pentru un calcul. Ca să evităm excesele, am presupus că între 8 septembrie Si 8 octombrie - atunci când prizonierii *"depăSeau un milion"*[28] - rata lunară a deceselor s-a redus la jumătate, adică la 3,2%. Chiar Si aSa, în urma acestei estimări, numărul mortilor se ridică la 90.000 de oameni. Să presupunem că, timp de o lună după eliberare, ritmul deceselor s-a mentinut la 3,2%: dintre cei 2.100.00 de oameni eliberati, 67.000 au murit, poate, înainte de 8 septembrie. (Nu am inclus aici numărul celor care au murit din rândurile milionului de prizonieri cedati francezilor, britanicilor Si altor Aliati).

Trebuie să tinem seama Si de faptul că un anumit număr de prizonieri au murit la scurt timp după eliberare, ca urmare a conditiilor suportate în captivitate. Dacă ne mărginim cu bună Stiintă numai la cazul detinutilor decedati în timp de o lună după eliberare lor, nu este deloc exagerat să considerăm că, în aceste împrejurări, rata mortalitătii este de 3,2% (a se vedea paragraful precedent). Aplicat unui efectiv de 2.100.000 de oameni, eliberati, acest calcul duce la un număr de 67.200 de oameni. Dorim să subliniem că aceste remarci se referă numai la prizonierii "în mâini" americane Si nicidecum la detinutii cedati francezilor, britanicilor Si altor Aliati.

Numărul de morti care poate fi pus pe seama conditiilor de detentie din lagărele armatei americane (excluzând transferurile către alte zone ale armatei americane sau către alte natiuni).

Din septembrie 1945 până în ianuarie 1946.

Retrocedări din partea francezilor	26000
Septembrie-octombrie în lagărele americane	34023
Octombrie-ianuarie în lagărele americane	90000
Dintre prizonierii liberati	67200
Total	217223

Calculul final

P.R. (până în 1945)	145208
F.I.D.(până în septembrie 1945)	310992

Milion lipsi (P.R.) între 2 iunie Si 4 august 30810
Milion lipsa (F.I.D.) între 2 iunie Si 4 august 89006
Total 576016

Morti imputabili conditiilor de detentie în lagáre
(între septembrie 1945 Si ianuarie 1946) 217223

Total morti 793239

Apendice 2

ISTORICUL MEDICAL AL T.E.O.

De la începutul lunii mai până la jumătatea lui iunie 1945, Serviciul de sănătate al Statelor-Unite a fost însărcinat să efectueze o inspecție în lagărele de prizonieri germani "în mâini" americane. Rezultatele acestei anchete au fost expuse într-un document sintetic intitulat *"Istoricul medical al T.E.O."*, care conține un anumit număr de date prezentate sub formă de tabele. Un studiu atent al cifrelor înscrise ne-a condus la descoperiri foarte interesante, în special când am comparat tabelele IX Si X* , ale căror date trebuiau, în principiu, să se confirme reciproc.

Tabelul IX** prezintă o comparație între ratele mortalității în rândul P.R. *"în mâini"* americane pe de o parte, Si în rândul soldaților americani pe da altă parte***.

În tabelul X**** sunt enumerate principalele 12 boli care au cauzat decese în rândul P.R. *"în mâini"* americane, în timpul anchetei, care a durat 6 săptămâni.

Numărul de prizonieri luați în considerare în cursul anchetei.

Tabelul IX este deosebit de interesant, datorită unor precizări pe care le găsim aici:

- definirea celor trei categorii de indivizi:
  - bolnavi

---

* Vezi anexele 8 Si 9.

** Vezi anexa 8.

*** Titlul tabelului ar putea face să se înțeleagă că statisticile sunt anuale. De fapt, o să vedem mai departe că ele nu privesc decât 6 săptămâni de anchetă.

**** Vezi anexa 9.

* răniţi în afara luptelor
* răniţi în timpul luptelor

- numărul de oameni din fiecare fiecare categorie
- rata deceselor pentru fiecare categorie.

Textul care precede tabelul precizează că efectivul total de prizonieri studiaţi în timpul anchetei s-a ridicat la 70.000 de oameni. TotuŞi, dacă încercăm să obţinem acest număr pe baza datelor cuprinse în tabel, rezultă un efectiv net superior.

De exemplu, Ştiind că 37.713 prizonieri clasaţi în categoria *"răniţi în afara luptelor"* reprezintă 468 dintr-o mie de oameni, putem deduce logic că numărul de deţinuţi supuŞi anchetei se ridică la 80.583 de indivizi.

În urma încercării de reconstituire a calculelor Şi pentru celelalte categorii, descoperim că efectivul de persoane avute în vedere este numai cu puţin mai mic de 81.000 de oameni: în consecinţă, am ales drept cifră de referinţă numărul de 80.583 de oameni, rezultată din primul calcul pe care l-am făcut.

Dacă studiem tabelul X Şi însumăm decesele înregistrate pentru fiecare categorie citată, constatăm că 2.304 prizonieri au murit de boală în 6 săptămâni. Printr-o extrapolare la întregul an, descoperim că, în acest ritm, 19.968 de oameni ar fi putut muri într-un an, ceea ce corespunde unei rate anuale a mortalităţii de 25%. TotuŞi, în tabelul IX, pentru fiecare categorie de P.R. este indicat un nivel anual* al mortalităţii pe motiv de boală de 3,42%.

Care dintre aceste două cifre trebuie să fie considerată drept conformă cu realitatea?

Comparaţie între datele din tabelul IX Şi cele din tabelul X.

AŞa cum am văzut, din tabelul X rezultă că, în timpul celor 6 săptămâni cât a durat ancheta, 2.304 prizonieri au murit de boală, ceea ce, extrapolat pentru întregul an, ar corespunde unor pierderi de 19.968 de oameni. Înseamnă că neconcordanţa dintre tabelul IX Şi tabelul X se datorează faptului că datele din tabelul IX sunt inexacte. Deci este imposibil să acceptăm rata anuală de decese din cauza bolii (3,42%) din tabel, Şi suntem înclinaţi să credem că mai apropiată de realitate este cifra de 25%, rezultată din datele amănunţite cuprinse în tabelul X.

* De unde concluzia că datele nu sunt anuale ci numai pentru o perioadă de 6 săptămâni.

Să mai notăm în plus şi că rata mortalităţii era suficient de importantă pentru autorii *"Istoricului"*, din moment ce au crezut de cuviinţă să prezinte o listă cu cele 12 boli care făceau ravagii în rândul prizonierilor.

Alături de acest *"Istoric al T.E.O"*, am luat cunoştinţă de un articol al lui Stanhope Bayne - Jones, care, pentru elaborarea studiului* său, a scotocit chiar în documentele care au servit la scrierea *"Istoricului"*, Bayne-Jones nu numai că a văzut, dar a şi utilizat ratele de decese direct de la sursă.

Cu toate acestea, fiind şi el hotărât, pe cât se pare, să nu provoace scandal, nu precizează numărul de prizonieri studiaţi în cursul anchetei: dar, pentru că această cifră figurează şi în *"Istoricul medical"*, avem posibilitatea să îmbinăm fragmentele pentru a obţine o viziune cât mai exactă asupra situaţiei.

De fapt, din tabelul prezentat de Bayne-Jones** , rezultă că 2.754 de prizonieri au murit din cauza bolilor în 6 săptămâni. Ori, exact acest număr figurează în tabelul IX din *"Istoric"*, dar ... pentru un an. Aşadar, pentru acelaşi subiect şi conform aceloraşi surse, obţinem o rată a deceselor variind între 29,7% şi 3,42 pe an. Iată cauza probabilă a faptului că tabelul X din *"Istoric"* este incomplet: citind aici cifra reală a deceselor din cauza bolii - 2754 de oameni - ar fi ieşit la iveală că datele din tabelul IX erau false.

Considerând că numărul total al celor decedaţi citat în tabelul IX (2.868) corespunde deceselor pe timp de 6 săptămâni şi nu pe timp de un an, şi aplicând acest număr unui efectiv de 80.583 de prizonieri de război, obţinem un nivel de mortalitate de aproximativ 0,6% pe săptămână. Este chiar cel pe care l-am reţinut pentru cercetările noastre, acolo unde armata americană nu a furnizat nici o altă cifră.

Această cifră de 0,6% decese săptămânale pe care o utilizăm de acum înainte devine şi mai credibilă atunci când constatăm că însumarea celor trei categorii de decese relevate în tabelul IX al *"Istoricului"* (boală, urmare a rănilor din timpul luptelor, urmare a rănilor din afara luptelor) corespunde exact cu recensămintele efectuate de alte servicii ale armatei, despre

---

* Stanhope B. J. - Enemy, Prisoniers of War, Special Fields, Preventive Medicine in World War II, vol. 9, Washington, 1969, Deparetamentul Armatelor, p. 341.

** Vezi anexa 10.

care am vorbit deja. In plus, această informatie este coroborată Si cu mărturiile foStilor prizonieri cu care am stat de vorbă.

Apendicele 3

RAPOARTELE PROCURORULUI ŞEF

Aceste documente, care sunt rapoarte asupra situatiei P.R. erau întocmite de cartierul general al procurorului-Sef al teatrului european de operatii (T.E.O.). Elaborate zilnic până la 2 iunie 1945, după aceea săptămânale, ele au ca obiect situatia prizonierilor *"în mâini"* (dar nu Si F.I.D.), din ziua debarcării (6 iunie 1944), până la 25 august 1945. DeSi sunt foarte detailate, aceste rapoarte sunt departe de a fi exacte, în special în ce priveSte numărul deceselor. Între 6 iunie 1944 Si 2 iunie 1945, au fost înregistrate 4.500 de decese. De la 2 iunie la 25 august 1945, au fost înregistrate 4.790 de decese. În lunile martie Si aprilie 1945, rata deceselor nu atingea decât 0,75% Si, respectiv, 0,67%. În timpul celor 6 săptămâni când ofiterii corpului medical american au recenzat un număr de 2.868 de morti la un efectiv de aproape 80.000 de oameni* inspectati, în ce îl priveSte, procurorul-Sef nu a înregistrat decât 4.540 de decese la un efectiv mediu de 1.700.000 de prizonieri. Nivelul anual de decese înregistrat de medicii T.E.O. în timpul anchetei lor trecea de 30%: cel din rapoartele procurorului - Sef se află în jur de 2,4% Si chiar coboară până la 0,36% pentru o parte a lunii mai. În vara anului 1945, atunci când cifrele înregistrate de U.S.F.E.T. în coloana *"Alte Pierderi"* dezvăluie un nivel anual al deceselor de 30%; rapoartele procurorului-Sef al teatrului prezintă în paralel, începând de la sfârSitul lunii iulie, rate anuale situate în jur de 1,8%, care ajung uneori la 0,36%. Este imposibil să credem, fie Si o clipă, că aceste cifre sunt adevărate când Stim că, în rândul trupelor necombatante ale armatei americane, rata mortalitătii era de 0,4%.

Este straniu Si că transferurile în zona americană sunt înregistrate alături de transferurile în zona engleză sau în cea rusă. Zona americană făcea parte din T.E.O., prizonierii nu aveau nevoie să fie transferati. Ce poate însemna această categorie? De ce oamenii aceStia erau considerati ca fiind în

afara sistemului, când rămâneau în continuare acolo? Nu suntem îndreptățiți să presupunem că *"transferurile în zona americană"* desemnau, în realitate, oamenii morți, mai ales când vedem că, pentru perioadele respective, numărul corespunde destul de bine cu cele din coloana *"Alte Pierderi"*, menționate în documentele U.S.F.E.T.? TotuȘi, în lucrarea de față nu am ținut cont de această ipoteză.

Omisiunea voluntară a unui milion de prizonieri, la 2 iunie 1945, reflectă modul tipic în care au fost utilizate aceste rapoarte pentru a transmite date inexacte experților de la Washington, păstrând totuȘi informațiile utile armatei.

Aceste rapoarte conțin numeroase erori (conform capitolului 5) Și îndeosebi contradicții flagrante între cifre, uneori chiar în cadrul aceluiaȘi document.

Lectura acestor rapoarte relevă acumularea neglijențelor. Pentru ultimele două săptămâni, nu este înregistrată nici o cifră. În general, cifrele sunt foarte dificil de interpretat, nu numai pentru că forma Și termenii din rapoarte se schimbă fără explicații, dar Și pentru că cifrele dintr-o săptămână de referință sunt incluse în totalurile alteia Și pentru că cifrele luate ca bază sunt de fapt modificate retroactiv fără nici o explicație. Dacă examinăm cifrele referitoare la lagărele din două zone distincte, vedem că, în zile diferite, figurează acelaȘi număr de oameni spitalizați (de exemplu, zilele de 2, 9, 16 Și 30 iunie). Toate acestea sunt greu de crezut.

Trebuie că elaborarea acestor rapoarte le-a dat dureri de cap celor care răspundeau de secția decese: la 9 mai, statisticienii au reuȘit să obțină un număr total de 375 de decese, adăugând un sub-total de 478 de morți la numărul de morți din restul teatrului! Această facultate de a obține un total global inferior sub-totalurilor (totalurilor parțiale) este tipică pentru scamatoriile practicate fără Știrea responsabililor de la nivel înalt.

Apendice 4

DOCUMENTELE S.H.A.E.F. APOI CELE U.S.F.E.T.

Aceste documente ale S.H.A.E.F., Si apoi U.S.F.E.T. cuprind o serie de rapoarte zilnice ale grupului 12 de armate, însotite de diverse scrisori referitoare la P.R. Si la F.I.D., provenind de la generalii J.C.H. Lee Si Omar Bradley. Aceste rapoarte indică numărul de *"Alte Pierderi"* pentru F.I.D. (perioada dintre 8 mai Si 10 iunie 1945). Urmează apoi o lacună în rapoartele săptămânale ale U.S.F.E.T., până la 4 august, data la care *"Alte Pierderi"* sunt indicate simultan pentru P.R. Si pentru F.I.D.. Pentru lunile iunie Si iulie, această lacună este acoperită partial de documente S.H.A.E.F., descoperite la arhivele din Londra Si la Abilene, în Kansas: aceste rapoarte care nu contin *"Alte Pierderi"*, prezintă totuSi efectivul de prizonieri *"în mâini"*, ca Si numărul de transferări Si de eliberări, atât pentru anglo-canadieni cât Si pentru americani.

Rapoartele S.H.A.E.F. referitoare la lagărele anglo - canadiene, confirmate de mărturiile foStilor prizonieri, par să arate că în aceste lagăre numărul mortilor nu a fost mare. Această constatare este confirmată de faptul că rubrica *"Alte Pierderi"* referitoare la F.I.D. din cadrul S.C.O.F.O.R. din Bremen* nu comportă nici o cifră pentru săptămânile lunii august, deSi aceSti oameni sunt cuprinSi în rapoartele săptămânale ale U.S.F.E.T. referitoare la P.R. Si la F.I.D..

Raportul alarmist al maiorului May, din data de 11 iunie 1945, în legătură cu numărul de P.R. Si F.I.D. stabilit la data de 2 iunie, se găseSte, ca multe altele, în Arhivele nationale de la Washington.

---

* OraSul Bremen se găsea în zona de ocupatie britanică dar avea o enclavă americană. Prizonierii care se găseau în această enclavă au fost cedati ulterior britanicilor.

În aceste documente am descoperit numele colonelului Lauber.

Apendice 5

NECONCORDANTA DE LA 2 IUNIE DINTRE BIROUL 3 (OPERATII) AL S.H.A.E.F. ŞI GENERALII LEE ŞI LITTLEJOHN

Când afirma, la 2 iunie 1945, că efectivul de prizonieri *"în mâini"* americane în zona europeană a Aliatilor era de 3.878.537 prizonieri, generalul Lee avea dreptate, aSa cum dovedeSte raportul din 1947, scris de un istoric militar*, care arată că, la 18 mai 1945, în lagărele grupului 6 Si 12 de armate se aflau 4.000.101 de P.R. Si F.I.D.. Un alt birou al S.H.A.E.F., acela al personalului (biroul 1), aduce la 11 iunie, dovezi suplimentare, divulgând numărul oficial de capturi efectuate de fortele americane (5.224.310)** . Dacă din numărul total de capturi scădem numărul oamenilor deja morti, eliberati, transferati, sau evacuati la data de 2 iunie - altfel spus, capturati, dar care nu mai sunt *"în mâini"* - ar trebui să obtinem numărul total de prizonieri, adică 1.405.881. Dacă îl scădem pe acesta din urmă din numărul total de capturi, rezultă 3.818.429 detinuti *"în mâini"*, adică o cifră apropiată de numărul citat de Lee.

Dovada ultimă a corectitudinii cifrelor citate de Lee se obtine comparând numărul celor recenzati *"în mâini"* la 2 iunie, cu cel stabilit în final de U.S.F.E.T. la 8 septembrie. Numărul de deschidere de 2.927.614 prizonieri *"în mâini"* la 2 iunie sporeSte cu 331.016 oameni în august - septembrie. Efectivul

---

* Dezarmarea Şi dispersia fortelor germane, Biroul istoric al lui Şef, Francfurt, 1947, p. 39. O xerocopie se găseSte în mâna autorului gratie amabilitătii profesorului Art Smith de la Universitatea din California, Los Angeles.

** Pentru săptămâna dintre 2 Şi 9 iunie, cifrele privind noile capturi nu sunt furnizate de S.H.A.E.F. dar, după anumite indicatii, capturile masive erau terminate de mult timp. Numărul de F.I.D. detinut de al 12-lea grup armate se mărea cu 104584 indivizi pe săptămână, creStere cauzată de transformarea de P.R. în F.I.D.

total de prizonieri ar fi trebuit să fie de 3.258.630 oameni. Dar la 8 septembrie armata a afirmat că deținea 3.694.513 prizonieri, ceea ce dă de înțeles că erau încă 435.883 captivi în plus. Unica explicație rațională a prezenței acestui efectiv suplimentar este că, așa cum afirma generalul Lee, la 2 iunie, el exista deja. Toate aceste fapte sunt confirmate în raportul deja menționat al intendentului general Littlejohn, care a afirmat în august că armata avea responsabilitatea hrănirii unui număr de 1.500.000 de persoane în plus față de numărul celor pe care le hrănea oficial.*

* Intendentul General Littlejohn, 27 august 1945. Dosarele Intendenței, NARS, Washington.

Apendice 6

DISCORDANŢA DINTRE EFECTIVUL DE PRIZONIERI LA 2 IUNIE ŞI CEL DE LA 8 SEPTEMBRIE

Putem considera că numărul de captivi "în mâini" de la 2 iunie 1945 este o bază credibilă pentru explicarea miŞcărilor operate de armată la 8 septembrie?

P.R. "în mâini" la 2 iunie		1 816 929
F.I.D.	1 110 685	
Totalul captivilor "în mâini"		2 927 614
Surplus între 2 iunie Şi 8 septembrie		331 016
TOTALUL PRIZONIERILOR CARE TREBUIESC REPERTORIATI		3 258 630
Captivi repertoriati între 2 iunie Şi 8 septembrie		
Alte pierderi*	125 758	
"In mâini" la 8 septembrie		1 055 078
Eliberati** în cursul acestei perioade		1 560 588
Transferati*** în acestă perioadă		953 090
TOTALUL CAPTIVILOR REPERTORIATI		3 694 514
Totalul captivilor care trebuiesc repertoriati		3 258 630
Totalul captivilor repertoriati		3 694 514

---

* Alte pierderi calculate de armată Şi nu de autor.

** Eliberările sunt echivalente cu diferenta dintre totalul captivilor repertoriati la 8 septembrie, adică 2 090 174 minus 529 586 = 1 560 588.

*** Din calculele U.S.F.E.T. reies: 761 996 P.R., la 8 septembrie Şi 58 832 F.I.D., la care se adaugă 132 262 indivizi (transferuri de P.R. în Austria la 4 august Şi considerati ca pierderi contabile). Totalul transferurilor se ridică la 953 090 indivizi.

SURPLUS DE INDIVIZI REPERTORIATI	435 884

Dacă cifrele reprezentând mişcările de prizonieri sunt corecte, iar cifra finală de prizonieri "în mâini" este şi ea corectă, armata avea un număr de 435.883 oameni în plus despre care nu sufla un cuvânt. Bineînţeles că oamenii aceştia veneau de undeva. În realitate, ceea ce poate fi considerat ca un supraefectiv, preexista probabil în lagăre de la 2 iunie (conform capitolului 5)*.

* Vezi capitolul 16, partea care se referă la "[illegible]".

Apendice 7

TRANSFERUL DE LA MIEZUL NOPTII

Examinarea situatiilor săptămânale despre F.I.D. din registrele tinute de S.H.A.E.F. apoi U.S.F.E.T a scos la iveală, cu multă uSurintă, o anomalie surprinzătoare.

Într-adevăr, deSi aceste documente comunică starea săptămânală exactă a diferitelor miScări privitoare la F.I.D. (eliberări, transferări, decese, etc) ca Si rezultatul final, la începutul fiecărei săptămâni este omisă sistematic precizarea cifrei de închidere din săptămâna anterioară.

Dorind să ne asigurăm noi înSine de înlătuirea logică a acestor situatii, am refăcut calculele (procedând invers), plecând de la rezultatul fiecărei săptămâni pentru a obtine cifra de plecare (rezultat final eliberări + transferări + decese + ... = baza de plecare). Ar fi fost logic ca cifra obtinută să fie aceeaSi cu rezultatul final al săptămânii precedente. Dar, spre marea noastră uimire, am constatat diferente considerabile între cifra de închidere a unei săptămâni Si cifra prezumată de deschidere a săptămânii următoare.

Examinate individual, rapoartele săptămânale par coerente, dar înlănţuirea lor nu este absolut deloc. De pildă, dacă analizăm rapoartele săptămânale din perioada de la 2 iunie la 28 iulie, constatăm că efectivul real de plecare (reconstituit de noi cu grijă pentru fiecare săptămână), este net superior efectivului de închidere stabilit pentru săptămâna precedentă.

Aceste efective însumate se ridică la 588.533 de oameni! (a se vedea tabelul de mai jos). Sâmbătă la miezul noptii, într-o fractiunea de secundă efectivele nu mai coincid.

Pe temeiul acestei constatări obiective, am căutat o explicatie ratională pentru aceste calcule aparent fanteziste. Există trei explicatii posibile:

- cifrele referitoare la eliberări sunt eronate;
- au apărut captivi din *"milionul lipsă"*

- vin dintr-un alt sector;

A treia explicatie, care pare cea mai rationalã, datoritã descoperirii unui alt *"transfer de la miezul noptii"*, simultan cu celãlalt, dar operat în jos (prin scãdere), de data asta asupra efectivului de P.R..

Într-adevãr, transferurile de P.R. din propriile lor lagãre în propriile lor lagãre (!) se ridicã la 586.003 oameni în perioada dintre 2 iunie pânã la 28 iulie 1945.

Aceastã cifrã este foarte apropiatã de cea care redã intrãrile *"de la miezul noptii"* în lagãrele de F.I.D. (588.533).

Iatã de ce aceastã explicatie pare cea mai plauzibilã. Printre altele, din rapoartele serviciului de intendentã pentru luna iulie rezultã cã la sfârSitul lunii, efectivul de prizonieri care trebuiau sã fie hrãniti se micSorase cu 900.000 de oameni, pentru care americanii nu mai aveau nici o rãspundere. De aici se poate deduce limpede cã ei se aflau tot în lagãre, dar hrana lor nu mai era asiguratã. Statutul lor era schimbat.

Transferul de la miezul noptii, între 2 iunie Si 28 iulie
Cum s-a mãrit efectivul de F.I.D.
(Acest tabel este bazat pe tabelele primului birou al S.H.A.E.F. care redau numãrul de F.I.D. sãptãmânal)

"În mâini" la începutul sãptãmânii (dupã calculele noastre)	Eliberati în cursul sãptãmânii	Numãrul celor ce trebuiau sã figureze în acte	Numãrul celor figurând în acte	Surplus provenind din transferurile de la miezul noptii	Sãptãmâna
1 110 685	356 934	753 751	849 688	95 937	2-16/06
849 688	262 411	587 277	709 463	122 186	16-23/06
709 463	152 153	557 310	609 102	51 792	23-30/06
609 102	104 383	504 719	684 467	179 748	30/6-7/7
684 467	115 605	568 862	601 134	32 272	7-14/07
601 134	172 481	428 653	535 241	106 588	17-28/07

TOTALUL captivilor prezenti Si nerepertoriati: 588 533

Modul în care au fost sustrasi la efectivul P.R.

P.R. *"în mâini"* la 2 iunie, dupã tabelele

biroului 3 al S.H.A.E.F.	1 816 929
P.R. "în mâini" la 28 iulie	892 354
Reduceri	924 575
Reduceri de eliberări	338 572
Lipsă/nerepertoriat	
(transferați sub statutul de F.I.D.)	586 003

Apendice 8

PRIZONIERII DIN ENCLAVA BREMEN (S.C.O.F.O.R)

AceSti oameni au fost internati în enclava Bremen - regiune din vecinătatea citadelei portuare a Germaniei de Nord, care făcea parte din zona de ocupatie britanică. În primele rapoarte ale S.H.A.E.F., pentru lunile iunie Si iulie, aceSti P.R. nu au fost incluSi în efectivele americane Si britanice. Nu au fost incluSi nici în efectivul de F.I.D. pe care l-am utilizat pentru evaluarea numărului de morti. Îi mentionăm pentru că au fost totuSi cuprinSi în totalurile globale de prizonieri *"în mâini"* ale U.S.F.E.T.. Nu se mentionează nimic în legătură cu ei la *"Alte Pierderi"*. Prin urmare, nu influentează cu nimic cifrele referitoare la decese citate în această lucrare.

Apendice 9

HIATUSUL BRITANIC

La prima vedere, un efectiv de 456.408 oameni care, conform documentelor S.H.A.E.F. au fost cedati "în mâini" britanice lipsesc din recensământul prizonierilor efectuat chiar de britanici, în perioada dintre 16 Si 23 iunie 1945.

2 iunie - Totalul indivizilor repertoriati	1 978 521
9 iunie - Fără descriptiv	
16 iunie	2 447 849
23 iunie	2 171 343
30 iunie	2 187 146
7 iulie	2 195 985

Prin urmare, între 2 Si 16 iunie, efectivul de prizonieri "în mâini" britanice sporeSte cu 469.328 oameni, probabil din cauza cedării mentionate mai sus.

Această ipoteză se confirmă, din moment ce, aproape în acelaSi timp, situatiile statistice ale grupului 12 de armate american înregistrează o scădere foarte importantă a numărului de F.I.D. (456.408 oameni) Si mentionează special cedările efectuate către englezi. Comparatia între efectivul cedat de unii Si cel primit de ceilalti confirmă, la data de 16 iunie, aceste importante tansferări de la o tutelă la alta.

Dar, aSa cum rezultă din tabelul de mai sus, efectivele *"în mâini"* britanice au înregistrat o scădere considerabilă din săptămâna următoare, ca apoi să se stabilizeze în jurul cifrei de 2.185.000 de oameni. Această reducere bruscă a efectivului "în mâini" este într-adevăr surprinzătoare, când constatăm că nu a avut loc nici o eliberare.

Cum pot fi explicate aceste variatii?

CreSterea însemnată a efectivului de la 16 iunie poate foarte bine să reprezinte numărul de oameni pe care americanii

erau obligati să-i cedeze britanicilor. Dar noi am putut stabili că, în timpul preluării lagărelor, responsabilii eneglezi nu au efectuat o numărătoare imediată.

Numărul de detinuti înregistrati în documentele britanice la data de 16 iunie este cu atât mai important, cu cât el constituia baza de referintă pentru cererile în materie de alimentatie.

Admitând că britanicii au descoperit că au fost păcăliti de americani în ce priveSte numărul real de prizonieri cedati, totuSi ei erau nevoiti să justifice, în fata comradamentului aliat, un număr de oameni pe care nu îi primiseră niciodată. Nu puteau nici să pretindă, în rapoartele către comandamentul interaliat, că oamenii au fost transferati sau eliberati, pentru că asta ar fi însemnat să admită că au avut efectivul *"în mâini"*.

Când au constatat că în lagărele lor nu se afla numărul de oameni anuntat, britanicii au considerat că solutia cea mai simplă în acest caz, era să nu trimită către S.H.A.E.F. decât rapoarte săptămânale, în care să fie înscris doar numărul de oameni recenzati Si prezenti la sfârSitul fiecărei săptămâni. (Situatiile prezintă atât miScările de prizonieri efectuate în timpul săptămânii, cât Si rezultatul final: dar nu există nici un fel de mentiune a efectivului de plecare care, în plus, ar trebui să corespundă celui de închidere pentru săptămâna precedentă).

Cifrele americane nu sunt demne de încredere, însă cele britanice pentru captivii înregistrati (începând cu 23 iunie 1945) sunt, cel putin coerente, cu o marjă de 1%. În mod logic, numărul de oameni efectiv cedati din numărul total de 456.408 prizonieri, poate fi pus la îndoială.

Cifrele citate de britanici par cele mai demne de încredere, îndeosebi pentru că supravietuitorii din lagărele lor (în special de la Rheinberg), au afirmat că, exact după cedarea lor, în iunie 1945 au fost numărati cu regularitate.

Din mărturia caporalului Liebich, am văzut că în lagărele americane conditiile de detentie erau înspăimântătoare. Prizonierii bolnavi, fără adăpost, mureau în fundul gropilor. Putem presupune logic că, atunci când au preluat lagărele, britanicii nu au avut timp să facă un recensământ imediat al prizonierilor după plecarea americanilor Si că, în haosul acela, s-au grăbit să se ocupe de viata prizonierilor. Probabil că initial au acceptat cifrele americanilor, până când au efectuat propriul lor recensământ. Atunci a ieSit la iveală ceea ce numim aici

"hiatusul britanic".

Dacă am admite că americanii nu i-au păcălit pe britanicii cu privire la efectivul real de prizonieri cedati, nu ar exista nici o explicatie pentru scăderea bruscă a cifrelor englezilor.

Care a fost numărul exact de oameni cedati, în conformitate cu documentele britanice? Stabilind numărul mediu de oameni recenzati în cursul ultimelor trei săptămâni în lagărele britanice, obtinem un număr de prizonieri care se ridică la aproape 2.184.825 oameni. Dacă scădem din acest număr efectivul de prizonieri "în mâini" la 2 iunie, înainte de cesiuni (1.978.521) constatăm că numărul real de prizonieri cedati este de aproximativ 206.304 oameni.

Această constatare ridică o gravă problemă. Ce s-a întâmplat cu cei 250.104 oameni care lipsesc din efectivul pe care americanii pretind că l-au transferat în mâinile eneglezilor (456.408 - 206.304)? Unde se aflau? Unii dintre ei erau probabil morti ... Putem presupune că restul au avut soarta *"milionului lipsă"*.

Apendice 10

EVADĂRI DIN LAGĂRELE FRANCEZE

După publicarea cărtii în Canada, am descoperit informatii noi despre decesele din lagărele franceze.

În lucrarea sa, Kurt W. Bohme afirmă că, după spusele generalului Buisson, între anii 1944 Si 1948, peste 80.000 de oameni au evadat din lagărele franceze. La americani, dintr-un efectiv mediu de aproape 2.000.000 de prizonieri, într-o perioadă de timp ceva mai mare de un an, nu au avut loc decât 1191 evadări.

Având în vedere faptul că o parte dintre lagărele americane au fost cedate francezilor, trebuie să deducem că trecerea de la o tutelă la alta a dus la o creStere spectaculoasă a evadărilor?

În afară de generalul Buisson problema prizonierilor a mai fost ridicată în 1946 de M. Simon, Seful de cabinet al ministrului muncii. Cu acest prilej, el a enumerat categoriile de prizonieri despre care se presupunea că participau la muncă. Vorbind despre oamenii inactivi, el a mentionat *"evadatii prinSi în mai putin de trei luni, cei pedepsiti, indezirabilii ... 25.000"*.

Toti aceSti oameni "în mâini" făceau parte din mâna de lucru potentială destinată refacerii Frantei.

Cam în aceeaSi perioadă, în martie 1946, delegatul Crucii RoSii, M. Michel, a luat notă de un număr de 6.102 fugari (în mai putin de trei luni).

Este interesant de observat că statisticile ministerului muncii Si ale Crucii RoSii, care utilizează cifre furnizate de armată, indică numărul de prizonieri prinSi în timpul evadării lor, dar nu spun nimic despre evadatii care nu au mai fost prinSi!

Această categorie lipseSte Si din rapoartele Crucii RoSii, din cele - foarte amănuntite - ale armatei americane despre lagărele franceze Si din situatiile ministerului francez al

muncii. De asemenea, nici unul dintre aceste documente nu ne comunică nimic despre numărul de decese. Cu toate acestea, toate categoriile de prizonieri *"inutilizabili"* sunt înregistrate cu grijă (definitiv inapti pentru muncă, repatriaţi, personal medical protejat prin convenţia de la Geneva, etc).

De aici, putem deduce că, pentru serviciul generalului Buisson, numărul evedaţilor Si al fugarilor prinSi erau foarte apropiate Si, din punct de vedere statistic, neglijabile. Evadările reuSite erau prea puţine ca să fie înregistrate ca atare. Ceea ce ne face să credem că numărul lor era mai mic chiar Si decât cel înscris în cea mai redusă categorie înregistrată, fie de C.I.C.R., (44), fie de ministerul muncii (987). In concluzie, numărul celor evadaţi neprinSi într-o perioadă de trei luni sau care nu au mai fost prinSi niciodată, a fost - aproape sigur - de mai puţin de 1.000 de oameni, pentru perioada la care ne referim (cf. rapoartelor C.I.C.R. Si situaţiilor ministerului muncii pe trei luni).

In consecinţă, examinarea rapoartelor armatei franceze ne face să credem, în mod logic, că dacă evadările reuSite nu au fost repertoriate până în 1948, înseamnă că numărul lor era foarte mic.

Dar iată că, abia în 1948, din nevoia de coerenţă a *"Istoricului serviciului pentru prizonierii de război ai Axei"*, evadaţii neprinSi îSi fac apariţia în statistici. TotuSi, ei nu figurează aici ca atare, ci se presupune că fac parte dintr-o categorie mult mai cuprinzătoare: "Pierduţi din diverse cauze".
ASa cum am arătat deja, este mai mult decât probabil că, în anii 1945 Si 1946, adică în perioada unei mortalităţi extrem de ridicate în lagăre, numărul evedaţilor neprinSi nu a trecut de 4.000 pe an.

Considerând că în categoria *"Pierduţi din diverse cauze"* sunt cuprinSi, în realitate, cei evadaţi (foarte puţini) Si cei morţi, nu este lipsit de temei să tragem conluzia că, din 167.000 de oameni, numai 8.000 au reuSit să evadeze cu succes în 2 ani, Si că ceilalţi au pierit. Numărul acesta este, de departe, mai mic decât cel real, pentru că, aSa cum Stim, un număr de oameni nu au fost înregistraţi deloc în documentele franceze. Acest efectiv se situează în jur de 250.000 de oameni Si majoritatea lor au murit.

Din toate acestea rezultă că numărul celor morţi în lagărele franceze nu este între 167.000 Si 314.241 oameni, aSa

cum am sugerat în capitolul 9, ci între 167.000 Si 409.000 oameni.

NOTE

CAPITOLUL 1
CE-I DE FĂCUT CU GERMANIA?

1. Descrierea scenei de la conferinţa de la Teheran se bazează pe două lucrări: "Closing the Ring" (volumul 5 din Istoria celui de-al doilea război mondial), de Winston Churchill, Boston, Houghton Mifflin. 1951. p.330; şi "As He Saw It", de Elliott Roosevelt, New York, Duell Sloan and Pierce, 1946, p.265.

2. Winston Churchill, "Closing the Ring", p.265.

3. Scrierile lui Bernard Law Montgomery, 87-1, "Note despre ocupaţia în Germania".

4. Jurnalul prezidenţial, Scrierile lui Morgenthau, vol 6, 19 august 1944, Biblioteca Franklin Roosevelt, Hyde Park, New York.

5. John Morton Blum, "Roosevelt şi Morgenthau", Boston, Houghton Mifflin 1970, p.591.

6. Jurnalul prezidenţial, Scrierile lui Morgenthau, vol 6, 19 august, 1944, Hyde Park.

7. Jurnalul prezidenţial, Scrierile lui Morgenthau, vol 6, 19 august, 1944, Hyde Park.

8. "*The Memoirs of Cordell Hull*, New York, MacMillan, 1948, p.1617.

9. Memorandum pentru dosarele secretarului de stat, de Harry D. White, Jurnalul prezidenţial, secţia Quebec, 13 septembrie 1944, Hyde Par.

10. Henry C. Morgenthau, "Germany Is Our Problem", New York, Harper and Brothers, 1945.

11. Blum, "Roosevelt and Morgenthau", p.596.

12. Este produs în lucrarea lui Henry L. Stimson, şi George McBundy, *On Active Service in Peace and War*, New York, Harper, p. 576.

13. The Memoirs of Cordell Hull, p. 1614.

14. "Întreaga presă l-a atacat pe Morgenthau cu violenţă", Stimson şi Bundy, "*On Active Service*, p.580.

15. Cele două articole datează din 30 septembrie 1944 şi sunt reproduse în "Scrieri" de Hopkins - Sherwood, secţiunea 333, clasorul nr. 1, Hyde Park.

16. Stimson şi Bundy, *On Active Service*. p.581.

17. Stimson şi Bundy, *On Active Service*, p.581.

18. Blum, "Roosevelt şi Morgenthau", p.590.

19. Blum, *Roosevelt şi Morgenthau*, p.621.

20. Conversaţie între Churchill şi Stalin, Moscova, 17 octombrie 1944. Citată în lucrarea lui Martin Gilbert, *Drumul spre victorie*, Winston Churchill, 1941 - 1945, Londra, Heinemann, 1986, p.1024.

21. Memorandumul convorbirilor, departamentul de stat, 15 noiembrie 1944, R.G. nr. 43, Conferinţele celui de-al doilea război mondial, secţiunea nr.3, arhivele departamentului de stat, Washington.

CAPITOLUL 2
Fără adăpost

1. Scrisoarea trimisă de Churchill de la Yalta, Clementinei Churchill. Extras din lucrarea lui Martin Gilbert, *Drumul spre victorie*, Winston Churchill, 1914 - 1945, p.1167.

2. Acest paragraf în întregime se bazează pe procesul verbal al conferinţei de la Yalta, 4 februarie 1945. R.G. 443, Conferinţele celui de-al doilea război mondial, secţiunea nr.3, p.1. Arhivele naţionale ale Statelor Unite Washington.

3. Jurnalul prezidenţial, *Seria de Morgenthau*, vol 6, 25 august 1944, p.1361.

4. Robert E. Sherwood, *Roosevelt şi Hopkins*, New York, Harper and Row, 1948, p.905.

5. Raportul C.I.C.R., asupra activităţilor din timpul celui de-al doilea război mondial, Geneva, mai 1948.

6. Dwight D. Eisenhower, *Crusade in Europe*, New York, Da Capo Press, 1983, p.385.

7. Departamentul de război, Biografia lui Everett S. Hughes, până la 9 septembrie 1945, Biblioteca Congresului.

8. Citat extras din Documentele încifrate ale comandamentului aliat, 1943 - 1945, bobina nr. 5, din *Seria de David Irving*, adunate în *The War Between generals*. Disponibil după Microfilm Academic Publishers, East Ardsley, Marea Britanie.

9. Biograful englez al lui Eisenhower, Piers Brendon, a declarat că metoda comandantului general consta între "strategie prin subterfugiu, un "generalat" de conivenţe furişe". Piers Brendon, *Ike*, New York, Harper and Row, 1986, p.178.

10. David Eisenhower, *Eisenhower at War*, New York, Random House 1987, p.299.

11. Mesaj personal adresat generalului McNarney, semnat "Eisenhower". Repertoriul "plecărilor", E.T.O.U.S.A., 10 februarie 1944, N.A.R.S.

12. Mesajul lui Eisenhower către Marshall, 3 martie 1944, *Scrieri de Eisenhower*, p.1760.

13. Richard M. Nixon, *Six Crises*, Londra, W.H. Allen, 1962, p. 161. Un alt exemplu al acestei abordări indirecte ne este furnizat de un schimb de mesaje dintre Eisenhower şi Hughes, 1944.

La începutul lunii august, la scurt timp după ce Henry C. Morgenthau a discutat cu Eisenhower linia politică pe care urma să o adopte faţă de germani, generalul l-a chemat pe Hughes pentru a-i atrage atenţia să fie prudent în timpul unei misiuni secrete cu care îl trimitea în Statele Unite. Hughes se referă la conversaţia lor într-o scrisoare enigmatică".

"Dragă Ike,

Recomandarea domniei-voastre de a fi prudent nu a rămas fără efect. Înainte de a cere permisiunea de a mă întoarce în Statele-Unite, am examinat chestiunea sub toate aspectele şi am hotărât să fac dovada unei extreme prudenţe.

Lucrez pentru dumneavoastră şi ştiu bine că, provocând discordie, nu aş face treaba ce trebuie. Îmi spuneţi că nu aţi primit nicio plângere în legătură cu operaţiile pe care le-am întreprins. Sunt sigur că, dacă este aşa, este pentru că nu am niciun interes în această afacere şi că fac tot ce pot pentru îndeplinirea cât mai rapidă pentru îndeplinirea acestei misiuni. Se pare că Bradley, Patton şi Lee au încredere în mine. Lee ştie deja că l-am ajutat şi că nu lucrez pentru mine.

Aşadar, puteţi sta liniştit în ce priveşte Statele-Unite. Am analizat cu atenţie problema şi promit să nu se întâmple încurcături.
Sper şi doresc să vă văd înainte de plecare pentru a discuta această chestiune. În cazul când acest lucru nu va fi posibil, prezenta scrisoare vă transmite ceea ce gândesc.

Al Dumneavoastră,

Everett."

Acest mesaj extrem de enigmatic ne arată cât de subtile comunicau între ei Eisenhower şi Hughes. Probabil că Hughes încearcă să-l protejeze pe prietenul lui şi şeful său şi pe el însuşi împotriva americanilor şi nu împotriva germanilor. Extras din Documentele lui Hughes, colecţia ms., Biblioteca Congresului)

14. Scrisoarea generalului Patton către Beatrice Patton, 3 septembrie 1944. In *The Patton Papers*, culese de Martin Blumenson, vol 2, Boston, Houghton Mifflin, 1974, p. 538.

15. David Eisenhower, *Eisenhower at War*, p. 640.

16. Brandon, *Ike*, p. 178.

17. Extras din jurnalul lui Hughes, Biblioteca Congresului.

18. *The Papers of Dwight David Eisenhower*, culese de Alfred D. Chandler şi Stephen Ambrose, Baltimore, 1970, John Hopkins, University Press 1970, vol. 3 p. 1748.

19. Stephen E. Ambrose, *The Supreme Commander. The War Years of General Dwight D. Eisenhower*, Garden City, Doubleday, 1970, p. 512.

20. 24 februarie 1944, *Eisenhower Papers*, vol 3, p. 1748, 1760.

21. Aceste citate din jurnalul lui Hughes, ca și celelalte sunt extrase după transcrierea efectuată de autorul prezentei lucrări și de colonelul Fisher, pe baza originalului Scrierilor lui Hughes, secția de manuscrise a Bibliotecii Congresului, Washington. Microfilmul este disponibil în Documentele lui David Irving, Microfilm Academic Publishers, East, Wakefield, WF3 2Jn, West Yorkshire, Marea Britanie.

22. *Dear General: Eisenhower Wartime Letters to Marshall*, culese de John Patrick Hobbs, Baltimore, John Hopkins Press, p. 205

23. Această remarcă apare sub forma unui postscriptum tipografiat după copia în carbune a originalului scrisorii lui Eisenhower către Marshall, trimisă la 25 mai 1943. Se găsește și la Fundația George C. Marshall, din Lexington, Virginia. Remarca se referă la dificultățile existente de transferare a prizonierilor la bazele din spatele frontului. Ea a fost suprimată în cel puțin două ediții ale scrisorilor lui Eisenhower. A se vedea nota 35 de la capitolul 11.

24. Jurnalul Lui Hughes, 4 noiembrie 1944.

25. Din jurnal, nu rezultă clar cine îi spune celuilalt să fie prudent.

26. Notele privitoare la toate aceste întrevederi se găsesc în diferite locuri în jurnalul lui Hughes (anii 1944 - 1955).

27. *Eisenhower Papers*, p. 2497.

28. Interviul autorului cu generalul Clark și colonelul Fisher, Washington, 1987.

29. Mesajul colonelului R.J. Gill C.M.P., către mareșalul general al secției zonale continentale, 17 februarie 1945 R.G. 331, secția 26.

30. Istoricul secției procurorului-șef, sec. Av. Z com. mai 1945, semnat de locotenent-colonel Valentine M. Barnes, Jr. N.A.R.S. 332, secțiunea 22, US N.A., Washington.

31. Mesajul lui Eisenhower către Marshall, 18 martie 1945. R.G. 383.6/10, 316, N.A.R.S., Washington.

32. Mesajul Generalului de divizie Milton A. Reckord, procuror-șef al teatrului, armata Statelor-Unite, către biroul 1 al T.E.O., 20 martie 1945 R.G. 331, secțiunea 26, N.A.R.S., Washington.

33. În 1941, în Germania erau 63.343 primării și mai multe zeci de mii de membri ai Gestapo.

34. Căpitanul Harry C. Butcher, *My Three Years With Eisenhower*, New York, Simon and Shuster, 1946, p. 610.

35. Scrisoarea personală a lui Eisenhower către Marshall, 27 aprilie 1945. Biblioteca lui Eisenhower, Abilene.

36. Raportat de Stephen E. Ambrose, în cursul unei conversații cu colonelul Fisher, Washington, decembrie 1987.

37. Mesajul generalului de brigadă T.J. Davis, către S.H.A.E.F., 1 februarie 1945, R.G. 331 secția 26, N.A.R.S., Washington.

38. Peste 93% din rețeaua de căi ferate franceze funcționa în primăvara anului 1945. Procesul-verbal al constatărilor asupra raportului

Rosenman, secția 30, Hyde Park. Această informație a fost publicată și de guvernul american pentru nevoile Comitetului intern al Afacerilor externe. Transportul proviziilor prin portul de nord-vest al Franței, în mai 1946, nu necesita decât 70% din capacitatea operațională de transport pe care o avea armata americană în februarie. Altfel spus, nevoile armatei se reduseră mult în acest domeniu, după încetarea ostilităților, deci o capacitate de transport rămânea neutilizată. Raportul cotidian asupra tonajului Q.G. al secției av, S. com. 13 mai 1946, R.G. 332 sub j 26, N.A.R.S. Washington. A se vedea și Bykofsky și Larson, *The Technical Service. The Transportation Corp. Operations Overseas*. Colecția "The United States Army in World War II, Washington, Departamentul armatei, 1957.

În 1946, pe oceane, navele comerciale erau mai numeroase ca niciodată. Constructorii liberi de vapoare, în principal americani, au produs, în 16 luni din perioada anilor 1942 - 1943, mai multe nave decât au scufundat germanii în timpul ostilităților. Registrele Lloyds, 1939 - 1940 - 1941, 1945 - 1946; și Samuel Eliot Morison, *The Battle of the Atlantic*, Boston, Atlantic Little Brown, 1961.

39. Raportul lui Rosenman către președintele Statelor - Unite, 26 aprilie 1945, Hyde Park.

40. "Nutriționiștii sunt de acord că pentru supraviețuirea unui bărbat adult normal, între 20 și 30 de ani, cu o greutate de aproximativ 70 de kg., sunt necesare 1.800 de calorii. Această cantitate depinde de temperatura mediului ambiant, de activitate, dacă este sau nu adăpostit, de îmbrăcăminte, de starea generală a sănătății". Convorbirea autorului cu dr. A.B. Miller, departamentul de medicină preventivă și de biostatistică, Universitatea din Toronto.

41. Jurnalul lui Hughes, 11 aprilie 1945.

42. La 1 iunie 1946, populația recensată în zonele de ocupație americană, britanică și franceză se ridica la 40.311.000 locuitori, în timp ce în 1939 era de 39.351.000 de persoane. Aproximativ 2.493.000 de refugiați au venit după 8 mai 1945. Înainte de această dată, populația se ridica la 37.818.000 de locuitori, adică 1.533.00 (4%) mai puțin față de 1939. Malcolm J. Proudfoot *European Refugees*, 1939 - 1952, London, Faber and Faber, 1957, tabelul 40.

43. Pe ansamblul recoltelor citate, creșterea producției de grâu, în 1946, în comparație cu 1939, a fost de 12.100.000 de tone. Această creștere era de trei ori mai mare decât cantitatea care lipsea în Germania în 1946. Surplusurile citate au fost evaluate după ce toți europenii din vest aveau hrana asigurată. Creșterea totală a producției de porumb era de 7.400.000 de tone. În 1946, scăderea producției de cartofi în Germania și în Franța luate global, față de 1939 era de aproximativ 17.000.000 de tone, dar era parțial compensată de o creștere a producției de 7.000.000 de tone în America de Nord și în Regatul - Unit al Marii Britanii. Cifrele citate sunt extrase din B.R. Mitchell, *Statistiques historiques internationales: les Amériques et l'Australasie*, London, MacMillan, 1983 și *Statistiques*

historiques européennes, 1750 - 1975 (MacMillan). Cifre referitoare la exportul de grâu sunt cele editate de International Wheat Council, Haymarket House, Haymarket, Londra, 1955.

44. Mesajul generalului McSherry S.H.A.E.F., către judecătorul Rosenman, 15 martie 1945. Documentele lui Rosenman, Hyde Park. În 1944, recolta de grâu din Belgia a fost normală.

45. Mesajul lui Churchill către Roosevelt, C, 911, 16 martie 1945. *Churchill and Roosevelt, The Complete Correspondence*, Princeton University Press, 1984, vol 3, p.570.

46. Cifrele mondiale despre producția de alimente sunt furnizate de John C. Campbell, *The United - States in World Affairs 1945 - 1947*, New York, Harper and Brothers, 1947, p.323.

47. Mesajul lui Eisenhower către Statele majore reunite, 10 martie 1945. R.G.331, N.A.R.S., Washington, și în repertoriul cronologic al telegramelor S.H.A.E.F., Abilene. În acest repertoriu, mesajul este purtat cu inițialele D.E..

CAPITOLUL 3
NICI O DECLARATIE PUBLICA

1. Repertoriul "intrărilor" la S.H.A.E.F., 26 aprilie 1945, purtând inițialele D.E., Abilene.

2. La această dată, britanicii și canadienii, care reprezentau în jur de 29% din capacitatea operațională a S.H.A.E.F., dețineau 19% din prizonieri. La data de 11 iunie 1945, când toate capturile au fost încheiate, 29% dintre captivi se aflau în mâinile britanicilor și canadienilor, 60% în mâinile americanilor, iar restul în mâinile francezilor. Britanicii și canadienii au făcut capturi importante la sfârșitul războiului. La începutul lunii mai, efectivul de prizonieri a crescut cu 500.000 de oameni, în numai o zi și jumătate.

3. Mesajul lui Eisenhower către Marshall, 21 aprilie 1945, R.G.331, S.H.A.E.F., biroul 14 sec, Exec.383.6 P.O.W., vol 4, N.A.R.S., Washington.

4. Armata avea corturi în plus, precum și un excedent de provizii pentru 100 de zile. A se vedea nota 20 de la acest capitol.

5. Mesajul C.C.S. către Eisenhower, 2 aprilie 1945, R.G.331 387 - 4, N.A.R.S. Washington. A se vedea și repertoriul telegramelor "sosite" la S.H.A.E.F. 26 aprilie 1945, purtând inițialele D.E., Abilene.

6. Căpitanul Harry C. Butcher, *My Three Years with Eisenhower*, p.789.

7. Secretarul de stat Dean Acheson, (supleant la vremea aceea), a declarat C.I.C.R. că F.I.D. erau tratați ca P.R., conform convenției de la Geneva. "Politica guvernului constă în acordarea unui statut identic celor de prizonieri de război acestor deținuți (F.I.D. și P.P.I.) ... S-au luat măsuri corespunzătoare pentru a asigura întregului personal inamic ... tratamentul

reglementat prin convenția de la Geneva". Memo-ul lui Dean Acheson către E. Gloor, C.I.C.R., Geneva, 17 martie 1947. 740.00114 EW/2, 1447, arhivele departamentului de stat.

8. Repertoriul tratatelor nr. 846, *Prisoners of War, Convention Between the United States of America and Other Powers*. Semnat la Geneva, la 27 iulie 1929. Atelierul de imprimerie al guvernului Statelor - Unite, Washington, 1932.

9. A se vedea Morgenthau Diary, (China), vol. 2 (reeditat la New York, Da Capo Press, 1974). Reeditarea ediției originale de către atelierul de imprimerie al guvernului Statelor - Unite, sub autoritatea Comitetului de ordin judiciar Senatul Statelor - Unite. A se vedea și capitolul 16.

10. Lucius Clay l-a înlocuit pe Eisenhower în noiembrie 1945.

11. Lucius Clay, *Decision in Germany*, Doubleday, 1950, p.19.

12. Documentele lui Travers, dosarul nr. 1, biblioteca Truman, Independence Missouri. Travers, diplomat la Harvard care a făcut un timp studii la Heidelberg, a intrat în departamentul de Stat în 1941. A lucrat la J.C.S. 1067, care urma să constituie baza politicii propuse de americani.

Travers nu era singurul care credea că White era comunist. Anthony Kubek, președintele departamentului de Istorie al universității din Dallas, a declarat, în prefața la Morgenthau (Washington, Comitetul de ordin judiciar, Senatul Statelor - Unite, atelierul de imprimerie al guvernului Statelor - Unite, 1965): "Până la urmă s-a descoperit că Mr. White era comunist".

În legătură cu tentativa de subversiune a politicii americane față de China, întreprinsă de White, profesorul Stephen Ambrose a scris: "Fără îndoială, era comunist. Dar resping categoric teza conform căreia ... a fost la originea prăbușirii Chinei naționaliste ... Sigur dorea acest lucru: sigur a făcut tot ce a putut pentru a-l provoca: ceea ce a făcut a avut sigur o anumită influență: dar mi se pare ridicol să spunem că el singur a determinat căderea lui Chiang...". Scrisoarea profesorului Ambrose către autor, octombrie 1988.

13. Jurnalul președintelui, 11 aprilie 1945. Imagine 1.503, Hyde Park.

14. Prioritățile aplicabile la construirea de incinte temporare pentru P.R. (E.T.P.R.), 1 mai 1945. C.G. al Sec. Av.E.Com., secția inginerilor, armata Statelor - Unite, R.G., secția 12, N.A.R.S., Washington.

15. Printre comenzile pentru suplimentarea sârmei de fier ghimpate, prioritatea nr. 6 stipulează: "Nu se va construi nici un adăpost în E.T.P.R." .. C.G., Sec Av.E.Com. A.E.T.P.R., secția inginerilor: Ordine intitulate Prioritățile aplicabile la construirea E.T.P. 1 mai 1945. generalii Eisenhower și Lee au precizat în alte rânduri că "adăpostul nu (este) esențial" pentru prizonierii germani. În mijlocul verii, un raport al procurorului-șef afirma că "mai puțin de 20% dintre prizonieri aveau adăpost".

16. Jurnalul lui Hughes, 21 martie 1945.

17. *Eisenhower Papers*, p. 2486.

18. Butcher, *My Three Years with Eisenhower*, p. 639.

19. "La data victoriei ... numai 50% din trupele continentale erau adăpostite în corturi, iar rezerva era foarte mare". William Ross și Charles Romanus, "The Quartermaster Corps: Operations in the War Against Germany". Colecția "The United States Army in World War II", Washington, Armata Statelor Unite, 1965.

Peste 5.450.00 de metri de bumbac impermeabil nou au fost produși în Europa pentru armata americană, și 40.000 de corturi noi au fost livrate armatei între 8 mai și jumătatea lunii august 1945. Raportul de evoluție a Forțelor de sprijin ale T.E.O., august 1945, Abilene.

20. Aproape toate rațiile erau rații obișnuite de tip A ale armatei americane. Jumătate dintre ele se prezentau sub forma rațiilor deja pregătite, care ofereau meniuri echilibrate în proteine, legume, cereale: cealaltă jumătate era formată din alimente care nu erau repartizate în meniuri echilibrate. Raportul de intendență, starea rațiilor pe continent, la 22 aprilie 1945, pagina 70 a secției 1 a rapoartelor de evoluție, aprilie 1945. Această rezervă alimentară pentru 100 de zile era înregistrată și în rapoartele de intendență pentru lunile iunie și iulie, Documente D.D.E., N.A.R.S., Abilene.

21. Walter Bedell Smith, *Eisenhower - Six Great Decisions*, New York, Longmans Green and Co., 1956, p. 172.

22. *Historique médical du T.E.O.*, N.A.R.S., Washington. A se vedea apendicele 2.

23. Ross și Romanus, *The Quartermaster Corps*, p. 537.

24. La 7 aprilie 1945, generalul Lee a declarat, într-un ordin general valabil pentru toate lagărele, că "adăpostul nu este esențial" pentru P.R. germani. R.G. 331, 383.6, secțiunea 166, N.A.R.S., Washington.

25. Heinz Janssen, *Mémoires du temps de l'horreur*, (Rheinberg: orașul Rheinberg din Germania 1988).

26. Istoricul procurorului-șef, 18 mai 1945, p. 4 R.G. 332, stelaj 22, N.A.R.S., Washington.

27. Raportul procurorului, citat R.G. 332, stelaj 22, N.A.R.S., Washington.

28. Prin acest mesaj se comunica lui Marshall aprecierea potrivit căreia la 30 mai 1945, S.H.A.E.F. ar fi capturat 1.150.000 de prizonieri în plus, ceea ce ar fi ridicat efectivul la 2.500.000 de oameni. Totuși, la 9 aprilie, procurorul-șef prevedea că, la 30 mai, armata Statelor Unite va deține 3.500.000 de prizonieri, "dacă trupele care luptă împotriva armatei ruse preferă să se predea forțelor americane". Într-adevăr, soldații germani care se predau în mâinile americanilor erau atât de mulți, încât rușii și-au închipuit existența unui complot aliat, menit să-i ridice pe germani împotriva lor.

29. Mesajul colonelului R.J. Gill, de la biroul procurorului-șef al teatrului, către biroul 1, Eisenhower, 10 aprilie 1945. R.G. 331, 383.6

secțiunea 26, N.A.R.S., Washington.

30. Raportul săptămânal asupra P.R., procurorul-șef al teatrului, 30 aprilie 1945.

31. La 2 iunie 1945, armata americană deținea mult mai puțini prizonieri decât pretinsese la începutul lunii aprilie, când anunțase un efectiv între 3.000.000 și 3.500.000 de prizonieri de război (A se vedea nota 29 de la acest capitol). În zona europeană a S.H.A.E.F., care nu cuprindea Italia, efectivul total de prizonieri de război, (excluzând F.I.D.) "în mâini", număra 2.879.874 oameni, la 30 mai. Rapoarte săptămânale asupra P.R. și F.I.D., biroul 13 al S.H.A.E.F., și arhivele procurorului teatrului, N.A.R.S., Washington.

32. "Date de seamă asupra unei vizite într-un lagăr de detenție pentru prizonierii de război germani în mâinile armatei americane", de colonelul James B. Mason, de la serviciul de sănătate militară. Statele - Unite (în retragere) și colonelul Charles H. Beasley, Serviciul de sănătate militară a Statelor - Unite (în retragere), *Medical Surgeon*, vol. 107, nr. 6, (decembrie 1950), p. 437.

33. Heinz Janssen, *Prizonier de război la Rheinberg* (*Kriegsgefangenen in Rheinberg*), orașul Rheinberg, Germania, nepaginat, 1988).

CAPITOLUL 4
CRUZIMEA ÎNVINGĂTORULUI

1. Interviuri acordate autorului Charles von Luttichau, din Washington D.C., în 1987 și 1988.

2. Mărturia lui Charles von Luttichau (vezi nota precedentă) este confirmată de mulți alți prizonieri. Vremea rea care se abătuse asupra Germaniei de Nord este amintită într-un jurnal de război al armatei canadiene, care conține buletine meteorologice pentru perioada aceea. Faptul că decesele au survenit rapid este atestat de ancheta raportată în *Istoria medicală a T.E.O.*, pe lunile mai și iunie (Apendice 2). Lipsa de spațiu vital pentru prizonieri este menționată în diferite rapoarte ale armatei Statelor - Unite, care informează că lagărele din valea Rinului erau suprapopulate în primăvara anului 1945. Descoperirile din perioada de după război au confirmat existența probabilă a gropilor comune. A se vedea nota 16 de la acest capitol.

3. Gertrude Maria Schuster, *Die Kriegsgefangenenlager Galgenberg und Bretzenheim*, (orașul Bad Kreuznach, 1986), pp. 40-41.

4. Gertrude Maria Schuster, op. cit..

5. Interviu cu Heinz T., în compania lui Mavis Gallant, Paris, iunie 1986.

6. "Toate documentele referitoare la lagăre și care au fost considerate ca fiind de interes secundar au fost distruse în anii 1950",

afirmă Eddy Reese, arhivist-șef, N.A.R.S., Washington. Interviu realizat de autor în 1986.

7. Raportul căpitanului Julien, din regimentul 13 de trăgători algerieni. A se vedea capitolul 17.

8. Istoricul secției procurorului-șef, Sec. Arm. Com., de Valentine Bernays, N.A.R.S., Washington.

9. Interviul autorului cu George Weiss, la Toronto, 1986.

10. Bernays, p. 4.

11. A se vedea ancheta medicală a T.E.O., apendice 2.

12. Interviu realizat de autor în 1987.

13. Heinz Janssen, *Memoriile [illegible]*.

14. După opinia lui Thelen, erau 10 sau 11 incinte, fiecare având în jur de 10.000 de persoane. Interviu realizat de autor în noiembrie 1987.

15. Interviu cu Ilt realizat de autor în noiembrie 1987. A se vedea Siebmann, op. cit., p. 468.

16. Discuția autorului la Rheinberg cu arhivarul orașului, Heinz Janssen apoi cu paznicul cimitirului comunal. Scrisoarea adresată autorului de W.A.St., organism de cercetare din Berlin, conținând fotocopia unei scrisori aparținând unui funcționar comunal din Rheinberg și datată 7 ianuarie 1966, anunțând W.A.St. că de curând au fost descoperite trei grămezi de oseminte umane, pe locul fostului lagăr de prizonieri germani între gropi adânci de un metru, fără nici o inscripție, și separate printr-o distanță de numai câțiva centimetri.

17. Documentele lui Francis Biddle. Note asupra conferinței. Documentele tribunalului militar internațional, biblioteca de cercetare George Arents, Syracusa, New York, la data de 2 octombrie 1946. Această dată ne spune că morții germani au murit în timpul luptelor. În orice caz, la acea dată, numărul germanilor morți în lagărele americane și franceze, era de opt până la zece ori mai mare decât toate pierderile suferite de Wehrmacht pe frontul de vest în toți cei patru ani de război precedenți. A se vedea nota 52 de la capitolul 15.

18. Interviul autorului cu Thelen, Rheinberg, noiembrie, 1987.

19. Raportul lunar asupra situației în E.T.P.R., 30 aprilie 1946, întocmit de colonelul C. H. Beasley, serviciul de sănătate militară al Statelor-Unite. G.R. 332 secțiunea 17, N.A.R.S., Washington.

20. În rapoartele lor, Beasley și alți câțiva ofițeri fac de mai multe ori aluzie la faptul că prizonierii au fost prăfuiți cu D.D.T.. A se vedea și "Istoricul medical al T.E.O."; "În incintele de P.R., procedura bolilor se mărginea la prăfuirea prizonierilor cu D.D.T.". A se vedea apendice 2.

21. Doctorul Siegfried Enke din Wuppertal mi-a povestit autorului despre experiențele sale în spitalele din lagărele americane și franceze, unde s-a ocupat de bolnavi. În toate aceste spitale, situația era aceeași: în cursul acelei perioade de captivitate de un an, în care a îngrijit prizonieri în stare foarte gravă, nu a văzut nici un singur cadavru. Muribunzii erau transportați din spitalul propriu-zis într-o adevărată cameră a morții. Nu mai

nu a văzut niciodată. Nu i s-a cerut niciodată să facă o autopsie sau să scrie un certificat de deces. Informaţiile privitoare la "spitalul" din Lintfort sunt extrase din mărturia lui Heinz Janssen, op. cit..

22. A se vedea apendice 2.

23. Raport asupra situaţiei din E.T.P.R., 30 aprilie, Beasley, N.A.R.S., Washington.

24. Acest nivel corespunde unei rate anuale a deceselor de 0,3% pentru cele două lagăre, deci o cifră inferioară celei de 0,4% constatată în rândul trupelor americane între 1 mai şi 15 iunie 1945. Bineînţeles că eşantionul este prea redus pentru a permite calculul unui nivel anual real. Nivelul calculat pentru că era atât de redus încât ar fi trebuit să suscite o remarcă din partea lui Beasley. Dar nu a făcut-o. Nu este vorba de un caz izolat: în mai multe rapoarte sunt menţionate rate ale deceselor prea reduse pentru a fi credibile, având în vedere condiţiile de detenţie semnalate în aceleaşi rapoarte.

25. Beasley, 30 aprilie 1945.

26. Beasley, op. cit..

CAPITOLUL 5
O VARĂ DE INFOMETARE

1. Procesul-verbal al reuniunii dintre Churchill, Eisenhower şi mareşalul sir Alan Brooke, C.I.G.S., 16 mai 1945. R.G. 59 740 001 19 Germania sub tutelă, dosar 161 466, arhivele departamentului de stat, Washington. Procesul-verbal, pregătit de colaboratorii primului-ministru Winston Churchill, redă propunerile participanţilor.

Mareşalul Brooke a afirmat că, din cauza "penuriei globale de hrană, nu ar fi drept ca prizonierii de război să primească aceeaşi alimentaţie ca şi trupele americane şi britanice. Dacă doream evitarea unei foamete pe scară mare, era esenţial ca raţiile trupelor şi ale civililor inamici să fie reduse la minimul strict care, după cum dădea el de înţeles, era de 1550 de calorii/zi/om, raţia atribuită civililor. Nu se ţinea seama de faptul că această raţie oficială de 1550 de calorii, puţin mai mică decât minimul vital de 1800 de calorii, era atribuită civililor care puteau cel puţin să încerce să o completeze prin propriile lor mijloace. Evident, P.R. şi F.I.D. nu aveau această posibilitate. În zona de ocupaţie americană, raţia oficială atribuită civililor a mai scăzut în cursul anului 1946, până la 1350 de calorii.

2. A se vedea istoricul T.E.O., apendice 2.
Serviciul de sănătate al armatei americane consideră că 2.000 de calorii zilnic reprezintă minimul necesar pentru a menţine în viaţă, într-o stare bună de sănătate, un adult normal, acoperit cu haine bune, având la dispoziţie un adăpost încălzit, şi inactiv. Anchetă asupra tratamentului aplicat P.R. de către forţele americane, 7 ianuarie 1946, R.G. 332.6/10 N.A.R.S., Washington.

3. Rapoarte de intendenţă, iulie 1945, Abilene.

4. La 2 iunie 1945, conform cifrelor S.H.A.E.F., numărul P.G. internaţi trecea de un milion de oameni. Trebuie să subliniem că numai 54% din aceste efective erau efectiv hrăniţi (a se vedea capitolul 15).

Istoricul corpului de intendenţă al T.E.O., p. 355, N.A.R.S., Suitland, Maryland.

La jumătatea lui iunie, armata hrănea aproape 2.900.000 de militari americani, plus 630.000 de alte persoane, printre care erau civili de diverse feluri, francezi de origine nord-africană şi ruşi. În aceeaşi perioadă, efectivul de prizonieri care primeau raţii se ridica la 1.421.559 persoane, în timp ce biroul 3 al S.H.A.E.F. înregistra un număr de 2.300.000 de deţinuţi "în mâini", cifră la care se cuvine să adăugăm încă un milion de oameni neînregistraţi (vezi capitolul 5). Suntem departe de raţia de 2.000 de calorii despre care Eisenhower îi spunea lui Churchill că era distribuită la P.R.. De fapt, distribuită la întregul efectiv de prizonieri, raţia scădea la numai 840 de calorii. Şi trebuia să fie redusă în continuare.

5. Generalul de brigadă R.B. Lovett, "În ordinul generalului Eisenhower", 20 mai 1945, 383.6-2. A se vedea şi mesajul lui Bradley către P.C. înainte al S.H.A.E.F., 16 mai, 383.6-4, N.A.R.S., Washington.

6. Mesajul grupului 12 de armate către tot personalul respectiv, 13 mai, 383.6-4, N.A.R.S..

7. Mesajul S.H.A.E.F., semnat "Eisenhower", către grupul 6 de armate, dosarele grupului 6 de armate, N.A.R.S.. Conform lui Martin Blumenson, "este interesant să presupunem" că Patton, foarte lucid cu privire la situaţia din lagăre, a eliberat numeroşi prizonieri împotriva voinţei ofiţerilor de la S.H.A.E.F., ca să le salveze viaţa. Interviu realizat de autor cu Blumenson, 1988.

8. La 19 mai, S.H.A.E.F. afirma: "Teatrul deţine 2.880.000 de prizonieri şi 1.000.000 de forţe inamice dezarmate". Următoarea cifră comunicată de la S.H.A.E.F., la 29 mai, este de 2.090.000 de prizonieri de război şi un număr de 1.208.000 forţe inamice dezarmate "în mâini". Mesajul lui Lee către S.H.A.E.F. a se vedea şi nota următoare.

9. Mesajul lui Lee către P.C. înainte al S.H.A.E.F., 2 iunie 1945. R.G. 331 S.H.A.E.F., biroul 1 secţia admin., 383.1 1/2, N.A.R.S., Washington.

10. Datele de sinteză de intendenţă pentru luna iunie, difuzate în iulie, arată efectele reducerii numărului de prizonieri, operată de biroul 3 al S.H.A.E.F.. Numărul de raţii distribuite a scăzut cu 900.000 de unităţi. Rapoarte de intendenţă, iulie 1945, Abilene.

O dovadă suplimentară a adevărului spuselor lui Lee se obţine adăugând la cei 2.870.000 de P.R. declaraţi la 2 iunie 1945, în raportul săptămânal al procurorului-şef al teatrului, cei 1.110.686 F.I.D., recensaţi de grupul 12 de armate. Rezultă astfel un total de 3.981.086 deţinuţi, număr foarte apropiat de cei 3.878.537 deţinuţi enumeraţi de Lee. Între altele, istoricul-şef al armatei de la Frankfurt pe Main, afirma în 1947 că la

10 mai 1945, 4.000.101 oameni se aflau "în mâinile" americane.

11. William F. Ross şi Charles F. Romanus, *The Quartermaster Corps: Operations in the War against Germany*, p.634.

12. Mesajul lui Smithers către Littlejohn, 27 aprilie 1945. Istoricul intendenţei Sec. Av. pp. 36 - 37. Citat în lucrarea lui Ross şi Romanus (vezi nota precedentă).

13. "În ziua victoriei... numai 50% din trupele continentale utilizau corturi, deşi rezervele erau abundente". Ross şi Romanus, p.634.

14. Mesajul lui Littlejohn către Crawford, la S.H.A.E.F., 23 mai 1945, N.A.R.S., Washington.

15. Mesajul generalului de brigadă R.W. Baker către Smith, 30 mai 1945, N.A.R.S., Washington.

16. Francezii au cerut iniţial un efectiv de 1.700.000 de germani. Ulterior numărul a fost redus la 750.000 de oameni. Germanii solicitaţi de Aliaţi pentru munci neplătite de reconstrucţie nu au depăşit niciodată 1.900.000 de oameni.

17. Mesajul lui Eisenhower către Marshall, copiat la A.G.W.A.R., 31 mai 1945, R.G.333, secţiunea 30.

18. Mesajul lui Eisenhower către C.C.S., 4 iunie 1945. Repertoriul telegramelor S.H.A.E.F., Abilene.

19. A se vedea apendice 1.

20. Nigel Hamilton, "Monty", Londra, Hamish Hamilton, 1986, Ediţia XX Sceptre, p.462. Paranteza îi aparţine lui Hamilton.

21. Omar N. Bradley, *A General's Life*, New York, Simon and Schuster, 1983, p.423.

22. George S. Patton Jr., *War As I Knew It*, New York, Bantam Books, 1980, p.314.

23. Mesajul lui Eisenhower către C.C.S., 4 mai 1945. Repertoriul "plecărilor" de la S.H.A.E.F., Abilene.

24. Mesajul lui Eisenhower către C.C.S., 16 mai 1945. Repertoriul "plecărilor" de la S.H.A.E.F., Abilene.

25. Mesajul lui Eisenhower către Marshall, 31 mai. R.G. 333, secţiunea 30, N.A.R.S., Washington.

26. Raportul de intendenţă, aprilie 1945, Abilene.

27. Mesajul lui Grasett către Smith, 8 iunie 1945. Grasett notează mai departe că Germania dinainte de război îşi asigura 85% din nevoile de hrană şi că la sfârşitul ostilităţilor, zonele care corespund actualei Germanii de Vest îşi asigurau în jur de 60 - 70% din nevoile lor. Dacă aportul cotidian individual de calorii în Germania dinainte de război era de aproximativ 3.000 de calorii, Germania de Vest, cu aceeaşi populaţie (puţin mai mică în mai 1945), odată cu reluarea normală a producţiei, putea să asigure locuitorilor săi între 1.800 şi 2.000 de calorii pentru fiecare. În primăvara aceea, aproape 97% din pământurile cultivate au fost semănate în Germania de Vest. Dacă operaţiunea Barleycorn întreprinsă la iniţiativa britanicilor în 1945, ar fi fost aplicată în toate zonele occidentale, Germania

de Vest a fi dispus de aproape 70% din resursele sale agricole normale, adică între 1260 și 1400 de calorii pe zi pentru fiecare individ. În multe orașe cu minimum de 50.000 de locuitori, rația oficială era, în general, între 70 și 1190 de calorii zilnic. "Se întâmplă chiar să nu putem atinge nici această cantitate", adaugă Grasset. Colecția Smith, *Al Doilea Război Mondial*, cutia 137, Abilene.

28. A se vedea rapoartele de intendență, aprilie 1945, Abilene.

29. Interviu realizat de autor, octombrie 1987.

30. Rapoartele de evoluție ale intendenței, aprilie, mai, iunie, iulie 1945. În fiecare lună se constată un surplus important constituind o rezervă pentru întreaga armată, pe o durată de minimum de 100 de zile. Toate aceste rapoarte se află la Abilene.

31. Raportul de intendență, p. 81, 30 iunie 1945, Abilene.

32. Dare de seamă a constituirii biroului G5 al S.H.A.E.F., cu diferiți reprezentanți ai Crucii Roșii, N.A.R.S., Washington.

33. Mesajul lui Littlejohn către Eisenhower, 10 octombrie. R.G. 92, biroul intendentului general, corespondență generală, dosarul 1936 - 1945, secțiunea 587, N.A.R.S., Washington.

34. Mesajul lui Littlejohn către Eisenhower, loc. cit..

35. "Datorită penuriei generale de hrană, cauzată de rechizițiile normale ale armatei de ocupație și de dificultatea transporturilor, germanii aceștia nu erau în măsură să aloce o rație minimă pentru baltici, bulgari, unguri, italieni, români și apatrizii de pe teritoriul Germaniei".
Max Huber către departamentul de stat, 30 august 1945. (Primit la 27 septembrie) 800.142/9-2745, departamentul de stat, N.A.R.S., Washington.

36. Mesajul ofițerului Guillaume către locotenent - colonelul Bocquet, 7 septembrie 1945, 11 P 60 (poate 11 P 166), Vincennes.

37. Departamentul de război către P.C. înainte al S.H.A.E.F., Repertoriul telegramelor de la S.H.A.E.F., 9 iunie 1945, Abilene.

38. Seria Y *Internațional* 1944-1949, Y 59-2, vol 363, noiembrie 1945 - mai 1946, p. 169 (octombrie). Quai D'Orsay, Paris.

39. Mesajul lui Littlejohn C.G.Q.G.T.S.F.E.T., 27 august 1945. Rapoarte de intendență, N.A.R.S., Washington.

40. Rapoarte de intendență, T.E.O., iunie, iulie, 1945, Abilene.

41. R.G. 332 dosar 383.6/20, N.A.R.S, Washington.

42. Prietenul lui Eisenhower, generalul Everett S. Hughes, a notat în jurnalul său, la 28 martie 1945, în legătură cu unii ofițeri care se opuneau reducerii rațiilor P.R.: "Presupun că totuși ținem de convenția de la Geneva". Jurnalul lui Hughes, divizia Manuscrise, Biblioteca Congresului, Washington.

43. Declarația lui Ernest Fisher către autor, mai 1988. Acest lucru i-a fost raportat autorului și de germani, la Rheinberg și în parte confirmat de profesorul Peter Hoffmann de la Universitatea McGill care locuia în 1945, în apropiere de un lagăr american de lângă Ulm. El a văzut soldați americani aruncând cu bună știință în foc, dincolo de sârma ghimpată, sub

privirile prizonierilor, luate în plus care rămâneau pe mesele de la popotă. "Germanii știau foarte bine că Crucea Roșie nu putea să facă nimic pentru prizonieri", a spus el. Nu a văzut niciodată nici un german ducând provizii în lagăr.

44. A se vedea capitolul 7.

45. Declarația lui E.W. Meyer, delegatul C.I.C.R. la Washington, într-o scrisoare către Edwin Plitt, departamentul de stat, 26 iulie 1945 711.62114 M.A.I.L./7 2645, departamentul de stat. A se vedea capitolul 6.

46. Memoriul lui Vinson către secretarul de stat, 28 noiembrie 1945. 740.62114/11-2845, State.

47. Memoriul lui Dunning de la Crucea Roșie americană, către biroul 1 al S.H.A.E.F., 29 mai 1945. 383.6/6 secțiunea 27, N.A.R.S., Washington. A se vedea și scrisoarea lui Max Huber adresată departamentului de stat, loc. cit..

48. Memorandum adresat lui Littlejohn, la 20 iulie 1945, de către un ofițer ale cărui inițiale sunt R.F.C. și care descrie situația reală din lagăre. Și încă un studiu al colonelului W. Griffith, de la biroul medicului șef, și al căpitanului C.R. VerMeulen. R.G. 332, divizia istorică a T.E.O., dosarele U.S.F.E.T., secția de intendență, rapoarte de operații, secțiunile 586 - 599, N.A.R.S., Washington.

49. F.S.V. Donnison, *Civil Affairs and Military Government North-West Europe 1944 - 1946* (London, H.M. Stationery Office, Stationery Office 1961), p. 338. Citatele privitoare la producția Germaniei sunt extrase din lucrarea lui Morgenthau, *Germany is Our Problem*.

50. Memoriul lui Eisenhower adresat comandanților de districte militare din zona de Vest și de Est, 4 august 1945. R.G. 332. Teatre americane de război Al doilea război mondial, S.G.S. 370.01 N.A.R.S., Washington.

51. Rapoartele săptămânale asupra P.R. și P.D., U.S.F.E.T., biroul 1.

52. Charles von Luttichau l-a informat pe autor că 80.719 germani au pierit în luptele de pe frontul de vest, între 22 iunie 1941 și 31 martie 1945, dată la care registrele germane încetează să mai fie ținute. Sursa: Percy E. Schramm, ed., Kriegstagebuch des Oberkommandos der Wermacht (Jurnalul de marș al comandamentului suprem al Wermachtului) vol. 8, p. 1515.

53. A se vedea apendice 2.

54. A se vedea apendice 2.

55. "Istoricul medical al T.E.O.", p. 91.

56. La jumătatea lui iunie 1945, în spitalele de teren nr. 9, 12, 26, 50, 61 și 78, și în spitalul de evacuare nr. 77, erau 1062 paturi neocupate: în spitalul nr. 180, la Frankfurt, 391 de paturi erau goale. În aceeași perioadă, 16.229 paturi din așa-zisele "*spitale de sprijin pentru S.T.P.E.*" nu foloseau la nimic. Raportul cotidian al Sec. Av. 18 iunie 1945. R.G. 332, secția 16, N.A.R.S., Washington.

57. A se vedea mărturia dr. Enke din Wuppertal, nota 21 de la

capitolul...

58. A se vedea apendice 2.

59. Extras din istoricul medical al T.E.O., studiat pe larg în apendicele 2. După cum este demonstrat în acest apendice, nu trebuie să uităm că acest raport avea ca scop să ascundă condițiile îngrozitoare de detenție din lagăre și în special mortalitatea care domnea acolo. Prin urmare, el nu este credibil în întregime. De pildă, eufemismele "emaciere și deshidratare" sau "epuizare" sunt utilizate în locul cuvântului "inaniție". Lipsa adăpostului este redată prin expresia "expunerea la soare intensă". De vreme ce nivelul deceselor comunicate a rămas redus, proporțiile în care sunt citate cauzele deceselor nu înseamnă nimic: probabil că ele nu au fost inventate. În această privință, raportul este un ghid practic.

60. "Prevenirea bolilor în incintele P.R. se limita la prăfuirea prizonierilor cu D.D.T.". D.D.T.-ul era folosit la prevenirea tifosului, care iar fi afectat și pe soldații americani. Vol 14, Istoricul medical al T.E.O, N.A.R.S., Washington. Citat și în articolul lui Stanhope Bayne-Jones, *Special Field.*, vol 9 al colonelului Robert S. Anderson, ed. *Preventive Medicine in World War II*, Washington, Departamentul Armatei, 1969.

61. Nota despre conferința privitoare la E.T.P.R., 28 mai 1945, care reunea pe generalul Moller și alți ofițeri. R.G. 332 secțiunea 22 N.A.R.S., Washington.

62. Raport estimativ asupra P.R. procurorul șef.

63. Mai mulți germani au descoperit gropile comune. A se vedea nota 16 de la capitolul 4.

64. Raportul, datat 10 mai 1945, este intitulat "Raport zilnic al activităților depozit de Q. G. Sec. Av. Z. com., biroul medicului-șef. N.A.R.S., Washington.

65. Discuție cu autorul în 1988. Acum Zobrist este director al bibliotecii Harry S. Truman, Independence, Missouri.

66. Citat în Philip Knightley, *The First Casualty*, New York și Londra, Harcourt Brace Jovanovich, p. 315.

67. Citat de Knightley, p. 333. Repetat autorului în cursul unei discuții în februarie 1988.

CAPITOLUL 6
NICI UN AJUTOR AUTORIZAT

1. R.G. 59, fișierul departamentului de stat, 1945-1949, 740.00112a/1-145 și 740.62114/6-445, cutia 59. De asemenea, 740.62114/3-2045.

2. Mesajul departamentului de stat adresat ambasadei americane, Paris, 12 mai 1945. 740.61114/5-445. Departamentul de stat.

A se vedea și memorandumul generalului de brigadă R.W. Berry, adresat locțiitorului de șef al statului major, departamentul de război, 9 mai

1945, R.G. 383.6 N.A.R.S., sînt sub forma unei fotocopii, bobina 370, articolul 6369, la Lexington. Memorandumul lui Berry sintetizează o părere neoficială, formulată anterior de Herrick, de la secția de probleme de război speciale a departamentului de stat.

3. Mesajul lui Marshall către Eisenhower, sub forma unei telegrame, primită la 17 mai 1945, N.A.R.S., Washington.

4. A se vedea nota 2.

5. Conform convenției de la Geneva, delegatul C.I.C.R. care vizita lagărul, era obligat să aibă o discuție particulară cu un reprezentant al prizonierilor, apoi să redacteze un raport despre condițiile de detenție către C.I.C.R.: raport care trebuia prezentat puterii protectoare (guvernul țării din care provenea prizonierul). Nimeni altcineva nu avea acces la aceste rapoarte. În 1988, C.I.C.R. încă nu și deschise arhivele sale pentru cercetători particulari.

6. A se vedea nota 22.

7. Foreign Office, dosarul 916 1219. În biroul Dosarelor publice, Kew, Londra.

8. McNeil, Răspuns la o întrebare, 5 noiembrie 1946, Hansard. Citat într-un mesaj al lui Achilles către Statele Unite, 7 noiembrie 1946. 740.62114/11-746. Departamentul de stat.

9. Un exemplu important pentru această atitudine este asigurarea pe care i-a dat-o James F. Byrnes, la 4 septembrie 1945, președintelui C.I.C.R., Max Huber, că va fi respectată convenția de la Geneva. Huber a răspuns: "Ne face plăcere să luăm notă că politica guvernului este... în totală conformitate cu litera și spiritul convenției de la Geneva". Scrisoarea lui Huber către Byrnes, Geneva, 9 ianuarie 1946. Departamentul de stat. (A se vedea și R.G. 59, secțiunea 3971, N.A.R.S., Washington). Printre altele, secretarul de stat Dean Acheson afirma că Statele Unite se supun acordurilor de la Geneva.

10. Printre protestele moderate ale americanilor, unul dintre cele mai virulente a fost lunga scrisoare a lui Huber către guvern, la 30 august 1945. 800.142/8-2745, departamentul de stat (a se vedea și R.G. 332 secțiunea 7, N.A.R.S., Washington).

11. Scrisoarea lui R.A. Haccius, membru al C.I.C.R., Geneva, către maiorul T.R. Crawford, 15 februarie 1946, cabinetul de război, Londra F.O. 371/55738.

12. Mesajul lui Feinman către generalul Betts, 28 mai 1945. 383.6/3-4, cutia 116 0979, N.A.R.S..

13. Nu avem citatul exact. Documentul se găsește într-adevăr, în R.G. 112 16 N.A.R.S., Washington. Este intitulat "centre de condiționare" și are ca subiect activitatea Crucii Roșii americane. Copiile făcute după acesta au fost trimise în Statele Unite în 1943. A se vedea și raportul căpitanului Burdick din armata americană (în, sau aproape de R.G. 112, secțiunea 167), care afirmă că, atunci când a fost prizonier în mâinile germanilor, pachetele britanice, canadiene și americane i-au salvat viața.

14. Procentaj furnizat atât de departamentul de război (care, în 1948, a declarat nivelul mortalității ca de 1,26% R.G. 407 AGO 66, 26 august 1948) și de Crucea Roșie. Documentele S.H.A.E.F., N.A.R.S., Washington. A se vedea și articolul lui Maurice Pate despre Ajutorarea prizonierilor de război, Crucea Roșie americană, inclus într-o scrisoare pe care Gilbert Redfern, de la Crucea Roșie americană, a adresat-o, la 9 mai 1945, lui Kuppinger, de la departamentul de stat.

15. "Armata americană făcea ca ajutoarele să fie greu de acordat". Quakerii nu au fost autorizați să intre în Germania până în primăvara lui 1946. Discuție a autorului cu Stephen Cary, Comitetul european al A.F.S.C. 1986.

16. Scrisoarea lui Tracy Strong adresată maiorului H.G. Hyde, 3 iulie 1945, telegrama lui Paul Anderson către Strong, 30 iunie 1943 și scrisoarea lui D.A. Davis, de la Y.M.C.A., adresată departamentului de stat, iulie. Toate aceste documente se află în arhivele departamentului de stat.

17. Motivul invocat a fost că trimiterea de ajutoare risca să contracareze politica de reducere a nivelului de trai al germanilor la acela al națiunilor din jur. Earl F. Ziemke, *The U.S. Army in Occupation of Germany*, Centrul de Istorie militară, Washington, 1975, p. 410.

18. Dosarele de E.W. Meyer, C.I.C.R., delegat la Washington, scrisoarea lui Edwin Plitt, departamentul de stat, 26 iulie 1945. 711.62114 Mail 7-2645, departamentul de stat.

19. Scrisoarea lui E.W. Meyer, C.I.C.R., către Edwin Plitt, departamentul de stat. A se vedea nota precedentă.

20. Foreign Office, 939, articolele 448 și 469 P.R.O., Londra.

21. Scrisoarea lui Huber adresată departamentului de stat, 30 august 1945 a se vedea nota 10.

22. "Hrana a fost foarte satisfăcătoare până în luna mai 1945, când ordinul de reducere a rațiilor a fost transmis tuturor comandanților de lagăre". Raport asupra activităților C.I.C.R. către Statele-Unite. Arhivele Crucii Roșii, departamentul de stat, N.A.R.S., Washington.

23. Scrisoarea lui Huber către departamentul de stat, 30 august 1945.

24. Scrisoarea lui Huber către departamentul de stat, 30 august 1945.

25. Mesajul lui Eisenhower către Marshall, 2 noiembrie 1945, R.G. 332, subj 7, N.A.R.S..

26. Protocol de acord, încheiat la data de 15 iunie 1945, cu privire la utilizarea proviziilor Crucii Roșii, între, pe de o parte, S.H.A.E.F., și Crucea Roșie americană și societățile de Cruce-Roșie britanice, pe de altă parte. Pachetele alimentare ale Crucii Roșii pot "să fie distribuite, în caz de urgență, deținuților", altii decât persoanele deplasate. Este vorba de unicul acord între armată și Crucea Roșie americană și britanică, descoperit în arhive. În esență, corespunde descrierii date în răspunsul semnat "Eisenhower". Originalul consultat în arhivele Crucii-Roșii, americane,

Washington, R.G. 200 subj 1017. Fotocopie disponibilă în R.G. 200, dosarele Crucii Roșii americane, 619.2/01, N.A.R.S..

27. „La data de 31 iulie următoarele șapte organizații de ajutor voluntare au semnat acordul cu U.N.R.R.A., Crucea-Roșie Internațională [illegible]." Malcolm J. Proudfoot, *European Refugees*, p. 187.

28. Proudfoot, *European Refugees*, p. 187.

29. Extras din memorandumul privitor la folosirea surplusului de provizii pentru prizonierii de război, 15 iunie 1946, R.G. 200, dosarele Crucii-Roșii americane, N.A.R.S., Washington.

30. Procesul-verbal al constituirii neoficiale a delegaților Crucii-Roșii americane, franceze și britanice, Geneva, 14-15 ianuarie 1946, R.G. 200, secțiunea 1016, N.A.R.S., Washington.

31. „Mijloacele de transport destinate exclusiv rezervelor Crucii-Roșii sunt constituite actualmente din 211 camioane franceze și 66 de camioane belgiene; pentru lunile următoare, cele două secțiuni au angajat între ele navete de la Geneva la Paris și de la Geneva la Bruxelles, pentru a împărți donatorilor de ajutoare, proviziile care nu aparțineau fondului comun". Considerând un drum dus-întors pe săptămână, timp de două luni, înseamnă că au fost efectuate 2.136 de călătorii. Scrisoarea lui Huber către departamentul de stat, 30 august 1946.

32. Mesajul lui Eisenhower adresat departamentului de război, 2 noiembrie 1946, R.G. 332, secțiunea 7.

33. Corespondența între Pickett, Eisenhower și Marshall, care a început la 13 iulie 1946, a continuat până la jumătatea lui septembrie. Pentru cititorul care s-ar îndoi de implicarea personală a lui Eisenhower în aceste decizii, trebuie să semnalăm că una din copiile dosarelor N.A.R.S. poartă propria lui semnătură a generalului. Toate aceste documente se află la N.A.R.S., Washington.

34. Procesul-verbal al unei reuniuni neoficiale a delegaților Crucii-Roșii americane, franceze și britanice, Geneva, 14 ianuarie 1946. Discursul lui M. Dayton, de la Crucea-Roșie americană.

35. Aceste restricții oficiale sunt confirmate de numeroase surse, dintre care cea mai obiectivă pare a fi raportul lui Paul R. Porter: „În regiunea Essen, nu li se distribuiau minerilor decât 900 de calorii pe zi". În documentele lui Paul R. Porter, Independence, Missouri.

36. Mesajul Șefilor de stat-major americani către Eisenhower, 3 septembrie 1946, R.G. 332 secțiunea 37 (S.G.S., - U.S.F.E.T. dosar nr. 312), N.A.R.S., Washington.

37. Mesajul lui Eisenhower către Pickett, 19 septembrie 1946. Nu avem la dispoziție textul exact, dar documentul se află, împreună cu alte scrisori referitoare la această chestiune, în R.G. 332, secțiunea 37, N.A.R.S., Washington.

38. R.G. 332 secțiunea 19, N.A.R.S., Washington.

39. Scrisoarea lui Tracy Strong către maiorul G.H. Hyde, armata Statelor Unite, divizia Serviciilor Speciale, 3 iulie 1946, 740.00114 E.W./7-

946, arhivele departamentului de stat.

40. Scrisoarea lui Davis către departamentul de stat, 9 iulie 1945, 74000114 E.W./7 - 966, N.A.R.S., Washington.

41. Mesajul generalului Lucius Clay către departamentul de război, 30 octombrie 1945, R.G. 332 secțiunea 37. Referința 383.7/11. N.A.R.S., Washington.

42. Interviul autorului cu Stephen Cary, noiembrie 1986.

43. Lucius D. Clay, *Decision in Germany*, (New York, Doubleday, 1950). pp.18 - 19.

44. Jurnalul lui Morgenthau (Chim) vol 2, p. 1529 și următoarele. În acest pasaj, toate cuvintele citate de Somervell, Morgenthau și alții sunt extrase din Jurnalul lui Morgenthau.

45. Scrisoarea lui Hilldring către departamentul de stat, R.G. 59, 3726 A, N.A.R.S., Washington.

46. Acest citat din Victor Gollancz, și cele care urmează, inclusiv referința la Belsen, sunt extrase din pamfletul lui Gollancz, *Leaving Them to Their Fate: The Ethics of Starvation* (London, Victor Gollancz, 1946). Toate cărțile referitoare la rații și la decesele germanilor din acest capitol sunt citate de Gollancz.

47. Donnison, *Civil Affairs and Military Government*, p.338.

48. Memorandumul nr. 1662 al Șefilor de stat - major americani adresat președintelui, 27 aprilie 1946. R.G. 260 secțiunea 16, documentele lui Clay, N.A.R.S., Washington.

49. Rapoartele evaluate în funcție de producția anuală și de politica economică a momentului, R.G. 332, secțiunea 22, N.A.R.S., Washington.

50. Gollancz, *Leaving Them to Their Fate*.

51. Gollancz, *Leaving Them to Their Fate*.

52. Foreign Office, 1050, la serviciul Documentelor Publice, Kew, London.

53. La sfârșitul anului 1945, surplusul nord-american se ridica la 173 de milioane de bușeli, echivalent cu aproape 5.140.000 de tone, după satisfacerea nevoilor europene. Comitetul internațional al grâului, Haymarket House, Haymarket, London, 1955.

Deficitul de grâu german evaluat de britanici în 1945 (deficit egal cu nevoile de import), se ridica la 4.440.000 de tone pentru anul 1945-1946. Această cantitate reprezenta aproape 87% din surplusul nord-american. B. Mitchell, International Historical Statistics, London, Macmillan, 1983.

CAPITOLUL 7
LAGARELE MORTII LENTE

1. Raportul căpitanului Julien, din regimentul 3 de trăgători algerieni, secțiunea 11P 60, Vincennes. În acest capitol, tot ceea ce se referă

la căpitanul Julien este preluat din acest raport, nu din secțiunea 11P 66, Vincennes.

2. Stabj 11P 66, Vincennes.

3. Raportul locotenent-colonelului de la Bozz, din regimentul 3 de trăgători algerieni, înaintat superiorilor săi, corpul 2, la 15 septembrie. Stabj 11P 60, Vincennes. A se vedea și mesajul lui Juin către Lewis, copie datată sub nr. 3470 de către Caffery pentru departamentul de stat, N.A.R.S., Washington.

4. Raportul locotenent-colonelului Sury, de la regimentul 3 de trăgători algerieni, 31 decembrie 1945. Stabj 11P 60, Vincennes.

5. Memorandum trimis de colonelul Lauben, generalului Paul, 7 iulie 1945, N.A.R.S., Washington.

6. Toate aceste rapoarte privitoare la starea de epuizare a prizonierilor cauzată de tratamentul rău aplicat de americani deținuților din mâinile lor, au fost trimise de diferiți ofițeri mareșalului Juin *et. al*, 15 octombrie 1945, secțiunea 11P 165, 7P 40 și 11P 60, Vincennes. Acuzațiile pe care mareșalul Juin le-a adresat generalului John T. Lewis, detașamentul U.S.F.E.T. în Franța, la 11 octombrie 1945, se găsesc în arhivele departamentului de stat, scrisoarea 3470, trimisă de Caffery departamentului de stat, N.A.R.S., Washington.

7. În pofida ordinului lui Thrasher, s-au luat note, așa cum dovedește declarația lui Haight și a maiorului William G. Downey. R.G. 332.6/1, secțiunea 60, N.A.R.S., Washington.

8. R.G. 332, 383.6/1 secțiunea 60, N.A.R.S..

9. Raportul locotenent-colonelului Gobillard înaintat guvernatorului militar din Koblenz, 27 august 1945. Stabj 11P 60, Vincennes.

10. Scrisoarea locotenentului Kimmeur căpitanului său. Arhivele regimentului 3 de trăgători algerieni, septembrie 1945, secțiunea 11P 60, Vincennes.

11. Scrisoarea locotenentului Soubeiroy, regimentul 3 de trăgători algerieni, 3 septembrie 1945, secțiunea 11P 60, Vincennes.

12. La 30 august 1945, mesajul generalului Billotte către biroul Doi, Paris. Documentul se află fie în stabjul 11P 60, fie în secțiunea 11P 66, la Vincennes.

13. Dare de seamă a lui Maurice, 14 august 1945, Vincennes.

14. În momentul eliberării Parisului, în august 1944, Jean-Pierre Pradervand se afla în fruntea unei delegații a C.I.C.R., în Africa de Nord. Numit în fruntea delegației din Franța, el a preluat funcția în ianuarie 1945 și a rămas în acest post până în ianuarie 1946. În perioada aceea, delegația Franței era cea mai importantă. În 1947, Crucea Roșie cuprindea 112 delegații. Descrierea situației de la Thorée-les-Pins se află într-o scrisoare adresată de Pradervand generalului de Gaulle, la 26 septembrie 1945. Stabj 7P 40, Vincennes.

15. André Durand, "De la Sarajevo la Hiroshima", Istoria

Comitetului Internaţional al Crucii Roşii, Geneva, Institutul Henri Dunant, 1984, p.593.

16. Durand, "De la Sarajevo la Hiroşima", p.593.

17. Această telegramă, împreună cu documentele care i se asociază şi pe care le-am utilizat pentru acest pasaj, se află toate în arhivele departamentului de stat, N.A.R.S., Washington.

18. Scrisoarea lui Dunning către departamentul de stat, 5 septembrie 1945. Nu avem la dispoziţie citatul exact. Arhivele departamentului de stat, Washington.

19. Scrisoarea lui Caffery către departamentul de stat, 25 septembrie 1945 740.62114/9-2545 CS/LE.

CAPITOLUL 8
CAMUFLAREA CADAVRULUI

1. "Le Figaro", 22 şi 29 septembrie 1945.

2. Scrisoarea lui Pradervand către generalul de Gaulle, 26 septembrie 1945. secţiunea 7 P.40, Vincennes.

3. Faptul că aceste cuvinte au fost scrise de mâna generalului de Gaulle este atestat de profesorul M.R.D. Foot din Londra, care a examinat fotocopia scrisorii aflate în posesia autorului.

4 . Mesajul lui Lee către U.S.F.E.T. Paris, 10 noiembrie 1945. R.G. 383.6/1, N.A.R.S. Washington.

5. Proces-verbal al conferinţei, misiunea U.S.F.E.T., Paris, între armata franceză şi armata americană asupra transferului interzone de prizonieri germani de război, 22 septembrie 1945. Secţiunea 7P.40, Vincennes. Toate referinţele la Lauben şi la celelalte personalităţi sunt extrase din acest proces-verbal.

6. În cursul acestei întâlniri, el "le-a înmânat generalului Smith nişte fotografii pe care le făcuse într-un anumit număr de lagăre. Generalul Smith ia dus aceste fotografii generalului Eisenhower". Proces-verbal al conferinţei, Şef de stat-major, biroul 1, 28 septembrie 1945. Copiat într-o scrisoare a lui Caffery către departamentul de stat. 740.62114/10-545, arhivele departamentului de stat. Arhivele Crucii Roşii nu cuprind aceste fotografii. Nu se găsesc nici în dosarele armatei franceze, la Vincennes, şi nici în arhivele armatei americane, la Washington, nici în biblioteca Eisenhower, la Abilene. Dl Pradervand a confirmat această scenă autorului, în iunie 1989.

7. Scrisoarea lui Pradervand către Smith, 23 octombrie 1945, Paris, 383.6/1, N.A.R.S., Washington.

8. Scrisoarea lui Pradervand către Smith, 23 octombrie 1945. A se vedea nota precedentă.

9. Memorandum adresat generalului de brigadă A.W. Kenner, medic-şef al armatei americane, Q.G. al U.S.F.E.T., 4 octombrie 1945.

383.6/1, N.A.R.S., Washington.

10. Mesajul lui Littlejohn către Eisenhower, 10 octombrie 1945, R.G. 92, Serviciul corespondenței generale, dosar 1936–45, secțiunea 687, N.A.R.S., Washington.

11. "*Le Monde*", 30 septembrie - 1 octombrie 1945.

12. Scrisoarea lui Caffery către departamentul de stat, în jur de 17 octombrie 1945, N.A.R.S., Washington.

13. Scrisoarea lui Caffery către departamentul de stat, 5 octombrie 1945 740.62114/10 - 55, arhivele departamentului de stat.

14. Informații provenind din diferite surse, în principal "Memorii complete de război", 1940 - 1946, de generalul de Gaulle, Plon, Paris, 1954.

15. Scrisoarea lui Caffery către departamentul de stat, 13 octombrie 1945. 70.6211/10 - 1345. Arhivele departamentului de stat, Washington.

16. Scrisoarea lui Caffery către departamentul de stat, 13 octombrie 1945.

17. Mesajul lui Eisenhower adresat A.G.W.A.R., octombrie 1945. (data exactă ilizibilă). Citată la Bundesarchiv, Koblenz.

18. Discuție cu autorul, 1987.

19. Scrisoarea colonelului Lauben către autor, noiembrie 1987.

20. Scrisoarea lui Caffery către departamentul de stat, 13 octombrie 1945.

21. Seria Y *Internațional* 1944-1949, vol 604, p. 000062, Quai d'Orsay.

22. Seria Y *Internaționale* 1944-1949, vol 604, p. 000020, Quai d'Orsay.

23. Mesajul lui Marshall către Eisenhower, 2 noiembrie 1945. Biblioteca Marshall, Lexington.

24. Mesaj adresat de Lee către U.S.F.E.T., 383.6/1, N.A.R.S., Washington.

25. General Buisson, "Istoricul serviciului de prizonieri de război ai Axei", 1943 - 1948, Paris ministerul apărării naționale, 1948.

26. Mesajul lui K. Royall, care îndeplinea funcția de secretar de stat, către președintele Truman, 31 decembrie 1945. Dosar central al Casei Albe, Independence, Missouri.

27. A se vedea apendicele 1.

28. Delegatul Crucii Roșii în Franța, citat într-un memorandum adresat generalului McNarney, 12 noiembrie 1946, R.G. 332 D.F. 83.6, N.A.R.S., Washington. A se vedea și raportul confidențial, serviciile Șefului de stat-major, dosar 383.6/1, vol 1, începând cu 1 ianuarie 1946. R.G. 332, secțiunea 120.

29. Cantitatea de hrană menționată era de 1212 tone. Scrisoarea lui Smith către Pradervand, 19 octombrie 1945. R.G. 383.6/1, N.A.R.S., Washington.

30. Mesajul lui Lee adresat U.S.F.E.T., 10 noiembrie 1945. 383.6/1, N.A.R.S., Washington.

31. Conversația autorului cu colonelul Lauben, 1987.

32. Mesajul lui Lewis către Eisenhower, 13 octombrie 1945. 383.6/1, din documentele S.H.A.E.F., N.A.R.S., Washington.

C.I.C.R. a declarat apoi că "comandamentul american" a acordat maximul de 3.000 de tone de alimente, fără să specifice data distribuirii. Această cantitate suplimentară era, fără îndoială, constituită din stocurile Crucii-Roșii, preluate de S.H.A.E.F., apoi distribuită prizonierilor. André Durand, "De la Sarajevo la Hiroshima", p.646.

33. Secția statului major, decembrie 1945, secțiunile 430-442. 17 noiembrie 1945, N.A.R.S., Washington. La o dată anterioară, un ofițer de la S.H.A.E.F. a raportat 13.000.000 de pachete. Probabil cele 500.000 de pachete suplimentare au fost returnate către antrepozitele C.I.C.R., atunci când membrii personalului militar [illegible] le erau destinate, sau împărțite armată.

34. Ziarul "New York Times", 11, 13, 14 și 20 octombrie, 1945. Biblioteca publică din New York.

35. Articolele lui Middleton redactate la Frankfurt au apărut în "New York Times" în octombrie 1945, la datele citate în nota anterioară.

36. Discuție cu Middleton, New York, iunie 1988.

CAPITOLUL 9
IN CASA DE STICLA

1. Seria B, "Europa-Germania", 1944-1949, prizonierii de război, vol 22, p. 3, 18 septembrie 1945. Arhivele ministerului afacerilor străine, Quai d'Orsay, Paris. A se vedea și raportul C.I.C.R., citat în memorandumul colonelului Whited, armata Statelor-Unite, 765041, Koblenz. De asemenea, raportul generalului Lewis, Paris, octombrie 1945. R.G. 332 D.F. 383 - 6, N.A.R.S., Washington.

2. Raportul general al C.I.C.R. asupra prizonierilor de război germani, Paris, 31 octombrie 1945. R.G. 332 D.F. 383-6, N.A.R.S., Washington.

3. Memorandumul colonelului Whited, din armata americană, asupra unei consfătuiri a Comitetului principal al Landerrat despre prizonierii de război. Stuttgart, 28 noiembrie 1947, citând dintr-un raport C.I.C.R. redactat de M. Meyer, Bundesarchiv, Koblenz, Germania de Vest. Acest document, care figurează în arhivele federale sub formă de fotocopii, cu și multe altele furnizate de guvernul armatei Statelor - Unite, conține grave critici adresate lagărelor franceze, dar niciun fel de critică la adresa lagărelor americane. Invers, documentele păstrate în arhivele militare de la Vincennes cuprind numeroase critici adresate lagărelor americane.

4. Seria Y *Internațională*, 1945-1949. P.000149, Quai d'Orsay,

Paris.

5. A se vedea nota 1 de la acelaşi capitol

6. "În 1946, în jur de 60% dintre cei 20.000 de oameni din Legiunea Străină erau germani". Arthur Smith Jr., *Heroes Without a Home: Germany's War Veterans 1945-1955*. Începând cu capitolul 2, p. 70, în manuscrisul englez. Publicat în germană sub titlul *Heimkehr aus dem Zweiten Weltkrieg*, Stuttgart, Deutsche Verlags-Anstalt, 1985.

7. Scrisoarea lui Huber către departamentul de stat, 9 ianuarie 1946. R.G.59 secţiunea 3971, N.A.R.S., Washington.

8. Toate scrisorile există în legătură cu Pradervand, Kuppinger, Byrnes et. al se află în arhivele departamentului de stat, N.A.R.S., Washington. În dosarul 1740 pentru datele exacte.

9. Scrisoarea lui Raoul Laporterie către generalul de Gaulle, iunie 1946. Arhivele private ale lui Raoul Laporterie, Grenade-sur-l'Adour, Landes, Franţa.

10. Scrisoarea lui Acheson către Wallace, 1 mai 1946. 740.62114/4-2346, arhivele departamentului de stat.

11. Scrisoarea lui Acheson către Byrnes, 23 aprilie 1946. 740.62114/4, arhivele departamentului de stat.

12. Roger C. Wilson, *Quaker Relief* (Londra, George Allen şi Unwin), p. 166.

13. Nota documentară şi studii, nr. 270, 26 martie 1946, p. 7. Quai d'Orsay, Paris.

La sfârşitul anului 1946, 1.000.000 de prizonieri se aflau încă internaţi în Europa, "în mâinile" americane. 400.000 dintre ei erau deţinuţi în Statele-Unite, sau în drum spre Europa. Din efectivul european, 400.000 lucrau pentru armata americană în Europa ca muncitori, şoferi, zidari, dulgheri, tehnicieni, permiţând astfel personalului american să se înapoieze în ţară. (Majoritatea celor deţinuţi pe teritoriul Statelor-Unite erau folosiţi la muncile câmpului, în păduri, în mine). Dacă adăugăm la acest efectiv cei 500.000 de muncitori prizonieri "în mâinile" britanice, constatăm că aproape 1.900.000 de germani erau, în parte daunele provocate de război.

14. Povestită autorului de fostul prizonier Hans Goertz, din Bonn, în martie, 1986.

15. Discuţiile autorului cu paznicii de închisoare M.M. Comoux, Raphael Conquere, Labat şi Marc, la Labouheyre, Buglose şi în regiunile vecine.

16. Interviu realizat de autor cu Raphael Conquere, din Buglose, 1986.

17. Interviu cu Heinz T., realizat de autor şi de Mavis Gallant.

18. Interviuri cu Werner Steckelings la Straelen, în Germania de Vest, realizate de autor, în 1986 şi 1988.

19. General Buisson, "Istoricul", pp. 37-41. Cifrele date de generalul Buisson confirmă în linii mari cifrele americane despre numărul de transferuri efectuate în 1945. Conform armatei americane, la data de 9

octombrie în jur de 724.000 de prizonieri erau cedaţi. Dacă ţinem seama de eliberările efectuate de francezi, care au eliberat în iulie 30.000 de femei, copii, bătrâni, muribunzi din lagărele din regiunea Dietersheim, de cei 70.000 de oameni despre care Buisson afirmă că au fost retrocedaţi americanilor şi de cei 638.000 de deţinuţi care se aflau încă în lagăre în noiembrie, după toate aceste mişcări, numărul prizonierilor primiţi de la americani se ridica la aproape 738.000 de oameni. Declaraţia lui Buisson, care afirmă că a înapoiat americanilor 70.000 de prizonieri bolnavi, este respinsă de Kenneth Royall, care îi scria preşedintelui Truman (a se vedea nota 24 de la acelaşi capitol) că au fost retrocedaţi 52.000 de oameni. În acest caz ca în altele, am utilizat cifra cea mai mică, pentru a calcula numărul deceselor.

20. Opinia lui Tappen se dovedeşte extrem de judicioasă. El a făcut parte dintr-o echipă de muncitori la Cherbourg, unde a fost bine tratat de americani, până la eliberare, cu patru zile înainte de Crăciunul lui 1945. Interviu cu Alfred Tappen din Toronto, 1988.

21. Raportul de inspecţie efectuată de locotenent-colonelul Sarda de Caumont, 10 noiembrie 1945, înaintat ministrului de război, Vincennes.

22. Lista se află în arhivele municipale de la Thorée-les-Pins. Partea de lagăr care îi corespunde nu este indicată. În orice caz, nu este menţionat nicăieri numărul celor 20 de decese semnalate de delegatul Crucii-Roşii pentru o singură zi.

23. Discuţie cu autorul, Thorée-les-Pins, 1986.

24. Scrisoarea lui Kenneth C. Royall, care îndeplinea funcţia de secretar la război, către preşedintele Truman, decembrie 1945, Arhivele centrale ale Casei Albe, Independence, Missouri.

25. Povestirea despre abatele Stock, aşa cum este expusă aici, se bazează pe diferite lucrări, în special pe aceea a lui Erich Koch, "Abatele Franz Stock", Paris, Casterman, 1966.

26. Buisson, "Istoricul serviciului pentru prizonierii de război ai Axei", 1943-1948, Paris, ministerul Apărării naţionale, Paris, 1948, difuzare limitată.

27. Buisson, "Istoricul..." p. 41.

28. "Istoricul medical al T.E.O.", vol. 14, N.A.R.S., Washington. A se vedea şi Apendice 2.

29. Este vorba de o serie de lucrări sub conducerea generală a dr. Erich Maschke la începutul anilor 1970, când diverşi autori au încercat să rescrie istoria şi destinul prizonierilor de război germani în timpul celui de-al doilea război mondial. Seria se intitula: *Zur Geschichte der deutschen Kriegsgefangenen des Zweiten Weltkrieges* ("Despre istoria prizonierilor de război germani în timpul celui de-al doilea război mondial"), Bielefeld, Verlag Ernst şi Werner Gieseking.

30. Smith, 9 octombrie 1945, tabelele U.S.F.E.T., şi mareşalul Juin, 27 octombrie, depeşele amândoi.

31. Note documentare şi studii, 26 martie 1946, secretariatul de

stat, Paris. Arhivele ministerului de externe, Quai d'Orsay, Paris.

32. Generalul Buisson, "Istoricul ...", p. 48 și scrisoarea lui Kenneth C. Royall, către președintele Truman, 31 decembrie 1945. Arhivele centrale ale Casei Albe, dosar confidențial, Biblioteca Harry S. Truman, Independence, Missouri.

33. Nota documentară și studii, p. 8.

34. Buisson, "Istoricul ..." p. 240. A se vedea și tabelele generale ale tuturor tabelelor de cifre de la apendice.

35. Seria B. America 1944 - 1952, Statele-Unite, vol 79, pp. 78-79, Quai d'Orsay, Paris.

36. După publicarea acestei lucrări în Canada, noi informații ne-au permis să elucidăm în parte chestiunea nivelului mortalității în lagărele franceze în 1945 - 1946.

Joachim Theys, care trăiește la Orillia (Canada), a fost internat la Saint-Médard-en-Jalles (Gironde) timp de șase luni, după 15 mai 1945. În timpul detenției sale, a avut loc o epidemie de tifos care, după el, a determinat moartea unui număr de 500 până la 800 de prizonieri, în două sau trei luni. Theys afirmă că 5 persoane mureau pe zi în rândurile celor care nu erau atinși de epidemie. În timpul detenției lui Theys, un delegat al C.I.C.R. a vizitat lagărul și a informat în raportul său că 30% dintre cei 9.500 de deținuți erau inapți de muncă. Având în vedere criteriile prea puțin riguroase ale autorităților franceze în perioada aceea, putem deduce de aici că 2850 de oameni erau atât de slăbiți încât nu puteau să muncească deloc. Dacă aplicăm nivelul de deces indicat de Theys la întregul lagăr inspectat de Crucea Roșie, obținem un nivel anual al mortalității între 20 și 29%. (Aplicat numai la sectorul de lagăr în care se afla Theys, mărturia lui ne arată un nivel al mortalității între 53 și 100%!). În această lucrare, noi considerăm că nivelul mortalității existent în lagărul de la Saint-Médard-en-Jalles era de 30%. Mărturia lui Theys nu este foarte precisă, dar cifrele furnizate de C.I.C.R. care arată că, după numai patru luni de captivitate, 30% dintre prizonieri erau inapți de muncă, sunt credibile. Acest nivel anual al deceselor este foarte apropiat de cele existente în alte lagăre, în perioada dintre octombrie 1945 și octombrie 1946, în conformitate cu ceea ce spun alți prizonieri sau alte organisme de asistență.

37. Roger C. Wilson, *Quaker Relief*, p. 154.

38. În ceea ce privește lagărul de la Thorée-les-Pins, un martor, M. Langlois afirmă că numărul deceselor a fost între 1.800 (12 decese pe zi, înmulțit cu 150 de zile) și 3.240 (18 decese pe zi, înmulțit cu 180 de zile). Diferența între efectivul din lagăr citat de Crucea Roșie (cuprins între 17.000 și 20.000 de oameni) și cel furnizat de armata franceză (12.000 de oameni) provine fie din decesele precizate de Pradervand, fie din transferarea de prizonieri în afara lagărului.

Rivesaltes: Un martor, Werner Steckelings, din Bonn, în Germania de Vest, afirmă că, din efectivul unei barăci (80 de oameni), mureau în fiecare zi între 3 și 5 oameni. El afirmă de asemenea și că, uneori, numărul

mortalitatea era de 20 pe zi. Cifra exactă (1.360) este suma de 15 morți pe zi în tot lagărul, timp de 90 de zile.

Marseille: fostul prizonier Hubert Heyer din Dusseldorf declară că, în timpul internării sale, a văzut murind în fiecare zi între 3 și 6 oameni.

Heinz a luat în calculul cifra de 5 morți pe zi pentru a stabili nivelul mortalității.

Autorul a strâns informații referitoare la lagărele de la Labouheyre, Dougnague-Pissos și Buglose întrebând gardieni, un fost prizonier și consultând arhivele locale.

A se vedea elementele referitoare la lagărul citat în "Le *Monde*" din 30 septembrie, 1 octombrie 1945.

CAPITOLUL 10
BRITANICII ȘI CANADIENII

1. Discuție cu autorul, Toronto, 1987.

2. Scrisoarea lui M.F. McCullough din West Hill, Ontario, adresată autorului în martie 1988.

3. Interviu cu Werner Heyne, realizat de autor în aprilie 1988.

4. În lucrarea lui Nigel Hamilton, *Monty*, vol 3, p.523.

5. Mesajul lui Montgomery către comandantul primei și celei de-a doua armate canadiene, 22 martie 1945. R.G. 24, vol 10 651, 215. C., N.A.C., Ottawa.

6. Povestirea caporalului Liebich se bazează pe o convorbire cu autorul, la Rheinberg, în noiembrie 1987.

7. A se vedea apendice 1. După opinia unui supraviețuitor, nivelul mortalității era mai mare de 30% pe an.

8. Interviu cu Herr Liebich, realizat de autor și asistenta sa, la Rheinberg, în noiembrie 1987.

9. Interviul autorului cu Heinz Janssen, arhivist municipal la Rheinberg, și cu secretarul primăriei, Herr W. Kuchlerkamke, împreună cu asistenta sa, Anja Kirchle, noiembrie 1987.

10. Scrisoarea lui Francoise Perret, C.I.C.R., adresată autorului la 12 iunie 1987. C.I.C.R. a refuzat să acorde autorului autorizația de a consulta acest raport, pentru care nu există nici o copie în arhivele departamentului de stat american. Aceste rapoarte erau întotdeauna adresate puterii protectoare, în conformitate cu convenția de la Geneva.

11. A se vedea apendice 9, "Chestiunea britanică".

12. Raportul săptămânal al U.S.F.E.T., asupra situației P.R. și F.E.T., R.G.331, secțiunea 26, 383.6/1-3, N.A.R.S., Washington.

13. Evocarea unui număr mare de decese într-un lagăr canadian sau britanic este întâlnită de autor o singură dată în doi ani de cercetări, incluzând convorbiri cu mai mult de o sută de persoane (foști prizonieri, gardieni, un preot și un comandant de lagăr) care erau aflate în lagăre

americane, franceze, britanice sau canadiene din Europa.

14. Alfred Hutt, simplu soldat al Wehrmachtului, care se afla într-un lagăr la Kreis Stadt, în apropiere de Hamburg, i-a scris mamei sale, în luna iulie. Ea a primit scrisoarea în august. Câteva săptămâni mai târziu a fost eliberat. Era „în bună stare". Convorbire cu Hans, fratele lui Hutt. Edmonton, Alberta, 1988, decembrie.

15. Foreign Office, 916/1433 P.R.O., Londra.

16. „Ofițerii superiori au fost găsiți responsabili pentru condițiile existente în lagărele belgiene. Se constată că lagărele au primit toate furniturile necesare. Comentariile acestor abateri de neiertat de la prevederile convenției de la Geneva au fost formulate ulterior de un reprezentant al Cabinetului de Război". Fax trimis autorului de colonelul Henry Faulk, 4 aprilie 1989. A se vedea și Hansard, 2 februarie 1946.

17. Raportul C.I.C.R. către Foreign Office, Londra, ianuarie 1946. F.O. 916, piesa 1433, P.R.O., Londra.

18. Scrisoarea C.I.C.R. către sub-secretarul de stat, 17 aprilie 1946. Foreign Office, 916, piesa 1433. P.R.O., Londra.

19. Mitscherlich, Haas și [illegible], *Bericht über eine Befragung heimkehrender deutscher Kriegsgefangener* (Y.M.C.A.). Citat în lucrarea lui Henry Faulk, *Group Captive*, (Londra, Chatto și Windus, 1977). Faulk nu crede că această apreciere a prizonierilor se poate aplica lagărelor britanice.

20. Von Baden nu dezvăluie originea informațiilor sale. La prima vedere, procedeul pare să determine credibilitatea scrisorii din *Time*. Dar, este întru totul justificat dacă ne gândim că informația putea foarte bine să provină de la un prizonier aflat încă în lagăr, prin urmare, susceptibil de represalii.

21. Din efectivul de 467.985 F.I.D. eliberați de grupul 12 de armate, un număr de 400.926 de oameni, adică 89% din efectivul total, proveneau de la armata a treia a lui Patton. Raportul asupra situației F.I.D., de la biroul G1 al S.H.A.E.F., R.G. 331, secțiunea 25, 383.6/3-17, N.A.R.S., Washington.

22. F.O. 371/55742. P.R.O., Londra. În primăvara lui 1946, britanicii dețineau aproape 400.000 de prizonieri care munceau în insulele britanice.

23. Procesul-verbal al conferinței de la Potsdam, R.G. 43, [illegible] B.A., N.A.R.S., Washington.

24. Convorbire cu Heinz T., a se vedea capitolul 4. Colonelul Lauben, care reprezenta S.H.A.E.F., s-a dus în Norvegia pentru a organiza transferul acestor oameni.

25. Un document politic oficial britanic se referă la articolul 11 din convenția de la Geneva (relativ la alimentația P.R.) și precizează: „Trebuie să fie aplicat, exceptând cantitatea de hrană. P.R. și P.P.I. vor primi aceeași cantitate de hrană fixată de Cabinetul de război". Această restricție era motivată prin faptul că britanicii nu aveau suficientă hrană pentru a asigura

cantitatea fixată de convenția de la Geneva. Trebuie totodată să arătăm că textul definește norme mult superioare față de minimul vital. De altfel, în pofida acestor restricții, P.R. și P.P.I. au fost menținuți într-o bună stare de sănătate. Apendice A la scrisoarea G.H.Q.O., M.F. datată din 6 iulie 1946. F.O.371/66742, P.R.O., Londra.

26. Convorbire cu autorul, aprilie 1988.

27. Scrierile lui Bernard Law Montgomery, 127/64, Muzeul Imperial de război, Londra.

28. Scrisoarea lui Hilldring către departamentul de stat, 4 septembrie 1945. R.G.59, 3727 A, N.A.R.S., Washington.

29. Seria Y *Internațional*, Y 51 - 1 noiembrie 1946, vol 283, p. 241. Direcția generală de studii și cercetări, ministerul de externe Quai d'Orsay, Paris.

30. F.S.V. Donnison, *Civil Affairs and Military Government North-West Europe* ("Afacerile civile și guvernare militară, Nord-Vestul Europei"), 1944-1946, p. 465.

CAPITOLUL 11
ISTORIE, MITURI şi MINCIUNI

1. Martin Blumenson, *The Patton Papers*.

2. După "Istoricul medical al T.E.O.", A se vedea apendice 1.

3. Această discordanță își are originea în incertitudinile contabilității armatei, într-o grijă pentru generozitatea comandanților. H. Duncan Hall, *North American Supply*, Londra, H.M. Stationery Office 1955.

4. Paul Kennedy, *The Rise and Fall of the Great Powers* ("Creșterea și descreșterea marilor puteri"), New York, Random House, 1988; pp. 461 și 475 în ediția Fontana.

5. Hall, *North American Supply*.

6. Raportul săptămânal al U.S.F.E.T. asupra situației P.R. și F.E.D., 8 septembrie 1945. R.G.331 secțiunea 26, 383.6/1-3, N.A.R.S., Washington. La numărul total de capturi înregistrate de S.H.A.E.F. (5.224.310 prizonieri) trebuie să adăugăm aproximativ 400.000 de prizonieri deținuți în Statele-Unite, dar capturați pe teatrul mediteranean, și 291.000 de captivi internați în Italia. Deoarece în septembrie 1945, Statele - Unite încă dețineau peste 1.000.000 de prizonieri în Europa, în ianuarie 1946 numărul eliberărilor reprezenta 36% din totalul capturilor, pentru că nu se schimbase deloc din septembrie 1945. Numărul prizonierilor reveniți în Europa din Statele-Unite era mic și prin urmare, compensat de numărul celor care au fost expediați din Italia în lagăre americane din Germania și Austria, începând din iulie 1945. În această lucrare, nu ne-am folosit niciodată de aceste cifre pentru a calcula numărul celor morți.

7. R.G.332 383.6.10, secțiunea 51, N.A.R.S., Washington.

8. *The Forward Stripe*, 20 noiembrie 1943, R.G.332, N.A.R.S..

9. Scrisoarea locotenent-colonelului M.H. Kirkman, directorul biroului de Informaţii pentru prizonierii de război inamici, către departamentul de stat, 20 august 1945. 711.62114/8 - 2045, arhivele departamentului de stat, Washington. Nici unul dintre cele 5.122 de procese-verbale de deces nu au pătruns în arhivele departamentului de stat.

10. Blumenson, *Patton Papers*, p.784.

11. Blumenson, *Patton Papers*, p.702. Citatul care începe cu "ela procedat o formă de organizare" şi se încheie cu "sprijin total" este extras chiar din jurnalul lui, 10 mai 1945.

12. Blumenson, *Patton Papers*, p.732.

13. Blumenson, *Patton Papers*, capitolul 40.

14. Buisson, "Istoricul...".

15. Robert Murphy, *Diplomat Among Warriors* ("Diplomat printre războinici"), New York, Doubleday, 1964, p.294.

16. Citat în lucrarea lui F.S.V. Donnison, *Civil Affairs and Military Government* ("Afacerile civile şi guvernarea militară"), p.240.

17. Smith, *Warriors without Honor* ("Războinici fără onoare"), capitolul 13.

18. Smith, *Warriors without Honor*.

19. Charles B. MacDonald, *The Last Offensive* ("Ultima ofensivă"), Washington, armata Statelor Unite, serviciul şefului departamentului de istorie militară, 1973. A se vedea şi Forrest C. Pogue, *The Supreme Command* ("Comanda Supremă"), Washington: departamentul armatei, serviciul şefului departamentului de istorie militară, 1954, pp. 472-473 şi următoarele. A se vedea şi maior L.F. Ellis, *Victory in the West* ("Victoria în Vest"), vol 2, London, H.M. Stationery Office, 1968, p.339.

20. A se vedea apendice 1.

21. Cifra capturilor de P.R. şi F.I.D. comunicată de S.H.A.E.F., dep cină. A se vedea şi Bohme, *Die deutschen Kriegsgefangenen in amerikanischer Hand* ("Prizonierii de război germani în mâini americane") vol 15 al colecţiei editate de E. Maschke, *Zur Geschichte der deutschen Kriegsgefangenen des Zweiten Weltkrieges* ("Despre istoricul prizonierilor de război germani în cel de-al doilea război mondial"), p.196 unde scrie că Uniunea Sovietică deţinea, în ianuarie 1947, 1.019.155 de prizonieri

22. La sfârşitul lunii mai 1945, Stalin i-a spus lui Harry Hopkins, reprezentantul lui Roosevelt, că ruşii deţineau aproape 2.500.000 de prizonieri, dintre care 1.700.000 de germani, plus români, italieni, unguri etc. Sherwood, op. cit. p.904.

23. *Yearbook of the United Nations* (Anuarul Naţiunilor Unite) 1950, p. 566, şi *Communist Treatment of Prisoners of War* ("Tratamentul comunist aplicat prizonierilor de război"), U.S.G.P.O., 1972.

24. Dosarul Congresului Senatului, P.1675 (1947).

25. Scrisoarea locotenent-colonelului A.D. Poinier, G.S.C., armata Statelor Unite, Germania, către dr. G. Hoffmann, C.I.C.R., Berlin, 19 martie 1948. 765041, Koblenz.

26. Declarația lui Adenauer în Bundestag, 5 mai 1950. Citată în lucrarea lui Helmut M. Fehling, *One Great Prison* (O mare închisoare), Boston, The Beacon Press, 1951, p. 130.

27. Smith, *My Three Years in Moscow*, capitolul 13.

28. *Communist Treatment of Prisoners of War. A Historical Survey* ("Tratamentul comunist aplicat prizonierilor de război. O privire istorică"), Washington, Atelierul de imprimerie al guvernului Statelor Unite, 1972.

29. În vara anului 1945, la Moscova, Stalin i-a declarat lui Hopkins că rușii dețineau în jur de 2.000.000 de prizonieri, care erau la muncă. În acea perioadă, Stalin nu avea nevoie să reducă numărul real al captivilor, pentru că el știa că aceasta va fi o mare parte a meritului victoriei asupra lui Hitler. Totuși, un document citat de mai mulți autori americani, nedatat, fără referință și atribuit agenției Tass, înregistra o captură totală realizată de Uniunea Sovietică de 3.000.000 de germani. În această sursă, se spune că rușii au comunicat Aliaților o cifră de eliberări care pare veridică (837.828), arătând că rușii "au preluat și ținut" – ce s-a întâmplat cu 73% dintre prizonierii lor, ceea ce, în limbajul rece, înseamnă că oamenii erau morți.

30. Bohme, *Die deutschen Kriegsgefangenen*, pp. 33 și următoarele.

31. Bohme, *Die deutschen Kriegsgefangenen*. Bohme a găsit informațiile în arhivele armatei americane, la Washington în anii 1960: cea mai importantă cifră citată anterior în legătură cu lagărul de la Rheinberg a fost comunicată de comandamentul american regional în 1947.

32. În prezenta lucrare noi am preluat nivelul de mortalitate de la Rheinberg citat de Bohme, pentru că știm exact perioada în care lagărul s-a aflat sub control american, adică timp de 61 de zile (până la 15 iunie 1945).

33. Buisson, "Interviul...".

34. Note documentare și studii.

35. Joseph Hobbs, unul dintre editorii asistenți ai lucrării *The Papers of Dwight David Eisenhower*, i-a sugerat autorului, în timpul unei convorbiri din august 1988, posibila origine a acestei suprimări. (Originalul scrisorii se află la Biblioteca de cercetări George C. Marshall, Lexington, Virginia. *"Dear General"*, a lui Joseph Patrick Hobbs, a fost publicată de The John Hopkins Press în 1971).

36. David Eisenhower, *Eisenhower at War*, p. 810.

37. Procesul-verbal al consfătuirii între Churchill și Eisenhower, 15 mai 1945. A se vedea nota 27 din capitolul 12.

38. Smith, *My Three Years in Moscow*, p. 22.

39. Smith, *My Three Years in Moscow*, p. 1.

40. Convorbire cu autorul, 1987. Numele acestui german a fost omis, pentru că autorul nu dorește să critice omul, ci sistemul.

41. Mitscherlich, *et al.*, a se vedea capitolul 10.

42. Este cazul autorului și al asistentei sale, în timpul vizitei la Koblenz. În timp ce continuam ancheta întreprinsă asupra dosarului din

lagărele franceze, nu ne venea să credem că americanii s-au dedat la atrocităţi asemănătoare. Indiciile referitoare la lagărele aflate sub control american m-au determinat să merg la Washington, unde am descoperit documente purtând menţiunea "Like Pferde".

43. Lewis Lapham, *Money and Class in America*, (Bani şi clase în America) New York, Weidenfeld şi Nicolson, 1988.

44. Elias Canetti, *The Conscience of Words* (Conştiinţa cuvintelor), André Deutsch, London, 1986.

CAPITOLUL 12
ÎNŢELEGERI TACITE

1. Priorităţi în construcţia incintelor provizorii pentru prizonierii de război, 1 mai 1945. R.G. 332 secţiunea 12, Washington.

2. "Nici o organizaţie de binefacere benevolă neguvernamentală nu este autorizată să opereze în zona de ocupaţie americană în beneficiul germanilor". Comunicat de la O.M.G.U.S., semnat Clay, către WARCAD, 30 octombrie 1945. În paragraful care începe cu "Nu mai angajamentul generalului Eisenhower", Lucius Clay arată clar că descrie aici o politică globală definită deja de Eisenhower. R.G. 332, NARS, Washington.

3. Mesajul lui Marshall către Roosevelt, citat în lucrarea lui Stephen Ambrose, *The Supreme Commander* (Comandantul suprem), p. 424.

4. *The Eisenhower Papers*, editate de Alfred D. Chandler şi Stephen E. Ambrose, p. 1750.

5 *The Eisenhower Papers*, p. 2529.

6. Stephen Ambrose, *The Supreme Commander*, p. 592. A se vedea şi Pogue, *The Supreme Command*, p. 63. "O mare parte din corespondenţa ce ar fi trebuit să fie semnată de Eisenhower era tratată de Şeful statului major şi nu ajungea până la comandantul suprem. Ca să se asigure că generalul Eisenhower va fi informat despre tot ce se petrecea, secretarul generalului ţinea un registru special în care nota toate mesajele primite şi trimise, pe care îl prezenta în fiecare zi Şefului său".

7. Raport săptămânal asupra situaţiei P.W. şi D.E.F., biroul 1 al U.S.F.E.T. 8 septembrie 1945. R.G. 331 secţiunea 26 383.6/1 - 3, NARS, Washington. Textul care precede tabelul se referă la germanii capturaţi pe toate teatrele şi deţinuţi atât în Statele Unite cât şi în Europa. Dintr-un efectiv total de 5.900.000 de prizonieri, în jur de 2.200.000 au fost eliberaţi la începutul lunii octombrie 1945. Pentru că în ianuarie 1946 totalul prizonierilor "în mâinile" din Europa nu s-a schimbat, iar din Statele Unite nici unul deţinut nu a fost eliberat, este clar că numai 36% dintre prizonieri au fost eliberaţi până la această dată. În ianuarie 1947 au fost efectuate toate eliberările, exceptând unii criminali de război.

8. Colonel Ernest Fisher, *Cassino to the Alps*, Washington, Centrul

de istorie militară, departamentul armatei.

9. Raportul locotenent-colonelului Herbert Pollock, M.C. al medicului-Șef al Q.G. al T.S.F.E.T., 31 august p. 38 din "Istoricul intendenței", N.A.R.S. Suitland, Maryland.

10. Gollancz, *Leaving Them to Their Fate*.

11. *Eisenhower Papers*, p. 2208.

12. Mesajul lui Eisenhower către Șefii de stat-major reuniți, 6 iunie 1945. Repertoriul "secrete" la S.H.A.E.F., 6 iunie, Abilene.

13. Mesajul lui Eisenhower către președintele Truman, octombrie 1945, citat în *Eisenhower Papers*, vol. 6, p. 416.

14. A se vedea nota 20, capitolul 3 și nota 13, capitolul 5. Ross și Romanus, *The Quartermaster Corps*, p. 634.

15. Mesajul lui Littlejohn către Eisenhower, 10 octombrie 1945. R.G. 92, serviciul intendentului general, corespondență generală, dosar 1936 - 1945, cutia 587, N.A.R.S., Washington.

16. Dwight D. Eisenhower, "Cruciadă în Europa", p. 386.

17. Procesul-verbal al întâlnirii de la 15 mai 1945 dintre Churchill, Eisenhower și Brooke, trimis de primul-ministru lui Eisenhower. R.G. 59, 740.00119, cutia 3666, arhivele departamentului de stat.

18. Locotenent-colonel B.W. grover, divizia 1 de infanterie canadiană, 13 mai 1945. 142.11009 (D2), Q.G. al armatei canadiene, Ottawa.

19. Maior B.J. Guimond, 2/7 brigadă canadiană de infanterie, 142.11009 (D2), Q.G. al armatei canadiene, Ottawa.

20. Într-o scrisoare pe care i-a adresat-o la 25 februarie 1948, generalul Eisenhower însuși i-a arătat lui Hughes câtă îi apreciază. El i-a scris:

"Dragă Everett,

Aceasta nu este o scrisoare de adio. Știu că prietenia noastră va dura atâta timp cât vom trăi și amândoi știm că, dacă într-o zi voi avea nevoie de un sfat înțelept ca să rezolv o problemă dificilă, nu voi putea face ceva mai bun decât să te chem, ca să mă ajuți. Doresc să exprim aprecierea mea nețărmurită pentru serviciile tale inestimabile și devotate. Pe toată durata campaniilor care ne-au dus din Africa de Nord până în Germania, am avut norocul rar de a avea lângă mine, în calitate de colaborator și de reprezentant personal pe teren, un om de competență profesională, cu o judecată extrem de sigură și cu o personalitate atât de încercată. Nu-ți voi putea mulțumi niciodată de ajuns pentru că în toți acești ani de grele încercări mi-ai fost un sprijin de neprețuit. Îți urez să ai parte de sănătate și fericire în viitor și succes în tot ce vei întreprinde. Meriți tot ce este mai bun în toate". Hârtiile lui Hughes, Biblioteca Congresului, Washington.

21. Jurnalul lui George S. Patton, 18 august 1945.

22. Delegatul Crucii Roșii în Franța a declarat că, în 1945, a efectuat 70 de vizite în "aproape 60 de lagăre și 3 spitale. El a vizitat 6 lagăre de internare rezervate civililor nemți. În 1946, în toate 130 de lagăre au fost obiectul unui număr de 100 de vizite.

Scrisoarea lui François Perret, C.I.C.R., către autor, ianuarie 1987.

APENDICE 1

1. P.R.O. nu conţine aceste dosare.

2. Procurorul-Şef al teatrului, R.G. 112, cutia 316, N.A.R.S., Washington.

3. Arthur L. Smith, Heimkehr.

4. Mesajul mareşalului Alexander către S.H.A.E.F. înainte, 9 iunie 1945. 383.7/4, N.A.R.S., Washington.

5. Biroul 1 al S.H.A.E.F., rapoarte zilnice asupra F.I.D., din 26 mai 1945. W.O. 291/1451, P.R.O., Londra.

6. Documentele S.H.A.E.F. şi U.S.F.E.T. pentru perioada din iulie până în septembrie 1945, deja citate.

7. Surse: "NW Europe": biroul 1 al S.H.A.E.F., 2 iunie 1945, *Ibid.: Italia - Austria de Sud* mareşalul Alexander către S.H.A.E.F.; repertoriul "sosirilor" 8 şi 17 mai 1945, Abilene. "Germanii în S.U.A.": Daniel Costelle, "Prizonierii", Paris, Flammarion, 1975, p.208.

8. Toate cifrele acestei secţii provin din surse deja citate, adică rapoarte ale procurorului-Şef, cele ale birourilor K şi 3 ale S.H.A.E.F., rapoartele săptămânale ale S.H.A.E.F. şi U.S.F.E.T. asupra situaţiei P.R. şi F.I.D. şi din "Istoricul medical al T.E.O.". Numărul final de capturi, care figurează în raportul final asupra capturilor şi care se ridică la 5.224.310 oameni, a fost stabilit la 11 iunie 1945. Pentru că numărul capturilor efectuate între 2 şi 11 iunie a fost neînsemnat, în această lucrare am considerat că numărul final al capturilor a fost atins la 2 iunie. Acest efectiv nu include prizonierii capturaţi în Italia şi Africa de Nord.

Probabil că numărul total al prizonierilor capturaţi în zona controlată de S.H.A.E.F. depăşea 5.224.310 oameni. Generalul Bradley, de la grupul 12 de armate, a raportat că, la 8 mai 1945, era capturat un număr de 3.486.154 prizonieri. La acest efectiv el a adăugat la 25 mai încă 834.057 F.I.D. înregistraţi plus un alt grup de F.I.D. evaluat la 261.360 persoane. La 8 mai 1945, grupul 6 de armate, sub autoritatea lui Devers, capturase şi el un număr de 684.128 oameni. Însumând toate capturile acestea, obţinem un total de 5.236.689 oameni, cifră care o confirmă pe cea comunicată de S.H.A.E.F.. Probabil că Devers a capturat mai multe sute de mii de oameni pe care nu îi menţionează. În afară de aceştia, corpul aeropurtat XVIII a capturat circa 400.000 de oameni care intră sub autoritatea Statelor-Unite, aşa cum menţionează o notă scrisă de mână pe mesajul trimis de generalul Bradley către Q.G. al S.H.A.E.F. la 25 mai 1945. Acest efectiv nu a fost inclus aici, pentru că este posibil ca unii dintre aceşti oameni să fie înregistraţi de S.C.O.F.O.R. ca aparţinând de enclava Bremen.

9. R.G. 331 383.6/1-2, N.A.R.S., Washington.

10. Toate datele citate în paragraful precedent sunt extrase din

documentele biroului 1 al S.H.A.E.F., R.G. 331, secţiunea 26, 383.6/1-3, N.A.R.S., din cele ale biroului 3, Q.G. al S.H.A.E.F., Abilene şi ale biroului de rapoarte al procurorului-şef din aceeaşi perioadă. R.G. 112, sertar 316, 383.6, N.A.R.S..

11. Locotenent-colonelul Pollock a informat (?), la 26 septembrie 1945, că în lagărele americane din Austria era o stare de "înfometare gravă". R.G. 112, 54 B, şi 36, N.A.R.S.; maiorul W.F. Asher raportează la 24 noiembrie 1945 că inaniţia domnea în Berlin, R.G. 112, secţiunea 615, N.A.R.S.; şi C.I.C.R. a luat notă, în 1946, de "condiţiile alarmante" EW 1-146-3047, sertar 3624, [illegible].

12. Pentru sursele acestui paragraf, a se vedea nota 11.

13. Începând de la 9 iunie 1945, efectivele de P.I.D. înregistrate sunt înscrise în documentele biroului 1 al S.H.A.E.F., Abilene, şi în cele ale U.S.F.E.T., N.A.R.S., Washington.

14. "Istoricul medical T.E.O.", N.A.R.S., Washington. Pentru explicarea cifrelor conţinute în acest raport, a se vedea apendice 2.

15. Expresia "Alte Pierderi" desemna atât morţii cât şi evadaţii, aşa cum a arătat colonelul Lauben în martie 1987, în cursul unei convorbiri cu autorul, care i-a dus fotocopia documentelor citate mai jos. Lauben cunoştea bine cifrele, pentru că în 1945 a examinat în fiecare săptămână rapoartele întocmite: el a participat şi la elaborarea unei părţi a cifrelor care redau subtotalurile. O transcriere a interviului său, semnată de el, ca şi înregistrarea convorbirii, se află în posesia autorului. Colonelul Lauben a repetat declaraţiile făcute, în cursul unei convorbiri cu colonelul Fisher. Documentele în care figurează categoria "*Alte Pierderi*" sunt rapoarte săptămânale ale U.S.F.E.T. despre situaţia P.R. şi P.I.D., pentru perioada dintre 20 iulie şi 8 septembrie 1945, N.A.R.S., Washington. Această expresie a fost utilizată şi în rapoartele grupului 12 de armate privitoare la P.I.D. în lunile mai şi iunie 1945.

Între 6 iunie şi 17 ianuarie 1946, din lagărele americane au avut loc un număr de 1191 cazuri de evadare înregistrate. Conform procurorului-şef în aprilie şi în mai 1946, au avut loc 141 de evadări. Aceste cifre provin din rapoartele de evoluţie ale procurorului-şef (mai 1946), p. 206, N.A.R.S., Abilene.

16. Interviul autorului cu George Weiss din Toronto, care afirmă că, la Bad Kreuznach, în luna mai 1945, timp de trei zile prizonierii nu au primit nici o picătură de apă, drept care "mureau ca muştele". 10% dintre prizonierii din secţia sa, au murit în această perioadă.
Informaţiile referitoare la lagărul Heidesheim provin din Rapoartele căpitanului Julien, 11 P 60, Vincennes.

17. Cifrele pentru P.R. şi P.I.D. în această perioadă sunt furnizate de diferite documente, în special cele ale S.H.A.E.F. către Washington, ale procurorului-şef, la Abilene, rapoartele biroului 3 al S.H.A.E.F., referitoare la P.R. şi P.I.D., N.A.R.S., Washington. Pentru tabele, a se vedea apendice 6.

19. Edward Reese, arhivist responsabil la arhivele naţionale din Washington i-a declarat autorului, în 1986, că majoritatea dosarelor referitoare la lagăre au fost distruse în anii 1950. Numeroase mape conţinând lista documentelor pe care le cuprindeau, aveau menţiunea "Material de interes secundar, distrus în 1947". Titlurile dosarelor arată că o parte din documente conţineau date privitoare la destinul prizonierilor germani. Lipsesc din arhive toate dosarele unităţilor însărcinate cu paza P.R. şi P.I.D..

20 Michael Marrus, *The Holocaust in History* ("Holocaustul în istorie") Toronto, Lester an Orpen Dennys, 1987; şi F.S.V. Donnison, "Afaceri civile şi guvernare militară în Nord - Vestul Europei", 1944 - 1946, Londra: H.M. Stationery Office, 1961.

21. W.R. Feasby, ed., *Official History of the Canadian Medical Services 1939 - 1945*, vol 1, Ottawa, Queen's Printer, 1956. ("Istoria oficială a serviciilor medicale canadiene, 1939 - 1945).

22. Nivelul anual al deceselor de 40,5% atribuit lagărului de la Thorée-les-Pins este stabilit pe baza mărturiei unui delegat al Crucii Roşii care a asistat la 20 de decese într-o singură zi. Deşi acest unic element este insuficient pentru a servi ca bază pentru estimările noastre, l-am folosit, deoarece este conform cu alte observaţii (de pildă, cele expuse în capitolul 9 despre lagărele franceze). Paralel, este confirmat şi de mărturii privitoare la lagărele americane.

23. În septembrie 1945, Pradervand a prezis că, dacă în lagărele franceze nu se îmbunătăţesc condiţiile de detenţie, 200.000 de oameni nu vor supravieţui pe timpul iernii.

Retrocedările, care nu aveau în vedere decât 52.000 de P.R. nu au început decât câteva săptămâni mai târziu. Dintre cei 148.000 de deţinuţi rămaşi, câţi au murit în perioada cuprinsă între predicţia lui Pradervand şi începerea retrocedărilor?

Dacă aplicăm acestui efectiv nivelul de decese existent la Thorée-les-Pins, putem crede că, în momentul începerii retrocedărilor, deja muriseră între 20 şi 30% dintre aceşti oameni.

Calculând numărul de morţi în lagărele franceze trebuie să avem în vedere că majoritatea acestor decese sunt direct imputabile neglijenţei americanilor.

24. Marc Peter, de la C.I.C.R., către Bailey, S.P.D., departamentul de stat, 14 ianuarie 1946. R.G.59, secţiunea 3971, N.A.R.S., Washington.

25. B. Gufler, divizia de probleme de război speciale, departamentul de stat, scrisoare din 11 ianuarie 1946. R.G. 59, secţiunea 3467. N.A.R.S., Washington. A se vedea şi raportul colonelului Tom F. Whayne, către Q.G. al U.S.F.E.T., 5 ianuarie 1946. R.G. 332, 383.6 secţiunea 51.

26. A se vedea nota 11.

27. Memorandumul generalului de brigadă Evans, 4 octombrie 1945. El declară: "Acest cartier general deţine în mod curent în Germania şi

în Franța 100.024 P.R. și P.ID., ținând de zona de ocupație a Statelor-Unite". Secțiunea 32, 176 - 2/10 până la 2/13, Bundesarchiv, Koblenz.

28. George W. Gorand, departamentul medical al armatei Statelor-Unite, "Îngrijiri medicale pentru prizonierii de război", manuscris în pregătire, 1988, pp. XV - 84.

APENDICE 10

1. "Utilizarea prizonierilor de război", conferință pronunțată în octombrie 1946 de M. Simon, Șef de birou, Quai d'Orsay, Paris.

2. Raportul C.I.C.R., Geneva, secțiunea P.R., delegația franceză, R.G. 332, D.F. 371-383.5, N.A.R.S., Washington. Originalul este în engleză.

Harta Frantei cu lagarele pag. 292

ANEXA 1

SITUATIA PRINCIPALELOR LAGARE DIN FRANTA ŞI DIN BELGIA IN 1945

1. Berlin
2. Dieppe
3. Attichy
4. Cherbourg
5. Delta Base
6. Alencon
7. Rennes
8. Evrons
9. Campaghe
10. Orleans
11. Thorèe-les-Pins
12. Nuisanne
13. Montreuil-Bellay
14. Amboise
15. Bourges
16. Soulac
17. St. Mèdard-en-Jalles
18. Germigran
19. Andernos
20. Daugrague
21. Pissos
22. Labouheyre
23. Buglose
24. Bayonne-Beyris
25. Gurs
26. Les Sbles Portret
27. Castre
28. Le Vernet d'Ariege
29. Rivesaltes
30. Marseille
31. Aubagne
32. Mulhausen & St.-Louis
33. Colmar
34. Langres
35. Brienne-le-Chateau
36. Mailly-le-Camp
37. Vitry-le-Francois
38. Ste. Menehould
39. Mutzig
40. Brumath
41. Sarrebourg
42. Sarralbe
43. Overijische
44. Metz
45. Stenay
46. Erbiseul
47. Mons
48. Ostende

Francezii controlau peste 1.600 de lagăre împrăştiate în toată Franţa şi în zona de ocupaţie franceză din Germania. O parte dintre aceste lagăre au fost cedate francezilor de către americani, la sfârşitul ostilităţilor.

ANEXA 2

SITUATIA PRINCIPALELOR LAGĂRE ÎN ZONELE DE OCUPATIE DIN GERMANIA IN 1945

1 Buderich
2 Rheinberg
3 Wickrathburg
4 Cologne
5 Remagen
6 Sinzig
7 Bretzenheim
8 Andernach
9 Budesheim
10 Siershahn
11 Bingen & Dietersheim
12 Ingelheim
13 Hechtsheim
14 Biebseheim
15 Bad Kreunzach
16 Mannheim

Armata americană controla în jur de 200 de lagăre pe teritoriu Germaniei. In vara anului 1945, cel putin cinci dintre acestea au fost trecute sub autoritate franceză, în urma împărtirii tării în zone de ocupatie între Aliati.

ANEXA 3

Ultimul raport zilnic al procurorului - Sef al armatei americane, asupra situatiei P.R., la data de 2 iunie 1945. Numărul total al captivilor înregistrati în categoria "Prizonieri de război" (care îi include Si pe cei ai grupului 6 de armate) este de 2.870.400 de oameni.

ANEXA 4

Primul raport săptămânal al procurorului - Şef al armatei americane asupra situaţiei P.R. la data de 2 iunie 1945. Numărul total de captivi înregistraţi în categoria "Prizonieri de război" se ridică la 1.836.000 de oameni.

ANEXA 5

TEXTUL INTEGRAL AL EDITORIALULUI DIN *"LA FIGARO"* DIN DATA DE 19 SEPTEMBRIE 1945

SĂ NU SEMĂNĂM CU EI

Am fi dorit, am fi sperat să nu fi scris articolul pe care îl oferim astăzi cititorului. Informatiile, protestele care ne parvin din diferite puncte din Franta ne obligă să rupem o tăcere care, acoperind abuzuri indiscutabile, nu Si-ar putea găsi nici o scuză.

La ora actuală Franta detine un număr destul de mare de prizonieri germani; unii au ajuns în mâinile noastre în timpul luptelor; altii ne-au fost încredintati de Aliatii noStri pentru a acoperi o parte din nevoile noastre de mână de lucru Si pentru a ne ajuta la reconstructie. Era normal ca aceSti oameni, soldatii unei armate care a comis pe pământul nostru multe violente, prădăciuni, executii, masacre, cetătenii natiunii responsabile pentru ororile infernale de la Buchenwald, Belsen Si Auschwitz, să fie tratati cu asprime. Nimănui nu i-ar trece prin cap să se mire că în lagărele de prizonieri germani disciplina este aspră, regimul ascetic, munca grea. Dar ceea ce este inadmisibil pentru conStiinta oricărui francez civilizat, este că, în unele lagăre sunt încălcate în detrimentul germanilor, nu numai regulile internationale privitoare la prizonierii de război, dar mai mult încă regulile generale care ne poruncesc să respectăm demnitatea umană, fie Si când este vorba de învinSi.

Aflăm că în anumite lagăre, în mare parte, hrana - Si aSa aproape neîndestulătoare - destinată prizonierilor este deturnată de la destinatia ei, că în lagăre se pot vedea schelete miScătoare foarte asemănătoare cu cele din lagărele germane de deportati Si că numeroSi oameni mor acolo din cauza inanitiei; aflăm că, uneori, aceSti prizonieri sunt bătuti cu sălbăticie, sistematic; aflăm că unii din aceSti nenorociti sunt obligati să efectueze lucrări de deminare fără să aibă aparate detectoare, ceea ce îi

condamnă la moarte neîntârziat. Aceste practici trebuie să înceteze; trebuie ca vinovatii să fie pedepsiti necrutători. Nu este vorba numai de *"bunul renume"* al Frantei: este vorba de nobletea imaginii pe care fiecare francez trebuie să Si-o facă despre tara sa.

Cu sigurantă, paza prizonierilor nu a fost încredintată unor sfinti. În locurile în care, prin forta legii sau a războiului sunt adunate fiinte umane private de libertate, în general se strânge Si fauna care trăieSte din mizerie Si umilintă. Dar ceea ce este deja intolerabil pentru o conStiintă putin delicată când este vorba de ocnă, este încă Si mai mult inacceptabil atunci când sunt păziti soldati dezarmati. Fiecare nedreptare, fiecare jignire, fiecare furt, fiecare lovitură asupra unui soldat german, datorită victimei sale, pălmuieSte obrazul Frantei.

Am putea aduce un argument care tine de domeniul interesului: ne facem rău singuri când le zdrobim oasele sau îi lăsăm să moară de foame pe aceSti oameni a căror fortă ne ajută să ne refacem tara. Argumentul acesta ar trebui să fie inutil Si are Si ceva ruSinos. Am câStigat ceva tratându-i omeneSte pe prizonierii noStri, cu sigurantă: dar nu ar trebui să-i tratăm mai putin umanitar, chiar dacă am pierde.

"Să moară cât mai multi posibi, spun apostolii cruzimii: asta ar însemna tot atâtia germani mai putini". Acest argument este mai rău decât ignobil, este absurd. Dacă nu putem să ne gândim rational cum să facem să moară optzeci de milioane de germani, la ce ne foloseSte să facem să moară optzeci de mii dintre ei, dacă nu pentru a împráStia sământa faptelor de neiertat, germenii urii Si ai răzbunării pe care mai devreme sau mai târziu, tot îi vom culege?

Da. Ni se poate obiecta cu torturile Gestapou-lui, camerele de gazare, Si acei munti de fiinte umane descoperiti în lagărele de deportati în care muribunzii erau de-a valma cu cadavrele. Dar aceste orori nu costituie obiectul unei competitii sportive Si, pe acest plan în care adversarul a adus lupta franco - germană, este mai bine să ne dăm bătuti dinainte. Dacă popoarele care au suferit asemenea josnicii ar fi crezut că au dreptul să plătească dinte pentru dinte, grozăviile nu ar fi luat niciodată sfârSit. Aplicând legea talionului, victima se coboară la nivelul călăului său Si pierde dreptul de a-l mai condamna. Suntem datori să judecăm crimele odioase ale inamicului, suntem datori să luăm toate măsurile indispensabile pentru a

ïmpiedica inamicul sá comitá din nou astfel de crime. Dar avem Si datoria de a nu semána cu el.

ANEXA 6

ANEXA 7

Numărul total oficial al capturilor, la data de 11 iunie 1945. Sunt însumate capturile efectuate de forțele aliate, cu excepția Italiei și a Africii de Nord. În partea de jos a documentului, se poate citi mențiunea scrisă de mână: "Ol. Kessinger".

După eforturi repetate am obținut acest rezultat care, probabil reprezintă totalul oficial de P.R. pe ansamblul operațiilor.

ANEXA 8

Tabelul IX din "Istoricul medical al T.E.O.". Comparatie între nivelurile mortalitătii care afectau, pe de o parte, P.R. "în mâini" americane Si, pe de altă parte soldatii americani.

ANEXA 9

*In acest tabel lipseŞte categoria "Alte maladii" (miscellanea), prezentă în tabelul lui Bayne - Jones (a se vedea anexa 10).

Tabelul X din "Istoricul medical al T.E.O.". *Enumeră cele 12 maladii principale responsabile de moartea deţinuţilor P.R. "în mâini" americane în timpul celor cinci săptămâni cât a durat ancheta.*

ANEXA 10

Tabelul inclus în articolul lui Stanhope Bayne - Jones (vol. 9 din "Istoricul medicinei preventive în timpul celui de-al doilea război mondial"), *care ne permite să completăm datele din* "Istoricul medical al T.E.O.".

ANEXA 11

LISTA DIFERITELOR CENTRE DE DOCUMENTARE ŞI A ARHIVELOR CONSULTATE ŞI A ABREVIERILOR FOLOSITE PENTRU ACESTEA

Abilene: Biblioteca Dwight Eisenhower, care se află la Abilene, Kansas. Expresiile "repertoriul plecărilor" *şi* "repertoriul sosirilor" *se referă la repertoriile cronologice ale telegramelor trimise şi primite, prezentate în mod regulat lui Eisenhower.*

Buglose: Arhivele municipale din Buglose, aflate la Saint-Paul-les-Dax, Franta.

Citadela (The Citadel): (Corespondenta şi carnetele generalului Mark Clark), Charleston, Carolina de Sud.

Hyde Park: Biblioteca Roosevelt, Hyde Park, New York.

Independance: Biblioteca Harry Truman, Independance, Missouri.

I.W.M.: Muzeul Imperial al războiului, Londra.

Koblenz: Arhivele federale, Koblenz (Arhivele nationale ale Republicii federale a Germaniei).

Labouheyre: Arhivele municipale din Labouheyre, Landes.

Laporterie: Arhivele lui Raoul Laporterie, Grenade - sur - l'Adour, Landes, Biblioteca Congresului, Washington.

Lexington: Biblioteca lui George Marshall, Lexington, Virginia.

N.A.R.S.: Serviciul dosarelor şi arhivelor nationale, Washington şi Suitland, Maryland.

Ottawa: Arhivele nationale ale Canadei.

P.R.O.: Public Record Office (Arhivele nationale britanice).

Quai d'Orsay: Arhivele ministerului afacerilor externe (departamentul afacerilor externe), Paris.

Arhivele departamentului de stat, Washington.

Syracuse: Biblioteca George Arents, Syracuse, New York.

Arhivele municipale din Thorée-les-Pins, Sarthe.

Vincennes: Arhivele armatei de uscat, Vincennes.

DeSi autorul a lucrat cu multă atenţie, referinţele privitoare la unele documente sunt incomplete: datorită masei enorme de arhive consultate, unele note s-au împrăStiat. De cele mai multe ori, autorul a reuSit totuSi să indice sursa documentului. Sperăm că viitorii cercetători îi vor trece cu vederea unele lacune.

BIBLIOGRAFIE

Stephen E. AMBROSE, *The Supreme Commander* Doubleday, New York, 1970.

Robert S. ANDERSON, editor, *Medical Supply in Word War II*, ("Ingrijiri medicale în războiul mondial II"), departamentul armatei, Washington, 1968.

John Morton BLUM, *Years of War, Morgenthau Diaries*, ("Anii de război, Jurnalul lui Morgenthau"), Houghton Mifflin, Boston, 1967.

Martin BLUMENSON, *The Patton Papers 1940-1945* ("Documentele lui Patton"), 1940-1945, Houghton Mifflin, Boston.

Kurt W. BOHME, *Die deutschen Kriegsgefangenen in amerikanischer Hand*, col. Erich Maschke, ed. *Zur Geschichte des deutschen Kriegsgefangene des Zweiten Weltkrieges*, (Prizonierii germeni în mâini americane), în colectia ("Despre istoria prizonierilor de război germeni în cel de-al doilea război mondial"), Verlag Ernst et Werner Gieseking, Bielefeld Si Munich.

Kurt W. BOHME, *Die deutschen Kriegsgefangenen in franzosischer Hand* ("Prizonieri de război germani în mâini franceze"), col. Erich Manschke, op. cit..

Omar N. BRADLEY, *A General's Life* ("Viata unui general"), Simon and Schuster, New York.

Piers BRENDON, *Ike*, Harper and Brothers, Row, New York.

General BUISSON, *Historique du service des prisonniers de guerre de l'Axe 1943-1948* ("Istoricul serviciului pentru prizonierii de război ai Axei", 1943-1948), ministerul apărării nationale, Paris, 1948.

Harry C. BUTCHER, *My Three Years With Eisenhower* ("Cei trei ani pe care i-am petrecut cu Eisenhower"), Simon and Schuster, New York, 1946.

James F. BYRNES, *Speaking Frankly* (Sincer vorbind), Harper and Brothers, New York, 1947.

John C. CAMPBELL, *The United States in World Affairs* (Statele Unite în afacerile lumii), Harper and Brothers, New York, 1947.

Alfred D. CHANDLER Si Stephen E. AMBROSE, editori, *The papers of Dwight Eisenhower* (Documentele lui Dwight Eisenhower"), The John Hopkins Press, Baltimore, 1970.

Winston S. CHURCHILL, *Closing the Ring* (Cercul închis), Houghton Mifflin, Boston, 1951.

Lucius D. CLAY, *Decision in Germany* ("Decizii în Germania"), Comisia judiciară, Senatul Statelor Unite, Doubleday, New York, 1950, "The Morgenthau Diaries" (Jurnalele lui Morgenthau"), U.S. Government Printing Office, Washington,1965.

Daniel COSTELLE, *Les Prisonniers* ("Prizonierii"), Falmmarion, Paris,1975.

F.S.V. DONNISON, *Civil Affairs and military Government* ("Afaceri civile Si guvernare militară") North-West Europe 1944-1946, H.M. Stationery Office, Londra.

Andrè DURAND, *From Sarajevo to Hiroshima, History of the ICRC*, ("De la Sarajevo la Hiroshima, Istoria CICR"), Institutul Henry Durant, Geneva, 1984

David Eisenhower, *Eisenhower at War 1943-1945* (Eisenhower la război), Random House, New York, 1986.

Dwight D. Eisenhower, *Crusade in Europe* (Cruciadă în Europa), da Capo Press, New York, 1983.

Henry FAULK, *Group captives*, Chatto and Windus, Londra, 1977.

Ernest F, FISHER, *Monte Cassino to the Alps*, Centrul de istorie militară, departamentul armatei, Washington.

Charles de GAULLE, *Mémoires de Guerre* ("Memorii de război)", Plon, Paris, 1954.

Martin GILBERT, *Winston S. Churchill Road to Victory, 1941-1945*, Winston Churchill, Drumul spre victorie, 1941-1945), Heinemann, Londra, 1986.

Victor GOLLANCZ, *Leaving Them to Their Fate*, Gollancz, Londra, 1947.

Duncan H.HALL, *North America Supply*, H.M. Stationery Office, Londra, 1955

Nigel HAMILTON, *Monty, The Field Marshal*, 1944-1976, Hanish Hamilton, Londra, 1986.

Cordel HULL, *Memoirs*, Macmillan, New York, 1948.

The International Wheat Council, *World Wheat Statistics*, Haymarket House, Londra, aprilie 1955.

David IRVING, *The War between the Generals* (Război între generali), Allen Lane, Penguin Books, Londra, 1981.

Heinz JANSSEN, *Kriegsgefangenen in Rheinberg*, (Prizonier de război la Rheinberg), municipalitatea din Rheinberg, 1988.

Warren F. KIMBALL, ed. *Churchill Şi Roosevelt, Corespondenţă completă*, Princeton University Press, Princeton.

Philip KNIGHTLEY, *The First Casualty* (Prima ocazie), Harcourt Brace Jovanovich, New York.

Erich KOCH, *L'Abbé Franz Stock*, Casterman, Paris.

Erich MASCHKE, ed., *Zur Geschichte der deutschen Kriegsgefangenen des Zweiten Weltkrieges* (Despre istoria prizonierilor de război germani în cel de-al doilea război mondial), mai multe volume, Verlag Ernst Si Werner Gieseking, Bielefeld Si Munich.

R. MITCHELL, *International Historical Statistics* (Statistici istorice europene), Macmillan, Londra, 1983

R. MITCHELL, *European Historical Statistics* (Statistici istorice europene), Macmillan, Londra.

Henry C. MORGENTHAU, *Germany is Our Problem* (Germania este problema noastră), Harper and Brothers, New York, 1945.

Henry C. MORGENTHAU, *Morgenthau Diary* (Jurnalul lui Morgenthau), Da Capo Press, New York, 1974.

Robert MURPHY, *Diplomat Amoung Warriors* (Diplomat printre războinici), Doubleday, New York, 1964.

Rchard M. NIXON, *Six Crisis* ("Şase crize"), W.H. Allen, Londra, 1962.

George S. PATTON, *War As I Knew It* (Războiul aSa cum îl Stiu eu), Bantam Books, New York, 1980.

Forest C. POGUE, *The Supreme Command* (Comanda supremă), departamentul armatei, Washington, 1954.

Malcolm J. PROUDFOOT, *European Refugees 1939-1945* (Refugaitii europeni, 1939-1946), Faber and Faber, Londra, 1957.

Elliott ROOSEVELT, *As He Saw It*, Duell Sloan and Pierce, New York, 1946.

William ROSS Si Charles ROMANUS, *The Quartermaster Corps, Operations in the War Against Germany*, Armata

Statelor Unite, Washington, 1965

Gertrude Maria SCHUSTER, *Die Kriegsgefangenen Galgenberg und Bretzenheim*, municipalitatea Bad Kreuznach, 1985

Robert E. SHERWOOD, *Roosevelt Si Hopkins*, Harper and Row, New York, 1948.

Arthur L. SMITH, jr., *Churchill's German Army* (Armata germană a lui Churchill), Sage Publications, Beverly Hills.

Arthur L. SMITH, *Heimkehr aus dem Zweiten Weltkrieg*, Stuttgart, 1984.

Jean Edwards SMITH, *The Papers of General Lucius D. Clay* (Documentele generalului Lucius D. Clay), vol.1, Indiran University Press, Bloomington.

Walter Bedell SMITH, *Eisenhower Six Great Decisions* (Şase mari decizii ale lui Eisenhower). Longman's, Londra, 1956.

Earl F. ZIEMKE, *The U.S. Army in the Occupation of Germany, 1944-1946*, centrul de istorie militară, 1975.

MULTUMIRI

La Grenade-sur l'Adours sunt multi prieteni care ne-au ajutat Si prietenii acestor prieteni, în special Raoul Laporterie, sotia lui, Laure, fiica sa Irene Si Roger, ginerele lui. Acolo am petrecut clipe minunate împreună cu Dominique Si Nicole Houdy. Jack McClelland, din Toronto, mi-a oferit un contract Si un avans substantial în momentul când lucrurile mergeau prost. Profunde multumiri lui Charles von Luttichau, lui Martin Blumenson Si lui Ed Cowan, din Washington. Le multumesc prietenilor mei John F.M. Hunter Si Michael Marrus Si vărului meu Alan G. Watson, din Toronto, pentru sfaturile lor pretioase. Întreaga mea gratitudine onorabilului Douglas MacArthur II din Washington, pentru obiectiile sale fructuoase. Adresez multumiri personalului Arhivelor Nationale din Washington, celui al Arhivelor armatei franceze de la Vincennes, minunatului Public Records Office din Londra (Arhivele nationale britanice). Multumesc Lisei Dion Si Dr. Norman Hillmer, de la departamentul de istorie al armatei canadiene, care au descoperit documente la Ottawa Si m-au ajutat în cercetările pe care le-am făcut în Elvetia Si la Londra. Multimiri lui Naomi Roberts, din Ottawa, care mi-a împrumutat lucrări valoroase. Îi multumesc lui Charles Israel, din Toronto, pentru că mi-a pus la dispozitie vastele sale cunoStinte asupra Germaniei în 1946 Si pentru lectura sa de expert. Profunde multumiri lui Tom Sommerville, lui Noreen Si lui Charles Taylor, pentru toti anii de solicitudine. Întreaga mea recunoStintă lui Joanne Collie, M.R.D. Foot Si Brian Griffith, din Londra, pentru ajutorul, ospitalitatea Si atâtea conversatii fructuoase. Multumirile mele colonelului Henry Faulk, din Glasgow, lui Roy Si Ria McMurtry, din Londra Si din Toronto, care m-au ajutat în multe feluri. Am o datorie specială către profesorul Arthur L. Smith din Los Angeles, pentru complezenta Si sfaturile luminate, pe care mi le-a dăruit în pofida faptului că tezele mele erau în opozitie cu scrierile sale. La fel, David Irving m-a făcut să descopăr elemente de informatii foarte pretioase, deSi Stie că sunt profund ostil teoriilor sale despre holocaust Si unora dintre afirmatiile sale despre Churchill. Erich Koch nu a precupetit sfaturile nepretuite

pe care mi le-a acordat Si nici ajutorul lui în materie de traducere, deSi nu este de acord cu unele dintre temele mari ale cărtii mele.

Îi datorez adânci multumiri profesorului Peter Hofmann din Montréal, pentru ajutorul său de specialist Si pentru rigoarea academică a sfaturilor sale. M-a încurajat mult, afirmându-Si încrederea în această lucrare, într-un moment când acest lucru nu era prea uSor de făcut.

Danke schön lui Hans Goertz care, fără să vrea, ne-a condus pe lungul drum al cercetărilor noastre în Europa; multumiri pentru Peta Post Si Martin Rassmenn, din Frankfurt, Dr. Si doamnei Enke din Wuppertal, lui Werner Steckelings, lui Klaus Birkenhauer Si pentru Anja Kiechle, din Rheinberg Si din împrejurimi; numeroSilor prizonieri germani Si gardieni canadieni de lagăre care mi-au consacrat din timpul lor. Întreaga mea recunoStintă agentului meu literar german, Corry Heegarten-Schlotterer, ca Si scumpei mele prietene, Ruth Liepman din Zurich, care m-a ajutat, în ciuda dificultătilor. Mii de multumiri lui Lori Thiche Si lui Mavis Gallant, din Paris.De asemenea, le multumesc lui Ben Zobrist Si Jane McClain, din Independance, Missouri, Si lui Marlene Campbell, din Abilene, Kansas.

Am primit pretioase sfaturi de la casa de editură Stoddart, din Toronto, Si de la casa de edituerǎ Ullstein, din Berlin. Îi multumesc în special dr. Anthony Si Rick Miller, ca Si lui Cristy Si Ben Bacque pentru concursul pe care mi l-au dat pentru elaborarea acestei lucrări.

Şi îi multumesc sotului lui Lily Lake, pentru dragostea sa de adevăr.